

*Prognoza
oddziaływania na
środowisko dla*

STRATEGII ZIT MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO CHRZANOWA

na lata 2021-2027

Miejski Obszar Funkcjonalny Chrzanów

Autor opracowania: mgr Paweł Czupryn

Zakład Analiz Środowiskowych
EKO-PRECYZJA
mgr Paweł Czupryn

Styczeń, 2023 r.

Spis treści

01.	Przedmiot opracowania.....	4
02.	Cel i zakres merytoryczny opracowania.....	4
03.	Zakres prognozy	4
04.	Metody pracy i materiały źródłowe.....	6
05.	Opis projektu Strategii ZIT MOF Chrzanowa na lata 2021-2027 oraz główne cele i kierunki działań	6
05.1.	Zawartość Strategii Rozwoju	6
05.2.	Definicja obszaru wsparcia	8
05.3.	Założenia rozwojowe.....	18
	Misja i wizja Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa.....	18
05.4.	Cele strategiczne Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa	21
05.5.	Kierunki działań Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa	25
05.6.	Założenia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych	35
05.7.	Logika interwencji w ramach ZIT	36
05.8.	Wykaz przedsięwzięć zintegrowanych	38
05.9.	Wykaz projektów.....	47
05.10.	Założenia wdrożeniowe.....	48
05.11.	Monitoring i ewaluacja.....	49
05.12.	Ramy finansowe i źródła finansowania	51
05.13.	Komplementarność opracowania	52
05.14.	Opis podejścia partycypacyjnego	53
05.15.	Zasady tworzenia Strategii	54
06.	Analiza i ocena istniejącego stanu na terenach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji.....	56
06.1.	Podmiot, przedmiot i zakres strategii	56
06.2.	MOF Chrzanowa	57
06.3.	Analiza SWOT	58
06.4.	Wyniki badania ankietowego	60
06.5.	Istniejący stan środowiska.....	71
6.10.1.	Klimat.....	71
6.10.2.	Jakość powietrza	71
6.10.3.	Wody	77
6.10.4.	Hałas	87
6.10.5.	Zasoby przyrodnicze	91
6.10.6.	Jakość gleby i ziemi.....	103
6.10.7.	Istniejące problemy ochrony środowiska.....	107
07.	Przewidywane oddziaływanie na środowisko w wyniku realizacji zapisów dokumentu	107
08.	Przewidywane oddziaływanie działań zawartych w projekcie Strategii ZIT MOF Chrzanowa na wybrane elementy środowiska.....	127

08.1.	Przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko	127
08.2.	Obszary chronione oraz pozostałe formy ochrony przyrody	128
08.3.	Różnorodność biologiczna, rośliny i zwierzęta oraz grzyby.....	137
08.4.	Ludzie.....	141
08.5.	Powietrze atmosferyczne	142
08.6.	Klimat.....	143
08.7.	Zabytki oraz dobra materialne	147
08.8.	Zasoby naturalne	147
08.9.	Wody	148
08.10.	Krajobraz i powierzchnia ziemi.....	155
08.11.	Hałas i promieniowanie elektromagnetyczne.....	158
09.	Analiza rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodnicza negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu	159
10.	Propozycja działań alternatywnych	163
11.	Potencjonalne oddziaływanie transgraniczne	164
12.	Monitorowanie realizacji Strategii Rozwoju	164
13.	Podsumowanie i wnioski	166
14.	Streszczenie w języku niespecjalistycznym	167
15.	Zestawienie tabel oraz rysunków	172

01. Przedmiot opracowania

Przedmiotem niniejszego opracowania jest prognoza oddziaływania na środowisko do projektu *Strategia ZIT MOF Chrzanowa na lata 2021-2027*.

02. Cel i zakres merytoryczny opracowania

Głównym celem prognozy jest ustalenie czy zapisy projektu Strategii ZIT MOF Chrzanowa na lata 2021-2027 nie naruszają zasad prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego, a cele ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju są spójne z celami i priorytetami zaplanowanymi w dokumentach wyższego szczebla. Prognoza ma za zadanie także ułatwić identyfikację możliwych do określenia skutków środowiskowych spowodowanych realizacją postanowień ocenianego dokumentu oraz określić, czy istnieje prawdopodobieństwo powstawania w przyszłości konfliktów i zagrożeń w środowisku.

03. Zakres prognozy

Zakres prognozy powinien być zgodny z art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2021 poz. 247).

Prognoza oddziaływania na środowisko zawiera:

- informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami;
- informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy;
- propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania;
- informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko;
- streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym.

Prognoza ponadto określa, analizuje i ocenia:

1. istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu;
2. stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem;
3. istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody;

4. cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu;
5. przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:
 - różnorodność biologiczną,
 - ludzi,
 - zwierzęta,
 - rośliny,
 - wodę,
 - powietrze,
 - powierzchnię ziemi,
 - krajobraz,
 - klimat,
 - zasoby naturalne,
 - zabytki.

a także uwzględnia zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.

Prognoza przedstawia rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszarowych form ochrony przyrody, rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Zakres i stopień szczegółowości Prognozy oddziaływania na środowisko został uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Krakowie oraz z Małopolskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym.

04. Metody pracy i materiały źródłowe

Prognoza została opracowana zgodnie z zaleceniami zawartymi w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2021 poz. 2373). Przy sporządzaniu niniejszego dokumentu zastosowano metody statystyczne i porównawcze, analizy i oceny dostosowane do stanu współczesnej wiedzy. Autor kierował się swoją wiedzą i doświadczeniem stosownie do stanu wiedzy współczesnej. Wszystkie zastosowane metody oceny są dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu. Część dotycząca oceny oddziaływania na środowisko w projektowanym opracowaniu przedstawiono tabelarycznie. Oceny dokonano w oparciu o analizę poszczególnych elementów środowiska w zależności od zagrożeń stwarzanych przez oddziaływanie na środowisko planowanych inwestycji.

05. Opis projektu Strategii ZIT MOF Chrzanowa na lata 2021-2027 oraz główne cele i kierunki działań

05.1. Zawartość Strategii Rozwoju

Projekt Strategii ZIT MOF Chrzanowa na lata 2021-2027 składa się z następujących elementów:

- Wstęp;
- Synteza diagnozy obszaru w poszczególnych strefach;
- Wyniki badania ankietowego,
- Analiza SWOT,
- Misja i wizja MOF Chrzanowa,
- Cele strategiczne MOF Chrzanowa,
- Kierunki działań MOF Chrzanowa,
- Model struktury funkcjonalno-przestrzennej MOF Chrzanowa,
- Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej,
- Założenia ZIT,
- Logika interwencji w ramach ZIT,
- Wykaz przedsięwzięć zintegrowanych,
- Wykaz projektów,
- Założenia wdrożeniowe,
- Monitoring i ewaluacja,
- Ramy finansowe i źródła finansowania,

- Komplementarność opracowania,
- Opis podejścia partycypacyjnego,
- Ewaluacja ex-ante.

Diagnozę zamieszczoną w Strategii przeprowadzono dwuetapowo. W pierwszej fazie prac diagnostycznych wykorzystano analizę informacji zawartych w źródłach zastanych tzw. wtórnych. Analizie poddawane były dane statystyczne zawarte w dokumentach kontekstowych, raportach, strategiach i ogólnodostępnych opracowaniach. Zebrany materiał selekcjonowany był pod kątem jakości i rzetelności. Dopiero po wyselekcjonowaniu wiarygodnych informacji przeprowadzona została właściwa analiza *desk research*.

W ramach diagnozy MOF Chrzanowa na potrzeby opracowania dokumentu przeprowadzono badania społeczne o charakterze sondażowym, którym objęci byli mieszkańcy analizowanego obszaru. Celem badania było uzyskanie wiedzy na temat kondycji społecznej powiatu oraz postrzegania kluczowych elementów rozwoju MOF Chrzanowa.

Specyfika uwarunkowań organizacyjnych, instytucjonalnych i przestrzennych obszaru wymaga dostosowywania obszarów planowania strategicznego do specyfiki potrzeb i możliwości odnoszących się do współpracy samorządów. Zgodnie z najlepszymi praktykami w dziedzinie planowania strategicznego wyodrębniono obszary interwencji: gospodarka, infrastruktura i środowisko, sprawy społeczne i instytucje.

Analiza SWOT przeprowadzona w ramach opracowania *Strategii ZIT MOF Chrzanowa na lata 2021-2027* koncentrowała się na usystematyzowaniu faktów, danych i informacji oraz opinii, uzyskanych zarówno metodą eksploracji źródeł wtórnych, jak i w ramach badań sondażowych. W ramach analizy wyodrębniono:

- Czynniki wewnętrzne pozytywne – mocne strony;
- Czynniki wewnętrzne negatywne – słabe strony;
- Czynniki zewnętrzne pozytywne – szanse;
- Czynniki zewnętrzne negatywne – zagrożenia.

Podstawową treścią Strategii jako programu rozwoju było uszczegółowienie celów strategicznych na poziomie operacyjnym (określenie celów operacyjnych i programów działania przypisanych do każdego z celów strategicznych, zdefiniowanie kluczowych projektów zintegrowanych). Szczegółowe plany działań, które umożliwią skuteczne osiągnięcie celów strategicznych zawierają rekomendacje podjęcia interwencji w konkretnych obszarach i kierunkach, w oparciu o możliwości wykorzystania synergii zasobów.

W ostatnim etapie Strategii określono system wdrażania dokumentu, w tym metod monitoringu skuteczności osiągania celów wypracowanych na etapie planowania. Kluczowe było zdefiniowanie struktur wdrażania strategii oraz mechanizmów ewaluacji. System monitoringu i ewaluacji uwzględnia specyfikę działania MOF. Na potrzeby projektowanych procedur wykorzystano najlepsze praktyki w zakresie ewaluacji strategicznej.

05.2. Definicja obszaru wsparcia

Demografia

MOF Chrzanowa zlokalizowany jest w zachodniej części województwa małopolskiego, w podregionie oświęcimskim i w ujęciu terytorialnym obejmuje granice powiatu chrzanowskiego, który tworzą 4 gminy miejsko-wiejskie: Alwernia, Chrzanów, Libiąż i Trzebinia oraz 1 gmina wiejska: Babice.

Gminy tworzące MOF Chrzanowa charakteryzują się silnymi powiązaniem funkcjonalno-przestrzennymi obszarów miejskich, a uzupełniające je obszary wiejskie stanowią atrakcyjne miejsca rozwoju dla nowego osadnictwa. Poszczególne gminy posiadają podobny profil gospodarczy i uwarunkowania społeczne oraz jednolite zasoby i bariery rozwojowe.

Powiat chrzanowski, a tym samym MOF Chrzanowa zajmuje powierzchnię ok. 37 tys. ha, a więc niecałe 4% powierzchni województwa małopolskiego. Wśród gmin składających się na MOF, największa pod względem powierzchni jest gmina Trzebinia (ponad 28% powierzchni MOF), a najmniejsza – gmina Babice (niecałe 15% powierzchni MOF). Cały obszar MOF zamieszkują 122 592 osoby, a więc ok. 3,6% ludności województwa małopolskiego. Największą gęstością zaludnienia charakteryzuje się gmina Chrzanów (576 os./km²), co wynika z faktu, że obszar ten jest silnie zurbanizowany w porównaniu do np. gminy Babice, która (razem z gminą Alwernia), charakteryzuje się niższą gęstością zaludnienia, na poziomie 167 os./km².

W 2021 r. MOF Chrzanowa zamieszkiwało ponad 122 tys. osób, a średnia gęstość zaludnienia wynosiła 334 osoby/km². Na przestrzeni lat 2012-2021 liczba mieszkańców obszaru zmniejszyła się o ok. 4,0% (ok. 5 tys. osób), co świadczyć może o niższej atrakcyjności osiedleńczej obszaru i stopniowym wyludnieniu. Szczególnie niekorzystną sytuacją pod tym względem charakteryzuje się rdzeń MOF. Ze względu na powiększanie się dystansu rozwojowego Chrzanowa do innych miast, na drodze delimitacji przeprowadzonej na potrzeby Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 został on sklasyfikowany jako średnie miasto tracące funkcje społeczno-gospodarcze zagrożone marginalizacją. Świadczy to o wstępowaniu szczególnie niekorzystnych tendencji rozwojowych Chrzanowa, co ma wpływ na stopniową depopulację miasta, odbijającą się również na sytuacji całego MOF.

Najwięcej osób zamieszkuje gminę Chrzanów (45 797 mieszkańców), natomiast populacja gminy Babice w 2021 r. wynosiła nieco ponad 9 tys. mieszkańców. Wynikać to może z jej charakteru – gmina Babice jest jedyną gminą wiejską wchodzącą w skład przedmiotowego MOF. W MOF Chrzanowa, podobnie jak w całym kraju, widoczna jest depopulacja, która dotyka przede wszystkim miasta. Dynamika zmian w MOF w tym zakresie jest jednak dużo wyższa (w porównaniu do średniej dla kraju) i szczególnie wyraźna w przypadku jego rdzenia, gdzie na przestrzeni ostatnich 10 lat nastąpił spadek liczby mieszkańców o 5,8%. W latach 2012-2021 w większości gmin wchodzących w skład MOF Chrzanowa odnotowano spadek liczby ludności – wyjątkiem jest gmina Babice, której populacja w 2021 r. wzrosła o ok. 0,5% w porównaniu do roku 2012. Tendencja ta jest wynikiem postępującego zjawiska suburbanizacji polegającego na odpływie mieszkańców miast na rzecz terenów podmiejskich i sąsiadujących z nimi terenów wiejskich.

Prognozy dotyczące liczby ludności również nie są korzystne, a obserwowana tendencja będzie postępować. Szacuje się, że w 2030 roku liczba mieszkańców gmin wchodzących w skład MOF Chrzanowa wyniesie 118 385 osób, a więc o 3,4% mniej, niż w roku 2021, z czego największy ubytek ludności dotyczyć będzie Chrzanowa.

Wpływ na stan i strukturę ludności w MOF mają zachodzące procesy związane m.in. z ruchem ludności – wędrownym (saldo migracji) oraz naturalnym (urodzenia i zgony).

Wspomniana suburbanizacja znajduje swoje odzwierciedlenie w wartościach salda migracji poszczególnych gmin. W gminach: Chrzanów, Libiąż i Trzebinia w ostatnich latach odnotowuje się więcej wymeldowań, niż zameldowań, przy czym zjawisko jest najbardziej wyraźne w gminie Chrzanów (saldo migracji: -2,8 na 1 000 ludności w 2021 r.). W gminach: Alwernia i Babice ludność chętniej się osiedla – w 2021 r. saldo migracji w tych gminach wyniosło odpowiednio 0,7 i 0,6 na 1 000 ludności co może wynikać z ich wiejskiego i podmiejskiego charakteru. Dane na temat migracji dla MOF Chrzanowa nie są jednak korzystne i ukazują, że aktualnie w MOF odnotowuje się systematyczny odpływ ludności. W 2021 r. w MOF saldo migracji przyjęło wartość ujemną (-1,3 na 1 000 ludności), przy czym zarówno w województwie małopolskim, jak i w kraju wartości te były dodatnie (odpowiednio 1,4 i 0,1 na 1 000 ludności). Przedstawione dane mogą świadczyć o stosunkowo niskiej atrakcyjności osiedleńczej obszaru oraz wysokim poziomie konkurencyjności innych, pobliskich ośrodków (głównie Krakowa). Kluczowe zatem z punktu widzenia wzmocnienia atrakcyjności osiedleńczej i przyciągnięcia nowych mieszkańców, jest prowadzenie działań mających na celu podnoszenie jakości życia w MOF Chrzanowa i dalszy rozwój społeczno-gospodarczy. Przyrost naturalny w analizowanych gminach w 2021 r. przyjmował ujemne wartości, wahając się w granicach od -9,2 (gmina Chrzanów) do -5,1 (gmina Babice) w przeliczeniu na 1 000 ludności. Sytuacja w MOF pod tym względem jest bardzo niekorzystna (-7,7 na 1 000 ludności), biorąc pod uwagę wartość przyrostu naturalnego charakteryzującą województwo małopolskie (-2,2 na 1 000 ludności) i cały kraj

(-4,9 na 1 000 ludności). W 2021 r. w większości analizowanych gmin odnotowano wyraźne zmniejszenie się wartości przyrostu naturalnego względem 2012 r., co może być długotrwałym efektem wystąpienia w roku 2020 pandemii COVID-19 i wzrostem liczby zgonów. Wynik ten może być również efektem trendów demograficznych, zmian związanych ze zmianą modelu funkcjonowania rodziny oraz odraczaniem zamierzeń prokreacyjnych. Biorąc pod uwagę strukturę demograficzną MOF Chrzanowa, można zauważyć, iż stosunkowo wysoki odsetek społeczeństwa stanowią osoby powyżej 65. roku życia. W 2021 r. wartość tego wskaźnika wyniosła 20,7% i była wyższa od średniej wartości odnotowanej w województwie małopolskim (17,7%) i kraju (19,0%). Co więcej, również dynamika zmian w tym zakresie była większa – na przestrzeni ostatnich 10 lat odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji MOF Chrzanowa wzrósł o 5,2 pp., co świadczy o starzeniu się lokalnej społeczności. Dla porównania, wskaźnik dla województwa małopolskiego w tym samym okresie wzrósł o 3,6 pp., natomiast w kraju o 4,8 pp. Najwięcej osób powyżej 65. roku życia zamieszkuje gminy: Chrzanów (22,9% populacji) i Trzebinia (20,1% populacji), co może mieć negatywne skutki społeczne i ekonomiczne wpływające na kondycję lokalnej gospodarki, rynek pracy czy rynek dóbr i usług. Wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w populacji może mieć bowiem negatywne skutki społeczne i ekonomiczne wpływające na kondycję lokalnej gospodarki, rynek pracy czy rynek dóbr i usług. Starzenie się społeczeństwa implikuje również konieczność rozwoju oferty usług społecznych skierowanych do seniorów oraz dostosowania infrastruktury publicznej do specyficznych potrzeb i oczekiwań tej grupy mieszkańców. Gminę Chrzanów charakteryzuje również wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego – w 2021 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 74,2 osób w wieku nieprodukcyjnym, a w stosunku do 2012 r. wartość ta wzrosła o 30,9%. Średnia wartość wskaźnika dla całego obszaru wyniosła natomiast 69,6, co jest niekorzystną sytuacją, biorąc pod uwagę wskaźnik dla województwa małopolskiego (67,1) i kraju (69,0). W przypadku MOF Chrzanowa wpływ na wartość tego wskaźnika ma przede wszystkim starzenie się społeczności lokalnej i zmniejszenie udziału ludności w wieku produkcyjnym, przy jednocześnie stopniowo zmniejszającym się udziale ludności w wieku przedprodukcyjnym i ujemnym przyroście naturalnym.

Kultura i dziedzictwo kulturowe

Liczba zorganizowanych imprez w przeliczeniu na 1 000 ludności w 2021 r. w gminach powiatu chrzanowskiego wyniosła zatem 6,8, co jest wynikiem dużo lepszym od średniego wyniku w województwie małopolskim (5,6 na 1 000 ludności) i kraju (4,1 na 1 000 ludności). Najwięcej imprez w 2021 r. zorganizowano w gminie Trzebinia (13,2 na 1 000 ludności), a najmniejszą ich liczbę odnotowano w gminach: Alwernia (3,3 na 1 000 ludności) i Chrzanów (3,5 na 1 000 ludności).

Na podstawie analizowanych danych można jednak stwierdzić o stosunkowo niskim poziomie zainteresowania ofertą lokalnych ośrodków kulturalnych, na co wskazuje niska liczba uczestników imprez w przeliczeniu na 1 000 ludności – w przypadku MOF ich liczba wyniosła 426, przy czym w województwie małopolskim było to 504 uczestników. Sytuacja ta może być wynikiem mało atrakcyjnej oferty kulturalnej nie odpowiadającej potrzebom i oczekiwaniom mieszkańców, bądź jej niedostatecznej promocji. Wpływ na to może mieć również wysoki poziom konkurencyjności oferty innych ośrodków np. Krakowa. Szczególnie zauważalne jest to w gminie Libiąż, gdzie mimo stosunkowo wysokiej liczby organizowanych imprez (6,8 na 1 000 ludności), liczba ich uczestników jest najniższa wśród porównywalnych jednostek (178 na 1 000 ludności).

Na terenie MOF Chrzanowa funkcjonuje 69 podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w sekcji R dział 90 (działalność twórcza związana z kulturą i rozrywką), co w przeliczeniu na 1 000 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2021 r. dało wartość 5,2. W porównaniu do sytuacji w województwie małopolskim (5,9 na 1 000 podmiotów) i kraju (5,4 na 1 000 podmiotów) sytuacja w MOF pod tym względem jest zatem stosunkowo słaba. Co więcej, dynamika zmian w tym zakresie w MOF jest dużo niższa, niż w przypadku województwa i kraju – w 2021 r. w stosunku do roku 2012 odnotowano bowiem 8,3% wzrost liczby podmiotów prowadzących działalność w sekcji R dział 90, podczas gdy w województwie małopolskim i kraju było to odpowiednio 20,4% i 20,0%.

Najwięcej podmiotów prowadzących działalność twórczą związaną z kulturą i rozrywką w 2021 r. funkcjonowało w południowych gminach MOF (Alwernia 9,4, Babice 7,1 i Libiąż 5,6 podmiotów na 1 000 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych), przy czym w gminach: Babice i Libiąż odnotowano wyraźny wzrost ich liczby w stosunku do 2012 r. (odpowiednio o 153,6% i 143,5%). W gminach: Chrzanów i Trzebinia w ostatnich 10 latach liczba podmiotów prowadzących działalność w sekcji R dział 90 zmniejszyła się natomiast odpowiednio o 9,5% i 20,0%. W poniższej tabeli zestawiono główne instytucje kultury funkcjonujące w poszczególnych gminach MOF Chrzanowa.

Gminy tworzące MOF Chrzanowa charakteryzują się stosunkowo wysoką dostępnością bibliotek. W 2021 r. na jedną placówkę biblioteczną przypadało bowiem średnio 3 405 mieszkańców, co w porównaniu do województwa małopolskiego (4 624 osoby na placówkę) i kraju (4 462 osoby na placówkę) jest bardzo dobrym wynikiem. Co więcej, w latach 2012-2021 dostępność ta wzrosła, co świadczy o stopniowym rozwoju sieci bibliotecznej w MOF.

Na terenie MOF Chrzanowa funkcjonują trzy Uniwersytety Trzeciego Wieku (w gminach: Chrzanów, Libiąż i Trzebinia), ponadto w gminie Libiąż działa 5 kół/klubów seniora, a w gminie Babice - 1. Mimo ponad 20% odsetka osób w wieku powyżej 65 lat, gminy MOF charakteryzuje stosunkowo niski odsetek osób będących członkami kół, klubów lub sekcji seniora i Uniwersytetów Trzeciego Wieku w ogólnej liczbie ludności w wieku 60 lat i więcej. Wyjątek stanowi gmina Libiąż, w której wskaźnik ten w 2021 r. osiągnął wartość 5,4%, znacząco przekraczając wartości odnotowane w województwie

małopolskim (0,8%) oraz kraju (0,9%). Gminą, w której wskaźnik również był wyższy, niż w porównywanych jednostkach, jest gmina Trzebinia (1,5%), natomiast w pozostałych gminach wskaźnik ten nie przekroczył 0,6%, przy czym w gminie Alwernia ze względu na brak kół/klubów seniora wyniósł 0%. Niskie wartości wskaźnika świadczą o słabej aktywności seniorów, bądź niedostatecznie rozwiniętej ofercie skierowanej do tej grupy mieszkańców. Ważne jest zatem poszerzanie oferty zajęć i wydarzeń atrakcyjnych dla osób starszych, zgodnie z ich potrzebami i oczekiwaniami, co przyczyni się do zwiększenia poziomu integracji oraz ograniczenia ryzyka związanego z wykluczeniem społecznym osób w wieku senioralnym.

Turystyka i rekreacja

Przez teren MOF Chrzanowa przebiega 11 szlaków rowerowych o łącznej długości około 285 km, szlaki konne o łącznej długości ok. 41 km oraz liczne szlaki piesze, w tym Międzynarodowa Trasa Pielgrzymkowa Szlak Maryjny Częstochowa-Mariazell. Ponadto, przez gminy MOF Chrzanowa przebiegają ścieżki przyrodnicze, spacerowe i geologiczne, prowadzące m.in. śladami kopalni rud i wapieni, a wzdłuż rzeki Wisły, w południowej części MOF biegnie Wiślana Trasa Rowerowa. Wśród atrakcji turystycznych wymienia się również skansen w Wygiełzowie (Nadwiślański Park Etnograficzny) i Zamek Lipowiec w Babicach, a także zalew Chechło.

Lipowiecki zamek i skansen w Wygiełzowie przyciągają na ziemię chrzanowską najwięcej turystów, a wzbogaceniem ich oferty turystycznej jest impreza „Ziemniaczysko pod Lipowcem”, promująca lokalną potrawę. Ponadto, dużym potencjałem charakteryzuje się lokalne rzemiosło, m.in. garncarstwo, wikliniarstwo, rzeźbiarstwo i kowalstwo, które kultywowane jest przez szereg twórców i rzemieślników związanych z ziemią chrzanowską. Szczególny wkład w podtrzymywanie i rozwijanie tradycji mają Koła Gospodyń Wiejskich – na terenie gmin MOF Chrzanowa funkcjonuje 28 KGW.

Ponadto, ofertę turystyczną uzupełniają miejsca spędzania wolnego czasu, w tym m.in. ośrodki rekreacyjno-wypoczynkowe i gospodarstwa agroturystyczne.

Wszystkie gminy MOF Chrzanowa wchodzi w skład Lokalnej Grupy Działania „Partnerstwo na Jurze”, której celem jest m.in. wspieranie rozwoju lokalnego, promowanie produktów lokalnych i tradycji oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego, historycznego i kulinarnego opartego na lokalnych zasobach. Organizacja stworzyła markę powiatu chrzanowskiego – pod nazwą „Chrzanolandia” promowane są najciekawsze lokalne produkty turystyczne oraz wydarzenia kulturalne i sportowe organizowane w powiecie chrzanowskim.

Atrakcyjność turystyczna MOF Chrzanowa wynikająca z obecności zabytków i obiektów architektury sakralnej stanowi potencjał rozwoju w sferze gospodarczej, jednak wciąż nie jest dostatecznie wykorzystana. Na terenie MOF funkcjonuje tylko 5 obiektów turystycznych (1 w gminie Libiąż i 4 w gminie Trzebinia), dysponujących 226 miejscami noclegowymi. W przeliczeniu na 10 tys. ludności

w MOF jest dostępnych zatem tylko 0,4 obiektów turystycznych, co jest słabym wynikiem w porównaniu do sytuacji w województwie małopolskim (4,0 na 10 tys. ludności) charakteryzującym się wysoką atrakcyjnością turystyczną wynikającą z bogatego dziedzictwa kulturowego i różnorodnych terenów przyrodniczych.

Gospodarka mieszkaniowa

Zgodnie z zapisami Ustawy o samorządzie gminnym, do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty. W szczególności zadania własne obejmują sprawy m.in. ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska oraz gminnego budownictwa mieszkaniowego.

Zadaniem samorządu gminnego jest m.in. właściwa ocena lokalnej sytuacji mieszkaniowej i zapewnienie dostępności lokali mieszkaniowych w odpowiednim standardzie, co sprzyja budowaniu dogodnych warunków życia i wpływa na atrakcyjność osiedleńczą danego obszaru. Polityka mieszkaniowa gminy ma zatem na celu umożliwienie mieszkańcom zaspokojenia ich podstawowych potrzeb związanych z zapewnieniem schronienia, bezpieczeństwa i życia w godnych warunkach. W zasobach mieszkaniowych gmin MOF Chrzanowa pozostaje prawie 45 tys. mieszkań, których średnia powierzchnia użytkowa to ok. 27,4 m² na 1 osobę. Mieszkania te są zatem nieco mniejsze w porównaniu do średniej w województwie małopolskim (28,7 m² na 1 osobę) i w kraju (29,2 m² na 1 osobę). Mimo iż w latach 2012-2021 średnia powierzchnia użytkowa mieszkań w MOF Chrzanowa wzrosła o ok. 10,9%, dynamika zmian w tym zakresie była niższa, niż w przypadku województwa małopolskiego (wzrost o 13,4%) i kraju (wzrost o 12,7%). Największą dostępnością mieszkań charakteryzuje się gmina Trzebinia, w której w 2021 r. pozostawało 401 mieszkań na 1 000 ludności, a więc więcej, niż średnio w województwie małopolskim (364 mieszkania na 1 000 ludności) i kraju (392 mieszkania na 1 000 ludności). Zarówno w przypadku zmian średniej powierzchni użytkowej mieszkań, jak i ich liczby przypadającej na 1 000 ludności, dynamika w MOF na przestrzeni lat 2012-2020 była mniejsza, niż w województwie małopolskim i kraju, co może świadczyć o niższym tempie rozwoju mieszkalnictwa na analizowanym obszarze. W 2020 r. w MOF odnotowano bowiem wzrost liczby mieszkań przypadających na 1 000 ludności o 7,4% względem roku 2012, przy czym w województwie i kraju zmiany wyniosły odpowiednio 10,3% i 10,1%.

O niskim tempie rozwoju mieszkalnictwa w MOF Chrzanowa świadczy również średnia trzyletnia liczby mieszkań oddanych do użytkowania, która w 2021 r. osiągnęła wartość zaledwie 2,3 na 1 000 ludności. Dla porównania, w województwie małopolskim średnia ta wyniosła 6,2 na 1 000 ludności, a w kraju – 5,8 na 1 000 ludności. Konieczne jest zatem podejmowanie działań mających na celu zwiększenie dostępności mieszkań oraz elastyczne dopasowanie dostępnych zasobów do zmieniających się potrzeb mieszkańców.

Mieszkania w zasobie gmin tworzących MOF są stosunkowo dobrze wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne. Według danych za 2020 r. prawie 95% mieszkań posiada bowiem łazienkę, a niecałe 87% wyposażonych jest w centralne ogrzewanie, co jest wynikiem lepszym od średniego wyniku wojewódzkiego i krajowego. Również w przypadku wyposażenia mieszkań w gaz sieciowy (74,3% mieszkań), sytuacja w MOF przedstawia się korzystnie na tle porównywanych jednostek (64,6% mieszkań w województwie małopolskim i 57,2% mieszkań w kraju). Wysoka dostępność instalacji techniczno-sanitarnych stanowi podstawę do zapewnienia komfortu mieszkańców oraz zachowania wysokiej jakości środowiska. Centralne ogrzewanie oraz gaz sieciowy umożliwiają bowiem ograniczenie niskiej emisji pochodzącej z indywidualnych źródeł ciepła. Niekorzystnie przedstawia się również liczba wydanych pozwoleń na budowę nowych budynków jednorodzinnych na terenie MOF. W 2021 r. wyniosła ona 2,6 na 1 000 ludności, przy czym w województwie i kraju wartość wskaźnika wyniosła odpowiednio 3,6 i 3,2 pozwolenia na 1 000 ludności. Najwięcej pozwoleń na budowę nowych budynków jednorodzinnych w 2021 r. wydano w gminie Babice (4,2 na 1 000 ludności), na co wpływ może mieć jej wiejski charakter i niższa dostępność mieszkań (310 mieszkań na 1 000 ludności), a także rozwijający się trend osiedlania się na terenach podmiejskich. Dodatkowo, wynikać to może z niskiego stopnia pokrycia powierzchni gminy planami zagospodarowania przestrzennego.

Planowanie przestrzenne

W celu pogłębienia informacji dotyczącej zarówno atrakcyjności osiedleńczej, jak i rozwoju budownictwa w MOF przeanalizowano dane dotyczące stopnia pokrycia gmin miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, które stanowią istotne narzędzie w zakresie planowania przestrzennego w gminach. W 2021 r. udział powierzchni pokrytej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (MPZP) w MOF Chrzanów wynosił zaledwie 28,3%. Stopień pokrycia w poszczególnych gminach jest bardzo nierównomierny i widoczne są znaczące dysproporcje. Blisko 100% powierzchni pokrytej MPZP charakteryzuje gminę Alwernia, natomiast w pozostałych gminach udział ten jest poniżej 20%. Średnia dla MOF jest zdecydowanie niższa w porównaniu do średniej wojewódzkiej (69,1%). Dynamika zmian w tym zakresie dla całego MOF, jak i poszczególnych gmin jest również niższa w porównaniu do zmian na tle województwa i kraju. Posiadanie MPZP daje większą kontrolę samorządom w zakresie planowania przestrzennego oraz sprzyja sprawniejszemu prowadzeniu procesów inwestycyjnych. Istotne jest jakościowe podejście do kwestii związanych z planowaniem przestrzennym, które pozwoli na ograniczenie zjawiska rozpraszania zabudowy, ochronę elementów przyrodniczych, ale również będzie stanowić odpowiedź na zmiany społeczno-gospodarcze na obszarze MOF. Kwestia ta jest szczególnie istotna w gminie wiejskiej Babice, w której stopień pokrycia MPZP wynosi zaledwie 2,6%, a aktualne trendy

demograficzne i utrzymujące się dodatnie saldo migracji, prowadzić będą do osiedlania się nowych mieszkańców na terenie tej gminy. Uwzględnione w MPZP tereny poprzemysłowe i przeznaczone na wykorzystanie pod strefy przemysłowe czy strefy aktywności gospodarczej, stanowią natomiast potencjał w sferze gospodarczej i sprzyjają rozwojowi lokalnej gospodarki.

Pomoc społeczna

Sprawy pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych, oraz wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, stanowią jedno z zadań własnych gminy. Na terenie MOF funkcjonują gminne i miejskie ośrodki pomocy społecznej, a także inne instytucje pomocowe takie jak m.in. Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Chrzanowie, czy Powiatowy Ośrodek Wsparcia Dziecka i Rodziny w Chrzanowie. Na przestrzeni lat 2012-2020 w MOF Chrzanowa widoczny jest spadek zasięgu korzystania z pomocy społecznej z wartości na poziomie 5,6% do 3,7% ludności ogółem, co może świadczyć o zmniejszającym się zapotrzebowaniu na środowiskową pomoc społeczną. Jest to pozytywne zjawisko dla analizowanego obszaru wskazujące, że coraz więcej mieszkańców radzi sobie samodzielnie i nie potrzebuje pomocy ze strony instytucji pomocowych. Zmniejszenie wartości tego wskaźnika w ujęciu historycznym może być wynikiem wsparcia ze strony państwa i przyznawanych świadczeń 500+, a także poprawiającej się sytuacji na rynku pracy. Malejący odsetek osób korzystających z pomocy społecznej koresponduje bowiem z malejącą stopą bezrobocia, co jest tendencją obserwowaną w kraju.

Edukacja i wychowanie

Do zadań własnych gminy należy również m.in. zapewnianie w publicznych przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki. Wysoka jakość nauczania oraz dostępność usług opiekuńczo-wychowawczych jest szczególnie istotna dla rozwoju społeczno-gospodarczego gmin wchodzących w skład MOF Chrzanowa ze względu na konieczność zapewnienia dogodnych warunków do rozwoju zawodowego rodziców oraz kształtowania silnego kapitału ludzkiego i społecznego. W 2021 r. żłobki funkcjonowały we wszystkich gminach MOF posiadających część miejską. Ponadto, w gminach: Chrzanów i Trzebinia zlokalizowane są kluby dziecięce, które podobnie jak żłobki, są jedną z form opieki nad najmłodszymi dziećmi, jednak bardziej kameralnymi, oferującymi nie więcej niż 30 miejsc. Łączna liczba dostępnych w żłobkach i klubach dziecięcych miejsc w 2021 r. wynosiła 342. Niewystarczająca liczba miejsc opieki nad najmłodszymi dziećmi może warunkować aktywność zawodową kobiet, ze względu na brak możliwości rozwoju zawodowego. Na terenie MOF Chrzanowa tylko 10,2% dzieci do 3 roku życia objęte jest opieką w żłobkach, co w porównaniu do województwa małopolskiego (14,4%) i kraju (15,5%) świadczy o niskiej dostępności usług opieki żłobkowej. Mimo, iż w latach 2012-2021

odnotowano wzrost wartości wskaźnika o 8,9 pp., dynamika zmian w tym zakresie jest niższa, niż w przypadku województwa małopolskiego (wzrost o 11,1 pp.) i kraju (wzrost o 11,7 pp.), co świadczy o mniejszym tempie rozwoju tych usług opieki żłobkowej w MOF. W przypadku przedszkoli, sytuacja w MOF przedstawia się jednak nieco lepiej. Według danych za 2018 r. w gminach: Chrzanów, Libiąż i Trzebinia na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego przypada bowiem mniej, niż 0,88 dzieci w wieku 3-5 lat. W gminach: Alwernia i Babice na jedno miejsce przypada natomiast odpowiednio 0,94 i 0,92 dzieci. Według danych GUS, w 2021 r. w gminach MOF Chrzanowa funkcjonowało łącznie 208 oddziałów przedszkolnych, przy czym największa ich liczba zlokalizowana była w gminach: Chrzanów (78 oddziałów) i Trzebinia (61 oddziałów). W przypadku odsetka dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym, wartość ta jest na tym samym poziomie (90,1%) co wartość dla województwa i nieco niższa niż średnia dla kraju (89,6%). Jednakże MOF Chrzanowa jest jedyną z porównywanych jednostek w której odnotowano zmniejszenie się wartości tego wskaźnika w ostatniej dekadzie. Najwyższą wartość odnotowano w przypadku gminy Babice – ponad 96%, co wskazuje na dobrą dostępność do placówek wychowania przedszkolnego. W każdej z gmin tworzących przedmiotowy MOF funkcjonuje co najmniej jedna szkoła podstawowa. Współczynnik skolaryzacji netto (szkoły podstawowe) dla powiatu chrzanowskiego w 2020 r. wyniósł 95,3% i był wyższy, niż w przypadku kraju (94,7%), lecz nieco niższy od wartości odnotowanej w województwie małopolskim (95,9%). W większości analizowanych gmin wartość współczynnika przekroczyła 92%, jednak w przypadku gminy Babice współczynnik ten wyniósł 89,9% - można zatem wnioskować, iż dzieci i młodzież zamieszkująca jej teren w większości uczą się w szkołach zlokalizowanych w pobliskich miastach, m.in. w Libiążu, Alwerni czy Chrzanowie. Średnia wyników egzaminu ósmoklasisty w MOF Chrzanowa jest niższa, niż średni wynik dla województwa małopolskiego. Najlepszy wynik uzyskano z języka angielskiego (67,8%), następnie z języka polskiego (62,6%). W gminach tworzących MOF najniższe wyniki odnotowano w przypadku egzaminu z matematyki (średnia 56,8%), przy czym wyniki te przyjęły wartości od 54,0% w gminie Libiąż do 66,1% w gminie Alwernia. W przypadku egzaminu z języka polskiego, wyniki w analizowanych gminach w 2022 r. przyjęły wartości od 60,1% w gminie Libiąż do 66,5% w gminie Alwernia. Jeśli chodzi o język angielski, najlepsze wyniki z egzaminu z tego przedmiotu także osiągnęli ósmoklasiści z gminy Alwernia (76,7%), a najgorsze – z gminy Libiąż (61,1%). Biorąc pod uwagę wszystkie trzy główne przedmioty egzaminów, gmina Alwernia wypada zatem najlepiej w zestawieniu, co świadczy o stosunkowo wysokim poziomie nauczania w szkołach na jej obszarze.

Również wyniki egzaminu maturalnego w MOF Chrzanowa wypadły nieco gorzej w porównaniu do średnich wyników w województwie małopolskim, jednak pod tym względem pozytywnie wyróżnia się gmina Chrzanów. Uczniowie uczęszczający do szkół średnich na jej terenie w 2022 r. uzyskali lepsze wyniki z egzaminu z języka angielskiego (80,7%), niż średnia wojewódzka (77,8%) oraz taki sam wynik

z języka polskiego (55,6%). Ponadto należy wspomnieć, że w Rankingu Liceów Ogólnokształcących 2022, dwie szkoły z terenu MOF Chrzanowa uzyskały tytuł „srebrnej szkoły 2022”: LO im. ks. Stefana Kardynała Wyszyńskiego KSW w Libiążu (296. miejsce) oraz I LO im. Stanisława Staszica w Chrzanowie (324. miejsce). W porównaniu do rankingu z 2021 r. kiedy to chrzanowskie liceum było na pozycji 351 odnotowano wzrost, co może świadczyć o stopniowej poprawie jakości i standardów nauczania w placówce. W przypadku libiąskiego liceum odnotowano natomiast spadek z 117. miejsca w 2021 r. (szkoła uzyskała wtedy znak „złotej szkoły 2021”).

Ochrona zdrowia

Pandemia COVID-19 negatywnie wpłynęła zarówno na światową gospodarkę, jak i przede wszystkim na zdrowie fizyczne oraz psychiczne ludzi. Gwałtowny wzrost zakażeń koronawirusem w 2020 r. był przyczyną zwiększonej umieralności również na terenie MOF Chrzanowa – dla całego obszaru odnotowano wtedy wzrost wskaźnika o ok. 11% względem roku 2019. W 2021 r. umieralność w MOF Chrzanowa (1 475 zgonów na 100 tys. ludności) była dużo wyższa, niż w województwie małopolskim (1 195 zgonów na 100 tys. ludności), co świadczy o szczególnie niekorzystnej sytuacji wynikającej ze zwiększenia się udziału osób w wieku poprodukcyjnym w populacji oraz być może z niższej dostępności usług ochrony zdrowia, bądź złego ogólnego stanu zdrowia mieszkańców obszaru. Poza zakażeniem COVID-19, najczęstszą przyczyną zgonów w ostatnich latach w województwie małopolskim były choroby układu krążenia, które w 2018 roku w Małopolsce odpowiadały za 47,2% zgonów (w Polsce – 40,5%)¹⁷. Od 2017 roku obserwuje się również wzrost umieralności z powodu chorób układu oddechowego, na co wpływ może mieć m.in. pogarszająca się jakość powietrza i nasilające się zjawisko smogu. Zebrane dane wskazują na wzrost liczby udzielonych porad lekarskich w latach 2012-2021 na analizowanym obszarze (z 4,0 na 1 mieszkańca w 2012 r. do 4,6 na 1 mieszkańca w 2021 r.), na co wpływ w dużej mierze miała pandemia COVID-19 i związany z nią wzrost zachorowalności w 2020 r. Najwięcej porad udzielono w gminach: Babice (5,7 na 1 mieszkańca) oraz Chrzanów (5,5 na 1 mieszkańca). W tych gminach w 2021 r. odnotowano również największy przyrost wartości wskaźnika, podczas gdy w pozostałych gminach MOF wartości te spadły względem 2012 r. Przedmiotowy obszar charakteryzuje się stosunkowo wysoką dostępnością aptek, biorąc pod uwagę sytuację w województwie małopolskim. W gminach tworzących MOF funkcjonuje w sumie 39 aptek, a na jedną placówkę przypadają 3 143 osoby. Co więcej, dostępność aptek w województwie małopolskim (3 328 osób na aptekę) jest lepsza od średniej krajowej (3 209 osób na aptekę), co pozwala wnioskować o stosunkowo dobrej sytuacji w MOF pod tym względem. W zestawieniu negatywnie wyróżnia się gmina Babice, której mieszkańcy mają dostęp do tylko jednej apteki.

Na terenie MOF Chrzanowa funkcjonują 593 podmioty gospodarcze prowadzące działalność w sekcji Q dział 86 PKD (opieka zdrowotna), co w przeliczeniu na 1 000 zarejestrowanych podmiotów

gospodarczych daje wynik 45,1. W porównaniu do sytuacji w województwie małopolskim (54,0 podmiotów na 1 000 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych) i kraju (55,0 podmiotów na 1 000 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych), MOF Chrzanowa charakteryzuje się niższą dostępnością podmiotów prowadzących działalność w zakresie opieki zdrowotnej. Gminą wyróżniającą się pod tym względem jest gmina Chrzanów, w której w przeliczeniu na 1 000 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych funkcjonuje aż 60,3 podmiotów prowadzących działalność w sekcji Q dział 86, co przewyższa średnią wartość dla województwa i kraju. Największym podmiotem świadczących usługi w zakresie opieki zdrowotnej na terenie MOF Chrzanowa jest Szpital Powiatowy w Chrzanowie. Jest to wielospecjalistyczna placówka medyczna zapewniająca bezpieczeństwo zdrowotne nie tylko mieszkańcom powiatu chrzanowskiego, ale również powiatów ościennych. W 2021 roku Szpital dysponował średnio 609 łózkami dostępnymi w 18 oddziałach stacjonarnych. Szpital prowadzi również działalność w ramach Powiatowego Centrum Zdrowia Psychicznego oraz udziela świadczeń zdrowotnych z zakresu fizjoterapii, kinezyterapii i hydroterapii oraz masażu z terapią manualną. W Chrzanowie stacjonują 2 zespoły ratownictwa medycznego: specjalistyczny i podstawowy, a w Libiążu, Trzebini i Wygiełzowie działa po jednym zespole ratownictwa medycznego.

05.3. Założenia rozwojowe

W niniejszym rozdziale przedstawiono założenia rozwojowe dla Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa. Kierunek działania w planach strategicznych i operacyjnych gmin wchodzących w skład MOF określa przede wszystkim misja i wizja, które stanowią nadrzędny cel ich rozwoju. Odnoszą się one zarówno do wyzwań stojących przed analizowanym obszarem, jak i potencjałów i korzystnych uwarunkowań zwiększających szanse na osiągnięcie zadowalających efektów realizowanych działań. W opracowaniu przedstawiono także cele strategiczne oraz kierunki działań zmierzających do ich osiągnięcia.

Misja i wizja Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa

Misja stanowi wyraz nadrzędnego celu rozwoju MOF Chrzanowa w perspektywie 2027 roku i definiuje główny kierunek, w jakim będą zmierzać działania podejmowane przez tworzące go gminy w ramach interwencji strategicznej.

MISJA

Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa

Ogniskujemy jako MOF Chrzanowa potencjał rozwojowy w Małopolsce Zachodniej. Korzystamy ze strategicznego położenia, uwarunkowań lokalizacyjnych oraz silnego kapitału ludzkiego.

Dbamy o wysoką jakość życia naszych mieszkańców!

Treść powyższej misji jest ukierunkowana na strategiczne wykorzystanie posiadanych potencjałów oraz wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań w celu wzmocnienia pozycji i konkurencyjności MOF Chrzanowa w regionie. Głównymi interesariuszami podejmowanych działań będą mieszkańcy gmin tworzących MOF, a systematyczne podnoszenie jakości ich życia stanowi kluczowy bodziec rozwojowy.

Wizja natomiast to koncepcja stanu MOF Chrzanowa w 2027 roku, a więc obraz przyszłości, którą na drodze interwencji strategicznej będą kreować tworzące go samorządy.

Wizja

Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa

W 2027 roku MOF Chrzanowa jest kluczowym ośrodkiem wzrostu gospodarczego w Małopolsce Zachodniej. Wykorzystujemy tradycje przemysłowe i wysoką konkurencyjność lokalnych branż przemysłowych do budowania silnej pozycji w regionie.

Stanowimy jako MOF Chrzanowa pomost pomiędzy województwem śląskim a małopolskim. Rozwój infrastruktury technicznej i podniesienie standardu usług transportowych pozwoliły na podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej i osiedleńczej Obszaru, a strategiczna lokalizacja w pobliżu dużych aglomeracji sprzyja zachowaniu wysokiej dostępności szerokiego rynku pracy i rynku zbytu.

Transformacja energetyczna staje się faktem. Inwestycje w odnawialne źródła energii i zielono-niebieską infrastrukturę przyczyniły się do poprawy jakości powietrza i wód, a wysokiej jakości środowisko naturalne wraz z walorami kulturowymi przyczynia się do rozwoju funkcji rekreacyjno-turystycznych MOF.

Znacząco podniesiona została jakość życia mieszkańców MOF. Dzięki ścisłej współpracy partnerskich gmin poszerzyliśmy ofertę usług publicznych i zapewniliśmy wysoki standard życia na ich terenie.

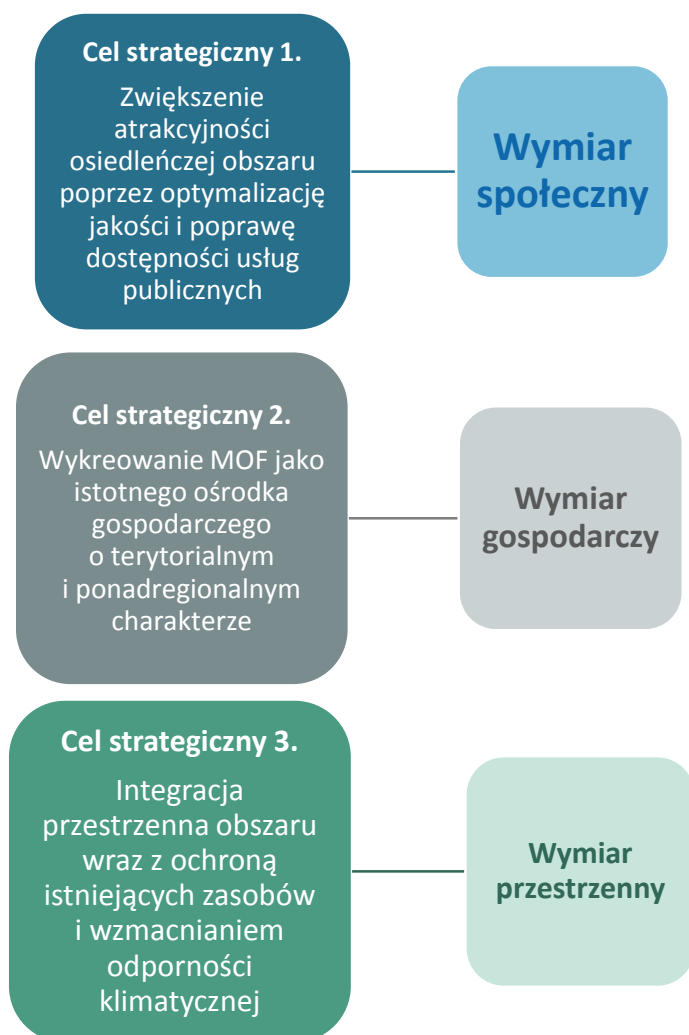
Poniżej przedstawiono najważniejsze komponenty wizji, a więc elementy, na rozwój których ukierunkowana będzie interwencja strategiczna.

05.4. Cele strategiczne Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa

Określenie celów strategicznych, jakie stawiają przed sobą partnerskie gminy, jest kluczowym etapem procesu strategicznego. Dzięki zdefiniowaniu priorytetów możliwe jest wypracowanie ścieżki rozwoju i zaplanowanie działań zmierzających do realizacji przyjętej misji stanowiącej nadrzędny cel. Biorąc pod uwagę ponadlokalny charakter niniejszej Strategii, cele gmin tworzących MOF Chrzanowa wyznaczają ramy do koordynacji zadań publicznych zorientowanych na podnoszenie standardów świadczenia wspólnych usług, rozwijanie infrastruktury technicznej, wzmacnianie gospodarki czy ochronę środowiska przyrodniczego.

Uwzględniając zidentyfikowane na drodze diagnozy strategicznej kluczowe potencjały i bariery rozwojowe MOF Chrzanowa zdefiniowano trzy cele strategiczne odnoszące się do sfer: społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Przyjęta formuła interwencji została ukierunkowana na wykorzystanie potencjałów i zasobów MOF oraz poszczególnych samorządów w oparciu o zintegrowany charakter przedsięwzięć skupiających się przede wszystkim na aspekcie terytorialnym. Poszczególne cele wzajemnie się uzupełniają i oddziałują na kilka sfer jednocześnie, dzięki czemu ich realizacja będzie wspierała wielokierunkowy rozwój MOF Chrzanowa.

Cel strategiczny 1.

Zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej obszaru poprzez optymalizację jakości i poprawę dostępności usług publicznych

Sytuacja demograficzna w MOF Chrzanowa jest stosunkowo niekorzystna, czego wyrazem jest stopniowo malejąca liczba ludności w poszczególnych gminach tworzących przedmiotowy obszar funkcjonalny. Na przestrzeni lat 20212-2021 liczba mieszkańców Obszaru spadła o ok. 4%, a w dalszej perspektywie prognozowane jest dalsze zmniejszanie się populacji (o ok. 3,4% w 2030 r.). Nasilające się zjawisko odpływu ludności oraz utrzymujące się ujemne wartości przyrostu naturalnego (-7,7 na 1 000 ludności w 2021 r.) mogą prowadzić do istotnych zmian w strukturze demograficznej MOF i związanych z nimi negatywnych skutków depopulacji. Z tego względu konieczne jest podejmowanie działań ukierunkowanych na zahamowanie negatywnych trendów migracyjnych i wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego poprzez realizację efektywnej polityki społecznej i podnoszenie atrakcyjności osiedleńczej MOF.

Niekorzystne zmiany w strukturze demograficznej (starzenie się społeczeństwa, dysproporcja w liczebności ludności w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym) są istotne z punktu widzenia realizacji polityki senioralnej i prorodzinnej w gminach wchodzących w skład MOF. Wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego powinno uwzględniać działania zorientowane na zatrzymanie odpływu młodych osób i zapewnienie dogodnych warunków do zakładania rodziny.

Obecna sytuacja demograficzna MOF wynika również z nasilającego się w kraju procesu suburbanizacji i osiedlania się poza silnie zurbanizowanymi ośrodkami miejskimi. W tej kwestii kluczowe jest stałe podnoszenie jakości życia mieszkańców, zapewnianie nowoczesnej i sprawnej infrastruktury technicznej oraz szerokiej oferty usług publicznych skierowanych do wszystkich grup wiekowych.

Cel strategiczny 2.

Wykreowanie MOF jako istotnego ośrodka gospodarczego o terytorialnym i ponadregionalnym charakterze

MOF Chrzanowa jest obszarem silnie uprzemysłowionym, związanym gospodarczo z woj. śląskim ze względu na podobny profil oraz przewagę sektora przemysłu ciężkiego i górniczego w strukturze gospodarczej (ok. 25% podmiotów działających w MOF). Na terenie gmin tworzących MOF funkcjonuje wiele dużych zakładów przemysłowych o szczególnym znaczeniu dla regionu (m.in. TAURON Wydobycie S.A. Zakład Górniczy Janina, Elektrownia Tauron Siersza, czy Valeo Service), co stanowi istotny potencjał rozwojowy w sferze gospodarczej.

Rdzeń MOF, miasto Chrzanów, klasyfikowane jest jako miasto średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze zagrożone marginalizacją, dlatego działania ukierunkowane na rozwój tej sfery i wzmocnienie rangi ośrodka powinny uwzględniać wykorzystanie zidentyfikowanych potencjałów, m.in. tradycji przemysłowych czy atrakcyjności turystycznej stanowiącej bazę do dywersyfikacji lokalnej gospodarki. Kluczową kwestią jest również wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego ze względu na niekorzystne zmiany w strukturze demograficznej MOF, przede wszystkim starzenie

się społeczeństwa (ok. 21% populacji stanowią osoby po 65. roku życia). Ze względu na fakt, iż struktura wiekowa ludności ma kluczowe znaczenie w funkcjonowaniu rynku pracy, MOF Chrzanowa narażony jest na istotne problemy w tej sferze. Luka pokoleniowa spowodowana starzeniem się społeczeństwa i wzrostem udziału osób starszych w populacji może prowadzić do niekorzystnej sytuacji na rynku pracy wynikającej z braku pracowników, a tym samym do osłabienia gospodarki.

Wśród kluczowych potencjałów MOF Chrzanowa zidentyfikowano atrakcyjność turystyczną. Wszystkie gminy wchodzące w skład MOF mają szansę na dywersyfikację lokalnej gospodarki poprzez rozwój infrastruktury turystycznej i budowanie wspólnej marki w oparciu o istniejące potencjały. Przedmiotowy Obszar charakteryzuje bowiem katalog produktów regionalnych i bogate tradycje związane z lokalnym rzemiosłem oraz różnorodność środowiska przyrodniczego, a także zasoby kulturowo-historyczne. Atrakcyjność turystyczna MOF wynika m.in. z obecności obszarów chronionych (Tenczyński Park Krajobrazowy) i zabytkowych obiektów takich jak ruiny zamku biskupów krakowskich na wzgórzu Lipowiec wraz z Nadwiślańskim Parkiem Etnograficznym czy zespół klasztorny bernardynów w Alwerni.

Cel strategiczny 3.

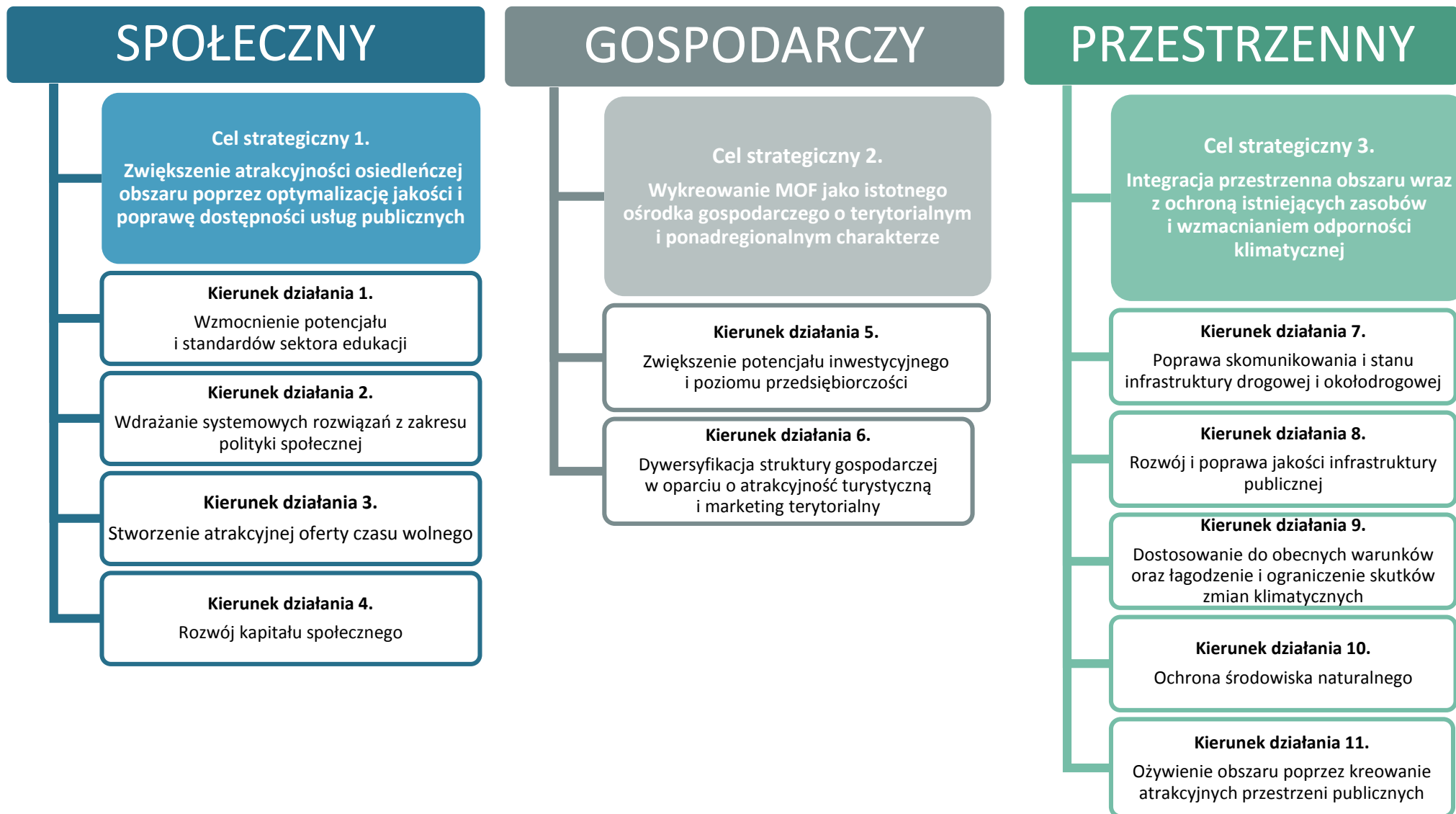
Integracja przestrzenna obszaru wraz z ochroną istniejących zasobów i wzmacnianiem odporności klimatycznej

Analiza struktury przestrzennej i jakości środowiska MOF Chrzanowa pozwoliła na określenie wspólnych dla MOF problemów i potrzeb w zakresie dostępności infrastruktury technicznej, zarządzania energią oraz dostosowania przedmiotowego obszaru do zmian klimatu i ich negatywnych skutków. Istotnym wyzwaniem dla gmin tworzących MOF jest zwiększenie poziomu integracji przestrzennej, ze szczególnym uwzględnieniem transportu i infrastruktury sieciowej. Konieczne jest zatem podjęcie działań zorientowanych na podnoszenie jakości infrastruktury drogowej i usług transportu zbiorowego oraz wspieranie zrównoważonego transportu nisko- i zeroemisyjnego. Rozwój spójnej sieci komunikacyjnej przyczyni się do wzmocnienia powiązań funkcjonalno-przestrzennych między wszystkimi gminami MOF, co jest istotne w aspekcie wzmocnienia konkurencyjności tego obszaru m.in. pod względem gospodarczym, turystycznym i osiedleńczym. Ponadto, wpłynie to na ograniczenie zanieczyszczenia powietrza nie tylko lokalnie, ale również w skali całego regionu.

Różnice w dostępności do infrastruktury sieciowej i technicznej (m.in. sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej) na terenach miejskich i wiejskich mają istotny wpływ na komfort życia mieszkańców i jakość środowiska przyrodniczego. W tym względzie konieczna jest modernizacja i rozbudowa infrastruktury sieciowej oraz podejmowanie inwestycji w niebiesko-zieloną infrastrukturę, a także adaptowanie Obszaru do postępujących zmian klimatu.

Schemat interwencji strategicznej

W odniesieniu do zdefiniowanych celów strategicznych odnoszących się do poszczególnych sfer, wyznaczono kierunki działań strategicznych zaplanowanych do realizacji przez partnerskie gminy MOF Chrzanowa. W ich ramach zaproponowano działania, których realizacja przyczyni się do maksymalnego wykorzystania potencjałów MOF i ograniczenia barier rozwojowych oraz wsparcia wielokierunkowego rozwoju przedmiotowego Obszaru.

05.5. Kierunki działań Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa

Wyznaczone kierunki działań określają narzędzia i sposoby realizacji celów strategicznych. Poniżej zestawiono poszczególne kierunki wraz z przypisanymi im priorytetami i przedsięwzięciami stanowiącymi ich uszczegółowienie. Dzięki określeniu kluczowych zadań możliwe będzie zrealizowanie wytyczonych celów i osiągnięcie wymiernych rezultatów zaplanowanej interwencji strategicznej.

Kierunek działania 1. Wzmocnienie potencjału i standardów sektora edukacji

Charakterystyka obecnej sytuacji i potrzeb MOF

Na terenie MOF funkcjonuje 47 szkół podstawowych oraz 18 szkół ponadpodstawowych. Współczynnik skolaryzacji netto dla szkół podstawowych w 2021 r. wyniósł 95,3% i był wyższy, niż średnia dla kraju (94,7%) i nieco niższy od wartości odnotowanej w województwie małopolskim (95,9%). W ostatniej dekadzie wartość wskaźnika nie uległa znaczącym zmianom. Analizując kwestie związane z poziomem i jakością nauczania, warto zwrócić uwagę na wyniki egzaminów: ósmoklasisty i maturalnego. Wyniki te są niższe w porównaniu do średniej na województwa, co może świadczyć o konieczności poprawy jakości nauczania w szkołach zlokalizowanych w MOF Chrzanowa. Ponadto, istotne jest dopasowanie kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy w celu zahamowania odpływu z MOF Chrzanowa młodych mieszkańców.

Planowany zakres interwencji

- Poprawa standardu, jakości i atrakcyjności nauczania przez stosowanie nowoczesnych metod kształcenia
- Promowanie edukacji włączającej i integracyjnej
- Wspieranie równego dostępu do wysokiej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia
- Dywersyfikacja i specjalizacja kierunków kształcenia w szkołach oraz dostosowanie ich do zmian na rynku pracy
- Wspieranie rozwoju kompetencji miękkich i kluczowych (m.in. językowych) w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych
- Zwiększenie poziomu współpracy placówek edukacyjnych z lokalnymi przedsiębiorcami, wraz ze stopniowym wprowadzeniem młodzieży na rynek pracy
- Rozwój doradztwa edukacyjno-zawodowego dla młodzieży, w szkołach zlokalizowanych w MOF Chrzanowa
- Rozwój i modernizacja infrastruktury i bazy oświatowej
- Poprawa jakości i rozwój przyszkolonej infrastruktury sportowej
- Dopuszczenie placówek edukacyjnej w nowoczesne sprzęty i pomoce dydaktyczne
- Rozwijanie oferty zajęć pozalekcyjnych – wyrównawczych i rozwijających zainteresowania
- Wsparcie uczniów szczególnie uzdolnionych
- Wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami, m.in. poprzez organizację dodatkowych zajęć uwzględniających indywidualne potrzeby uczniów
- Wsparcie w zakresie wzmocnienia i podnoszenia kompetencji kadr nauczycielskich
- Promocja postawy uczenia się przez całe życie
- Dostosowanie szkół do potrzeb rzeczywistego włączenia uczniów niepełnosprawnych

Kierunek działania 2. Wdrażanie systemowych rozwiązań z zakresu polityki społecznej

Charakterystyka obecnej sytuacji i potrzeb MOF

W zakres polityki społecznej wchodzi zarówno kwestie dotyczące polityki mieszkaniowej, jak również ochrony zdrowia oraz usług opiekuńczo-wychowawczych i pielęgnacyjnych. W przypadku MOF Chrzanowa działania związane z rozwojem usług ochrony zdrowia są szczególnie istotne z uwagi na starzenie się społeczności lokalnej, ale również oceny mieszkańców dotyczące niedostatecznej dostępności usług medycznych (blisko 60% negatywnych ocen). Dodatkowo istotne z punktu widzenia wzmocnienia atrakcyjności osiedleńczej jest rozbudowanie zasobu mieszkaniowego, aby przyciągnąć nowych mieszkańców i ograniczyć emigrację młodych osób. Ponad połowa ankietowanych mieszkańców negatywnie ocenia możliwość zakupu mieszkania, a 43% wynajmu, co jest czynnikiem znacznie ograniczającym atrakcyjność osiedleńczą. W 2021 r. w MOF wśród najczęstszych przyczyn przyznawania świadczeń z pomocy społecznej wskazuje się długotrwałą lub ciężką chorobę (1 915 osób), ubóstwo (1 602 osób) i bezrobocie (1 128 osób). Dlatego w przypadku rozbudowy zasobu mieszkaniowego, istotna jest również budowa mieszkań z najmem socjalnym przeznaczonych dla osób borykających z ubóstwem i bezdomnością oraz mieszkań chronionych dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym seniorów, którzy potrzebują wsparcia, jednakże nie wymagają całodobowej opieki.

Planowany zakres interwencji

- Rozwój zasobu mieszkaniowego – budowa mieszkań z najmem socjalnym, chronionych i komunalnych
- Kontrolowany, harmonijny rozwój zabudowy mieszkaniowej, z zachowaniem spójności z rozwojem infrastruktury podstawowej
- Zwiększenie dostępności do podstawowych i specjalistycznych usług medycznych
- Rozwój kompleksowej polityki senioralnej
- Zapewnienie opieki wytchnieniowej, wspierającej rodziny i opiekunów osób ze szczególnymi potrzebami
- Rozwój usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych
- Upowszechnienie opieki żłobkowej i przedszkolnej poprzez rozwój bazy placówek
- Rozwój i promocja systemu „teleopieki”
- Promocja zdrowego stylu życia wśród mieszkańców
- Prowadzenie działań z zakresu profilaktyki i diagnostyki
- Wsparcie rozwoju placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży
- Udzielanie pomocy rodzinom oraz osobom samotnym w celu poprawy ich sytuacji życiowej oraz rozwiązywania problemów socjalnych, psychologicznych i wychowawczych
- Podniesienie standardów obsługi osób ze szczególnymi potrzebami
- Wzmocnienie świadomości mieszkańców na temat potrzeb osób z niepełnosprawnością, osób starszych i niesamodzielnych
- Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, negatywnym zjawiskom społecznym i wykluczeniu społecznemu

Kierunek działania 3. Stworzenie atrakcyjnej oferty czasu wolnego

Charakterystyka obecnej sytuacji i potrzeb MOF

Atrakcyjna oferta czasu wolnego jest podstawową potrzebą większości mieszkańców obszaru biorących udział w badaniu ankietowym. Zapewnienie wysokiej jakości i dostępności oferty kulturalnej, rozrywkowej oraz sportowej stanowi istotne wyzwanie z uwagi na widoczne wyludnianie się MOF Chrzанowa. Stworzenie kompleksowej oferty pozwoliłoby na zatrzymanie odpływu mieszkańców oraz przyciągnięcie nowych. Oferta czasu wolnego powinna uwzględniać zarówno potrzeby i oczekiwania młodych mieszkańców, jak również być dostosowana i atrakcyjna dla seniorów, z uwagi na wzrost ich udziału w strukturze ludności. Mimo że w przypadku oceny oferty instytucji kultury i miejsc spędzania czasu wolnego czy oferty sportowo-rekreacyjnej przeważają oceny pozytywne, niewiele mniej stanowią odpowiedzi wskazujące na to, że respondenci mają problem z jednoznaczną oceną przytoczonych aspektów. Może to wynikać z faktu, że nie korzystają z oferty kultury na terenie MOF Chrzанowa, czego potwierdzenie stanowi liczba uczestników imprez. W 2021 r. mimo że średnia liczba zorganizowanych imprez przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w przeliczeniu na 1 000 ludności w MOF wyniosła 6,8 i była lepsza w porównaniu do wartości wskaźnika dla województwa (5,6) i kraju (4,1), liczba uczestników imprez była niższa. W 2021 r. wynosiła 426 w MOF, a w przypadku województwa było to 504. Wpływ na taki stan rzeczy może mieć wysoki poziom konkurencyjności oferty innych ośrodków, w szczególności Krakowa. Z punktu widzenia wzmocnienia pozycji i roli obszaru istotne jest uatrakcyjnienie oferty wraz z jej szeroką promocją.

Planowany zakres interwencji

- Poprawa jakości, kompleksowości i dostępności oferty czasu wolnego (turystycznej, sportowej i kulturalno-rozrywkowej)
- Rozwój zaplecza rekreacyjno-kulturalnego i dostosowanie go do organizacji imprez i wydarzeń
- Stworzenie kompleksowej oferty kulturalnej na obszarze MOF
- Wspieranie działań na rzecz uczestnictwa w kulturze wszystkich grup mieszkańców
- Dostosowanie i zróżnicowanie obecnej oferty do potrzeb i oczekiwań mieszkańców różnych grup wiekowych i społecznych
- Wykreowanie i organizacja cyklicznej imprezy masowej o charakterze ponadlokalnym
- Wsparcie działalności i doposażanie placówek instytucji kultury
- Prowadzenie działań mających na celu umożliwienie aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, kulturalnym osobom ze szczególnymi potrzebami
- Rozwój współpracy międzysektorowej, w szczególności z organizacjami pozarządowymi w celu stworzenia atrakcyjnej oferty czasu wolnego
- Stworzenie miejsc i przestrzeni do spędzania czasu wolnego w poszczególnych gminach tworzących MOF
- Rozwój infrastruktury sportowej
- Rozwijanie ścieżek i szlaków rowerowych oraz terenów zielonych
- Organizacja wydarzeń animujących czas wolny mieszkańców w każdym wieku, m.in. gier miejskich, warsztatów opartych na zasobach przyrodniczych i kulturowych MOF

Kierunek działania 4. Rozwój kapitału społecznego

Charakterystyka obecnej sytuacji i potrzeb MOF

Liczba organizacji trzeciego sektora, rozumianych jako stowarzyszenia, fundacje i organizacje społeczne w 2021 r. w MOF Chrzanowa w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wynosiła 32. Była więc znacząco niższa niż w województwie małopolskim (41) i kraju (41). W ostatniej dekadzie odnotowano blisko 53% wzrost wartości tego wskaźnika, co świadczy o stopniowym rozwoju tego sektora. Jak wskazują odpowiedzi respondentów, tylko 34,1% z nich pozytywnie ocenia aktywność organizacji pozarządowych, a 44% nie potrafi dokonać jednoznacznej oceny w tej kwestii. Ponadto, blisko 51% nie ma wiedzy na temat współpracy samorządów z organizacjami pozarządowymi, a tylko 30,3% ocenia ten rodzaj współpracy pozytywnie. Biorąc pod uwagę znaczenie tego typu podmiotów w rozwoju społeczno-gospodarczym, ważne jest prowadzenie działań mających na celu wzrost zinstytucjonalizowanej aktywności społecznej w sferze publicznej, przekładającej się często również na aktywność obywatelską.

Planowany zakres interwencji

- Wykorzystanie potencjału placówek instytucji kultury do budowania tożsamości lokalnej w oparciu o lokalne zasoby i zidentyfikowane mocne strony MOF
- Wsparcie funkcjonowania organizacji pozarządowych w celu ograniczenia zjawiska wykluczenia społecznego
- Wykorzystanie instrumentów ekonomii społecznej i solidarnej
- Promocja aktywności obywatelskiej i partycypacji mieszkańców w życiu publicznym
- Prowadzenie działań na rzecz pobudzenia i wzmacniania aktywności obywatelskiej oraz zwiększenia poziomu partycypacji mieszkańców w procesach rozwojowych
- Wspieranie wzmacniania więzi i relacji międzypokoleniowych
- Tworzenie i rozwijanie miejsc lokalnej integracji, m.in. klubów seniora, ośrodków kultury, świetlic wiejskich
- Przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym i wykluczeniu społecznemu
- Zwiększanie integracji społecznej poprzez realizację wspólnych projektów między poszczególnymi gminami MOF
- Wzmacnianie współpracy jst z organizacjami pozarządowymi
- Podnoszenie potencjału technicznego i organizacyjnego organizacji pozarządowych działających na terenie MOF

Kierunek działania 5. Zwiększenie potencjału inwestycyjnego i poziomu przedsiębiorczości

Charakterystyka obecnej sytuacji i potrzeb MOF

Analiza wskaźnika wrażliwości regionów górniczych na transformację energetyczną pokazuje, że w przypadku MOF Chrzanowa, odporność na szoki zewnętrzne jest niższa, w szczególności jeśli chodzi o kwestie dotyczące rozwoju gospodarczego, rynku pracy i struktury kapitału społecznego. W strukturze podmiotów według klasyfikacji PKD w MOF Chrzanowa w 2021 r. ponad 25% stanowiły podmioty z sektora przemysł i budownictwo, co wynika ze specyfiki obszaru. Jednakże w strukturze podmiotów zauważalne są zmiany, związane m.in. ze wzrostem udziału podmiotów prowadzących działalność profesjonalną, naukową i techniczną. Pozytywną zmianą odnotowywaną w MOF Chrzanowa jest również dodatni bilans firm, co oznacza, że w poszczególnych latach więcej firm się rejestruje niż wyrejestrowuje. Jednakże z uwagi na specyfikę obszaru, poziom przedsiębiorczości w MOF jest niższy w porównaniu do średniej dla województwa czy kraju. Zatem istotne jest rozwijanie rynku pracy w MOF oraz wzmacnianie poziomu przedsiębiorczości. Ponadto rdzeń obszaru, miasto Chrzanów, zostało zaklasyfikowane do grupy miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, dlatego istotne jest prowadzenie działań mających na celu aktywizację potencjałów i wzmacnianie rangi ośrodka oraz rozwój pełnionych funkcji.

Planowany zakres interwencji

- Prowadzenie działań na rzecz dywersyfikacji rynku pracy i stworzenia nowych miejsc pracy poza sektorem górniczym i przemysłem ciężkim
- Zwiększenie możliwości inwestycyjnych poprzez gospodarcze wykorzystanie terenów pogórniczych i poprzemysłowych
- Kreowanie nowych terenów inwestycyjnych poprzez tworzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
- Uzbrajanie terenów inwestycyjnych w podstawową infrastrukturę sieciową
- Rozbudowa kompleksowego systemu obsługi inwestora w poszczególnych gminach MOF
- Wsparcie mieszkańców w zakresie zakładania i rozwijania działalności gospodarczej
- Wzmacnianie poziomu współpracy przedsiębiorstw z ośrodkami akademickimi w celu rozwoju branży innowacyjnej w MOF
- Wsparcie mieszkańców dotkniętych zmianami w strukturze gospodarki wynikających z transformacji
- Promocja postawy przedsiębiorczej oraz samozatrudnienia
- Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących
- Prowadzenie działań na rzecz reintegracji zawodowej i zwiększenia aktywności osób zagrożonych wykluczeniem (w szczególności długotrwale bezrobotnych)
- Wspieranie współpracy szkół z lokalnymi przedsiębiorcami w celu stopniowego wprowadzania młodzieży na rynek pracy
- Kreowanie pozytywnych relacji oraz dialogu między organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami i samorządem – budowanie partnerstw lokalnych
- Organizacja szkoleń, kursów i warsztatów rozwijających kompetencje uczestników rynku pracy

Kierunek działania 6. Dywersyfikacja struktury gospodarczej w oparciu o atrakcyjność turystyczną i marketing terytorialny

Charakterystyka obecnej sytuacji i potrzeb MOF

O atrakcyjności turystycznej obszaru i możliwości rozwijania różnych form turystyki, w tym turystyki aktywnej, świadczy ponadprzeciętny poziom lesistości (37,4%) oraz obecność obszarów chronionych, m.in. Rudniańskiego Parku Krajobrazowego, Tenczyńskiego Parku Krajobrazowego, czy obszaru specjalnej ochrony Dolina Dolnej Skawy. Przez teren MOF przebiegają również szlaki rowerowe, ścieżki przyrodnicze, spacerowe i geologiczne. Wśród atrakcji turystycznych można wymienić również skansen w Wygiełzowie (Nadwiślański Park Etnograficzny), liczne kościoły, Zamek Lipowiec w Babicach czy zalew Chechło. Z punktu widzenia MOF Chrzanowa istotne jest rozwijanie infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej, w szczególności bazy noclegowej. Liczba turystycznych obiektów noclegowych ogółem na 10 tys. ludności w MOF Chrzanowa w 2021 r. wynosiła zaledwie 0,4, co świadczy o niskiej dostępności tego rodzaju obiektów, w porównaniu do średniej wojewódzkiej (4,0) czy krajowej (2,6). Istotnym potencjałem do wykorzystania w celu rozwoju obszaru jest współpraca gmin w ramach Lokalnej Grupy Działania „Partnerstwo na Jurze”, której działalność skupiona jest na promowaniu produktów lokalnych oraz tradycji, a także zachowanie dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego, historycznego i kulinarnego w oparciu o lokalne zasoby. Ponadto kluczowe jest wzmacnianie i promowanie marki powiatu chrzanowskiego¹, a tym samym MOF Chrzanowa, w celu dywersyfikacji struktury gospodarczej i wzmocnienia roli turystyki.

Planowany zakres interwencji

- Budowa kompleksowej oferty turystycznej w oparciu o możliwości rozwoju turystyki aktywnej
- Wsparcie i promocja tradycji związanych z lokalnym rzemiosłem
- Kształtowanie atrakcyjnego wizerunku MOF Chrzanowa w oparciu o posiadane zasoby
- Budowa rozpoznawalnej w regionie i kraju marki MOF
- Promocja i wykorzystanie potencjałów związanych z produktami lokalnymi, tradycyjnymi
- Prowadzenie aktywnego marketingu gospodarczego wraz z promocją oferty inwestycyjnej w MOF
- Promocja marki obszaru „Chrzanolandia” w ramach przynależności do Lokalnej Grupy Działania „Partnerstwo na Jurze”
- Rozbudowa infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej
- Wspieranie rozwoju bazy noclegowej i gastronomicznej na terenie MOF
- Opracowanie i udostępnianie materiałów promocyjnych pod względem turystycznym w formie tradycyjnej (m.in. wydawnictwa promocyjne, foldery, mapy, przewodniki) i elektronicznej (ebooki, audiobooki, działalność w mediach społecznościowych)
- Prowadzenie prac readaptacyjnych i konserwacyjnych obiektów zabytkowych
- Inicjowanie i współpraca przy prowadzeniu badań marketingowych i monitorujących rozwój turystyki w gminie i regionie
- Budowa systemu zintegrowanej informacji turystycznej wraz z instalacją informatorów turystycznych w przestrzeniach publicznych

¹ <http://www.chrzanolandia.com.pl/> [dostęp: październik 2022 r.]

Kierunek działania 7. Poprawa skomunikowania w MOF Chrzanowa i stanu infrastruktury drogowej i okołodrogowej

Charakterystyka obecnej sytuacji i potrzeb MOF

Na terenie trzech gmin: Chrzanowa, Libiąża i Trzebini działała Związek Komunalny „Komunikacja Międzygminna”, realizujący przewozy o charakterze użyteczności publicznej wewnątrz wskazanych gmin, jak również na trasach łączących te gminy, obejmując cały MOF.

Jednakże z przeprowadzonych na potrzeby opracowania strategii badań ankietowych wynika, że według mieszkańców MOF biorących udział w badaniu najstarszą stroną obszaru jest niezadowolająca oferta i niska dostępność transportu publicznego (26,6% wskazań). Wśród odpowiedzi dotyczących priorytetowych inwestycji w MOF, pierwsze trzy wskazania dotyczą infrastruktury drogowej i poziomu skomunikowania. Ankietowani wskazywali na konieczność poprawy jakości i dostępności komunikacji zbiorowej (19,7%) oraz poprawę jakości infrastruktury drogowej (13,1%) i rowerowej (9,6%). Dostępność dróg rowerowych w MOF w porównaniu do średniej dla województwa czy kraju jest niższa i wynosi 3,8 na 100 km², jednakże widoczny jest rozwój dróg rowerowych w ostatniej dekadzie. Należy mieć na uwadze, że transport i komunikacja to istotne elementy wpływające i warunkujące spójność terytorialną obszaru, dlatego w celu jej wzmocnienia istotne jest rozwijanie infrastruktury drogowej i okołodrogowej. Ważne w tym kontekście jest również promowanie transportu zbiorowego, ograniczenie ruchu samochodowego wraz ze zmianą zachowań transportowych mieszkańców i wdrażanie rozwiązań multimodalnych oraz z zakresu zrównoważonej mobilności.

Planowany zakres interwencji

- Budowa kompleksowej oferty turystycznej w oparciu o możliwości rozwoju turystyki poprawy jakości infrastruktury drogowej
- Prowadzenie działań na rzecz zwiększenia zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej w MOF
- Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej i okołodrogowej
- Rozbudowa, modernizacja i wdrażanie inteligentnych systemów oświetlenia ulicznego
- Budowa i przebudowa infrastruktury do obsługi podróżnych
- Rozbudowa sieci dróg rowerowych na terenie MOF Chrzanowa
- Rozwój transportu publicznego uwzględniającego połączenia między wszystkimi gminami MOF
- Dostosowanie funkcjonowania komunikacji zbiorowej do potrzeb i oczekiwań mieszkańców (dojazdy do pracy, szkoły)
- Budowanie atrakcyjnej oferty usług transportowych spójnej z polityką prorodzinną i senioralną MOF m.in. poprzez stosowanie zniżek dla seniorów oraz rodzin z dziećmi
- Wdrażanie rozwiązań z zakresu rozwoju transportu multimodalnego, m.in. budowa parkingów park&ride
- Prowadzenie działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym
- Zmiana zachowań transportowych mieszkańców poprzez prowadzenie działań promujących transport zbiorowy
- Podnoszenie standardów obsługi komunikacji publicznej oraz stanu pojazdów wykorzystywanych do świadczenia usług transportowych
- Współpraca pomiędzy gminami w celu budowania zintegrowanej sieci połączeń pieszo-rowerowych ułatwiającej przemieszczanie się po terenie MOF
- Współpraca z prywatnymi przewoźnikami w celu dostosowania oferty transportowej do potrzeb mieszkańców (częstotliwość kursowania, przebieg tras, itp.)
- Zwiększanie dostępności miejsc parkingowych

Kierunek działania 8. Rozwój i poprawa jakości infrastruktury publicznej**Charakterystyka obecnej sytuacji i potrzeb MOF**

Analizując kwestie dotyczące rozwoju infrastruktury technicznej oraz dostępności do sieci wodno-kanalizacyjnej i gazowej, można zauważyć systematyczny rozwój i rozbudowę sieci. Największa dynamika zmian w ostatniej dekadzie dotyczy sieci gazowej – odnotowano wzrost udziału ludności korzystającej z sieci o 2,6 pp., a odsetek korzystających w 2021 r. wynosił blisko 75%. Największa dostępność dotyczy sieci wodociągowej, z której w MOF w 2021 r. korzystało 99,3% mieszkańców. Największe deficyty widoczne są w przypadku sieci kanalizacyjnej, z której korzysta blisko 70%, jednakże dostęp sieci jest nierównomierny i widocznie ograniczony na terenach wiejskich, w szczególności w gminie Babice, w której z kanalizacji w 2021 r. korzystało zaledwie 13% mieszkańców. Dostęp do infrastruktury technicznej wpływa na komfort i jakość życia mieszkańców, dlatego też istotne jest prowadzenie działań mających na celu rozbudowę sieci, ze szczególnym wskazaniem na obszary wiejskie, na których w związku z procesami suburbanizacji odnotowuje się wzrost liczby ludności. Istotne z punktu widzenia ochrony środowiska oprócz rozbudowy infrastruktury liniowej, jest również wdrażanie rozwiązań z zakresu gospodarki o obiegu zamkniętym. W przypadku MOF Chrzanowa kluczowe jest zwiększenie udziału odpadów zebranych selektywnie z gospodarstw domowych. W 2021 r. udział ten wynosił niewiele ponad 41%, jednakże w ostatniej dekadzie odnotowano wzrost o 15,3 pp. Odnotowano również wzrost w przypadku ilości odpadów zmieszanych o 25,6%. Wskaźnik zmieszanych odpadów komunalnych z gospodarstw domowych przypadających na 1 mieszkańca w 2021 r. w MOF Chrzanowa wynosił 196. Wartość ta jest wyższa w porównaniu do województwa (173) i kraju (175). %). Priorytetem dla gmin MOF Chrzanowa powinno być dążenie do zmniejszenia ilości wytwarzanych odpadów komunalnych oraz zmniejszenia negatywnego oddziaływania odpadów komunalnych na środowisko.

Planowany zakres interwencji

- Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury sieci wodociągowej
- Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury sieci kanalizacyjnej
- Wsparcie mieszkańców w zakresie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków
- Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury sieci gazowej
- Wprowadzanie rozwiązań z zakresu gospodarki o obiegu zamkniętym
- Prowadzenie działań na rzecz zwiększenia udziału odpadów zebranych selektywnie
- Prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych z zakresu segregacji odpadów

Kierunek działania 9. Dostosowanie do obecnych warunków oraz łagodzenie i ograniczenie skutków zmian klimatycznych

Charakterystyka obecnej sytuacji i potrzeb MOF

Postępujący kryzys jest zjawiskiem globalnym, którego skutki dotyczą również obszar MOF Chrzanowa. MOF Chrzanowa według klas łącznego zagrożenia suszą, został zdefiniowany jako umiarkowany suszą², z czego największe zagrożenie związane jest z wystąpieniem suszy hydrologicznej³. Ponadto widoczne jest też zagrożenie i ryzyko związane ze zjawiskiem powodzi, w szczególności ze strony rzeki Chechło, będącej lewym dopływem Wisły.

Powiat chrzanowski, w skład którego wchodzi wszystkie skupione w MOF jednostki terytorialne, wypada przeciętnie na tle innych jednostek, pod względem wrażliwości na transformację górnictw⁴. Zatem istotne jest prowadzenie kompleksowych działań mających na celu dążenie do uzyskania neutralności klimatycznej, co możliwe będzie dzięki zmniejszeniu znaczenia paliw kopalnych w gospodarce oraz wdrażaniu rozwiązań niskoemisyjnych. Wyzwaniem jest również prowadzenie działań mających na celu wzmacnianie odporności obszaru MOF na zmiany klimatyczne wraz ze wdrażaniem rozwiązań adaptacyjnych.

Planowany zakres interwencji

- Wdrażanie rozwiązań z zakresu zielono-niebieskiej infrastruktury (sadzenie łąk kwietnych, zadrzewienia, zakrzewiania, rozbudowa systemów zbierania wody opadowej i jej wykorzystania)
- Wsparcie dla rozwoju systemu bioretencji i zachowania bioróżnorodności
- Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji deszczowej
- Dostosowywanie ujęć wody i stacji uzdatniania wody do zmian klimatu związanych z suszą i powodzią
- Poprawa efektywności energetycznej przez wdrażanie rozwiązań energooszczędnych (m.in. oświetlenie uliczne)
- Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej oraz zasobów komunalnych i budynków mieszkaniowych
- Prowadzenie kompleksowych działań na rzecz poprawy jakości powietrza
- Wsparcie w zakresie wymiany źródeł ciepła
- Wdrażanie i montaż instalacji OZE w obiektach użyteczności publicznej i budynkach mieszkalnych

² https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpPPSS [dostęp: lipiec 2022 r.]

³ Susza hydrologiczna - przejawia się długotrwałym obniżeniem ilości wody w rzekach i jeziorach. Dotyczy wód powierzchniowych. Występuje wtedy, kiedy przepływ w rzekach spada poniżej przepływu średniej wartości wieloletniej. <https://www.gov.pl/web/susza/susza> [dostęp: lipiec 2022 r.]

⁴ Juszcak, A., Szpor, A. (2020), Wskaźnik Wrażliwości Regionów Górniczych na transformację energetyczną – obraz na podstawie danych z powiatów, Working Paper, nr 4, Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa.

Kierunek działania 10. Ochrona środowiska naturalnego

Charakterystyka obecnej sytuacji i potrzeb MOF

Obszar MOF Chrzanowa wpisuje się w OSI Obszar transformacji energetycznej – Małopolska Zachodnia, zdefiniowanego na poziomie regionalnym. MOF wchodzi w skład podregionu oświęcimskiego (NUTS-3), a trzy z gmin budujące MOF mają status gminy górniczej⁵ – gm. Babice, Libiąż i Trzebinia. Gospodarka tego obszaru wiąże się przede wszystkim z przemysłem górniczym, którego koncentracja widoczna jest w gminach górniczych (w szczególności Libiąż i Trzebinia) oraz w Chrzanowie. Libiąż i Chrzanów znajdują się w zasięgu oddziaływań eksploatacji ZG Janina i związanych z tym problemów ekologicznych, w szczególności wstrząsów górotworu⁶. Dodatkowo, Chrzanów stanowi miejsce eksploatacji odkrywkowej, a w gminach Libiąż i Trzebinia znajdują się zwałowiska i hałdy. MOF Chrzanowa charakteryzuje się również występowaniem form ochrony przyrody, w szczególności Tenczyńskiego Parku Krajobrazowego wraz z otuliną oraz wyższym w porównaniu do województwa małopolskiego (28,6%) czy kraju (29,6%), poziomem lesistości wynoszącym 37,4%. Wskazane uwarunkowania determinują konieczność ochrony bioróżnorodności oraz prowadzenia działań mających na celu zwiększenie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców MOF Chrzanowa.

Planowany zakres interwencji

- Utrzymywanie i ochrona wysokich walorów środowiska przyrodniczego, w tym walorów krajobrazowych
- Rozwój systemów zaopatrzenia w wodę wraz z optymalizacją jej zużycia w celu ochrony zasobów wodnych
- Racjonalne wykorzystanie i udostępnianie atrakcyjnych terenów zielonych
- Prowadzenie działań z zakresu usuwania wyrobów azbestowych z terenu MOF
- Prowadzenie na szeroką skalę działań wzmacniających poziom świadomości ekologicznej wśród mieszkańców MOF Chrzanowa
- Prowadzenie działań informacyjnych z zakresu edukacji ekologicznej i kształtowanie postaw proekologicznych wśród mieszkańców
- Ochrona zasobów przyrodniczych przed ich nadmierną zabudową i degradacją

⁵ Założenia do Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Małopolski Zachodniej.

Gmina górnicza – gmina, na której terenie jest wykonywane (albo było wykonywane po 14 stycznia 1999 r.) koncesjonowane wydobywanie węgla kamiennego, na rzecz której przedsiębiorstwo górnicze jest obowiązane uiszczać opłatę eksploatacyjną lub na terenie której istnieje zakład górniczy albo część tego zakładu.

⁶ Założenia do Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Małopolski Zachodniej

Kierunek działania 11. Ożywienie obszaru poprzez kreowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych

Charakterystyka obecnej sytuacji i potrzeb MOF

Atrakcyjna przestrzeń publiczna stanowi jedno z podstawowych oczekiwań mieszkańców ośrodków osiedleńczych. Z uwagi na specyfikę i uwarunkowania gospodarcze MOF Chrzanowa, stworzenie przestrzeni publicznych i miejsc do spędzania czasu i integracji mieszkańców będzie stanowił istotne wyzwanie. Jedną z konsekwencji transformacji, widocznych szczególnie w Libiążu i Trzebini, jest wyeksploatowana infrastruktura i zdegradowany krajobraz terenów przemysłowych, które są trudne do zagospodarowania⁷. Kluczowe z punktu widzenia dalszego rozwoju obszaru funkcjonalnego jest zatem kreowanie atrakcyjnych, zarówno dla mieszkańców, jak i inwestorów przestrzeni publicznych. Ważne jest prowadzenie działań z zakresu rewitalizacji na obszarach zdegradowanych i charakteryzujących się występowaniem sytuacji kryzysowych, ze szczególnym naciskiem na sferę funkcjonalno-przestrzenną, techniczną i środowiskową.

Planowany zakres interwencji

- Renaturalizacja terenów przemysłowych i zdegradowanych
- Kompleksowe wdrażanie przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji
- Rozwój terenów zieleni w gminach MOF
- Likwidacja barier architektonicznych w przestrzeniach publicznych oraz dostosowanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami
- Dopuszczanie przestrzeni publicznych w obiekty małej architektury (m.in. kosze na śmieci, ławki)
- Racjonalne zagospodarowywanie terenów zagrożonych ryzykiem wystąpienia powodzi
- Działania wspierające estetyzację i wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznych
- Działania na rzecz ograniczenia niekorzystnych skutków związanych ze zjawiskiem suburbanizacji

05.6. Założenia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych

Założenia rozwojowe Strategii ZIT MOF Chrzanowa na lata 2021-2027 odnoszą się do obszarów wsparcia realizowanych w ramach mechanizmu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT), które będą wdrażane w województwie małopolskim.

Podstawę do realizacji ZIT stanowi Umowa Partnerstwa dla Realizacji Polityki Spójności 2021-2027 w Polsce (Umowa Partnerstwa) oraz Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. (rozporządzenie ogólne)⁸. Podobnie jak w przypadku opracowania strategii ponadlokalnej, również w przypadku realizacji ZIT warunkiem jest zawiązanie

⁷ Terytorialny Plan Sprawiedliwej Transformacji dla Małopolski Zachodniej

⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej

zinstytucjonalizowanej formy partnerstwa, którą w przypadku MOF Chrzanowa jest stowarzyszenie. Z uwagi na to, że gminy wchodzące w skład MOF Chrzanowa przystąpiły do opracowania strategii ponadlokalnej, nie muszą opracowywać oddzielnego dokumentu dla realizacji ZIT, a jedynie dodatkową część (którą stanowi niniejszy rozdział), spełniającą warunki dla strategii ZIT.

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne to instrument wspierający rozwój terytorialny i promujący partnerski model współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym. Celem jego wdrażania jest zatem przede wszystkim wspieranie współpracy i wymiany doświadczeń w ramach MOF oraz wzmacnianie zdolności do pozyskiwania środków z równych źródeł na realizację projektów o charakterze ponadlokalnym.

05.7. Logika interwencji w ramach ZIT

Schemat i logika interwencji Planu działań ZIT wynika z zapisów Programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027 w, którym wskazano 9 priorytetów:

Priorytet 1.	Inteligentny i konkurencyjny region
Priorytet 2.	Energetyka i środowisko
Priorytet 3.	Zrównoważona mobilność miejska
Priorytet 4.	Mobilna Małopolska
Priorytet 5.	Małopolska infrastruktura społeczna
Priorytet 6.	Społeczna Małopolska
Priorytet 7.	Małopolska bliżej mieszkańców
Priorytet 8.	Sprawiedliwa transformacja Małopolski Zachodniej
Priorytet 9.	Pomoc Techniczna

Trzy z nich mogą zostać objęte mechanizmem ZIT mianowicie: Priorytet 2, Priorytet 3 i Priorytet 6. Poniżej w tabeli przedstawiono poszczególne priorytety wraz z odniesieniem od celu polityki oraz źródłem finansowania i szacowaną wartością alokacji w ramach każdego z nich przewidzianą dla MOF Chrzanowa.

Cel polityki	Obszar realizacji ZIT	Finansowanie	Szacowana przybliżona wartość alokacji (PLN)
Cel polityki 2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem oraz zrównoważonej mobilności miejskiej	Priorytet 2 Energetyka i środowisko	EFRR	9 899 302,00 zł – cel 2(i)
			3 900 000,00 zł – cel 2(v)
	Priorytet 3 Zrównoważona mobilność miejska		7 729 000,00 zł – cel 2(viii)

Cel polityki	Obszar realizacji ZIT	Finansowanie	Szacowana przybliżona wartość alokacji (PLN)
Cel polityki 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	Priorytet 6 Społeczna Małopolska	EFS+	5 301 578,00 zł – cel 4(f)
			3 200 000,00 zł – cel (k)

Przedsięwzięcia zintegrowane ponadto wynikają i odnoszą się do poziomu strategicznego, przedstawionego w niniejszym dokumencie, stanowiąc uszczegółowienie wybranych kierunków działania. W celu przybliżenia zakresu oraz uzasadnienia logiki zaproponowanej interwencji przedstawiono cele szczegółowe dla każdego z priorytetów, w ramach których przewiduje się wykorzystania narzędzi terytorialnych (ZIT).

Priorytet 2.	Energetyka i środowisko
2(i)	wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych;
2(v)	wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej
Priorytet 3.	Zrównoważona mobilność miejska
2(viii)	wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej
Priorytet 6.	Społeczna Małopolska
4(f)	wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami;
4(k)	zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowe.

Poniżej zaprezentowano kierunki działania w ramach poziomu operacyjnego wraz z przyporządkowaniem do nich zidentyfikowanych przedsięwzięć zintegrowanych, których szczegółowy opis i zakres zostanie przedstawiony w kolejnym rozdziale.

Poziom operacyjny	Cel szczegółowy	Przedsięwzięcie zintegrowane
CP2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki	Cs i wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	PZ.1. Poprawa efektywności energetycznej MOF
	Cs viii wspieranie zrównoważonej	PZ.2. Rozwój sieci transportu publicznego

Poziom operacyjny	Cel szczegółowy	Przedsięwzięcie zintegrowane
promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej	multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	
	Cs v wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodne	PZ.3. Ochrona środowiska przyrodniczego
CP4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca europejski filar praw socjalnych	Cs f wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami	PZ.4. Budowanie silnego kapitału ludzkiego i społecznego
	Cs k zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowe	PZ.5. Poprawa dostępności i zapewnianie równych szans

05.8. Wykaz przedsięwzięć zintegrowanych

Podstawę interwencji strategicznej stanowią konkretne przedsięwzięcia zgłaszane i opracowywane przez samorządy skupione w MO Chrzanowa. Poszczególne przedsięwzięcia wpisują się w wytyczone cele strategiczne i są komplementarne ze zdefiniowanymi kierunkami działań.

Przedsięwzięcie zintegrowane to projekt, którego założenia wpisują się w cele rozwojowe obszaru funkcjonalnego i są ukierunkowane na rozwiązywanie wspólnych problemów rozwojowych. Ze względu na charakter projektów zintegrowanych, mają one zatem wpływ na więcej niż jedną

gminę tworzącą dany MOF, przez co rekomendowanym sposobem jego wdrażania jest formuła partnerska. Każdy projekt musi być jednoznacznie powiązany z innymi projektami w strategii i realizować przynajmniej jeden z poniższych warunków⁹:

- wspieranie rozwoju gospodarczego,
- dążenie do neutralności klimatycznej,
- wpływanie na zwiększenie dostępności do usług publicznych,
- realnie przekładanie się na poprawę jakości życia mieszkańców,
- opieranie się na inteligentnym zarządzaniu.

Przedsięwzięcia zintegrowane zaplanowane do realizacji w ramach Strategii ZIT muszą zatem cechować się komplementarnością, co oznacza, że ich wdrażanie przyczyni się do wielokierunkowego rozwoju obszaru funkcjonalnego. Ponadto, poszczególne zadania powinny przynosić wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy dla partnerskich gmin. Istotny jest zatem przewidywany zasięg oddziaływania konkretnych przedsięwzięć, wyrażany m.in. poprzez zapewnienie szerokiego dostępu do nowoutworzonej w ramach interwencji strategicznej infrastruktury dla mieszkańców więcej niż jednej gminy MOF.

Wszystkie zadania wybrane do realizacji w ramach interwencji niniejszej strategii są ze sobą spójne i mają zintegrowany charakter. Zaplanowano bowiem wyłącznie przedsięwzięcia, które przyczynią się do wielokierunkowego rozwoju MOF Chrzanowa i będą miały efekt dla całej społeczności przedmiotowego obszaru. Zakres poszczególnych działań obejmuje zadania skupione na wykorzystywaniu posiadanych potencjałów i niwelowaniu deficytów rozwojowych, a zasięg ich oddziaływania obejmuje cały MOF.

Poniżej przedstawiono charakterystykę przedsięwzięć zintegrowanych wraz ze wskazaniem komplementarności w ramach interwencji strategicznej, oczekiwanych rezultatów oraz konkretnych projektów przewidzianych do realizacji w ramach instrumentu ZIT.

⁹ *Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027* przyjęte przez Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej w sierpniu 2022 r.

PZ.1. Poprawa efektywności energetycznej w MOF

Opis sytuacji problemowej:

Głównym czynnikiem mającym wpływ na jakość powietrza na terenie MOF Chrzanowa jest emisja powierzchniowa, do której zalicza się przede wszystkim emisje pochodzące z sektora komunalno-bytowego, a także emisja liniowa pochodząca z transportu. Ponadto, jednym z największych emiterów zanieczyszczeń jest Elektrownia Siersza w Trzebini, jak również inne duże zakłady przemysłowe zlokalizowane na terenie konurbacji śląskiej i aglomeracji krakowskiej. Poprawa efektywności energetycznej w MOF powinna uwzględniać działania ukierunkowane na ograniczenie niskiej emisji, m.in. poprzez kompleksową modernizację i wymianę nieefektywnych źródeł ciepła oraz upowszechnienie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, zarówno w obiektach użyteczności publicznej, jak i indywidualnych gospodarstwach domowych.

Zgodność z poziomem strategicznym Strategii

PZ.1. jest zgodne z założeniami KD.9 Dostosowanie do obecnych warunków oraz łagodzenie i ograniczenie skutków zmian klimatycznych i KD.10 Ochrona środowiska naturalnego. Zakres interwencji obejmuje przede wszystkim poprawę efektywności energetycznej i zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego w MOF, co przyczyni się do zwiększenia odporności Obszaru na negatywne skutki kryzysu klimatycznego oraz poprawy jakości środowiska przyrodniczego, zwłaszcza jakości powietrza.

Powiązanie z innymi Przedsięwzięciami Zintegrowanymi

Zakres PZ.1. jest komplementarny z PZ.3., gdyż realizacja zaplanowanych w jego ramach działań przyczyni się do poprawy jakości środowiska przyrodniczego MOF Chrzanowa.

Oczekiwane wskaźniki rezultatu i produktu

Wskaźniki produktu:

- Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)
- Lokale mieszkalne o lepszej udoskonalonej charakterystyce energetycznej
- Budynki publiczne o lepszej charakterystyce energetycznej
- Wybudowane lub zmodernizowane sieci ciepłownicze i chłodnicze

Wskaźniki rezultatu:

- Roczne zużycie energii pierwotnej (w tym: w lokalach mieszkalnych, budynkach publicznych, przedsiębiorstwach, innych)
- Szacowana emisja gazów cieplarnianych

Sposób wskazania projektów

Projekty zostały wskazane przez samorządy tworzące MOF Chrzanowa, w odniesieniu do identyfikowanych deficytów i potrzeb, wynikających ze zmieniających się uwarunkowań przyrodniczych będących następstwem kryzysu klimatycznego.

Wskazanie partnerów

Gmina Alwernia, Gmina Babice, Gmina Chrzanów, Gmina Libiąż, Gmina Trzebinia

Wskazanie projektów strategicznych

Podmiot realizujący projekt	Nazwa projektu
-----------------------------	----------------

PZ.1. Poprawa efektywności energetycznej w MOF

Gmina Alwernia	Zwiększenie efektywności energetycznej w obszarze funkcjonalnym
Gmina Babice	Poprawa efektywności energetycznej, w tym ograniczenie niskiej emisji i poprawa jakości powietrza poprzez kompleksową termomodernizację wraz z wymianą źródeł ciepła i montaż OZE w obiektach użyteczności publicznej na terenie Gminy Babice
Gmina Chrzanów	Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego gminy Chrzanów poprzez budowę instalacji OZE dla energochłonnych budynków użyteczności publicznej
Gmina Libiąż	Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego gminy Libiąż poprzez budowę instalacji OZE dla energochłonnych budynków użyteczności publicznej
Gmina Trzebinia	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Gminie Trzebinia

Sposób wyboru projektów i źródła finansowania

Tryb niekonkurencyjny

PZ.2. Rozwój sieci transportu publicznego

Opis sytuacji problemowej:

Elementy infrastruktury drogowej i dostępność komunikacyjna są najgorzej ocenianymi elementami oferty MOF Chrzanowa przez respondentów biorących udział w badaniu ankietowym. Ponad połowa respondentów wskazuje na deficyty w ofercie transportu publicznego, co świadczy o słabym poziomie skomunikowania poszczególnych gmin Aglomeracji i może pogłębiać problem wykluczenia komunikacyjnego, zwłaszcza osób starszych i mniej zamożnych, nie posiadających własnego samochodu oraz zamieszkujących obrzeża MOF.

Z uwagi na zidentyfikowane deficyty w sferze komunikacyjnej, poprawa dostępności oraz oferty transportu publicznego okazuje się być kluczowym kierunkiem dalszego rozwoju MOF Chrzanowa. Co więcej, będzie to miało również istotny wpływ na poprawę jakości środowiska przyrodniczego, gdyż transport jest źródłem emisji zanieczyszczeń i generuje hałas. Z tego względu kluczowym kierunkiem działań jest rozwój zrównoważonego transportu, m.in. poprzez ograniczenie ruchu samochodowego i wdrażanie rozwiązań mających na celu wzrost udziału transportu zbiorowego. Istotna jest również integracja transportu indywidualnego i zbiorowego oraz zmiana zachowań transportowych mieszkańców, w szczególności dotyczących podróży intermodalnych.

Zgodność z poziomem strategicznym Strategii

PZ.2. jest zgodne z założeniami KD.7 Poprawa skomunikowania w MOF Chrzanowa i stanu infrastruktury drogowej i okołodrogowej. Zakres interwencji obejmuje przede wszystkim rozwój infrastruktury transportowej, co przyczyni się do ograniczenia zjawiska wykluczenia komunikacyjnego na terenie MOF. Ponadto, ze względu na ukierunkowanie interwencji na rozwój zrównoważonego transportu publicznego, PZ.2. jest zgodny z KD.9 Dostosowanie do obecnych warunków oraz łagodzenie i ograniczenie skutków zmian klimatycznych i KD.10 Ochrona środowiska naturalnego.

Powiązanie z innymi Przedsięwzięciami Zintegrowanymi

Zakres PZ.2. jest komplementarny z PZ.3., gdyż realizacja zaplanowanych w jego ramach działań przyczyni się do poprawy jakości środowiska przyrodniczego MOF Chrzanowa poprzez rozwijanie

zrównoważonego transportu publicznego na terenie partnerskich gmin, a tym samym ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza.

Oczekiwane wskaźniki rezultatu i produktu

Wskaźniki produktu:

- Pojemność ekologicznego taboru do zbiorowego transportu publicznego
- Wspierana infrastruktura rowerowa
- Liczba wspartych zintegrowanych węzłów przesiadkowych

Wskaźniki rezultatu:

- Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego
- Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej
- Szacowana emisja gazów cieplarnianych

Sposób wskazania projektów

Projekty zostały wskazane przez samorzady tworzące MOF Chrzanowa, w odniesieniu do posiadanych potencjałów (m.in. dogodnego położenia i dostępności istotnych tras komunikacyjnych), jak również identyfikowanych deficytów i potrzeb wskazywanych przez mieszkańców Obszaru.

Wskazanie partnerów

Gmina Alwernia, Gmina Chrzanów, Gmina Trzebinia

Wskazanie projektów strategicznych

Podmiot realizujący projekt	Nazwa projektu
Gmina Alwernia	Poprawa zrównoważonego transportu publicznego łączącego Gminę Alwernia oraz Gminę Babice z miejscowościami powiatu Chrzanowskiego
Gmina Chrzanów	Powiatowy Punkt Przesiadkowy - Modernizacja dworca autobusowego w Chrzanowie
Gmina Trzebinia	Powiatowy Punkt Przesiadkowy - Modernizacja dworca autobusowego w Trzebini

Sposób wyboru projektów

Tryb niekonkurencyjny

PZ.3. Ochrona środowiska przyrodniczego

Opis sytuacji problemowej:

Niemal 27% powierzchni MOF Chrzanowa stanowią obszary prawnie chronione, m.in. rezerваты przyrody (Lipowiec, Ostra Góra, Bukowica i Dolina Potoku Rudno) i parki krajobrazowe (Rudniański, Tenczyński i Dolinki Krakowskie) oraz obszary Natura 2000 (Rudno oraz Dolina Dolnej Skawy), które odgrywają szczególną rolę w zapewnieniu odpowiednich warunków do ochrony przyrody oraz bioróżnorodności.

Ze względu na postępujący kryzys klimatyczny i jego skutki np. w postaci ekstremalnych zjawisk pogodowych czy kłęsk nieurodzaju, istotnym kierunkiem interwencji MOF Chrzanowa jest dostosowanie Obszaru do zmian klimatu i zwiększenie odporności na ich negatywne skutki.

Przyczynić się mogą do tego inwestycje związane z modernizacją i rozbudową infrastruktury wodno-ściekowej, gdyż sprawna sieć kanalizacyjna ma wpływ na ograniczenie przedostawania się zanieczyszczeń do wód i gleby, a wydajna sieć wodociągowa sprzyja efektywnej gospodarce wodnej.

Zgodność z poziomem strategicznym Strategii

PZ.3. jest zgodne z założeniami KD.9 Dostosowanie do obecnych warunków oraz łagodzenie i ograniczenie skutków zmian klimatycznych i KD.10 Ochrona środowiska naturalnego. Zakres interwencji obejmuje przede wszystkim poprawę jakości środowiska przyrodniczego i zwiększenie odporności MOF na zmiany klimatu m.in. poprzez realizację przedsięwzięć ukierunkowanych na rozwój infrastruktury wodno-ściekowej.

Powiązanie z innymi Przedsięwzięciami Zintegrowanymi

Zakres PZ.3. jest komplementarny z PZ.2. oraz PZ.3., gdyż realizacja zaplanowanych działań w kompleksowy sposób przyczyni się do poprawy jakości środowiska przyrodniczego MOF Chrzanowa. Inwestycje związane zarówno z poprawą efektywności energetycznej, jak i gospodarki wodno-ściekowej będą miały istotny wpływ na poprawę w obszarze jakości powietrza, jak i wód i gleb.

Oczekiwane wskaźniki rezultatu i produktu

Wskaźniki produktu:

- Długość nowych lub zmodernizowanych sieci wodociągowych w ramach zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę
- Długość nowych lub zmodernizowanych sieci kanalizacyjnych w ramach zbiorowych systemów odprowadzania ścieków

Wskaźniki rezultatu:

- Ludność przyłączona do udoskonalonych zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę
- Ludność przyłączona do zbiorowych systemów oczyszczania ścieków co najmniej II stopnia

Sposób wskazania projektów

Projekty zostały wskazane przez samorzady tworzące MOF Chrzanowa, w odniesieniu do posiadanych potencjałów (m.in. wysokich walorów przyrodniczych), jak również identyfikowanych deficytów i potrzeb w zakresie dostosowania Obszaru do zmian klimatu wynikających z postępującego kryzysu klimatycznego.

Wskazanie partnerów

Gmina Alwernia, Gmina Libiąż, Gmina Trzebinia

Wskazanie projektów strategicznych

Podmiot realizujący projekt	Nazwa projektu
Gmina Alwernia	Poprawa stanu środowiska przyrodniczego na obszarze funkcjonalnym miasta Alwernia
Gmina Libiąż	Kontynuacja budowy infrastruktury wodno-ściekowej na terenie gminy Libiąż

Gmina Trzebinia

Budowa toru kajakowego przy Puszczy Dulowskiej i Zalewie Chechło¹⁰

Sposób wyboru projektów

Tryb niekonkurencyjny

PZ.4. Budowanie silnego kapitału ludzkiego i społecznego

Opis sytuacji problemowej:

Ze względu na niekorzystne trendy demograficzne i zmiany w strukturze społecznej i demograficznej gmin tworzących MOF Chrzanowa, niezwykle istotne jest wspieranie kapitału ludzkiego i społecznego. Kluczowe znaczenie odgrywa tutaj realizacja efektywnej polityki prorodzinnej oraz polityki senioralnej.

Ze względu na zmieniające się uwarunkowania, zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne, ważne jest wspieranie podnoszenia kwalifikacji uczestników rynku pracy, co powinno się odbywać już na etapie kształcenia szkolnego i zawodowego. Stopniowe wprowadzanie młodzieży na rynek pracy i dostosowywanie kierunków kształcenia do jego potrzeb powinno stanowić kluczowy kierunek działań zmierzających do budowania silnego kapitału ludzkiego.

Średnia wyników egzaminu ósmoklasisty w MOF Chrzanowa jest niższa, niż średni wynik dla województwa małopolskiego, co może świadczyć o niższej jakości nauczania w lokalnych szkołach. Ukierunkowanie interwencji na podnoszenie standardów w obszarze edukacji w MOF przyczyni się zarówno do budowania dojrzałego kapitału ludzkiego i społecznego, jak i stymulowania lokalnego rynku pracy i wzmacniania poziomu przedsiębiorczości.

Zgodność z poziomem strategicznym Strategii

PZ.4. jest zgodne z założeniami KD.1. Wzmocnienie potencjału i standardów sektora edukacji oraz KD.4. Rozwój kapitału społecznego. Zakres interwencji obejmuje przede wszystkim inwestycje w rozwój kapitału ludzkiego i społecznego.

Powiązanie z innymi Przedsięwzięciami Zintegrowanymi

Zakres PZ.4. jest komplementarny z PZ.5, gdyż realizacja zaplanowanych działań przyczyni się do zwiększenia dostępności usług publicznych oraz wzmacniania kapitału ludzkiego, m.in. poprzez podniesienie jakości edukacji czy wspieranie rozwijania kompetencji uczestników rynku pracy.

Oczekiwane wskaźniki rezultatu i produktu

Wskaźniki produktu:

- Liczba dzieci objętych dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej
- Liczba uczniów objętych wsparciem
- Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem
- Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem

Wskaźniki rezultatu:

- Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu

¹⁰ Na etapie przygotowywania zakresu PZ.3. projekt pn. Budowa toru kajakowego przy Puszczy Dulowskiej i Zalewie Chechło” nie wpisuje się w zakres celu szczegółowego 2(v) wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej. Zakres projektu będzie dostosowywany do ostatecznego kształtu dokumentu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027.

Sposób wskazania projektów

Projekty zostały wskazane przez samorzady tworzące MOF Chrzanowa, w odniesieniu do specyfiki struktury gospodarczej Obszaru (przewaga sektora górniczego i przemysłu ciężkiego), jak również identyfikowanych deficytów i potrzeb, wynikających ze zmieniających się uwarunkowań na lokalnym rynku pracy oraz konieczności podnoszenia standardów edukacji.

Wskazanie partnerów

Gmina Babice, Gmina Libiąż

Wskazanie projektów strategicznych

Podmiot realizujący projekt	Nazwa projektu
Gmina Babice	Podniesienie jakości edukacji w gminie Babice
Gmina Libiąż	Inwestycje w zasoby ludzkie celem dostosowania kadr do zmieniającego się rynku pracy w gminie Libiąż

Sposób wyboru projektów

Tryb niekonkurencyjny

PZ.5. Poprawa dostępności i zapewnianie równych szans

Opis sytuacji problemowej:

Zmiany w strukturze demograficznej MOF Chrzanowa wynikające z występowania niekorzystnych zjawisk demograficznych takich jak odpływ ludności, suburbanizacja czy zmiana modelu rodziny, mogą prowadzić do istotnych problemów w sferze społecznej. Zarówno nasilające się zjawisko starzenia społeczeństwa, jak i migracje sprzyjają występowaniu wykluczenia społecznego niektórych grup mieszkańców, zwłaszcza osób starszych, cudzoziemców i osób z niepełnosprawnościami.

Zgodność z poziomem strategicznym Strategii

PZ.5. jest zgodne z założeniami KD.1. Wdrażanie systemowych rozwiązań z zakresu polityki społecznej, gdyż zakłada przede wszystkim wsparcie i zapewnienie równych szans mieszkańcom ze wszystkich grup społecznych.

Powiązanie z innymi Przedsięwzięciami Zintegrowanymi

Zakres PZ.5. jest komplementarny z PZ.4, gdyż zwiększanie dostępności usług publicznych czy wyrównywanie szans osób z różnych grup społecznych przyczyni się do wzmocnienia kapitału ludzkiego. Rozwój polityki społecznej w MOF Chrzanowa będzie miał istotny wpływ na budowanie silnego kapitału ludzkiego i społecznego.

Oczekiwane wskaźniki rezultatu i produktu

Wskaźniki produktu:

- Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie

- Liczba wdrożonych programów polityki zdrowotnej
- Liczba opiekunów faktycznych/nieformalnych objętych wsparciem w programie

Wskaźniki rezultatu:

- Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej
- Liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług
- Liczba osób świadczących usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie

Sposób wskazania projektów

Projekty zostały wskazane przez samorządy tworzące MOF Chrzanowa w odniesieniu do identyfikowanych potrzeb w obszarze polityki społecznej wynikających z obserwowanych zmian w strukturze demograficznej.

Wskazanie partnerów

Gmina Babice, Gmina Libiąż

Wskazanie projektów strategicznych

Podmiot realizujący projekt	Nazwa projektu
Gmina Babice	Wyrównywanie szans grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społecznej i poprawa jakości opieki socjalnej w gminie Babice
Gmina Libiąż	Bardziej dostępny Libiąż - likwidacja barier architektonicznych oraz podniesienie standardów obsługi osób ze szczególnymi potrzebami

Sposób wyboru projektów

Tryb niekonkurencyjny

05.9. Wykaz projektów

Przedsięwzięcie zintegrowane	Gmina	Nazwa projektu	Szacowana wartość całkowita projektu (PLN)
PZ.1. Poprawa efektywności energetycznej w MOF	Alwernia	Zwiększenie efektywności energetycznej w obszarze funkcjonalnym	4 683 672
	Babice	Poprawa efektywności energetycznej, w tym ograniczenie niskiej emisji i poprawa jakości powietrza poprzez kompleksową termomodernizację wraz z wymianą źródła ciepła i montaż OZE w obiektach użyteczności publicznej na terenie Gminy Babice	7 042 953
	Chrzanów	Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego gminy Chrzanów poprzez budowę instalacji OZE dla energochłonnych budynków użyteczności publicznej	7 913 323
	Libiąż	Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego gminy Libiąż poprzez budowę instalacji OZE dla energochłonnych budynków użyteczności publicznej	14 000 000
	Trzebinia	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Gminie Trzebinia	10 000 000
PZ.1. Poprawa efektywności energetycznej w MOF - suma			43 639 948
PZ.2. Rozwój sieci transportu publicznego	Alwernia	Poprawa zrównoważonego transportu publicznego łączącego Gminę Alwernia oraz Gminę Babice z miejscowościami powiatu Chrzanowskiego	2 000 000
	Chrzanów	Powiatowy Punkt Przesiadkowy - Modernizacja dworca autobusowego w Chrzanowie	28 000 000
	Trzebinia	Powiatowy Punkt Przesiadkowy - Modernizacja dworca autobusowego w Trzebini	17 000 000
PZ.2. Rozwój sieci transportu publicznego - suma			47 000 000
PZ.3. Ochrona środowiska przyrodniczego	Alwernia	Poprawa stanu środowiska przyrodniczego na obszarze funkcjonalnym miasta Alwernia	3 000 000
	Libiąż	Kontynuacja budowy infrastruktury wodno-ściekowej na terenie gminy Libiąż	3 162 353
	Trzebinia	Budowa toru kajakowego przy Puszczy Dulowskiej i Zalewie Chechło ¹¹	3 000 000
PZ.3. Ochrona środowiska przyrodniczego - suma			9 162 353
PZ.4. Budowanie silnego kapitału ludzkiego i społecznego	Babice	Podniesienie jakości edukacji w gminie Babice	1 390 640
	Libiąż	Inwestycje w zasoby ludzkie celem dostosowania kadr do zmieniającego się rynku pracy w gminie Libiąż	4 000 000

¹¹ Na etapie przygotowywania zakresu PZ.3. projekt pn. Budowa toru kajakowego przy Puszczy Dulowskiej i Zalewie Chechło” nie wpisuje się w zakres celu szczegółowego 2(v) wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej. Zakres projektu będzie dostosowywany do ostatecznego kształtu dokumentu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027.

Przedsięwzięcie zintegrowane	Gmina	Nazwa projektu	Szacowana wartość całkowita projektu (PLN)
PZ.4. Budowanie silnego kapitału ludzkiego i społecznego - suma			5 390 640
PZ.5. Poprawa dostępności i zapewnianie równych szans	Babice	Wyrównywanie szans grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społecznej i poprawa jakości opieki socjalnej w gminie Babice	1 390 640
	Libiąż	Bardziej dostępny Libiąż - likwidacja barier architektonicznych oraz podniesienie standardów obsługi osób ze szczególnymi potrzebami	2 777 454
PZ.5. Poprawa dostępności i zapewnianie równych szans - suma			4 168 094
SUMA			109 361 035

05.10. Założenia wdrożeniowe

Stowarzyszenie Aglomeracja Chrzanowska jest organizacją zrzeszającą 5 jednostek samorządu terytorialnego powiatu chrzanowskiego: Alwernia, Babice, Chrzanów, Libiąż i Trzebinia.

Stowarzyszenie zostało powołane dnia 16 sierpnia 2021 roku na czas nieoznaczony. Działa w formule Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, w ramach których partnerskie gminy prowadzą współpracę na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa.

Jednym z głównych celów Stowarzyszenia jest wspólne zaplanowanie rozwoju partnerskich gmin w formie Strategii Terytorialnej oraz realizacja założonych w niej działań. Współpraca w ramach Planu Działań ZIT ma skupiać się na realizacji wspólnych projektów rozwojowych uwzględniających przede wszystkim zrównoważony rozwój gmin wchodzących w skład MOF Chrzanowa w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Dzięki opracowaniu Strategii Terytorialnej partnerzy mają możliwość pozyskania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych na realizację przedsięwzięć rozwojowych.

Organami Stowarzyszenia są: Walne Zebranie Członków (Walne Zebranie), Zarząd Stowarzyszenia oraz Komisja Rewizyjna.

Walne Zebranie to najwyższa władza Stowarzyszenia. W jej skład wchodzi przedstawiciele Członków Stowarzyszenia: organy wykonawcze oraz po dwie osoby wskazane spośród pracowników jednostek organizacyjnych danej gminy. Do kompetencji Walnego Zebrania należy m.in. przyjmowanie programów i planów funkcjonowania Stowarzyszenia, podejmowanie uchwał w sprawach Stowarzyszenia, przyjmowanie Roczno Programu Prac oraz jego zmian, a także ustalanie zasad koordynacji realizacji poszczególnych zadań między Członkami Stowarzyszenia.

Organem wykonawczym Stowarzyszenia jest jego Zarząd, reprezentujący Stowarzyszenie na zewnątrz. Składa się z 5 członków, w tym Prezesa oraz dwóch Zastępców (Wiceprezesów). Do jego kompetencji należy m.in. wykonywanie uchwał Walnego Zgromadzenia, przygotowywanie projektów programów i planów funkcjonowania Stowarzyszenia oraz jego budżetu, koordynowanie współpracy Członków, a także bieżący nadzór nad działalnością Biura Stowarzyszenia.

Komisja Rewizyjna jest organem kontroli wewnętrznej Stowarzyszenia. W jej skład wchodzi 3 osoby wybrane przez Walne Zebranie. Komisja Rewizyjna dokonuje kontroli budżetu i oceny realizacji zadań statutowych Stowarzyszenia.

Organy Stowarzyszenia wykonują swoje zadania za pośrednictwem Biura Stowarzyszenia, które wspiera realizację celów Stowarzyszenia m.in. poprzez gromadzenie i analizę danych dotyczących MFO Chrzanowa, obsługę administracyjną oraz zapewnianie warunków rozwijania współpracy między Członkami Stowarzyszenia.

Opracowanie projektu Strategii Terytorialnej należy do kompetencji Zarządu Stowarzyszenia. Zarząd sprawuje również nadzór nad realizacją Strategii.

Przyjęcie Strategii Terytorialnej MOF Chrzanowa oraz jej zmian należy do kompetencji Walnego Zebrania. Ponadto, Walne Zebranie przyjmuje Plany Działania uwzględniające szczegóły i harmonogram realizacji prac zaplanowanych w ramach Strategii Terytorialnej, a także przyjmuje i zatwierdza sprawozdania dotyczące ich realizacji.

05.11. Monitoring i ewaluacja

Rozdział stanowi obowiązkowy element strategii rozwoju ponadlokalnego, wskazujący, że dokument powinien zawierać oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia (art. 10e ust. 3 ustawy o samorządzie gminnym).

Sprawne wdrożenie założeń Strategii i osiągnięcie zaplanowanych rezultatów możliwe jest wyłącznie dzięki bieżącemu monitoringowi i ewaluacji realizowanych działań. Niezbędne jest badanie postępów poszczególnych prac i analiza ich efektów, a także aktualizacja podejmowanych zadań.

Bieżący monitoring realizacji Strategii polega na analizie wskaźników zdefiniowanych dla poszczególnych kierunków działań i będzie przeprowadzany przez cały okres obowiązywania strategii, co najmniej raz w roku, a jego wynikiem będą sprawozdania dotyczące poziomu realizacji poszczególnych zadań. Nadzór nad realizacją Strategii sprawuje Zarząd Stowarzyszenia Aglomeracja Chrzanowska.

Na podstawie wyników monitoringu oraz oceny stopnia realizacji poszczególnych celów dokonywana będzie ewaluacja. Rekomendowanymi terminami przeprowadzenia ewaluacji jest rok 2025 (ewaluacja mid-term) i rok 2027 (ewaluacja ex-post).

Nazwa kierunku działania	Wskaźnik	Wartość bazowa wskaźnika ¹²	Oczekiwana tendencja w 2030 r.	Źródło danych
Kierunek działania 1. Wzmocnienie potencjału i standardów sektora edukacji	Współczynnik skolaryzacji netto w szkołach podstawowych	95,3%	wzrost	BDL GUS
Kierunek działania 2. Wdrażanie systemowych rozwiązań z zakresu polityki społecznej	Liczba zrealizowanych programów społecznych	0	Wzrost	Samorządy gmin MOF Chrzanowa
Kierunek działania 3. Stworzenie atrakcyjnej oferty czasu wolnego	Liczba podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w sekcji R dział 90 PKD na 1000 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	5,2	Wzrost	BDL GUS
Kierunek działania 4. Rozwój kapitału społecznego	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. ludności	32	Wzrost	BDL GUS
Kierunek działania 5. Zwiększenie potencjału inwestycyjnego i poziomu przedsiębiorczości	Powierzchnia nowo przygotowanych terenów inwestycyjnych	0	Wzrost	Samorządy gmin MOF Chrzanowa
Kierunek działania 6. Dywersyfikacja struktury gospodarczej w oparciu o atrakcyjność turystyczną i marketing terytorialny	Miejsca noclegowe ogółem	226	Wzrost	BDL GUS
Kierunek działania 7. Poprawa skomunikowania w MOF Chrzanowa i stanu infrastruktury drogowej i okołodrogowej	Długość dróg gminnych o nawierzchni twardej	470,7 km	Wzrost	BDL GUS
Kierunek działania 8. Rozwój i poprawa jakości infrastruktury publicznej	Udział ludności korzystający z sieci wodociągowej	99,3%	Wzrost	BDL GUS
	Udział ludności korzystający z sieci kanalizacyjnej	66,9%	Wzrost	
Kierunek działania 9. Dostosowanie do obecnych warunków oraz łagodzenie i ograniczenie skutków zmian klimatycznych	Liczba obiektów poddanych termomodernizacji	0	Wzrost	Samorządy gmin MOF Chrzanowa

¹² Wskaźniki przyjmują wartość 0 ze względu na fakt, iż rok 2021 jest traktowany jako rok bazowy i od tego roku monitorowana jest wartość wskaźnika. Monitoringowi będzie podlegała tendencja zmian w poszczególnych obszarach wynikająca z wdrażanych w ramach Strategii ZIT MOF Chrzanowa przedsięwzięć.

Nazwa kierunku działania	Wskaźnik	Wartość bazowa wskaźnika ¹²	Oczekiwana tendencja w 2030 r.	Źródło danych
Kierunek działania 10. Ochrona środowiska naturalnego	Liczba kampanii edukacyjno-promocyjnych z zakresu ekologii	0	Wzrost	Samorządy gmin MOF Chrzanowa
Kierunek działania 11. Ożywienie obszaru poprzez kreowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych	Powierzchnia nowo zagospodarowanych / zmodernizowanych przestrzeni publicznych	0	wzrost	Samorządy gmin MOF Chrzanowa

05.12. Ramy finansowe i źródła finansowania

Realizacja poszczególnych inwestycji zaplanowanych w Strategii będzie możliwa dzięki wykorzystaniu środków finansowych z różnych źródeł, m.in.:

- środków własnych gmin i powiatów tworzących MOF Chrzanowa;
- środków pochodzących z budżetu państwa lub budżetu samorządu województwa małopolskiego przewidziane na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania;
- środków z funduszy celowych;
- środków z Funduszy Europejskich dostępnych w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego;
- środków prywatnych, np. przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, wspólnot mieszkaniowych;
- innych funduszy zewnętrznych, np. funduszy norweskich i funduszy Europejskiego Obszaru Gospodarczego;
- innych środków publicznych.

Zakłada się, że poszczególne działania rozwojowe będą finansowane głównie z budżetów gmin wchodzących w skład MOF Chrzanowa oraz z Funduszy Europejskich, które zgodnie z nową perspektywą finansową UE na lata 2021-2027 będą stanowiły wsparcie m.in. przedsiębiorstw, jednostek samorządu terytorialnego, instytucji otoczenia biznesu, czy instytucji badawczych. Pomoc finansowa będzie obejmowała przedsięwzięcia z zakresu realizacji inwestycji w infrastrukturę, sprawy społeczne, innowacje, przedsiębiorczość, cyfryzację oraz ochronę środowiska.

Środki z Funduszy Europejskich zostaną rozdysponowane w ramach programów krajowych i regionalnych, które mogą stanowić podstawę do finansowania projektów zaplanowanych w ramach niniejszej Strategii.

Ważnym elementem finansowania interwencji rozwojowych będą również środki prywatne, które mogą zostać wykorzystane do współfinansowania projektów realizowanych w ramach programów operacyjnych lub formule partnerstwa publiczno-prywatnego.

05.13. Komplementarność opracowania

Strategia ZIT MOF Chrzanowa na lata 2021-2027 została przeanalizowana pod kątem komplementarności celów i zapisów kluczowych dokumentów strategicznych i operacyjnych na szczeblu ogólnoeuropejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym. W poniższej tabeli przedstawiono dokumenty, z treścią których Strategia jest spójna.

Ujęcie wspólnotowe	
<ul style="list-style-type: none"> Europejski Zielony Ład. Umowa partnerstwa 2021-2027 	
Ujęcie Krajowe	
<ul style="list-style-type: none"> Europejski Zielony Ład. Umowa partnerstwa 2021-2027 Krajowa Polityka Miejska 2030 Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030 Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 	
Ujęcie regionalne	
<ul style="list-style-type: none"> Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego „Małopolska 2030” Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego Projekt Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021- 2027 Założenia do Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Małopolski Zachodniej 	
Ujęcie lokalne	
Strategia powiatowa	<ul style="list-style-type: none"> Strategia Rozwoju Powiatu Chrzanowskiego na lata 2015-2023
Programy ponadlokalne	<ul style="list-style-type: none"> Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej Na Obszarze Gmin Chrzanów, Trzebinia i Libiąż Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Chrzanowskiego na lata 2019-2022 z perspektywą do roku 2026 Plan Zrównoważonego Rozwoju Publicznego Transportu Zbiorowego dla Powiatu Chrzanowskiego
Strategie gminne	<ul style="list-style-type: none"> Strategia Rozwoju Gminy Alwernia na lata 2022-2030 Strategia Rozwoju Gminy Babice na lata 2015-2020 Strategia Rozwoju Gminy Chrzanów na lata 2016-2023 Strategia Rozwoju Gminy Libiąż do roku 2030 Strategia Rozwoju Gminy Trzebinia na lata 2014-2020
Studia Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gmin	<ul style="list-style-type: none"> Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Alwernia Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Babice Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Chrzanów Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Libiąż Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Trzebinia
Lokalne Programy Rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> Program Rewitalizacji Gminy Alwernia na lata 2016-2020

	<ul style="list-style-type: none"> • Gminny Program Rewitalizacji Gminy Babice na lata 2016-2020 • Gminny Program Rewitalizacji Gminy Chrzanów • Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Libiąż na lata 2016-2023
Plany Gospodarki Emisyjnej	<ul style="list-style-type: none"> • Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Chrzanów • Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Trzebinia
Strategie	<ul style="list-style-type: none"> • Strategia rozwiązywania problemów społecznych w gminie Alwernia na lata 2015-2020 • Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Babice na lata 2021-2026 • Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych na lata 2021-2027 gminy Trzebinia

05.14. Opis podejścia partycypacyjnego

Zgodnie z projektem „Umowy Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021-2027 w Polsce”, Zintegrowane Inwestycje Terytorialne są instrumentem przewidzianym do realizacji partnerskich projektów przyczyniających się do rozwiązywania problemów i wspólnego, bądź skoordynowanego zaspakajania potrzeb obszaru objętego mechanizmem ZIT. Instrument ten będzie wykorzystywany do wspierania miejskich obszarów funkcjonalnych, wskazanych przez władze samorządowe w Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”, a tym samym Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa.

W ramach przedmiotowej Strategii, na przełomie czerwca i lipca 2022 r. prowadzono nabór partnerów chcących zgłosić swój akces do procesu opracowania dokumentu Strategii ZIT.

W rezultacie naboru, do prac nad dokumentem włączono następujące podmioty:

- Agencja Rozwoju Małopolski Zachodniej S.A.,
- Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Chrzanowie,
- Związek Komunalny „Komunikacja Międzygminna” w Chrzanowie,
- Ogólnopolskie Stowarzyszenie Pracowników i Sympatyków Środowiskowych Domów Samopomocy,
- Obywatelska Wspólnota Samorządowa Powiatu Chrzanowskiego,
- Miejski Klub Sportowy Fablok w Chrzanowie,
- Towarzystwo Wędkarskie Kościelec,
- Społeczny Komitet Obrony Mostu PKP w Balinie,
- Towarzystwo Oświatowe Ziemi Chrzanowskiej w Chrzanowie,
- Muzeum w Chrzanowie im. Ireny i Mieczysława Mazarakich.

Na potrzeby włączenia podmiotów i instytucji w proces opracowania niniejszej strategii, przeprowadzono także spotkania konsultacyjne z mieszkańcami, przedstawicielami jst, organizacjami

pozarządowymi oraz innymi podmiotami zaangażowanymi w proces tworzenia dokumentu. W dniu 14.07.2022 r. odbyło się spotkanie, przedmiotem którego było określenie Planu Działań ZIT. Wzięli w nim udział przedstawiciele jst wchodzących w skład MOF oraz partnerzy społeczno-gospodarczy. Na kolejnym spotkaniu, które odbyło się 18 października 2022 r. zostały natomiast zaprezentowane wyniki przeprowadzonej diagnozy strategicznej.

W prace nad Strategią zostali zaangażowani mieszkańcy gmin tworzących przedmiotowy MOF poprzez udział w badaniu ankietowym, którego celem było zidentyfikowanie mocnych i słabych stron MOF oraz określenie jego obecnej sytuacji społeczno-gospodarczej oraz przestrzennej. Badanie ankietowe zostało przeprowadzone na przełomie czerwca i lipca 2022 r.

Konsultacje społeczne dotyczące projektu Strategii ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa 2021-2027 prowadzone były w terminie od 17.11.2022 do 22.12.2022 r.

05.15. Zasady tworzenia Strategii

Zaktywizowanie i zaangażowanie mieszkańców w proces tworzenia dokumentu o charakterze strategicznym jest kluczowym zadaniem dla władz lokalnych. Zgodnie z zaleceniami tworzenia lokalnych strategii, również Strategia ZIT MOF Chrzanowa na lata 2021-2027 powstawała w oparciu o szereg zasad:

01. Zasada zrównoważonego rozwoju

Mającą umocowanie w art. 5 Konstytucji RP, zasada zrównoważonego rozwoju jest w tym przypadku rozumiana jako „taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń”. Twórcy strategii pamiętali więc, aby przy planowaniu celów gospodarczy i społeczny rozwój był kompatybilny z środowiskiem.

02. Zasada zgodności

Zasada zgodności z dokumentami strategicznymi lokalnymi i wyższego rzędu, planistycznymi i programowymi szczebla wspólnotowego, krajowego i regionalnego. W myśl tej zasady, wszystkie planowane działania muszą uwzględniać cele i wytyczne takich dokumentów jak strategia województwa (województwo małopolskie) oraz kraju (Polska). Równocześnie żadne z wytyczonych zadań nie może stać w sprzeczności z zapisami dokumentów uchwalonych przez sąsiadujące gminy.

03. Zasada Konsultacji

Obligatoryjna i bezsprzecznie niezwykle istotna dla uchwalenia strategicznego dokumentu przynoszącego korzyści dla całej społeczności lokalnej jest zasada konsultacji społecznych. Na etapie tworzenia Strategii ZIT MOF Chrzanowa na lata 2021-2027, projekt dokumentu konsultowany był m.in. z:

- sąsiednimi gminami;
- mieszkańcami.

Każdorazowo informacja o prowadzonych konsultacjach (w formie spotkań, ankiety czy możliwości zgłaszania uwag) była upubliczniona na stronie internetowej wraz z informacją dotyczącą terminu i sposobu przekazywania uwag. Prowadzone konsultacje opierały się na Siedmiu Zasadach Konsultacji: zasada dobrej wiary, zasada powszechności, zasada przejrzystości, zasada responsywności, zasada przewidywalności, zasada koordynacji, zasada poszanowanie interesu ogólnego. Mimo iż prawnie władze lokalne nie są zobowiązane do tego, aby wynik procesu konsultacji był wiążący przy podejmowaniu decyzji, to z pewnością wszystkie uwagi zgłoszone na tym etapie prac nad Strategią ZIT MOF Chrzanowa na lata 2021-2027 okazały się niezwykle cenne przy formułowaniu celów i zadań na przyszłość.

06. Analiza i ocena istniejącego stanu na terenach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji

06.1. Podmiot, przedmiot i zakres strategii

Strategia dla właściwego funkcjonowania, a także stworzenia możliwości jej wykorzystania, winna mieć określony podmiot, czyli głównego wykonawcę strategii, a także adresatów działań podjętych w ramach Strategii; przedmiot, czyli założenia strategii oraz działania, które w jej ramach zostały zaplanowane; zakres czasowy, czyli okres jej obowiązywania i realizacji; horyzont, czyli czas, w którym widoczne będą skutki proponowanych w strategii działań.

01. Podmiot strategii

- władze samorządowe Gmin tworzących MOF Chrzanowa, które będą odpowiedzialne za realizację poszczególnych zadań sformułowanych w strategii;
- mieszkańcy i mieszkanki MOF Chrzanowa, uczestniczący w wykonywaniu zadań przewidzianych strategią, a także będący odbiorcami oferowanych w ramach tych zadań usług i wydarzeń;
- różnego rodzaju firmy, organizacje oraz inne podmioty, które wraz z władzami MOF Chrzanowa podejmą się realizacji strategii, a także będą wykonywać zadania strategią przewidziane.

02. Przedmiot strategii

- wartości, z których składa się MOF Chrzanowa, a więc wartości materialne (infrastruktura, nieruchomości, organizacje społeczne, podmioty gospodarcze, instytucje publiczne, kapitał ludzki) oraz wartości niematerialne (kapitał społeczny, kapitał kulturowy, walory przyrodnicze);
- relacje łączące podmioty strategii, ale też łączące wartości MOF Chrzanowa z wartościami ponadlokalnymi;
- aktualne i przyszłe zadania wykonywane przez zdefiniowane podmioty w ramach realizacji strategii.

03. Zakres czasowy strategii

Zakres czasowy ustalono do 2027 roku. Jest to okres, na który zaplanowano działania przewidziane w Strategii ZIT MOF Chrzanowa.

04. Horyzont czasowy strategii

W przypadku horyzontu czasowego istotne jest zwrócenie uwagi nie tylko na okres obowiązywania strategii, ale również na czas, kiedy będą widoczne skutki podjętych w jej ramach działań. Należy zakładać, że realizowane w ramach Strategii ZIT MOF Chrzanowa zadania nie zakończą się w grudniu 2027 r., a prawdopodobnie będą trwały jeszcze przynajmniej przez kilka lub kilkanaście miesięcy. Również skutki tych działań będą widoczne jeszcze długo po wygaśnięciu strategii. Dodatkowo, w przypadku strategii formułowanych dla jednostek samorządu terytorialnego realizowanych przez konkretne władze lokalne, należy uwzględniać również cykle wyborcze dotyczące tychże władz.

05. Podstawy prawne tworzenia strategii

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym,
- ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju,
- ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

06.2. MOF Chrzanowa

MOF Chrzanowa zlokalizowany jest w zachodniej części województwa małopolskiego, w podregionie oświęcimskim i w ujęciu terytorialnym obejmuje granice powiatu chrzanowskiego, który tworzą 4 gminy miejsko-wiejskie: Alwernia, Chrzanów, Libiąż i Trzebinia oraz 1 gmina wiejska: Babice.

Gminy tworzące MOF Chrzanowa charakteryzują się silnymi powiązaniem funkcjonalno-przestrzennymi obszarów miejskich, a uzupełniające je obszary wiejskie stanowią atrakcyjne miejsca rozwoju dla nowego osadnictwa. Poszczególne gminy posiadają podobny profil gospodarczy i uwarunkowania społeczne oraz jednolite zasoby i bariery rozwojowe.

Powiat chrzanowski, a tym samym MOF Chrzanowa zajmuje powierzchnię ok. 37 tys. ha, a więc niecałe 4% powierzchni województwa małopolskiego. Wśród gmin składających się na MOF, największa pod względem powierzchni jest gmina Trzebinia (ponad 28% powierzchni MOF), a najmniejsza – gmina Babice (niecałe 15% powierzchni MOF). Cały obszar MOF zamieszkuje 122 592 osoby, a więc ok. 3,6% ludności województwa małopolskiego. Największą gęstością zaludnienia charakteryzuje się gmina Chrzanów (576 os./km²), co wynika z faktu, że obszar ten jest silnie zurbanizowany w porównaniu do np. gminy Babice, która (razem z gminą Alwernia), charakteryzuje się niższą gęstością zaludnienia, na poziomie 167 os./km².

06.3. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
Dostępność komunikacyjna – przebieg dróg krajowych i wojewódzkich, autostrada A4, linie kolejowe, bliskość portów lotniczych – Kraków Balice i Katowice Pyrzowice	Zmniejszenie liczby mieszkańców o 3,5% w ostatniej dekadzie oraz niekorzystne prognozy demograficzne związane ze wyludnianiem obszaru MOF – w 2030 r. liczba mieszkańców wynosić będzie poniżej 120 tys.
Atrakcyjne położenie – bliskość konurbacji śląskiej i metropolii krakowskiej jako rynku pracy, rynku zbytu oraz miejsc zapewniających dostępność do zróżnicowanych usług	Starzenie się społeczności lokalnej – ponad 20% w strukturze ludności stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym, odnotowano wzrost o 5,4 pp. w ostatniej dekadzie
Tradycje przemysłowe i istniejące zakłady na terenie MOF – m.in. Rafineria Trzebinia, Zakłady Chemiczne „Alwernia”, Kopalnia Węgla Kamiennego Janina, fabryka Valeo Service, Elektrownia Siersza w Trzebinii	Niska atrakcyjność osiedleńcza – utrzymujące się na ujemnym poziomie saldo migracji (w 2020 r. wynosiło -1,4 na 1000 ludności)
Atrakcyjność turystyczna związana z bogactwem środowiska przyrodniczego (Tenczyński Park Krajobrazowy) i obiektami zabytkowymi m.in. ruiny zamku biskupów krakowskich na wzgórzu Lipowiec wraz z Nadwiślańskim Parkiem Etnograficznym, zespół klasztorny bernardynów w Alwerni, kościoły oraz szlakami turystycznymi i ścieżkami dydaktycznymi	Ograniczenie potencjału inwestycyjnego z uwagi na brak przygotowanych stref aktywności gospodarczej ¹³
	Niewystarczające działania promocyjne związane z kreowaniem wizerunku i marki MOF Chrzanowa
	Niezadawalająca oferta i niska dostępność transportu publicznego – niedostateczne skomunikowanie gmin w MOF, niedostosowanie godzin kursowania do potrzeb mieszkańców
Tradycje związane z lokalnym rzemiosłem - wikliniarstwo, garncarstwo, kowalstwo, rzeźbiarstwo, hafciarstwo czy bibułkarstwo ¹⁴ oraz produkty regionalne (wpis na listę produktów tradycyjnych)	Niezadawalająca jakość infrastruktury drogowej i okołodrogowej
Upowszechnienie opieki żłobkowej i przedszkolnej	Niedostateczna rozwinięta sieć ścieżek i infrastruktury rowerowej – długość dróg dla rowerów w 2020 r. wynosiła niecałe 13 km
	Niski stopień dywersyfikacji struktury gospodarczej – dominacja przemysłu m.in. paliwowo-energetycznego, maszynowego czy górniczego ¹⁵
Rozbudowana i bogata baza rekreacyjno-sportowa	Niższe wyniki egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego i matematyki, w porównaniu do średniej dla województwa i kraju
	Niski poziom pokrycia obszaru MOF miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego – w 2020 r. niecałe 29%
	Zidentyfikowanie miasta rdzenia – Chrzanowa jako miasta tracącego funkcje-społeczno gospodarcze (zagrożonego marginalizacją)
	Niedostatecznie rozwinięta sieć kanalizacyjna na obszarach wiejskich
Spójność terytorialna – w skład obszaru funkcjonalnego wchodzi wszystkie gminy powiatu chrzanowskiego, charakteryzujące się wspólnymi problemami, ale również atutami i potencjałami	Rozwój organizacji pozarządowych na poziomie niższym od średniej dla województwa małopolskiego

¹³ Strategia Rozwoju Powiatu Chrzanowskiego na lata 2015-2023

¹⁴ http://www.partnerstwonajurze.pl/tresc_show.php?id=33 [dostęp: lipiec 2022 r.]

¹⁵ <https://www.powiat-chrzanowski.pl/powiat/informacja-gospodarcza.html> [dostęp: lipiec 2022 r.]

Szanse	Zagrożenia
Uzyskanie dodatkowego wsparcia z poziomu regionalnego, ze względu na wpisywanie się MOF w OSI obszar transformacji energetycznej – Małopolska Zachodnia	<p>Konkurencyjność ze strony innych ośrodków w zakresie inwestycji, proponowanej oferty i przyciągania nowych mieszkańców</p> <p>Drenaż mózgów – odpływ młodych, wykształconych osób do większych ośrodków (Krakowa, Katowic)</p>
Zacieśnienie więzi i zwiększenie poziomu współpracy z uwagi na działalność w ramach Lokalnej Grupy Działania „Partnerstwo na Jurze”	Postępujący kryzys klimatyczny i możliwość wystąpienia ekstremalnych zjawisk pogodowych – ryzyko powodziowego związane m.in. z przebiegiem Wisły oraz umiarkowane zagrożenie suszą MOF
Wzrost znaczenia powiązań funkcjonalno-przestrzennych i zacieśnianie współpracy między jst województwa małopolskiego i śląskiego	Dynamicznie zmieniająca się sytuacja geopolityczna (w szczególności związana z konfliktem zbrojnym w Ukrainie)
Możliwość pozyskania dodatkowych środków na inwestycje ze względu na przynależność powiatu chrzanowskiego do Stowarzyszenia Powiatów, Miast i Gmin "Forum Małopolski Zachodniej”	Trudności w przewidzeniu skutków i konsekwencji pandemii COVID-19
Wzrost świadomości samorządowej i obywatelskiej mieszkańców, rozwój i upowszechnianie instrumentów partycypacji społecznej oraz dialogu społecznego	Możliwość wystąpienia problemów ekologicznych w Libiążu i Chrzanowie, w szczególności wstrząsów górotworu, z uwagi na objęcie gmin zasięgiem oddziaływań Zakładu Górniczego Janina
Rozwój technologii informacyjnych, upowszechnianie u-usług	
Rozwój i wzrost popularności technologii opartych o odnawialne źródła energii, wzmacnianie świadomości ekologicznej i upowszechnianie zachowań proekologicznych społeczeństwa	
Polityka klimatyczna i ekologiczna Unii Europejskiej wspierająca rozwój odnawialnych źródeł energii i realizację założeń transformacji energetycznej	

06.4. Wyniki badania ankietowego

W celu rozpoznania opinii mieszkańców na temat funkcjonowania poszczególnych sfer Aglomeracji Chrzanowskiej oraz oferty dostępnej na jej terenie oraz lokalnego rynku pracy, przeprowadzono badanie ankietowe. Na jego drodze zidentyfikowano mocne i słabe strony obszaru oraz potrzeby i oczekiwania mieszkańców względem jego dalszego rozwoju.

Badanie miało charakter ilościowy i zostało zrealizowane na przełomie czerwca i lipca 2022 r. za pośrednictwem formularza elektronicznego oraz w formie papierowej. Ankiety wypełniło 489 mieszkańców gmin wchodzących w skład Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Chrzanowa. Poniżej przedstawiono dane metryczkowe respondentów.

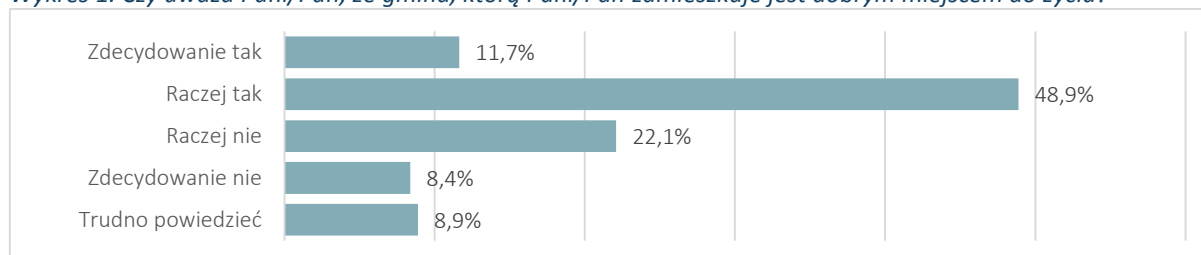
Struktura płci	Kobieta: 69,5% Mężczyzna: 30,5%
Struktura wieku	Do 18. roku życia: 0,8% 18-24 lata: 14,3% 25-34 lata: 19,6% 35-44 lata: 37,8% 45-54 lata: 25,2% 55-64 lata: 8,6% Powyżej 65. roku życia: 3,7%
Struktura wykształcenia	Wyższe: 69,5% Średnie, średnie branżowe: 23,9% Zasadnicze zawodowe, zasadnicze branżowe: 4,8% Gimnazjalne, podstawowe: 1,8%
Status na rynku pracy	Pracuję: 78,9% Emeryt, rencista: 7,0% Prowadzę działalność: 5,9% Uczeń, student: 4,3% Nie pracuję, zajmuję się domem: 2,0% Bezrobotny: 0,8% Inne: 0,5% Rolnik: 0,4%
Miejsce zamieszkania	Gmina Chrzanów: 41,4% Gmina Libiąż: 23,3% Gmina Trzebinia: 12,7% Gmina Alwernia: 11,5% Gmina Babice: 11,2%

W strukturze ankietowanych dominują kobiety, które stanowią 69,5% badanych. Dominującą grupą stanowią osoby w wieku 35-44 lat, z odsetkiem blisko 38%. Większość respondentów (blisko 70%) posiada wykształcenie wyższe, a nieco więcej prawie 79% osoby pracujące. Analizując status na rynku pracy, można zauważyć, że drugą grupę stanowią emeryci i renciści, a następnie przedsiębiorcy. W badaniu wzięli udział mieszkańcy wszystkich gmin wchodzących w skład Aglomeracji Chrzanowskiej, a największą aktywności wykazali się mieszkańcy gminy Chrzanów, którzy stanowią 41,4% ogółu respondentów.

1. Warunki życia na terenie Aglomeracji Chrzanowskiej

Większość mieszkańców (60,6%) poszczególnych gmin Aglomeracji Chrzanowskiej biorących udział w badaniu uważa, że gmina, którą zamieszkują jest dobrym miejscem do życia. Przeciwnie zdanie ma około 30% ankietowanych, natomiast niecałe 9% nie potrafi wyrazić jednoznacznej opinii na ten temat.

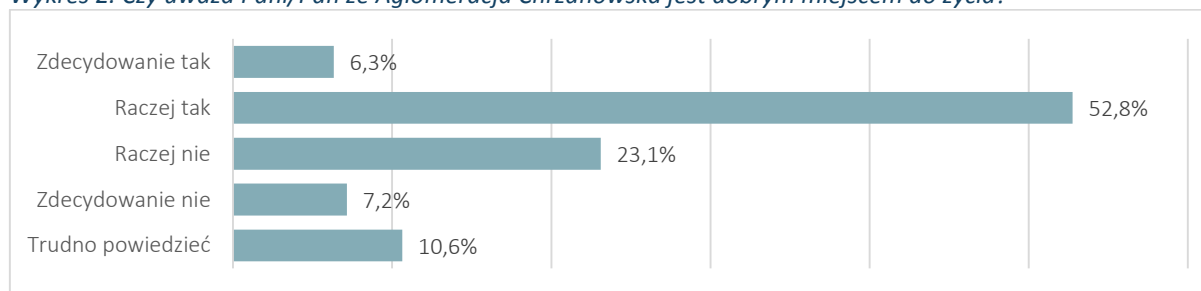
Wykres 1. Czy uważa Pani/Pan, że gmina, którą Pani/Pan zamieszkuje jest dobrym miejscem do życia?

źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego, n=489.

Wyniki dotyczące jakości życia w odniesieniu do całej Aglomeracji Chrzanowskiej kształtują się podobnie, jak w przypadku oceny dla poszczególnych gmin. Odsetek osób zadowolonych był jednak nieco mniejszy i wynosił 59,1%. Odsetek osób niezadowolonych wynosił 30,3%. W porównaniu do poprzedniego pytania, odnotowano wyższy (10,6%) odsetek osób wskazujących odpowiedź „trudno powiedzieć” – co może wynikać z trudności i niższej wiedzy i świadomości mieszkańców, na temat zamieszkiwania w innych gminach Aglomeracji Chrzanowskiej.

Wykres 2. Czy uważa Pani/Pan że Aglomeracja Chrzanowska jest dobrym miejscem do życia?

źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego, n=489.

- Ponad połowa mieszkańców Aglomeracji Chrzanowskiej uważa, że obszar jest o dobrym miejscem do życia, co świadczy o stosunkowo wysokiej atrakcyjności osiedleńczej.
- Zadowolenie mieszkańców jest istotne dla dalszego rozwoju obszaru, dlatego bardzo ważne jest systematyczne podnoszenie jakości życia oraz dostosowanie oferty do potrzeb mieszkańców. Należy skupić się przede wszystkim na ograniczaniu negatywnych czynników oraz wykorzystywaniu potencjałów poszczególnych gmin tworzących MOF Chrzanowa.

2. Infrastruktura i oferta usługowa Aglomeracji Chrzanowskiej

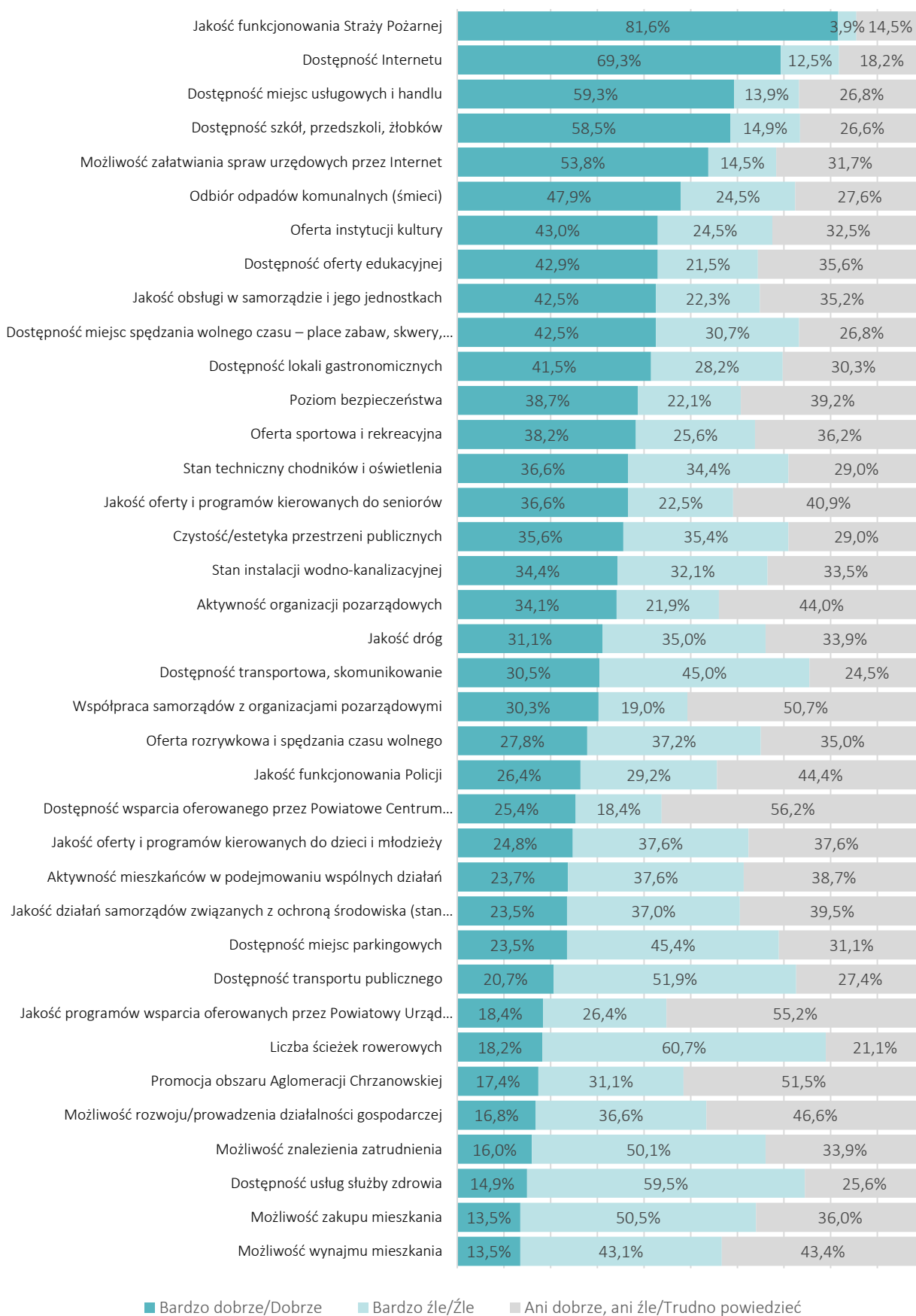
Wśród wysoko ocenianych elementów infrastruktury i oferty usług publicznych Aglomeracji Chrzanowskiej wyróżnia się **działalność Straży Pożarnej**. Zdecydowana większość mieszkańców biorących udział w badaniu (81,6%) ocenia ją dobrze lub bardzo dobrze, a przeciwne zdanie ma zaledwie 3,9%. Pozytywnym aspektem jest również **dostępność Internetu**, która uzyskała 69,3% pozytywnych ocen, a także **dostępność miejsc usługowych i handlu** (59,3% pozytywnych wskazań).

Do najgorzej ocenianych elementów zalicza się natomiast kwestie związane z jakością i dostępnością infrastruktury technicznej, zwłaszcza drogowej i towarzyszącej. Respondenci zwracali uwagę przede wszystkim na **liczbę ścieżek rowerowych**, którą niemal 61% z nich oceniło źle lub bardzo źle – na terenie gmin MOF Chrzanowa dostępnych jest bowiem łącznie tylko niecałe 13 km ścieżek. Słabą stroną jest również **dostępność transportowa** obszaru i jego skomunikowanie, zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne (45% negatywnych odpowiedzi). Co więcej, ponad połowa osób biorących udział w badaniu źle ocenia **dostępność transportu publicznego**.

Przeważająca liczba respondentów negatywnie ocenia również **dostępność usług ochrony zdrowia** – niemal 60% z nich oceniło ją źle lub bardzo źle. Wysoka jakość usług z zakresu opieki medycznej, zarówno podstawowej, jak i specjalistycznej oraz dostępność placówek, stanowi podstawowe oczekiwanie mieszkańców i jest istotnym wyzwaniem z uwagi na obserwowany proces starzenia się społeczności lokalnej.

Wielu respondentów nie było w stanie jednoznacznie ocenić elementów takich jak **jakość programów wsparcia oferowanych przez Powiatowy Urząd Pracy** czy **dostępność wsparcia oferowanego przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie** – ponad 55% osób biorących udział w badaniu nie oceniła ich ani dobrze, ani źle. Może to wynikać z faktu, iż nie korzystały one ze wspomnianych programów wsparcia, czego potwierdzenie stanowić może struktura respondentów – przeważającą większość (blisko 79%) stanowiły osoby pracujące. Ponad połowa mieszkańców nie potrafiła jednoznacznie ocenić działań promujących obszar, co może wskazywać na konieczność zintensyfikowania prowadzonych działań marketingowych oraz wzmocnienia marki obszaru.

Wykres 3 Proszę ocenić poszczególne elementy infrastruktury oraz oferty usługowej w miejscu zamieszkania:

źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego, n=489.

- Wysoki odsetek pozytywnych ocen działalności Straży Pożarnej może świadczyć o wysokim poziomie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.
- Gminy Aglomeracji Chrzanowskiej zapewniają mieszkańcom dobry dostęp do Internetu oraz miejsc usługowych i handlu. Opinie wskazują, że respondenci zadowoleni są z oferty usługowej na terenie Aglomeracji Chrzanowskiej, a gminy wychodzą naprzeciw potrzebom i rosnącym oczekiwaniom mieszkańców, m.in. związanych z możliwością załatwiania spraw drogą elektroniczną.
- W opinii osób biorących udział w badaniu, obszarem wymagającym interwencji jest przede wszystkim dostępność usług medycznych, co implikuje konieczność podjęcia działań mających na celu rozwój opieki zdrowotnej na terenie Aglomeracji Chrzanowskiej. Wyzwanie to jest szczególnie istotne z uwagi na postępujące procesy starzenia się społeczności lokalnej.
- Wśród najgorzej ocenianych elementów znalazły się elementy infrastruktury drogowej i dostępność komunikacyjna, co może pogłębiać problem wykluczenia komunikacyjnego, zwłaszcza osób starszych, nie posiadających własnego samochodu oraz zamieszkujących obrzeża Aglomeracji.

3. Mocne i słabe strony Aglomeracji Chrzanowskiej

Respondenci zwracali uwagę na wiele różnych aspektów – odpowiedzi dotyczyły zarówno uwarunkowań funkcjonowania Aglomeracji Chrzanowskiej (położenie, walory środowiska przyrodniczego, potencjał rozwoju), jak i poszczególnych jego aspektów takich jak infrastruktura techniczna i usługowa, oferta mieszkaniowa czy rynek pracy.

Dla 51,9% badanych istotnym atutem Aglomeracji Chrzanowskiej jest jej **położenie** blisko dużych ośrodków miejskich – Krakowa i Katowic. Kolejne 14,0% wskazuje na uwarunkowania środowiskowe (**wysokie walory przyrodnicze**), na co wpływ może mieć występowanie w granicach Aglomeracji terenów chronionych, takich jak Tenczyński Park Krajobrazowy. Znaczący odsetek odpowiedzi (13,2%) dotyczył również dostępnych **połączeń drogowych i kolejowych**. Gminy MOF Chrzanowa położone są bowiem w niedalekiej odległości autostrady A4 i linii kolejowych, posiadają również dogodny dostęp do dwóch międzynarodowych portów lotniczych (Kraków Balice i Katowice Pyrzowice). Ponad 7% respondentów wśród pozytywnych aspektów Aglomeracji Chrzanowskiej wymienia również jej **wysoki potencjał rozwoju**, zwłaszcza w obszarze turystyki, rekreacji i przemysłu.

W przypadku słabych stron Aglomeracji, co czwarta osoba biorąca udział w badaniu podkreślała niską **dostępność transportu publicznego** i jego ofertę. Wysoki odsetek odpowiedzi (14,9%) dotyczył również lokalnego rynku pracy, szczególnie **możliwości znalezienia zatrudnienia**. Ponadto,

respondenci wśród słabych stron obszaru wymieniali elementy infrastruktury, takie jak **zły stan dróg**, niedostatecznie rozwinięta **sieć ścieżek rowerowych**, czy niska **jakość infrastruktury sieciowej**.

Katalog słabych stron Aglomeracji Chrzanowskiej wskazywanych przez osoby biorące udział w badaniu uwzględnia również kwestie środowiskowe – zwracano uwagę przede wszystkim na **niską jakość powietrza**.

Mocne strony Aglomeracji Chrzanowskiej		Słabe strony Aglomeracji Chrzanowskiej	
51,9%	Położenie (bliskość Krakowa i Katowic)	25,0%	Oferta i dostępność transportu publicznego
14,0%	Środowisko naturalne, tereny przyrodnicze	14,8%	Trudność w znalezieniu zatrudnienia
13,2%	Połączenia komunikacyjne, drogowe i kolejowe	10,9%	Brak rozwoju (zwłaszcza gospodarczego: przemysł, przedsiębiorstwa, pomoc przy otwieraniu działalności gospodarczych)
7,1%	Duży potencjał rozwoju (turystyka, rekreacja, przemysł)	8,3%	Zły stan infrastruktury drogowej
3,8%	Infrastruktura sportowo-rekreacyjna	6,3%	Słaba oferta mieszkaniowa
3,6%	Dostęp do punktów usługowo-handlowych	6,1%	Brak lub niska jakość infrastruktury rowerowej
2,3%	Oferta zajęć i miejsc spędzania czasu wolnego dla różnych grup wiekowych	5,1%	Brak miejsc zielonych, rekreacyjnych, do aktywnego spędzania czasu i wypoczynku
2,3%	Dostęp do miejsc pracy	4,1%	Słaby dostęp do usług medycznych
1,8%	Cisza i spokój	4,1%	Brak zajęć i miejsc spędzania czasu wolnego dla różnych grup wiekowych
		3,6%	Zanieczyszczone środowisko, niska jakość powietrza
		3,2%	Słabe poczucie bezpieczeństwa
		2,7%	Wyludnianie się społeczeństwa, odpływ ludzi młodych
		2,7%	Słaba oferta wydarzeń kulturalnych, sportowych i rozrywkowych
		2,2%	Infrastruktura techniczna (Internet, sieć wodno-kanalizacyjna i gazowa)
		0,7%	Słaba oferta edukacji szkolnej i wczesnoszkolnej

źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego, n=411.

- Katalog atutów Aglomeracji Chrzanowskiej uwzględnia przede wszystkim uwarunkowania środowiskowe (zewnętrzne) – dogodne położenie oraz dostępność terenów atrakcyjnych przyrodniczo, które stanowią potencjały jego dalszego rozwoju.
- Wśród słabych stron obszaru znalazły się przede wszystkim uwarunkowania wewnętrzne (m.in. stan i dostępność infrastruktury technicznej, oferta usług publicznych). Wskazuje to na konieczność poprawy realizowanej lokalnej polityki społecznej i przestrzennej.
- Respondenci często wskazywali na deficyty w ofercie transportu publicznego, co świadczy o słabym poziomie skomunikowania poszczególnych gmin Aglomeracji.
- Zebrane odpowiedzi pozwoliły na zidentyfikowanie kluczowych problemów i potencjałów Aglomeracji Chrzanowskiej i mogą stanowić podstawę do wytyczenia kierunków działań umożliwiających poprawę sytuacji w poszczególnych sferach funkcjonowania obszaru. Strategia rozwoju MOF Chrzanowa powinna uwzględniać przedsięwzięcia, których realizacja pozwoli na przeciwdziałanie i niwelowanie negatywnych czynników stanowiących słabe strony obszaru oraz wzmocnienie zidentyfikowanych szans rozwojowych i wykorzystanie potencjałów.

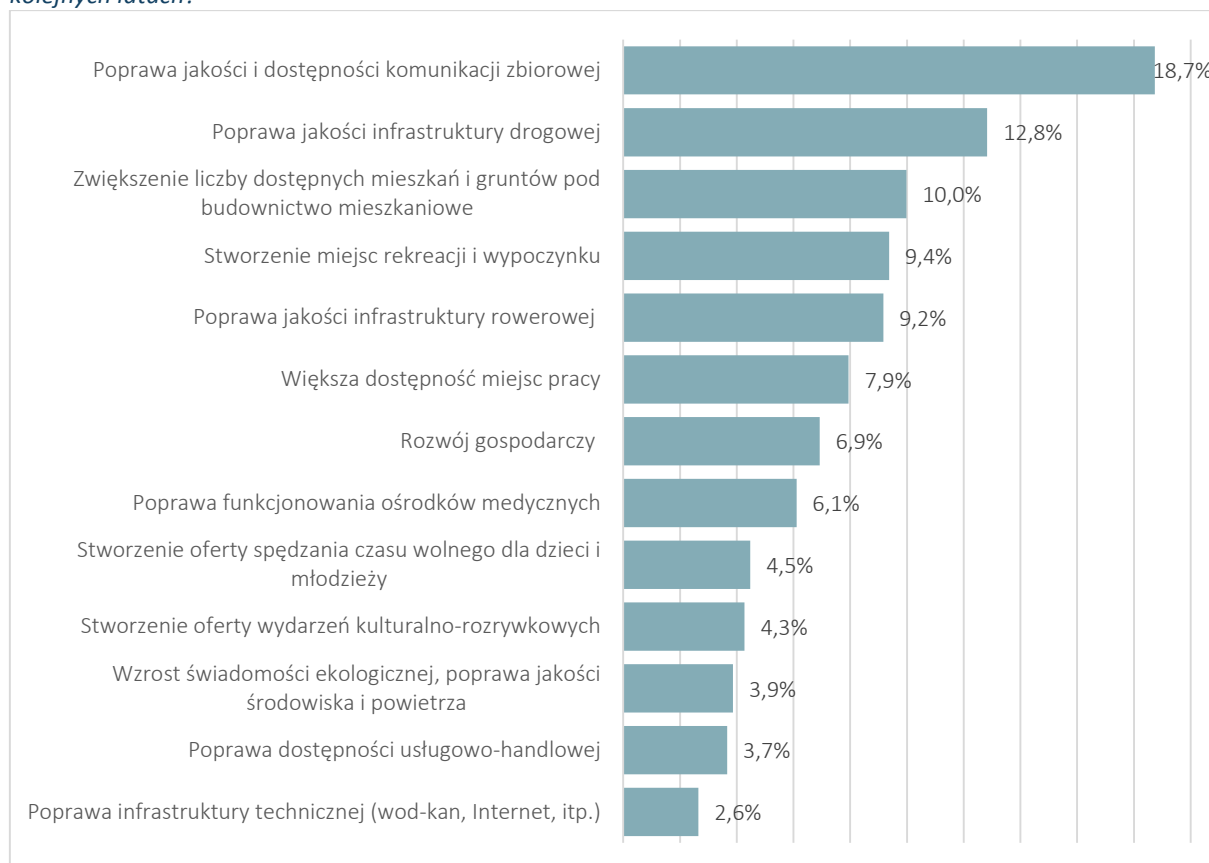
4. Elementy wymagające interwencji

Wśród elementów wymagających poprawy w Aglomeracji Chrzanowskiej respondenci zwrócili uwagę zarówno na kwestie infrastruktury technicznej, jak i usług społecznych, a także rynku pracy. Kluczowe potrzeby i oczekiwania 18,6% osób biorących udział w ankiecie dotyczyły **poprawy jakości i dostępności komunikacji zbiorowej**, co znalazło potwierdzenie w odpowiedziach na pytanie o słabe strony obszaru. Respondenci wskazywali także na konieczność podniesienia **jakości infrastruktury drogowej** (12,8%).

Co dziesiąty badany podkreśla natomiast, iż niezbędne jest zwiększenie **liczby dostępnych mieszkań i gruntów pod budownictwo mieszkaniowe**. Zdaniem respondentów 9,4%, w celu podniesienia jakości życia lokalnej społeczności, konieczne jest także **stworzenie miejsc rekreacji i wypoczynku**. Nie mniej ważny w opinii mieszkańców Aglomeracji Chrzanowskiej biorących udział w badaniu jest jej **rozwój gospodarczy** oraz zwiększenie **dostępności miejsc pracy**.

Z analizy odpowiedzi wynika również potrzeba poprawy sytuacji w obszarze usług publicznych, zwłaszcza **funkcjonowania ośrodków medycznych** (6,1%).

Wykres 4. Jakie elementy/oferta zamieszkiwanej Aglomeracji powinny Pani/Pana zdaniem zostać poprawione w kolejnych latach?

źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego, n=491.

- Z uwagi na zidentyfikowane deficyty w sferze komunikacyjnej, poprawa dostępności oraz oferty transportu publicznego okazuje się być kluczowym kierunkiem dalszego rozwoju Aglomeracji Chrzanowskiej.
- Z punktu widzenia respondentów, istotą przedsięwzięć rozwojowych obszaru powinny być działania ukierunkowane na poprawę jakości i dostępności infrastruktury technicznej i usług publicznych, co przyczyni się do podniesienia jakości życia na obszarze.

5. Lokalny rynek pracy

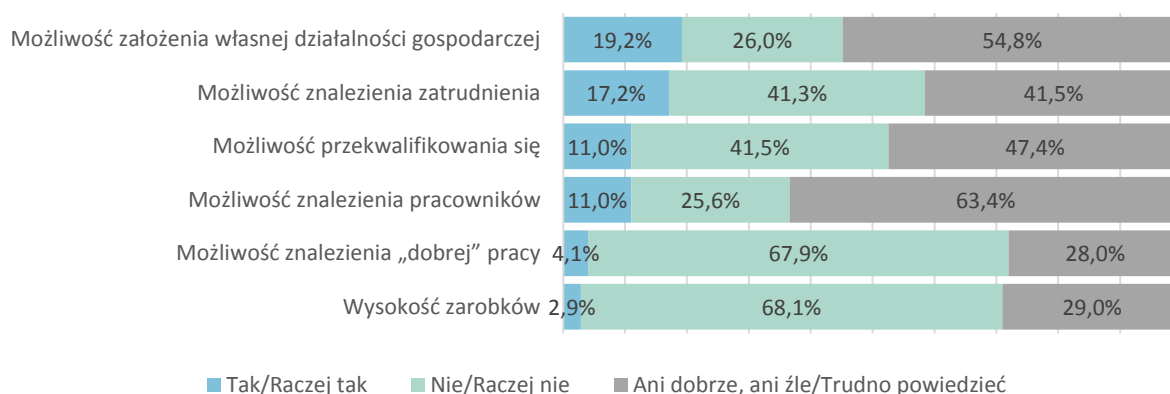
Osoby biorące udział w badaniu krytycznie odniosły się do kwestii związanych z rynkiem pracy na terenie Aglomeracji Chrzanowskiej. Z analizy odpowiedzi na pytanie dotyczące jego elementów wynika, iż nie są one w pełni satysfakcjonujące dla mieszkańców obszaru.

W opinii osób biorących udział w ankiecie najłabszym aspektem rynku pracy na terenie Aglomeracji Chrzanowskiej jest **wysokość zarobków** – ponad 68% ocen dotyczących tej kwestii było negatywnych. Tylko 3% respondentów przyznaje, że wysokość zarobków jest satysfakcjonująca. Ponadto, z analizy

odpowiedzi wynika, iż na terenie Aglomeracji trudno jest **znaleźć „dobrą” pracę** (67,9% odpowiedzi było negatywnych), a więc odpowiadającą wykształceniu i posiadanym kwalifikacjom. Negatywnie oceniano również **możliwość przekwalifikowania się**, co świadczy o trudnych warunkach rozwoju zawodowego.

Nieco lepiej oceniana jest **możliwość założenia własnej działalności gospodarczej** – kwestię tę pozytywnie ocenia niemal 1/5 badanych.

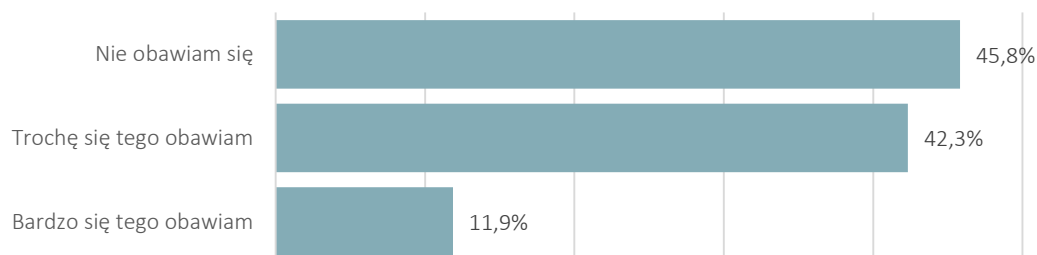
Wykres 5. W jaki sposób ocenia Pani/Pan poszczególne elementy związane z rynkiem pracy na terenie miejsca zamieszkania?

źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego, n=489.

Mimo stosunkowo niekorzystnych warunków na lokalnym rynku pracy, niewielka część respondentów **obawia się utraty zatrudnienia**. Niecałe 12% osób biorących udział w badaniu przyznaje, że czuje się zagrożone perspektywą utraty pracy, natomiast 45,8% nie odczuwa podobnego zagrożenia. Pozostała część respondentów tylko trochę obawia się utraty obecnego zatrudnienia.

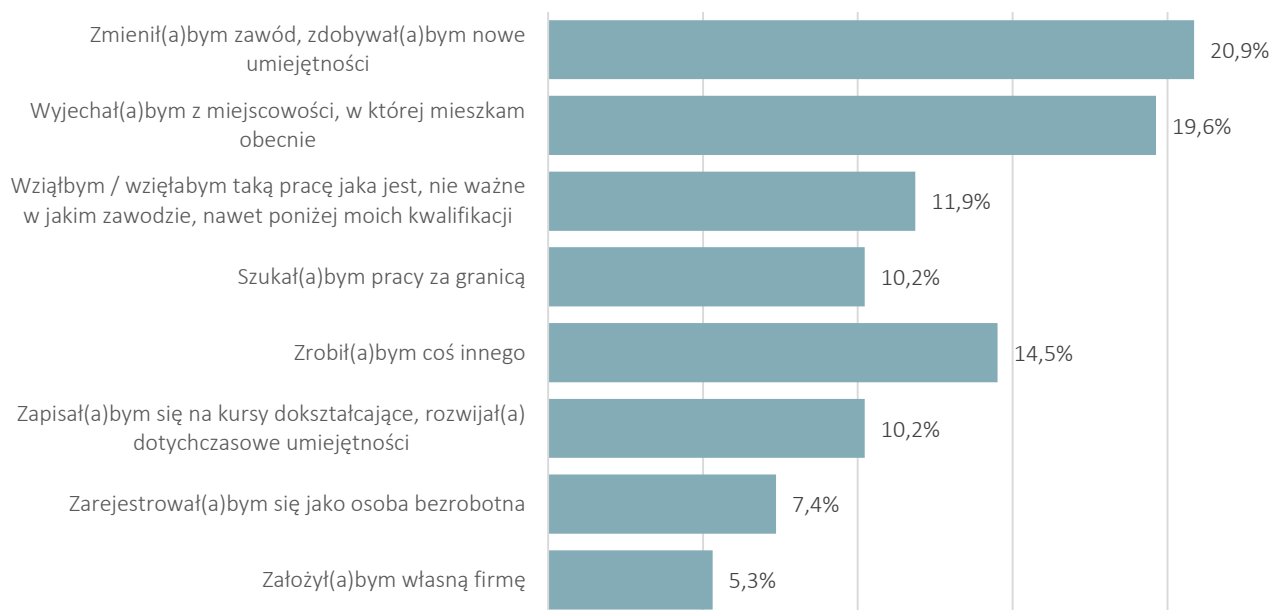
Wykres 6. Czy czuje się Pani/Pan zagrożona/zagrożony perspektywą utraty pracy?

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego, n=489.

Co piąta osoba biorąca udział w badaniu twierdzi, że w przypadku utraty pracy **zdobyłaby nowe umiejętności i zmieniła zawód**, a kolejne 20% respondentów przyznaje, że **wyjechałaby z obecnie zamieszkiwanej miejscowości**.

Wykres 7. Co zrobił(a)by Pani/Pan, gdyby utracił(a) Pani/Pan pracę?

źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego, n=489.

- Negatywne opinie mieszkańców dotyczące wysokości zarobków oraz możliwości znalezienia „dobrej” pracy świadczą o niskim poziomie atrakcyjności rynku pracy Aglomeracji Chrzanowskiej.
- Odpowiedzi ankietowanych dotyczące podejmowanych działań w sytuacji utraty pracy, wskazują na aktywność, ambicję i przedsiębiorczość mieszkańców. Jednakże, należy mieć na uwadze, że drugą z najczęściej wskazywanych odpowiedzi było opuszczenie zamieszkiwanej gminy, co potwierdza oceny mieszkańców w kwestii rynku pracy i jego niską atrakcyjność.

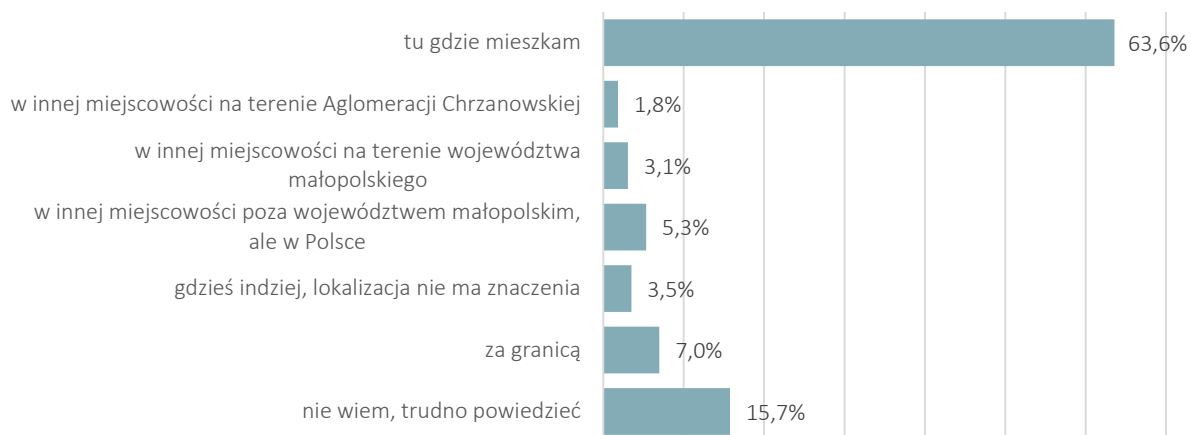
6. Plany migracyjne mieszkańców Aglomeracji Chrzanowskiej

Ponad 60% wszystkich badanych przyznaje, że w perspektywie najbliższych 5 lat zamierza pozostać **w aktualnie zamieszkiwanej miejscowości**. Niecałe 16% nie jest w stanie określić jednoznacznie swoich planów dotyczących przeprowadzki w najbliższych latach.

Niemal 14% respondentów planuje przeprowadzić się **do innej miejscowości w Polsce**, z czego 5,3% chciałoby zamieszkać **poza granicami województwa małopolskiego**, a zaledwie 1,8% wybrałoby inną miejscowość **na terenie Aglomeracji Chrzanowskiej**. Dla 3,5% badanych lokalizacja przeprowadzki nie ma natomiast znaczenia.

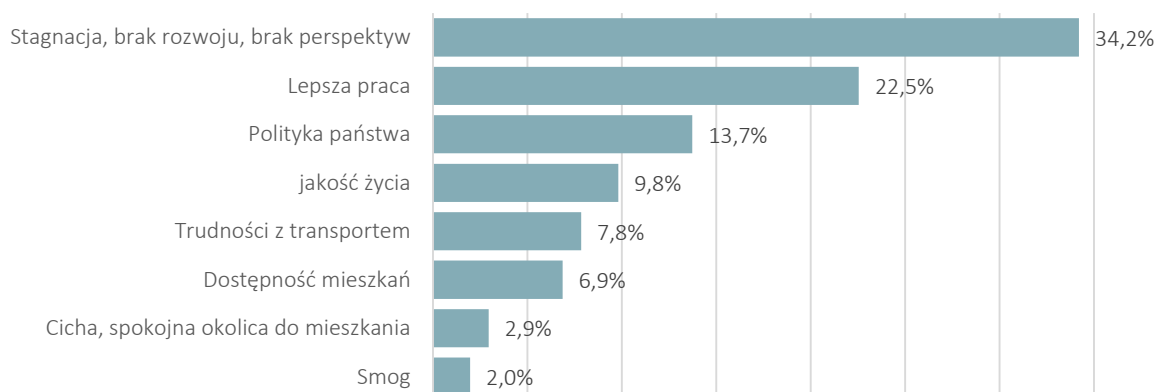
Spośród ankietowanych 7% przyznaje, że w perspektywie najbliższych 5 lat chciałoby zamieszkać **poza granicami kraju**.

Wykres 8. Gdzie w perspektywie 5 lat chciałaby/chciałby Pan/Pani mieszkać?

źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego, n=489.

Wśród powodów zmiany miejsca zamieszkania respondenci wskazywali przede wszystkim na **brak perspektyw** i ogólną stagnację charakteryzującą ich miejscowość lub region (34,2%). Ponad 20% osób biorących udział w badaniu przyznaje, że opuściłoby dotychczasowe mieszkanie ze względu na **lepszą pracę**. Przyczyną migracji, zwłaszcza zagranicznych, według respondentów jest również **polityka państwa** (13,7%).

źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego, n=102.

- Fakt, iż większość mieszkańców Aglomeracji Chrzanowskiej biorących udział w badaniu nie planuje przeprowadzki w perspektywie najbliższych 5 lat może świadczyć o ich przywiązaniu do obecnego miejsca zamieszkania.
- Główny powód, dla którego respondenci planują opuścić zamieszkiwaną miejscowość stanowi stagnacja, dlatego konieczne jest podjęcie działań mających na celu wielokierunkowy rozwój wszystkich gmin MOF Chrzanowa.
- Wśród istotnych powodów zmiany miejsca zamieszkania, respondenci podkreślają możliwości znalezienia lepszej pracy. Odpowiedzi pokazują, że według respondentów priorytetem rozwojowym w Aglomeracji Chrzanowskiej jest zapewnienie warunków do wzrostu gospodarczego oraz poprawę atrakcyjności rynku pracy.

06.5. Istniejący stan środowiska

6.5.1. Klimat¹⁶

Obszar Powiatu Chrzanowskiego wykazuje cechy podregionu Wyżyny Śląskiej. Klimat na obszarze powiatu jest umiarkowany ciepły i umiarkowany wilgotny z charakterystycznym wpływem procesów zachodzących w obszarach miejsko – przemysłowych. Podstawowe parametry klimatyczne:

- średnia temperatura powietrza – roczna 7,5-8,0°C; lipca 17,5-18,5°C,
- średnia wielkość opadu atmosferycznego – roczna 770-800 mm; lipca 100-115 mm,
- średnia długość sezonu wegetacji – 200-220 dni,
- czas zalegania trwałej pokrywy śnieżnej – 70 dni.

Na podstawie rocznej sumy opadów i średniej rocznej temperatury powietrza klimat omawianego obszaru sklasyfikowano w grupie klimatów wilgotnych o wyraźnej przewadze opadów nad parowaniem. Teren powiatu cechuje się wyraźną przewagą wiatrów wiejących z sektorów zachodniego, północno – zachodniego i wschodniego.

6.5.2. Jakość powietrza

Zgodnie z art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2021, poz. 1973 t.j.), oceny jakości powietrza i obserwacji zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska. Podstawowym celem monitoringu jakości powietrza jest uzyskanie informacji o poziomach stężeń substancji w powietrzu oraz wyników ocen jakości powietrza.

W celu oceny jakości powietrza na terenie województwa małopolskiego wyznaczono 3 strefy:

- Aglomeracja Krakowska (kod strefy: PL1201),
- Miasto Tarnów (kod strefy: PL1202),
- strefa małopolska (kod strefy: PL1203), do której należy MOF Chrzanowa.

Roczna ocena jakości powietrza, dokonywana przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, jest prowadzona w odniesieniu do wszystkich substancji, dla których obowiązek taki wynika z rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 czerwca 2018 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. 2018, poz. 1119). Są to równocześnie substancje, dla których w prawie krajowym (rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu) i w dyrektywach UE (2008/50/WE i 2004/107/WE) określono normatywne stężenia w postaci poziomów dopuszczalnych/

¹⁶ Program Ochrony środowiska dla Powiatu Chrzanowskiego

docelowych/celu długoterminowego w powietrzu, ze względu na ochronę zdrowia ludzi i ochronę roślin.

Rysunek 1. Podział województwa małopolskiego na strefy ochrony powietrza.

źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie małopolskim, raport wojewódzki za rok 2021

Lista zanieczyszczeń, jakie należy uwzględnić w ocenie dokonywanej pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia ludzi, obejmuje 12 substancji:

- dwutlenek siarki SO_2 ,
- dwutlenek azotu NO_2 ,
- tlenek węgla CO ,
- benzen C_6H_6 ,
- ozon O_3 ,
- pył PM_{10} ,
- pył $\text{PM}_{2.5}$
- ołów Pb w PM_{10} ,
- arsen As w PM_{10} ,
- kadm Cd w PM_{10} ,
- nikiel Ni w PM_{10} ,
- benzo(a)piren B(a)P w PM_{10} .

W ocenach dokonywanych pod kątem spełnienia kryteriów odniesionych do ochrony roślin uwzględnia się 3 substancje:

- dwutlenek siarki SO₂,
- tlenki azotu NO_x,
- ozon O₃.

Wynik oceny i klasyfikacji strefy dla danego zanieczyszczenia zależy od stężeń tego zanieczyszczenia występujących na terenie strefy - zwykle w rejonach o najwyższym stopniu zanieczyszczenia daną substancją. Uzyskany wynik przekłada się na określone wymagania w zakresie działań na rzecz poprawy jakości powietrza (w przypadku, gdy nie są spełnione odpowiednie kryteria) lub na rzecz utrzymania tej jakości (jeżeli spełnia ona przyjęte standardy).

Poniżej zestawiono klasy stref i wymagane działania w zależności od poziomów stężeń zanieczyszczenia uzyskanych w rocznej ocenie jakości powietrza:

- **Klasa A** - poziom stężeń zanieczyszczenia nie przekracza poziomu dopuszczalnego/docelowego,
- **Klasa C** - poziom stężeń zanieczyszczenia przekracza poziom dopuszczalny/docelowy,
- **Klasa D1** - poziom stężeń zanieczyszczenia nie przekracza poziomu celu długoterminowego (dotyczy tylko ozonu),
- **Klasa D2** - poziom stężeń zanieczyszczenia przekracza poziomu celu długoterminowego (dotyczy tylko ozonu).

Tabela 1. Klasyfikacja stref zanieczyszczeń powietrza w zależności od poziomów stężeń zanieczyszczenia uzyskanych w rocznej ocenie jakości powietrza.

Poziom stężenie	Zanieczyszczenie	Klasa strefy	Wymagane działania
W przypadku, gdy dla zanieczyszczenia określony jest poziom dopuszczalny			
nie przekracza poziomu dopuszczalnego		A	utrzymanie stężeń zanieczyszczenia poniżej poziomu dopuszczalnego oraz dążenie do utrzymania najlepszej jakości powietrza zgodnej ze zrównoważonym rozwojem
powyżej poziomu dopuszczalnego	ochrona zdrowia ludzi: dwutlenek siarki SO ₂ , dwutlenek azotu NO ₂ , tlenek węgla CO, benzen C ₆ H ₆ , pył PM10, pył PM2.5 ołów Pb (zawartość w PM10) ochrona roślin: dwutlenek siarki SO ₂ tlenki azotu NO _x -	C	- określenie obszarów przekroczeń poziomów dopuszczalnych, - opracowanie lub aktualizacja programu ochrony powietrza w celu osiągnięcia odpowiednich poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu, - kontrolowanie stężeń zanieczyszczenia na obszarach przekroczeń i prowadzenie działań mających na celu obniżenie stężeń przynajmniej do poziomów dopuszczalnych

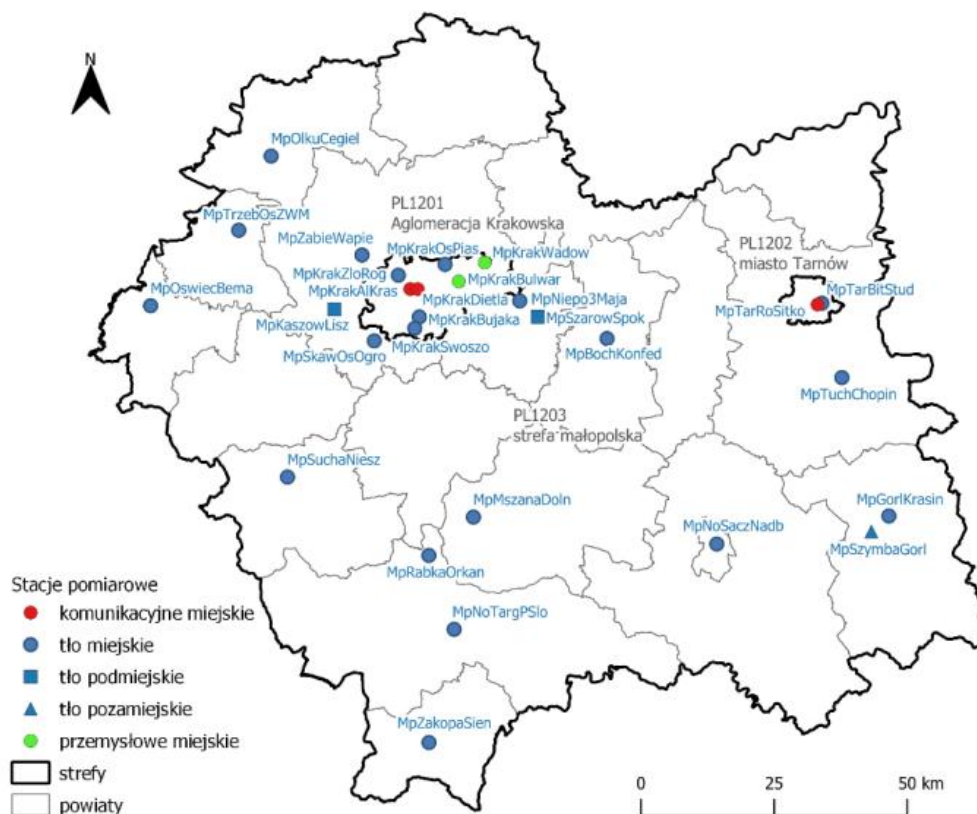
Poziom stężenie	Zanieczyszczenie	Klasa strefy	Wymagane działania
W przypadku, gdy dla zanieczyszczenia określony jest poziom docelowy			
nie przekracza poziomu docelowego	ochrona zdrowia ludzi i ochrona roślin	A	utrzymanie stężeń zanieczyszczenia w powietrzu poniżej poziomu docelowego
powyżej poziomu docelowego	ozon O ₃ ochrona zdrowia ludzi arsen As (zawartość w PM10), kadm Cd (zawartość w PM10), nikiel Ni (zawartość w PM10), benzo(a)piren B(a)P (zawartość w PM10)	C	<ul style="list-style-type: none"> - dążenie do osiągnięcia poziomu docelowego substancji w określonym czasie za pomocą ekonomicznie uzasadnionych działań technicznych i technologicznych - określenie obszarów przekroczeń poziomów docelowych - opracowanie lub aktualizacja programu ochrony powietrza, w celu osiągnięcia odpowiednich poziomów docelowych w powietrzu
W przypadku, gdy dla ozonu określony jest poziom celu długoterminowego			
poniżej poziomu celu długoterminowego	ochrona zdrowia ludzi i ochrona roślin	D1	utrzymanie stężeń zanieczyszczenia w powietrzu poniżej poziomu celu długoterminowego
powyżej poziomu celu długoterminowego	ozon O ₃	D2	- dążenie do osiągnięcia poziomu celu długoterminowego do 2020 r.

* z uwzględnieniem dozwolonych częstości przekroczeń określonych w rozporządzeniu MŚ w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu.

źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie małopolskim raport wojewódzki za rok 2021

W 2021 roku na terenie MOF funkcjonowała stacja pomiarowa typu tło miejskie w Trzebini - kod stacji: MpTrzebOsZWM.

Rysunek 2. Lokalizacja stacji pomiarowych w województwie małopolskim, wykorzystanych w ocenie za rok 2021.

źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie małopolskim raport wojewódzki za rok 2021

Tabela 2. Wyniki monitoringu powietrza przedstawione w rocznych ocenach jakości powietrza dla strefy małopolskiej.

Rok	Symbol klasy wynikowej												
	SO ₂	NO ₂	CO	C ₆ H ₆	O ₃	O ₃ (dt)*	PM10	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	PM2,5
2018	A	A	A	A	A	D2	C	A	A	A	A	C	C/C1**
2019	A	A	A	A	A	D2	C	A	A	A	A	C	C/C1**
2020	A	A	A	A	A	D2	C	A	A	A	A	C	C/C1**
2021	A	A	A	A	A	D2	C	A	A	A	A	C	C/C1**

* poziom celu długoterminowego

** wg poziomu dopuszczalnego II fazy

źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie małopolskim, raport wojewódzki za rok 2021; Roczna ocena jakości powietrza w województwie małopolskim, raport wojewódzki za rok 2020; Roczna ocena jakości powietrza w województwie małopolskim, raport wojewódzki za rok 2019; Roczna ocena jakości powietrza w województwie małopolskim, raport wojewódzki za rok 2018.

Wartość określona dla poziomu dopuszczalnego II fazy wynoszącego 20 µg/m³, od 2020 roku stanowi podstawowe kryterium oceny i klasyfikacji stref pod kątem zanieczyszczenia pyłem zawieszonym PM2,5.

Do klasy A zostały zakwalifikowane wszystkie strefy w województwie małopolskim w odniesieniu do: dwutlenku siarki, benzenu, tlenku węgla, metali ciężkich oznaczanych w pyłe zawieszonym PM10 (ołowiu, arsenu, kadmu, niklu) i ozonu w związku z dotrzymaniem wartości normowanych dla tych

zanieczyszczeń. Kryteria dodatkowej klasyfikacji stref dla ozonu O₃ ze względu na ochronę zdrowia ludzi w odniesieniu do poziomu celu długoterminowego we wszystkich strefach nie zostały dotrzymane, w związku z czym strefy te otrzymały klasę D2.

Do klasy C zostały zakwalifikowane wszystkie strefy dla pyłu zawieszonego PM₁₀ i benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀. W odniesieniu do pyłu zawieszonego PM_{2,5} dla fazy II (obowiązującej od 2020 r.) wszystkie strefy zakwalifikowano do klasy C1. Równolegle dla pyłu zawieszonego PM_{2,5} wykonana została ocena dotrzymania poziomu dopuszczalnego określonego dla fazy I (obowiązującego do 2020 r.). W tym przypadku Aglomeracja Krakowska i strefa miasto Tarnów uzyskały klasę A, natomiast strefa małopolska otrzymała klasę C.

Obszar przekroczeń pyłu zawieszonego PM₁₀ dla stężeń 24-godzinnych obejmuje: 95,7% powierzchni Aglomeracji Krakowskiej, 86,0% powierzchni strefy miasto Tarnów oraz 26,0% powierzchni strefy małopolskiej. Udział ludności narażonej na oddziaływanie pyłu zawieszonego PM₁₀ wynosi 99,7% w Aglomeracji Krakowskiej i w strefie miasto Tarnowie oraz 50,3% w strefie małopolskiej. Obszar przekroczeń pyłu zawieszonego PM_{2,5} dla fazy II obejmuje: 84,1% powierzchni Aglomeracji Krakowskiej, 54,3%, powierzchni strefy miasto Tarnów oraz 19,9% powierzchni strefy małopolskiej. Udział ludności narażonej na oddziaływanie pyłu zawieszonego PM_{2,5} dla fazy II wynosi 94,8%, w Aglomeracji Krakowskiej, 84,3% w strefie miasto Tarnów i 42,3% w strefie małopolskiej. Obszar przekroczeń pyłu PM_{2,5} dla fazy I (obowiązującej do roku 2020) obejmuje 3,0% powierzchni strefy małopolskiej. Udział ludności strefy małopolskiej narażonej na oddziaływanie pyłu zawieszonego PM_{2,5} dla fazy I wynosi 13,9%. W porównaniu z rokiem 2020 dla fazy II obszar przekroczeń oraz udział ludności narażonej na ponadnormatywne stężenia pyłu PM_{2,5} zwiększył się w Aglomeracji Krakowskiej oraz w strefie małopolskiej, natomiast dla fazy I zwiększył się w strefie małopolskiej. Obszar przekroczeń benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀ obejmuje: 98,0% powierzchni Aglomeracji Krakowskiej, 97,2% powierzchni strefy miasto Tarnów i 83,4% powierzchni strefy małopolskiej. Udział ludności narażonej na ponadnormatywne oddziaływanie benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀ wynosi 100% w Aglomeracji Krakowskiej i strefie miasto Tarnów oraz 95,6% w strefie małopolskiej. W porównaniu z rokiem 2020 obszar przekroczeń jest większy w Aglomeracji Krakowskiej i strefie małopolskiej, a w strefie miasto Tarnów pozostał na takim samym poziomie. Natomiast udział ludności narażonej zwiększył się tylko w strefie małopolskiej. Główną przyczyną występowania ponadnormatywnych stężeń pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5} oraz benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀ jest oddziaływanie emisji związanych z indywidualnym ogrzewaniem mieszkań i domów jednorodzinnych z wykorzystaniem pieców na paliwa stałe, często złej jakości, charakteryzujących się niską efektywnością energetyczną i dużą emisją zanieczyszczeń. Przekroczenie wartości normatywnych, które wystąpiły na więcej niż jednej stacji znajdującej się na terenie danej strefy, wskazują na konieczność kontynuacji działań na rzecz poprawy jakości powietrza na poziomie

krajowym i regionalnym. Obszar przekroczeń ozonu dla poziomu celu długoterminowego pod kątem ochrony zdrowia obejmuje 97,4% powierzchni Aglomeracji Krakowskiej, 83,1% powierzchni strefy miasto Tarnów i 86,9% powierzchni strefy małopolskiej. Udział ludności narażonej na oddziaływanie ozonu wynosi 100,0% w Aglomeracji Krakowskiej, 77,9% w strefie miasto Tarnów i 88,0% w strefie małopolskiej. Obszar przekroczeń ozonu dla poziomu celu długoterminowego pod kątem ochrony zdrowia oraz udział ludności narażonej zmniejszył się na terenie strefy miasto Tarnów oraz strefy małopolskiej w stosunku do roku 2020. Obszar przekroczeń ozonu dla poziomu celu długoterminowego pod kątem ochrony roślin zwiększył się w stosunku do roku 2020 i obejmuje 99,7% powierzchni ekosystemów w strefie małopolskiej.

Tabela 3. Klasy strefy małopolskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej za 2018, 2019 i 2020 rok dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin.

Strefa małopolska	Symbol klasy wynikowej		
	SO ₂	NO _x	O ₃
2018	A	A	A/D2*
2019	A	A	C/D2
2020	A	A	A/D2*
2021	A	A	A/D2*

* D2 - klasa strefy O3 wg poziomu celu długoterminowego

źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie małopolskim, raport wojewódzki za rok 2021; Roczna ocena jakości powietrza w województwie małopolskim, raport wojewódzki za rok 2020; Roczna ocena jakości powietrza w województwie małopolskim, raport wojewódzki za rok 2019; Roczna ocena jakości powietrza w województwie małopolskim, raport wojewódzki za rok 2018.

Dla kryterium ochrony roślin ocena jakości powietrza w strefie małopolskiej pozostała niezmienna w przypadku dwutlenku siarki, tlenków azotu i ozonu – klasa A. Poziom celu długoterminowego dla ozonu, stanowiący dodatkowe kryterium klasyfikacji stref pod kątem ochrony roślin, nie został dotrzymany, w związku z czym strefa małopolska otrzymała klasę D2.

6.5.3. Wody

Wody powierzchniowe¹⁷

Powiat chrzanowski w całości położony jest w zlewni Wisły, stanowiącej jednocześnie południową granicę administracyjną powiatu o długość około 28 km. W dolinie Wisły znajdują się charakterystyczne dla tego odcinka liczne starorzecza i sztuczne stawy hodowlane oraz zbiorniki pożywowe. Wisła na terenie powiatu posiada wały przeciwpowodziowe o długości 22 km. Bezpośrednio do Wisły uchodzą cieki z terenów znajdujących się w gminach Alwernia, Babice i Libiąż.

¹⁷ Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Chrzanowskiego

Powierzchniowa sieć hydrograficzna w powiecie jest nierównomierna. Najlepiej rozwinięta jest w gminach leżących bezpośrednio nad Wisłą (Alwernia, Babice). Najmniej bogatą siecią rzeczną charakteryzują się gminy Libiąż i Chrzanów. Wiele mniejszych cieków ma charakter rowów melioracyjnych odwadniających podmokłe obszary w dolinie Wisły. Kilka rzek w powiecie odprowadza wody bezpośrednio do Wisły. Są to Chechło, Płazanka, Regulka i potok Rudno oraz potok Brodła. Większe cieki znajdujące się na terenie gminy są lewobrzeżnymi dopływami Wisły. Większe zbiorniki wodne to zbiornik retencyjno-rekreacyjny „Skowronek” koło Alwerni na potoku Brodła, stawy rybne koło Poręby-Żegoty i Regulic i zbiorniki pożwirowe. Powszechnie spotykane są tu źródła reprezentowane przez typy źródeł warstwowych, szczelinowych, krasowych i uskokowych. Duże obszary źródłiskowe znajdują się w Kwaczale i koło wsi Źródła Małe nad Wisłą oraz na terenie Płok i Psar.

Drugą co do długości rzeką w powiecie jest potok Chechło, przepływający na odcinku około 22 kilometrów. Potok Chechło przepływa przez gminy Trzebinia, Chrzanów, Libiąż i Babice. Potok Chechło wypływa drobnymi strumieniami z torfowisk w Puszczy Dulowskiej. Na rzece w rejonie Piły Kościeleckiej znajduje się jeden z największych sztucznych zbiorników w powiecie „Chechło” o powierzchni ponad 40 hektarów. Ujściowy odcinek rzeki znajduje się w miejscowości Mętków. Zlewnia Chechła ma około 116 km² powierzchni. Chechło zbiera wody z kilku stałych (Ropa, Luszówka, Pstrużnik, Stawki i Młoszówka) i okresowych dopływów.

Północno-zachodnia część powiatu chrzanowskiego jest odwadniana przez potok Kozi Bród znajdujący się w zlewni rzeki Biała Przemsza. Odprowadzają do niej swoje wody między innymi cieki Łużnik, Byczynka oraz kanał Matylda. Dopływem Koziego Brodu jest także potok Jaworznik.

We wschodniej części powiatu, na terenie gminy Trzebinia, przepływa potok Dulówka, należący do zlewni Rudawy. Jego początek stanowią obfite źródła w rejonie Psar. Dwa z nich („Biały Dół” i „Buk”) są zarazem ujęciami wody pitnej.

W okolicach Chrzanowa, Trzebini, Alwerni, Babic i Libiąża występują podmokłe obszary zlokalizowane w obniżeniach terenowych, przede wszystkim w poeksploatacyjnych nieckach osiadania. Charakterystyczne są również drobne zbiorniki wodne pochodzenia antropogenicznego. Często są to zbiorniki pożarowe oraz osadniki przykopalniane. Na terenie gminy Trzebinia znajduje się szereg otwartych zbiorników wodnych związanych z działalnością zakładów górniczych i innych przemysłowych.

Udział zbiorników wód stojących w ogólnej powierzchni powiatu pomimo znacznej ich liczby, jest niewielki. Decydują o tym uwarunkowania morfologicznej budowy terenu. Na obszarze powiatu chrzanowskiego brakuje dużych jezior o szczególnych walorach przyrodniczo-krajobrazowych. Nie ma także wielkich sztucznych zbiorników wodnych retencyjnych o znaczeniu ponadlokalnym. W większości przypadków zarówno naturalne stawy i oczka wodne, tereny zawodnione, czy też

rozlewiska jak i utworzone spiętrzeniem wód płynących niewielkie zalewy spełniają funkcje sportowo-rekreacyjne, niektóre pełnią funkcje zbiorników hodowlanych. Budowle hydrotechniczne głównie w postaci zapór ziemnych lub betonowych służą okresowej regulacji stosunków wodnych na skalę miejscową.

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły

Wskazany dokument planistyczny, stanowi podstawę do podejmowania decyzji związanych z kształtowaniem stanu zasobów wodnych i zasad gospodarowania. MOF Chrzanowa leży w obszarze dorzecza Wisły, w regionie wodnym Górnej i Małej Wisły.

Rysunek 3. Regiony wodne, na terenie których leży MOF.

źródło: opracowanie własne

MOF Chrzanowa leży na terenie 22 JCWP.

Tabela 4. Wykaz JCWP, które obejmuje swoim zasięgiem MOF Chrzanowa.

Kod JCWP	Nazwa JCWP	Czy zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych?
RW200072128429	Baba	zagrożona
RW200026213369	Bachorz	zagrożona
RW2000262135189	Bachówka (Potok Spytkowicki)	zagrożona
RW2000521296	Byczynka	zagrożona
RW200062133469	Chechło do Ropy	zagrożona
RW20006213349	Chechło od Ropy bez Ropy do ujścia	zagrożona

Kod JCWP	Nazwa JCWP	Czy zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych?
RW200026213514	Dopływ z Grodziska	zagrożona
RW20000212852	Kanał Główny	zagrożona
RW200002133529	Kanał żeglowny Dwory	zagrożona
RW20005212869	Kozi Bród	zagrożona
RW200026213492	Łowiczanka	zagrożona
RW2000021298	Matylda	zagrożona
RW20006213389	Płazanka	niezagrożona
RW20006213329	Potok Gromiecki	zagrożona
RW200010212999	Przemsza od Białej Przemszy do ujścia	zagrożona
RW20006213529	Regulka	zagrożona
RW20007213649	Rudawa do Raclawki	zagrożona
RW20007213549	Rudno	zagrożona
RW20005212849	Sztoła	zagrożona
RW20001921339	Wisła od Skawy do Skawinki	zagrożona
RW2000192135599	Wisła od Skawy do Skawinki	zagrożona
RW2000162135129	Zmornica ze starorzeczem Wisły	zagrożona

źródło: GIOŚ

Teren MOF wzdłuż rzek Wisła i Matylda należy do obszarów zagrożonych podtopieniami.

Rysunek 4. Występowanie obszarów zagrożonych podtopieniami.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych CBDG

*Wody podziemne*¹⁸

Rejon Powiatu Chrzanowskiego jest **obszarem zasobnym w wody podziemne**. Występują tu cztery piętra wodonośne: karbońskie, triasowe, jurajskie i czwartorzędowe. Piętra te są od siebie przeważnie odizolowane od siebie utworami praktycznie nieprzepuszczalnymi. Wymiana wód pomiędzy piętrami następuje jedynie w strefach silnie zaangażowanych tektonicznie poprzez strefy uskokowe oraz w miejscach gdzie brak jest warstwy izolującej.

Piętro karbońskie związane jest z występowaniem piaskowców w obrębie nieprzepuszczalnych osadów ilasto – mułowcowych serii krakowskiej. łączna miąższość serii piaskowców gruboławicowych waha się od kilkudziesięciu do 1000 m. Współczynnik filtracji piaskowców serii krakowskiej wynosi średnio 5×10^{-5} m/s. Maksymalna wydajność studni eksploatowanych z poziomu karbońskiego wynosi do 30 m³/h. Wody tego piętra zasilane są poprzez infiltracje na wychodniach piaskowców oraz poprzez kontakt hydrauliczny w strefach uskokowych poprzez wody młodszych pięter wodonośnych. Odwadnianie odbywa się poprzez kopalnie węgla kamiennego oraz studnie eksploatujące ten poziom wodonośny.

Piętro triasowe w rejonie powiatu chrzanowskiego obejmuje dwa poziomy wodonośne: górnego retu oraz wapienia muszlowego. Liczne spękania, szczeliny i kanały krasowe występujące w obrębie wapieni gogolińskich, rozdzielających obydwie poziomy, powodują, że poziomy te pozostają ze sobą w więzi hydraulicznej. Poziom wodonośny górnego retu jest związany z występowaniem wapieni i dolomitów. Średnia miąższość tego poziomu wynosi 30 m, a współczynnik filtracji zawiera się w granicach od 10^{-7} do 10^{-4} m/s. Poziom ten zasilany jest na wychodniach oraz poprzez okna hydrauliczne wodami poziomu wapienia muszlowego. Poziom wodonośny wapienia muszlowego jest związany z występowaniem dolomitów diploporowych oraz kruszczońskich. Są to utwory porowate, silnie spękane i skrasowiałe. Na znacznej części obszaru poziom wapienia muszlowego jest przykryty praktycznie nieprzepuszczalną serią osadów kajpru i retyku, a lokalnie trzeciorzędu. Stanowią one warstwę izolującą, a także napinającą. Wydajności studni ujmujących ten poziom są znaczne i sięgają 220 m³/h. Zasilanie tego poziomu następuje poprzez infiltracje w rejonach wychodni wód opadowych oraz wód powierzchniowych. Pierwotna miąższość tego poziomu wynosiła od 70 do 100 m. Obecnie jest znacznie mniejsza ze względu na odwadnianie poprzez kopalnie rud cynku i ołowiu: Trzebionka, Matylda, Galmany oraz kopalnie węgla kamiennego: Janina, Jaworzno i Siersza.

W obrębie piętra triasowego na obszarze Powiatu Chrzanowskiego wydzielane są dwa Główne Zbiorniki Wód Podziemnych:

- nr 452 – zbiornik szczelinowo – krasowy Chrzanów,
- nr 454 – zbiornik szczelinowo – krasowy Olkusz – Zawiercie.

¹⁸ Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Chrzanowskiego

W granicach powiatu znajdują się również obszary wysokiej ochrony tych zbiorników.

Piętro jurajskie jest związane z występowaniem górnourajskich wapieni skalistych. Jest to piętro o charakterze szczelinowo – krasowym, miąższości sięgającej 100 m. Współczynnik filtracji osadów górnej jury wynosi średnio $9,6 \times 10^{-6}$ m/s. Wodonośne wapienie skaliste lokalnie są izolowane od góry utworami nieprzepuszczalnymi. Zasilanie wód tego piętra następuje poprzez infiltrację na wychodniach skał jurajskich. Drenowanie odbywa się poprzez studnie gospodarskie, ciekły powierzchniowe i źródła.

Piętro czwartorzędowe jest związane z występowaniem piaszczysto – żwirowych osadów holocenu występujących w dolinach rzecznych i obniżeniach morfologicznych. Czwartorzędowe piętro wodonośne ma charakter swobodny. Zwierciadło wód znajduje się na różnych głębokościach od 0 do 20 m p.p.t. Poziom ten jest zasilany bezpośrednio przez opady atmosferyczne, a drenowany przez rzeki.

Rysunek 5. JCWPd, na terenie których leży MOF Chrzanowa.

źródło: opracowanie własne

Tabela 5. Charakterystyka JCWPd występujących na terenie MOF Chrzanowa.

Numer JCWPd	Stan chemiczny			Stan ilościowy		
	2012	2016	2019	2012	2016	2019
130	dobry	dobry	dobry	słaby	słaby	słaby
131	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry
146	dobry	dobry	dobry	słaby	słaby	słaby
147	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry	słaby
158	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry
159	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry	dobry

źródło: GIOŚ

Zagrożenie suszą

Susza jest zjawiskiem ciągłym o zasięgu regionalnym i oznacza dostępność wody poniżej średniej w określonych warunkach naturalnych. Suszą nazywa się nie tylko zjawiska ekstremalne, ale wszystkie, które występują w warunkach mniejszej dostępności wody dla danego regionu. Wyróżnia się następujące typy suszy:

- susza atmosferyczna,
- susza rolnicza,
- susza hydrologiczna,
- susza hydrogeologiczna.

Susza, obok zjawiska powodzi, jest jednym z najbardziej dotkliwych i bezpośrednich zjawisk naturalnych oddziałujących na środowisko, gospodarkę i lokalne społeczności. Jednakże w przeciwieństwie do powodzi nie ma praktycznie możliwości prowadzenia działań doraźnych, które przyczynią się do zminimalizowania skutków suszy. W walce z suszą potrzebne są działania długofalowe, strategiczne które poprzez swą ilość przyczynią się do minimalizowania jej skutków. Takim działaniem jest m.in. opracowanie planu przeciwdziałania skutkom suszy, który jest głównym, strategicznym dokumentem w Polsce, zgodnie z którym prowadzi się walkę z suszą.

Dnia 15 lipca 2021 r. przyjęto Rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz. U. 2021 r., poz. 1615). Celem dokumentu jest wskazanie najistotniejszych kierunków działań, które pomogą zapobiec kryzysowi wodnemu w Polsce. Dzięki realizacji jego założeń możliwe będzie zapewnienie odpowiedniej ilości i co najmniej dobrej jakości wody niezbędnej dla społeczeństwa, środowiska i wszystkich sektorów gospodarki narodowej. Realizacja działań zawartych w Planie przyczyni się do ograniczenia zjawiska suszy oraz minimalizowania skutków suszy. Wraz z planami gospodarowania wodami oraz planami zarządzania ryzykiem powodziowym stanowić będzie program przyczyniający się do zintegrowanej ochrony wód i gospodarki wodami. Jego celem jest zapewnienie dobrej jakości oraz wystarczającej ilości wód

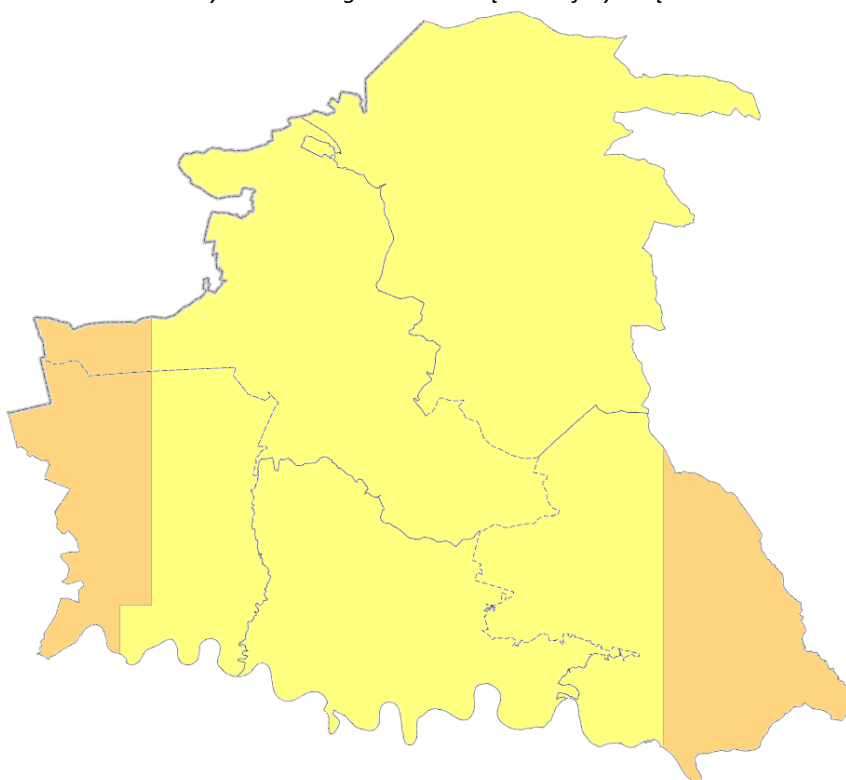
służących wszystkim działom gospodarki narodowej oraz środowisku naturalnemu. W ramach opracowania Planów zostanie dokonana identyfikacja i hierarchizacja obszarów zagrożonych wystąpieniem zjawiska suszy na poszczególnych obszarach dorzeczy, ocena potrzeb w zakresie ochrony przed suszą. Zostanie również opracowany zestaw działań mający na celu zapobieganie i łagodzenie skutków suszy na społeczeństwo, środowisko i gospodarkę.

Tabela 6. Znaczenie kolorystyki w określaniu stopni zagrożenia suszą.

SKALA	I	Słabo zagrożone
	II	Umiarkowanie zagrożone
	III	Silnie zagrożone
	IV	Ekstremalnie zagrożone

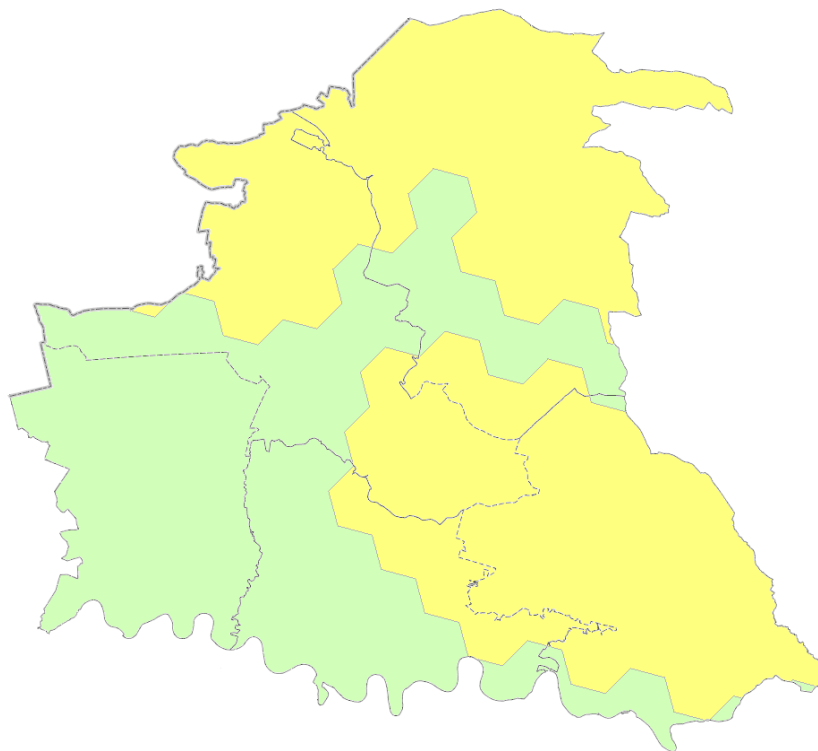
źródło: Plan przeciwdziałania skutkom suszy

Rysunek 6. Zagrożenie suszą atmosferyczną.

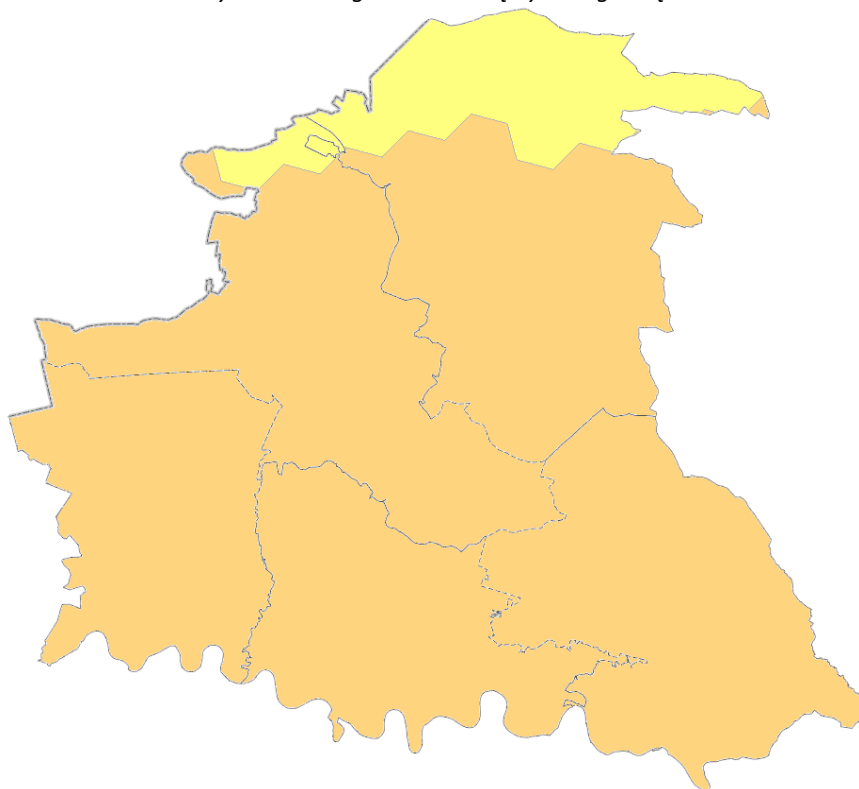
źródło: opracowanie własne na podstawie wody.isok.gov.pl

Rysunek 7. Zagrożenie suszą hydrogeologiczną.

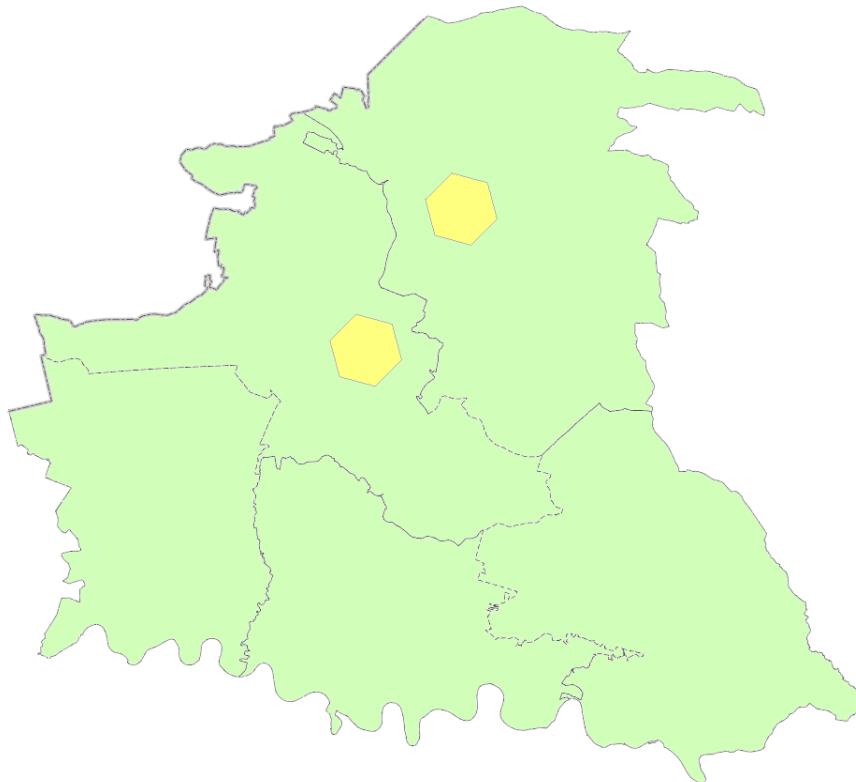
źródło: opracowanie własne na podstawie wody.isok.gov.pl

Rysunek 8. Zagrożenie suszą hydrologiczną.

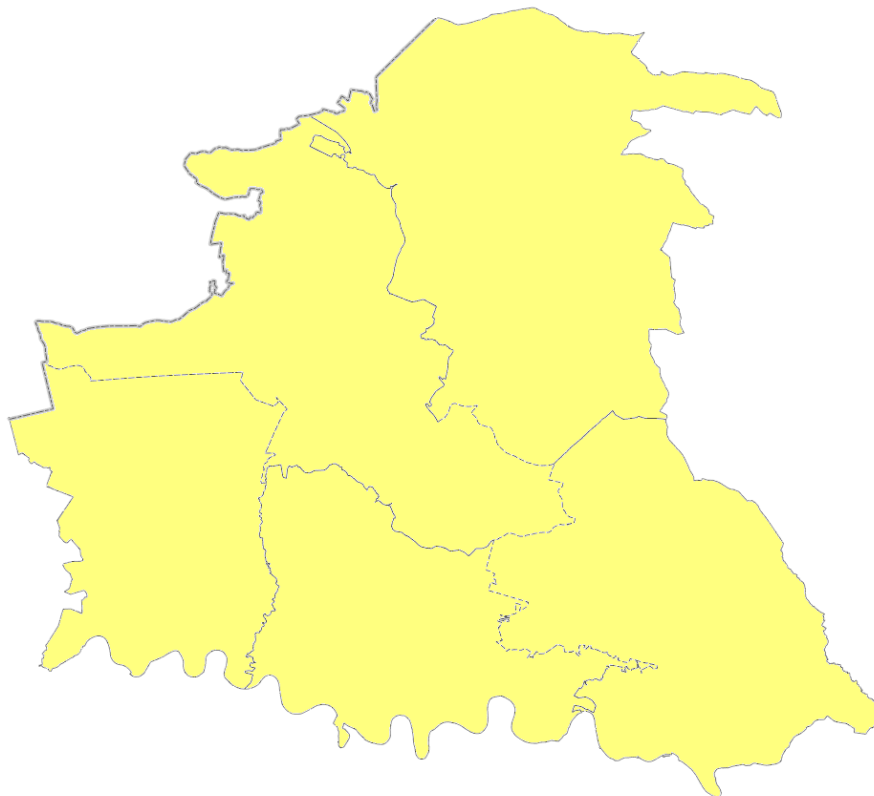
źródło: opracowanie własne na podstawie wody.isok.gov.pl

Rysunek 9. Zagrożenie suszą rolniczą.

źródło: opracowanie własne na podstawie wody.isok.gov.pl

Rysunek 10. Łączne zagrożenie suszą.

źródło: opracowanie własne na podstawie wody.isok.gov.pl

Największe zagrożenie występuje w przypadku suszy hydrologicznej. Łączne zagrożenie suszą określono jako umiarkowane dla całego obszaru MOF Chrzanowa.

6.5.4. Hałas

➤ Stan wyjściowy i źródła hałasu

Hałas definiuje się jako wszystkie niepożądane, nieprzyjemne, dokuczliwe lub szkodliwe drgania mechaniczne ośrodka sprężystego oddziałujące na organizm ludzki. Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2021 poz. 1973), podstawowe pojęcia z zakresu ochrony przed hałasem są następujące:

- emisja – wprowadzane bezpośrednio lub pośrednio energie do powietrza, wody lub ziemi, związane z działalnością człowieka (takie jak hałas czy wibracje),
- hałas – dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16.000 Hz,
- poziom hałasu – równoważny poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB).

Oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji zmian dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, zgodnie z art. 117 ustawy Prawo ochrony środowiska. W rozumieniu ustawy ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności na utrzymaniu poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie, oraz zmniejszeniu poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

W związku ze stwierdzoną uciążliwością akustyczną hałasów komunikacyjnych Państwowy Zakład Higieny opracował skalę subiektywnej uciążliwości zewnętrznych tego rodzaju hałasów. Zgodnie z dokonaną klasyfikacją uciążliwość hałasów komunikacyjnych zależy od wartości poziomu równoważnego L_{Aeq} i wynosi odpowiednio:

- mała uciążliwość $L_{Aeq} < 52$ dB
- średnia uciążliwość 52 dB $< L_{Aeq} < 62$ dB
- duża uciążliwość 63 dB $< L_{Aeq} < 70$ dB
- bardzo duża uciążliwość $L_{Aeq} > 70$ dB

Kryteria dopuszczalności hałasu drogowego określa Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 15 października 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. 2014 poz. 112). Dla rodzajów terenu, wyróżnionych ze względu na sposób zagospodarowania i pełnione funkcje (tj. tereny zabudowy mieszkaniowej, tereny szpitali, szkoły, tereny rekreacyjno – wypoczynkowe i uzdrowiska), ustalono dopuszczalny równoważny poziom hałasu L_{AeqD} w porze dziennej i L_{AeqN} w porze nocnej. Podstawą określenia dopuszczalnej wartości poziomu równoważnego hałasu dla danego terenu jest

zaklasyfikowanie go do określonej kategorii, o wyborze której decyduje sposób jego zagospodarowania. Dla hałasu drogowego, dopuszczalne wartości poziomów hałasu wynoszą w porze dziennej – w zależności od funkcji terenu – od 50 do 65 dB, w porze nocnej 45–56 dB. Dopuszczalne poziomy hałasu, w zależności od przeznaczenia terenu, zestawiono w tabeli.

Poziomy dopuszczalne zostały określone dla dwóch grup wskaźników mających zastosowanie:

- w prowadzeniu długookresowej polityki w zakresie ochrony środowiska przed hałasem, w szczególności do sporządzania map akustycznych oraz programów ochrony środowiska przed hałasem:
 - L_{DWN} – długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach [dB], wyznaczony w ciągu wszystkich dób w roku, z uwzględnieniem pory dnia od godz. 6.00 – 18.00, pory wieczoru od godz. 18.00 – 22.00 oraz pory nocy od godz. 22.00 – 6.00;
 - L_N – długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach [dB], wyznaczony w ciągu wszystkich pór nocy w roku od godz. 22.00-6.00,
- do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska w odniesieniu do jednej doby:
 - L_{AeqD} jest to równoważny poziom dźwięku A dla pory dnia, rozumianej jako przedział czasu od godz. 6.00 – 22.00,
 - L_{AeqN} – równoważny poziom dźwięku A dla pory nocy, rozumianej jako przedział czasu od godz. 22.00 – 6.00.

Tabela 7. Dopuszczalne poziomy hałasu w zależności od przeznaczenia terenu.

Przeznaczenie terenu	Dopuszczalny poziom hałasu w dB			
	Drogi lub linie kolejowe*		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
	LAeqD	LAeqN	LAeqD	LAeqN
a) Obszary A ochrony uzdrowiskowej b) Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobylem dzieci i młodzieży** c) Tereny domów opieki d) Tereny szpitali w miastach	61	56	50	40
a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami rzemieślniczymi c) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe poza miastem d) Tereny zabudowy zagrodowej	65	56	55	45
Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ***	68	60	55	45

gdzie:

* Wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym i kolei linowych.

** W przypadku niewykorzystywania tych terenów, zgodnie z ich funkcją, w porze nocy, nie obowiązuje na nich dopuszczalny poziom hałasu w porze nocy.

*** Strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys., można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona zwartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych

źródło: Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 15 października 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. 2014 poz. 112)

Natężenie ruchu pojazdów poruszających się drogami na terenie MOF Chrzanowa na przestrzeni lat ulega zwiększeniu, przez co negatywne oddziaływanie akustyczne nasila się. Hałas, oddziałując bezpośrednio na tereny sąsiadującej zabudowy, stanowi główne źródło zagrożenia. Hałas drogowy stanowi dominujące źródło na terenie powiatu, zarówno pod względem wielkości jak i zasięgu oddziaływania.

Hałasem, zgodnie z definicją zawartą w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, są dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16 000 Hz. Występujący w środowisku naturalnym hałas spowodowany ludzką działalnością można podzielić na:

- hałas komunikacyjny;
- hałas przemysłowy (instalacyjny).

Na terenie MOF Chrzanowa głównym źródłem hałasu jest droga A4 oraz DK79, wzdłuż których kumuluje się ruch tranzytowy. Dodatkowo, źródłami hałasu komunikacyjnego są:

- Drogi wojewódzkie,
- Drogi powiatowe,
- Drogi gminne.

Hałas kolejowy

Przez teren powiatu przebiegają linie tworzące połączenia kolejowe m.in. z Zatorem, Oświęcimiem, Krakowem i Mysłowicami. W związku z ich istnieniem, na obszarach przez które przebiegają torowiska, może wystąpić potencjalne zagrożenie nadmiernym hałasem, którego źródłem jest kolej.

Rysunek 11. Przebieg sieci komunikacji kolejowej przez teren MOF Chrzanowa.

źródło: opracowanie własne na podstawie mapa.plk-sa.pl

Hałas przemysłowy

Hałas przemysłowy powodowany jest eksploatacją instalacji lub urządzeń zawiązanych z prowadzoną działalnością przemysłową. Jeżeli dla podmiotu stwierdzono, na podstawie przeprowadzonych badań, przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu, starosta powiatowy wydaje decyzję określającą dopuszczalne poziomy hałasu. Uciążliwość hałasu emitowanego z obiektów przemysłowych zależy między innymi od ich ilości, czasu pracy czy odległości od terenów podlegających ochronie akustycznej.

Państwowy Monitoring Środowiska (PMŚ)

W 2020 roku w miejscowości Żarki zlokalizowany był punkt pomiarowy, służący do monitoringu hałasu drogowego. Badania wykazały przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu w ciągu dnia o 5,7 dB, a w ciągu nocy o 11,5 dB.

6.5.5. Zasoby przyrodnicze

Na terenie MOF Chrzanowa występują następujące formy ochrony przyrody:

- 4 rezerwaty przyrody,
- 3 parki krajobrazowe,
- 2 obszary Natura 2000,
- 82 pomniki przyrody,
- 1 stanowisko dokumentacyjne,
- 1 użytek ekologiczny.

Rezerwaty przyrody

1. Lipowiec

Data uznania: 25.11.1959 r.

Powierzchnia: 11,39 [ha]

Rodzaj rezerwatu: krajobrazowy

Typ rezerwatu: kulturowy

Podtyp rezerwatu: zabytków

Typ ekosystemu: leśny i borowy

Podtyp ekosystemu: lasów wyżynnych

Opis celów ochrony: Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i turystycznych fragmentu żyznej buczyny karpackiej oraz krajobrazu wzgórze z trwałą ruiną średniowiecznego Zamku Lipowiec

2. Ostra Góra

Data uznania: 02.02.1960 r.

Powierzchnia: 7,22 [ha]

Rodzaj rezerwatu: leśny

Typ rezerwatu: fitocenotyczny

Podtyp rezerwatu: zbiorowisk leśnych

Typ ekosystemu: leśny i borowy

Podtyp ekosystemu: lasów wyżynnych

Opis celów ochrony: Zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i turystycznych naturalnego fragmentu buczyny karpackiej występującego na Wyżynie Krakowskiej wśród rozległych obszarów czystych drzewostanów sosnowych.

3. Bukowica

Data uznania: 10.03.1987 r.

Powierzchnia: 22,76 [ha]

Rodzaj rezerwatu: leśny

Typ rezerwatu: fitocenotyczny

Podtyp rezerwatu: zbiorowisk leśnych

Typ ekosystemu: leśny i borowy

Podtyp ekosystemu: lasów wyżynnych

Opis celów ochrony: Zachowanie fragmentu buczyny karpackiej ze starodrzewem bukowym oraz swoistych cech krajobrazu.

4. Dolina Potoku Rudno

Data uznania: 14.02.2001 r.

Powierzchnia: 95,94 [ha]

Rodzaj rezerwatu: leśny

Typ rezerwatu: biocenotyczny i fizjocenotyczny

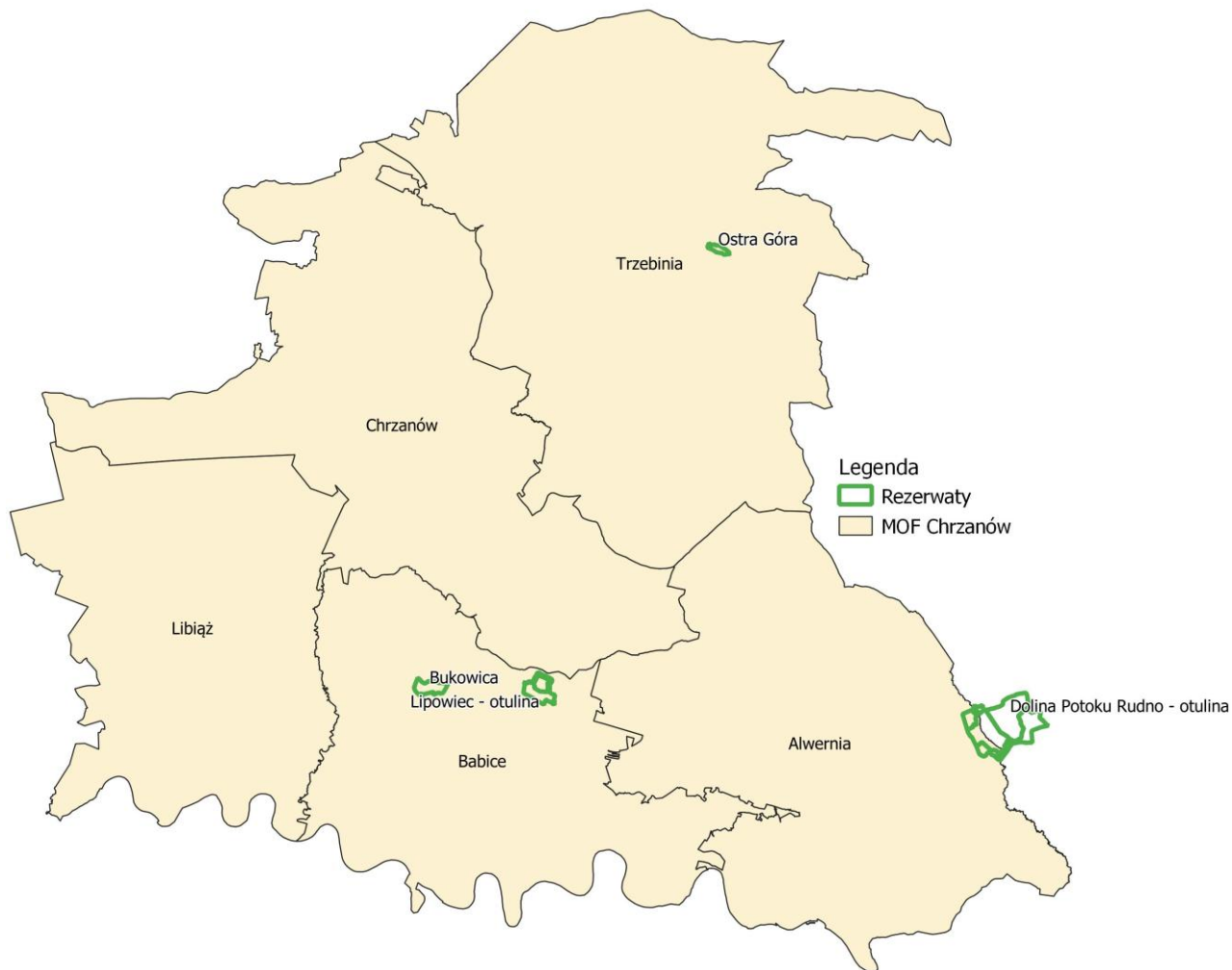
Podtyp rezerwatu: biocenozy naturalnych i półnaturalnych

Typ ekosystemu: różnych ekosystemów

Podtyp ekosystemu: lasów i wód

Opis celów ochrony: Zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych i krajobrazowych stanowisk łągu olszowego (*Circaeo-Alnetum*) i olsu (*Carici elongatae-Alnetum*) jak też stanowisk geologicznych starego kamieniołomu oraz prowadzącego do niego przekopu.

Rysunek 12. Rezerwy występujące na terenie MOF Chrzanowa.

źródło: opracowanie własne

Parki Krajobrazowe¹⁹

Nazwa: Rudniański Park Krajobrazowy

Data utworzenia: 02.12.1981 r.

Powierzchnia: 5 910,00 [ha]

Powierzchnia otuliny: 6 694,21 [ha]

Obowiązujący plan ochrony: Uchwała Nr XLI/631/17 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 25 września 2017 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Rudniańskiego Parku Krajobrazowego uwzględniającego zakres planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 Rudno PLH120058 i Rudniańskie modraszki – Kajasówka PLH120077

Opis celów ochrony:

¹⁹ <http://crfop.gdos.gov.pl/>

1) ochrona wartości przyrodniczych:

- a) zachowanie charakterystycznych elementów przyrody nieożywionej;
- b) ochrona naturalnej różnorodności florystycznej i faunistycznej;
- c) zachowanie naturalnych i półnaturalnych zbiorowisk roślinnych, ze szczególnym uwzględnieniem roślinności kserotermicznej, torfowiskowej oraz wilgotnych łąk;
- d) zachowanie korytarzy ekologicznych;

2) ochrona wartości historycznych i kulturowych:

- a) ochrona tradycyjnych form zabudowy i zespołów wiejskich;
- b) współdziałanie w zakresie ochrony obiektów zabytkowych i ich otoczenia;

3) ochrona walorów krajobrazowych:

- a) zachowanie otwartych terenów krajobrazów jurajskich;
- b) ochrona przed przekształceniem terenów wyróżniających się walorami estetyczno-widokowymi;

4) społeczne cele ochrony:

- a) racjonalna gospodarka przestrzenią, hamowanie presji urbanizacyjnej;
- b) promowanie i rozwijanie funkcji zgodnych z uwarunkowaniami środowiska, w tym szczególnie turystyki, wypoczynku i edukacji.

Nazwa: Tenczyński Park Krajobrazowy

Data utworzenia: 02.12.1981 r.

Powierzchnia: 15 154,25 [ha]

Powierzchnia otuliny: 9 428,19 [ha]

Obowiązujący plan ochrony: Uchwała Nr XXXVIII/575/17 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 3 lipca 2017 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Tenczyńskiego Parku Krajobrazowego uwzględniającego zakres planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Sanki PLH 120059

Opis celów ochrony:

1) ochrona wartości przyrodniczych:

- a) zachowanie charakterystycznych elementów przyrody nieożywionej;
- b) ochrona naturalnej różnorodności florystycznej i faunistycznej;
- c) zachowanie naturalnych i półnaturalnych zbiorowisk roślinnych, ze szczególnym uwzględnieniem roślinności kserotermicznej, torfowiskowej oraz wilgotnych łąk;
- d) zachowanie korytarzy ekologicznych;

2) ochrona wartości historycznych i kulturowych:

- a) ochrona tradycyjnych form zabudowy i zespołów wiejskich oraz podmiejskich;
 - b) współdziałanie w zakresie ochrony obiektów zabytkowych i ich otoczenia;
- 3) ochrona walorów krajobrazowych:
- a) zachowanie otwartych terenów krajobrazów jurajskich;
 - b) ochrona przed przekształceniem terenów wyróżniających się walorami estetyczno-widokowymi;
- 4) społeczne cele ochrony:
- a) racjonalna gospodarka przestrzenią, hamowanie presji urbanizacyjnej;
 - b) promowanie i rozwijanie funkcji zgodnych z uwarunkowaniami środowiska, w tym szczególnie turystyki, wypoczynku i edukacji.

Nazwa: Dolinki Krakowskie

Data utworzenia: 02.12.1981 r.

Powierzchnia: 20 686,10 [ha]

Powierzchnia otuliny: 13 017,00 [ha]

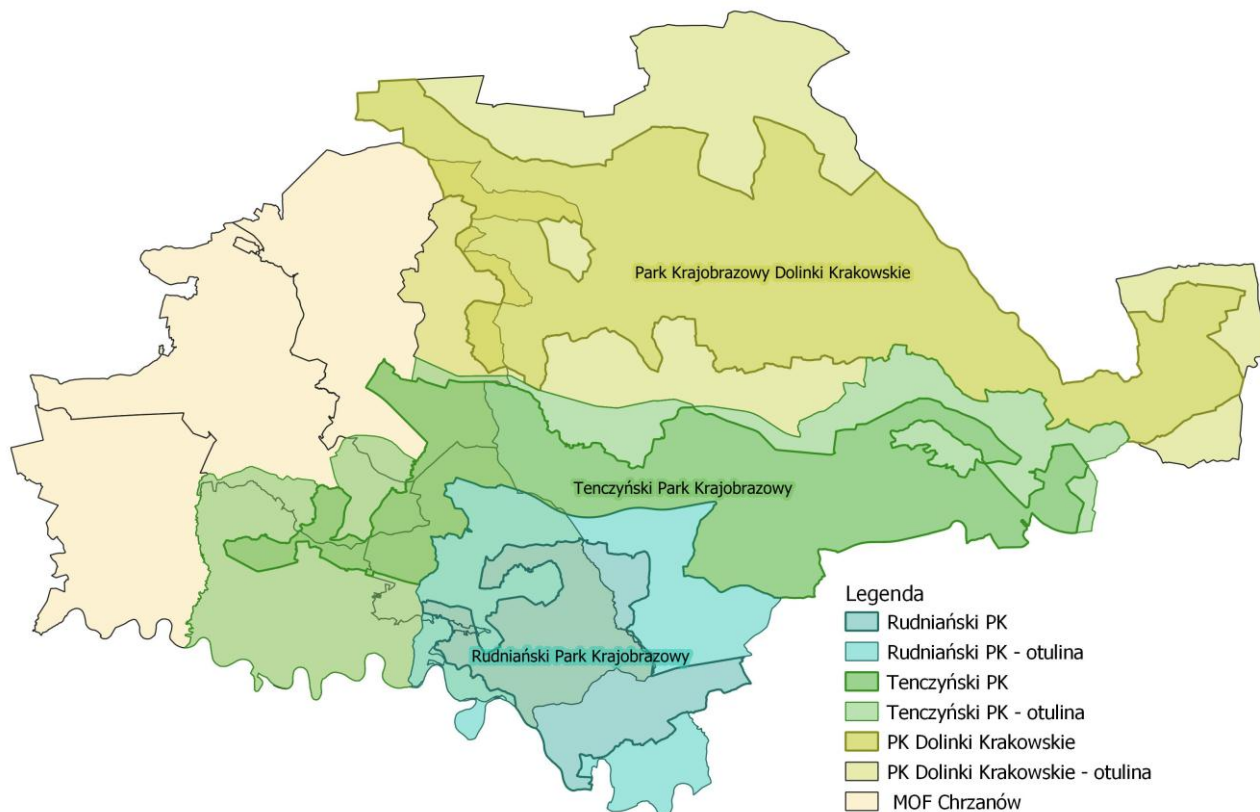
Obowiązujący plan ochrony: UCHWAŁA NR XX/276/20 SEJMIKU WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO z dnia 27 kwietnia 2020 roku w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Parku Krajobrazowego Dolinki Krakowskie uwzględniającego zakres planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolinki Jurajskie PLH120005

Opis celów ochrony:

- 1) ochrona wartości przyrodniczych:
- a) zachowanie charakterystycznych elementów przyrody nieożywionej;
 - b) ochrona naturalnej różnorodności florystycznej i faunistycznej;
 - c) zachowanie naturalnych i półnaturalnych zbiorowisk roślinnych, ze szczególnym uwzględnieniem roślinności kserotermicznej, torfowiskowej oraz wilgotnych łąk;
 - d) zachowanie korytarzy ekologicznych;
- 2) ochrona wartości historycznych i kulturowych:
- a) ochrona tradycyjnych form zabudowy i zespołów wiejskich oraz podmiejskich;
 - b) współdziałanie w zakresie ochrony obiektów zabytkowych i ich otoczenia;
- 3) ochrona walorów krajobrazowych:
- a) zachowanie otwartych terenów krajobrazów jurajskich;
 - b) ochrona przed przekształceniem terenów wyróżniających się walorami estetyczno-widokowymi;
- 4) społeczne cele ochrony:

- a) racjonalna gospodarka przestrzenną, hamowanie presji urbanizacyjnej;
- b) promowanie i rozwijanie funkcji zgodnych z uwarunkowaniami środowiska, w tym szczególnie turystyki, wypoczynku i edukacji.

Rysunek 13. Parki Krajobrazowe na terenie MOF.

źródło: opracowanie własne

Obszary Natura 2000²⁰

1. Rudno

Kod obszaru: PLH120058

Rodzaj ochrony: Dyrektywa siedliskowa

Data wyznaczenia w Polsce: 28.07.2022 r.

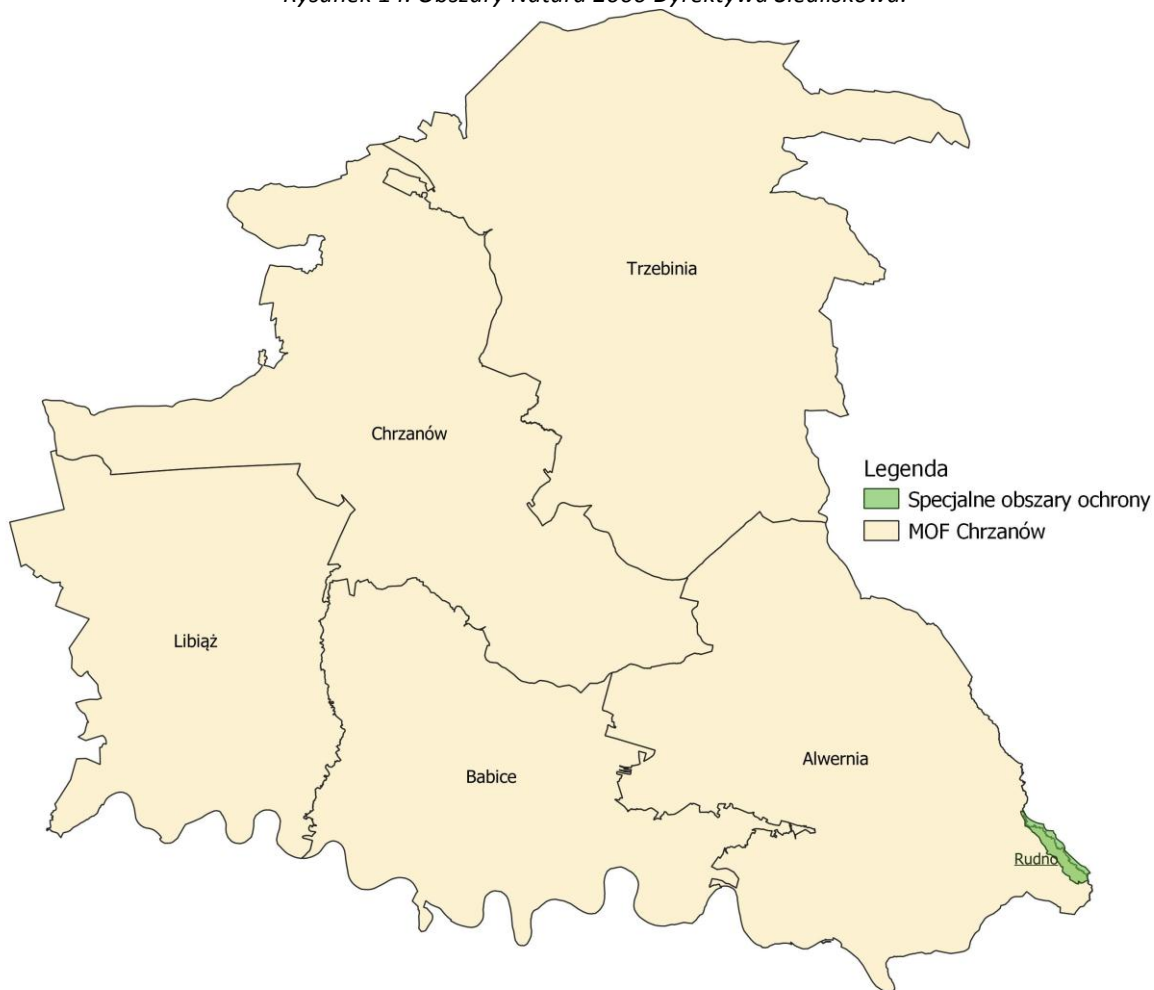
Status: specjalny obszar ochrony siedlisk

Powierzchnia: 72,37 [ha]

Nie ustanowiono planu zadań ochrony ani planu ochrony.

²⁰ <http://crfop.gdos.gov.pl/>

Rysunek 14. Obszary Natura 2000 Dyrektywa Siedliskowa.

źródło: opracowanie własne

2. Dolina Dolnej Skawy

Kod obszaru: PLH120005

Data wyznaczenia w Polsce: 14.11.2008 r.

Rodzaj ochrony: Dyrektywa ptasia

Powierzchnia: 6 818,64 [ha]

Forma ochrony w ramach sieci Natura 2000: Dyrektywa siedliskowa

Plan zadań ochronnych: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska W Krakowie z dnia 18 września 2014 roku w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Skawy PLB120005; Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 9 grudnia 2016 roku zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Skawy PLB120005 (Dz. Urz. Woj. Małopolskiego z 9 grudnia 2016 r., poz. 7462)

Opis: Obszar obejmuje największe kompleksy stawów w dolinie górnej Wisły. Stawy położone są ze wszystkich stron małego miasteczka Zator. Prowadzona jest tu intensywna hodowla ryb, ale wiele stawów jest mocno zarośniętych roślinnością wodną. W ostoi znajdują się żwirownie z wyspami, chętnie zasiedlanymi przez ptaki.

Rysunek 15. Obszary Natura 2000 Dyrektywa Ptasia.

źródło: opracowanie własne

Cenne gatunki zinwentaryzowane na obszarach Natura 2000

Na obszarach Natura 2000 znajdujących się na terenie MOF Chrzanowa, zinwentaryzowano następujące zwierzęta objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE oraz gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG.

Tabela 8. Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG występujące na terenie MOF Chrzanowa.

Lp.	Gatunek	Status ochrony
Zwierzęta		
1.	Bóbr europejski	Takson najmniejszej troski
2.	Modraszek nausitous	Takson bliski zagrożenia
3.	Modraszek telejus	Takson bliski zagrożenia
4.	Zimorodek zwyczajny	Takson najmniejszej troski
5.	Cyranka zwyczajna	Takson najmniejszej troski
6.	Podgorzałka zwyczajna	Takson bliski zagrożenia
7.	Krakwa	Takson najmniejszej troski
8.	Gęgawa	Takson najmniejszej troski
9.	Czernica	Takson najmniejszej troski
10.	Traszka grzebieniasta	Takson najmniejszej troski
11.	Siweczka rzeczna	Takson najmniejszej troski
12.	Minóg strumieniowy	Takson najmniejszej troski
13.	Rybitwa białowąsa	Takson najmniejszej troski
14.	Kokoszka zwyczajna	Takson najmniejszej troski
15.	Bączek zwyczajny	Takson najmniejszej troski
16.	Mewa białogłowa	Takson najmniejszej troski
17.	Mewa czarnogłowa	Takson najmniejszej troski
18.	Mewa śmieszka	Takson najmniejszej troski
19.	Podróżniczek	Takson najmniejszej troski
20.	Hełmiatka zwyczajna	Takson najmniejszej troski
21.	Ślepowron zwyczajny	Takson najmniejszej troski
22.	Perkoz dwuczuby	Takson najmniejszej troski
23.	Perkoz rdzawoszyi	Takson najmniejszej troski
24.	Perkoz zausznik	Takson najmniejszej troski
25.	Rybitwa rzeczna	Takson najmniejszej troski
26.	Perkozek zwyczajny	Takson najmniejszej troski
27.	Krakowodziób	Takson najmniejszej troski
28.	Głowienka zwyczajna	Narażony na wyginięcie
29.	Czerwończyk nieparek	Takson bliski zagrożenia

źródło: CRFOP

Pomniki przyrody

Na terenie MOF Chrzanowa znajdują się obiekty zaliczane do pomników przyrody. Wśród nich wyróżniono:

- 80 pomników rodzaju: drzewo,
- 2 pomniki rodzaju: skałka.

Podział pomników przyrody ze względu na lokalizację kształtuje się następująco:

- Gmina Alwernia: 22 pomniki,
- Gmina Babice: 12 pomników,
- Gmina Chrzanów: 25 pomników,
- Gmina Libiąż: brak pomników,

- Gmina Trzebinia: 23 pomniki.

Stanowisko dokumentacyjne

Odślonięcie geologiczne

Data ustanowienia: 30.11.1998 r.

Kategoria: antropogeniczne

Rodzaj stanowiska: formacja geologiczna

Powierzchnia: 0,28 [ha]

Charakterystyka geologiczna: Sztuczny wykop o długości 100 m i głębokości do 2,5 m, odsłaniający profil najwyższej środkowej jury oraz dolnego i środkowego oksfordu.

Rysunek 16. Stanowisko dokumentacyjne znajdujące się na terenie MOF Chrzanowa.

źródło: opracowanie własne

Użytek ekologiczny

Podbuczyna

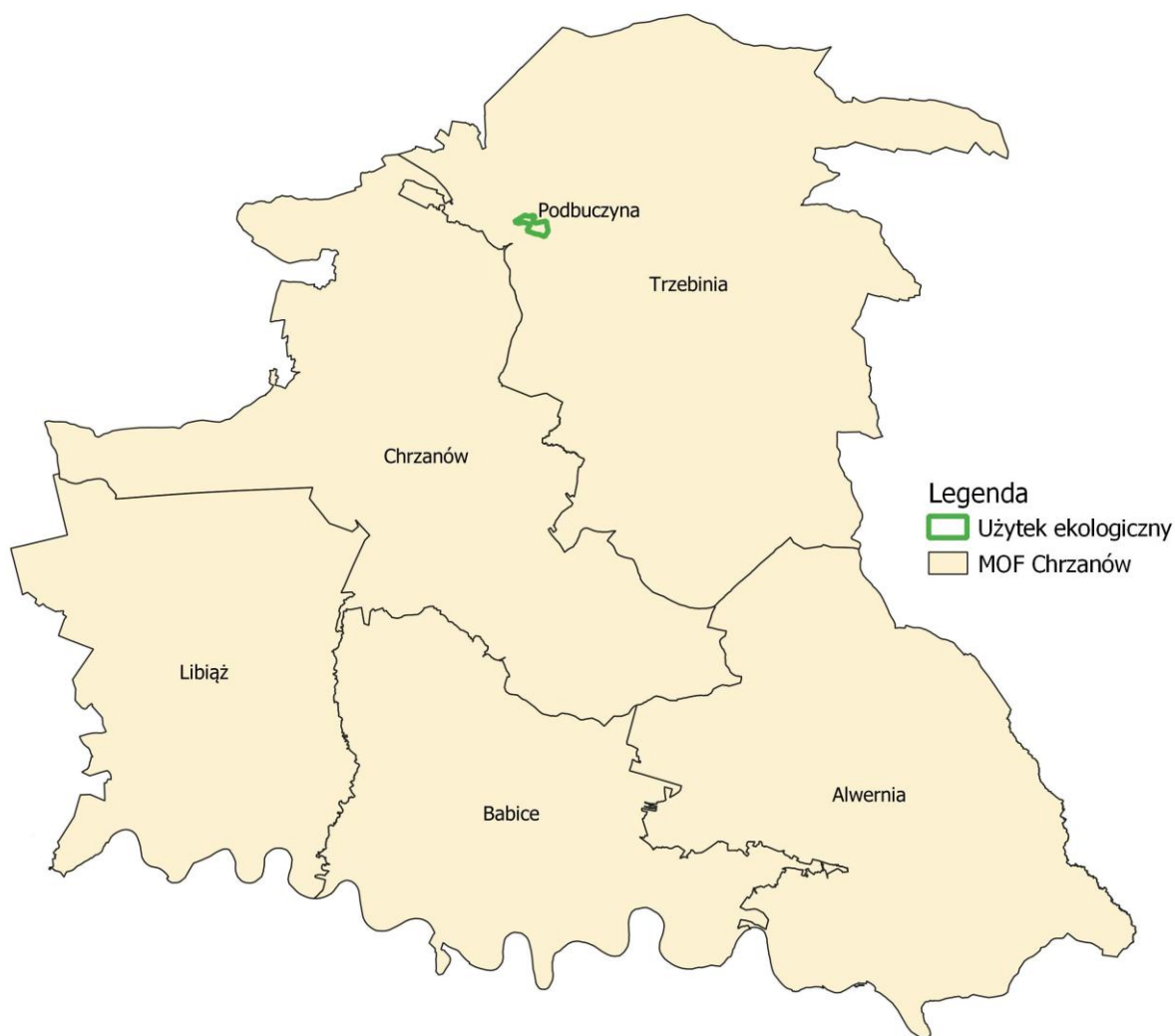
Rodzaj użytku: siedlisko przyrodnicze i stanowisko rzadkich lub chronionych gatunków

Data ustanowienia: 31.07.1992 r.

Powierzchnia: 18,32 [ha]

Opis wartości przyrodniczej: Stanowisko: buków oraz roślin chronionych: wawrzynek wilczełyko, wyłbin jednolistny, konwalia majowa, buławnik mieczolistny, buławnik wielkokwiatowy, przylaszczka pospolita, lilia złotogłów, zawilec wielkokwiatowy.

Rysunek 17. Użytek ekologiczny znajdujący się na terenie MOF Chrzanowa.

źródło: opracowanie własne

Korytarze ekologiczne

Korytarz ekologiczny (migracyjny) to „obszar umożliwiający migrację roślin, zwierząt lub grzybów”. W ekologii krajobrazu ujmuje się go najczęściej jako relatywnie wąski pas terenu, który różni się od otaczającego go tła i stanowi łączność pomiędzy podobnymi ekosystemami. Teoria funkcjonowania

korytarzy ekologicznych rozwinięta została w oparciu o teorię biogeografii wysp oraz uogólniającą ją teorię metapopulacji. Do najważniejszych funkcji korytarzy ekologicznych zalicza się:

- 1) Zmniejszenie stopnia izolacji poszczególnych płatów siedlisk i ułatwienie przemieszczania się organizmów pomiędzy nimi, a co za tym idzie zwiększenie prawdopodobieństwa kolonizacji izolowanych płatów.
- 2) Zwiększenie przepływu genów pomiędzy płatami siedlisk zapobiegające utracie różnorodności genetycznej oraz przeciwdziałające depresji wsobnej.
- 3) Obniżenie śmiertelności, szczególnie wśród osobników młodych, wypartych z płatów dogodnych siedlisk wskutek zachowań terytorialnych.

Rysunek 18. Korytarz ekologiczny przebiegający przez MOF.

źródło: opracowanie własne

6.5.6. Jakość gleby i ziemi

Na terenie MOF Chrzanowa znajduje się jeden punkt poboru próbek Monitoringu chemizmu gleb ornych:

Gmina: Alwernia

Miejscowość: Grojec

Kompleks: 2 (pszenny dobry); Typ: Bw (gleby brunatne wylugowane); Klasa bonitacyjna: IIIa

Gatunek gleby wg:

BN-78/9180-11: gsp (glina średnia pylasta),

PTG 2008: pyg (pył gliniasty)

W pobieranych próbkach określa się następujące właściwości gleb:

- skład granulometryczny - gatunek gleby, który wynika z jej składu granulometrycznego, ma istotne znaczenie dla wielu fizycznych i chemicznych właściwości gleb, w tym odczynu, naturalnej zawartości zanieczyszczeń w glebie oraz pojemności sorpcyjnej gleb, wpływającej bezpośrednio na procesy migracji zanieczyszczeń w środowisku.
- próchnica-substancja organiczna - próchnica jest ważnym źródłem składników pokarmowych dla roślin oraz energii i węgla dla mikroorganizmów glebowych, jest także ważnym magazynem azotu glebowego. Ważna jest jej rola strukturotwórcza zlepiając cząstki mineralne odpowiada za tworzenie właściwej, agregatowej struktury gleby, co z kolei pozytywnie wpływa na przewietrzanie, przepuszczalność, pojemność wodną, zwięzłość. Próchnica glebowa bierze udział w procesach sorpcji wymiennej i regulowaniu buforowych właściwości gleby. W glebach mineralnych próchnica odpowiada za znaczną część pojemności sorpcyjnej gleby, a w glebach lekkich jej obecność warunkuje całość pojemności sorpcyjnej i wodnej. Obecność próchnicy jest ważna ze względu na jej zdolność do sorpcji kationów oraz właściwości buforowe czyli zdolność do przeciwdziałania gwałtownym zmianom pH gleby. Związki próchniczne mogą tworzyć z metalami związki o różnej trwałości (sole, związki chelatowe), przez co wpływają na rozpuszczalność i migrację jonów metali. Mogą zatem zarówno zwiększać dostępność niektórych pierwiastków potrzebnych dla roślin, jak i zmniejszać dostępność szkodliwych.
- węgiel organiczny,
- węglany,
- odczyn pH - odczyn jest jednym z podstawowych parametrów fizykochemicznych gleby. Decyduje o przebiegu wielu procesów glebowych, wpływa na przyswajalność składników pokarmowych dla roślin i bezpośrednio oddziałuje na ich rozwój.

- kwasowość hydrolityczna Hh - Parametr ten stanowi miarę wysycenia kompleksu sorpcyjnego gleb wodorem i obejmuje całkowitą kwasowość gleby.
- kwasowość wymienna Hw,
- glin wymienny Al - wolne jony glinu są toksyczne dla roślin i w dużych stężeniach uszkadzają korzenie roślin. Glin określany operacyjnie jako wymienny zawiera zarówno jony pierwiastka znajdujące się w roztworze glebowym jak i glin wymiennie zasorbowany w kompleksie sorpcyjnym, który może zostać uaktywniony.,
- fosfor przyswajalny,
- potas przyswajalny,
- magnez przyswajalny,
- siarka przyswajalna - do negatywnych skutków zanieczyszczenia gleb siarką zalicza się ich zakwaszenie, a także nadmierny wzrost zawartości formy łatwo dostępnych dla roślin siarczanów. Siarka jest niezbędnym do życia roślin składnikiem pokarmowym, jednak jej nadmiar w glebie, spowodowany głównie opadem SO₂ z atmosfery, może być szkodliwy dla ich wzrostu oraz jakości plonu
- azot ogólny – w glebach użytkowanych rolniczo istotnym czynnikiem kształtującym zawartość azotu jest poziom nawożenia organicznego i mineralnego oraz zmianowanie, w tym zwłaszcza udział roślin motylkowych wiążących wolny azot z powietrza. Azot całkowity stanowi jeden z ogólnych wskaźników jakości i żyzności gleb.
- wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne WWA - jedną z grup trwałych zanieczyszczeń organicznych (TZO) są wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, z których część wykazuje silne właściwości toksyczne, mutagenne i rakotwórcze. WWA mogą pochodzić ze źródeł naturalnych i antropogenicznych. Występują we wszystkich elementach środowiska, co związane jest z ich powstawaniem w procesach niecałkowitego spalania substancji organicznych. Przeważająca ilość tych związków pochodzi ze źródeł antropogenicznych takich jak: procesy przemysłowe związane ze spalaniem ropy naftowej i węgla, opalanie pomieszczeń, transport drogowy oraz spalanie odpadów miejskich i przemysłowych. Ponadto źródłem WWA dla gleb użytkowanych rolniczo mogą być osady ściekowe i komposty stosowane w celach nawozowych, ścieki i spływy z dróg asfaltowych, a także paliwo i smary stosowane do maszyn rolniczych. WWA wraz z pyłami i opadami atmosferycznymi dostają się do środowiska glebowego, powodując w mniejszym lub większym stopniu jego zanieczyszczenie. Zbyt wysoka zawartość niektórych WWA w glebach może wpływać negatywnie na organizmy glebowe, a tym samym prowadzić do zmian w bioróżnorodności

i naruszać siedliskowe funkcje gleb, co ma szczególne znaczenie w przypadku gleb wykorzystywanych rolniczo.

- proporcja C:N,
- radioaktywność - do źródeł mających wpływ na zanieczyszczenie środowiska przez naturalne izotopy promieniotwórcze można zaliczyć działalność przemysłu wydobywczego i energetycznego, użytkowanie kopalin w procesie ich przetwarzania (rud, odpady hutnicze i poflotacyjne), użytkowanie surowców skalnych (skały magmowe) w budowach o dużym zasięgu 65 przestrzennym (autostrady, drogi ekspresowe). Ponadto radionuklidy (sztuczne izotopy promieniotwórcze) po wybuchach jądrowych i dużych awariach radiologicznych mogą przedostawać się ze stratosfery do atmosfery i w postaci opadów skażać powierzchnię ziemi
- przewodnictwo elektryczne właściwe,
- zasolenie - gleby zasolone charakteryzują się niekorzystnymi właściwościami fizycznymi i fizykochemicznymi. Nadmierna koncentracja soli powoduje zmniejszenie dostępności wody dla roślin, zakłócenie równowagi jonowej w glebach oraz zwiększenie zawartości soli w roślinach i obniżenie ich wartości użytkowej. Następuje nagromadzenie sodu w kompleksie sorpcyjnym, zwiększa się stan dyspersji gleby, ich zdolność do pęcznienia, natomiast zmniejsza się przepuszczalność gleb w stosunku do wody. Na skutek braku równowagi jonowej w stanie wilgotnym gleby są grząskie i nieprzepuszczalne, a w czasie suszy ulegają zaskorupieniu i są trudne do uprawy.
- kationy wymienne o charakterze zasadowych - kationy zasadowe związane wymiennie stanowią zasadniczą pulę składników pokarmowych, które mogą zostać pobrane przez rośliny po ich przejściu do roztworu glebowego. Obecność dwuwartościowych kationów o charakterze zasadowym (wapń, magnez) w kompleksie sorpcyjnym wpływa również korzystnie na strukturę gleby.
- suma zawartości kationów o charakterze zasadowym (S),
- pojemność sorpcyjna gleby (T) - zdolności sorpcyjne gleb mają istotne znaczenie w zakresie zaopatrzenia roślin w składniki pokarmowe – w glebach o dużej pojemności sorpcyjnej składniki dostarczone z nawozami (np. azot amonowy, potas, magnez) nie są wymywane w głąb profilu glebowego i do wód gruntowych lecz uruchamiane z kompleksu sorpcyjnego w okresie rozwoju roślin. Pojemność sorpcyjna ma również kluczowe znaczenie dla ograniczania migracji i biodostępności metali śladowych. W glebach nadmiernie zanieczyszczonych metalami (np. kadm lub ołów) duża pojemność sorpcyjna zmniejsza wymywanie oraz transfer metali do łańcucha żywnościowego.

- wysycenie kompleksu sorpcyjnego kationami zasadowymi (V) - w glebach pozbawionych węglanów rolę buforową spełnia kompleks sorpcyjny gleby rozumiany jako zdolność gleby do adsorbowania kationów, również w odniesieniu do zmian odczynu i toksycznie oddziałujących na rośliny jonów glinu ruchomego
- całkowita zawartość fosforu,
- całkowita zawartość siarki,
- zawartość sodu, potasu, magnezu, wapnia, żelaza, manganu, glinu, miedzi, niklu, chromu, cynku, wanadu, kadmu, kobaltu, ołowiu, baru, berylu, lantanu, litu i strontu,
- zawartość rtęci,
- zawartość azotu mineralnego - na mineralizację azotu składa się zespół procesów prowadzących do powstawania amoniaku lub azotu amonowego. Ma to zasadnicze znaczenie dla roślin, ponieważ azot amonowy jest formą bezpośrednio pobieraną przez ich system korzeniowy, a także łatwo przekształca się dalej w azotany, które są jeszcze łatwiej wykorzystywane przez rośliny.
- zawartość pestycydów - związków niechlorowych: carbaryl, carbofuran, maneb, atrazyn - Pestycydy związku niechlorowe mogą działać szkodliwie na człowieka i inne organizmy żywe. Atrazyna powoduje m.in. zaburzenia hormonalne związane z nieprawidłowościami rozwoju płciowego u ludzi i zwierząt, carbofuran negatywnie oddziałuje na układ nerwowy oraz gruczoły wydzielania zewnętrznego, carbaryl wykazuje działanie hepatotoksyczne (uszkodzające wątrobę) i kardiotoksyczne (uszkodzające serce), a maneb wywołuje miejscowe podrażnienia i reakcje uczuleniowe oraz hamuje aktywność enzymów, przede wszystkim tyroksyny. Pestycydy zaliczone do tej grupy zanieczyszczeń są nietrwałe w glebach, a czasy ich połowicznego zaniku wynoszą od 7 dni dla manebu do 29 dni dla atrazyny.
- zawartość pestycydów chloroorganicznych: DDT/DDE/DDD, Aldryna, Dieldryna, Endryna, α -HCH, β -HCH, γ -HCH - Pomimo dużej skuteczności pestycydów chloroorganicznych, od lat siedemdziesiątych ubiegłego wieku w naszym kraju obowiązuje zakaz ich używania ze względu na dużą trwałość w środowisku, toksyczność i zdolność do akumulacji w łańcuchu pokarmowym człowieka i innych organizmów żywych. Pestycydy chloroorganiczne zostały zaliczone postanowieniem Konwencji Sztokholmskiej do grupy tzw. trwałych zanieczyszczeń organicznych (TZO).

W przypadku próbek, w których stwierdza się przekroczenia dopuszczalnych zawartości pierwiastków śladowych, WWA, pestycydów chloro organicznych lub pestycydów związków niechlorowych, zgodnie z obowiązującym regulacjami prawnymi, kierowano je do powtórnej analizy.

Analizując ogół wyników dla całego kraju, stwierdza się brak istotnych zmian na przestrzeni ostatnich 25 lat. W grupie badanych profili zwiększył się udział bardzo kwaśnych i kwaśnych gleb i obecnie przekracza on 60%. Fakt ten wynika z przyczyn naturalnych oraz wieloletnich zaniedbań w zakresie wapnowania gleb.

6.5.7. Istniejące problemy ochrony środowiska

- średni udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci kanalizacyjnej wynosił w 2021 r. 40,8% (w miastach: 62,1%, na wsiach: 24,3%);
- istniejące zbiorniki bezodpływowe stwarzają istotne ryzyko nieszczelności i wycieków;
- konieczność modernizacji sieci wodociągowej;
- starsze budynki budowane względem dawnych standardów, na chwilę obecną są wysoce energochłonne, co powoduje zwiększone zużycie surowców przekładające się na wysoką emisję zanieczyszczeń ze spalin, konieczne są rewitalizacje, termomodernizacje i stosowanie nowoczesnej technologii;
- potrzeba licznych remontów dróg i chodników;
- wzrost zużycia wody i energii elektrycznej w przeliczeniu na 1 mieszkańca;
- niewystarczająca infrastruktura ciągów rowerowo-piesznych;
- wzrost o 90,7% w przeciągu 5 lat ilości generowanych odpadów (z całego terenu MOF Chrzanowa);
- narażenie na susze.

07. Przewidywane oddziaływanie na środowisko w wyniku realizacji zapisów dokumentu

Projekt Strategii ZIT MOF Chrzanowa na lata 2021-2027 wyznacza cele, kierunki interwencji i działania, które są zadaniami zarówno o charakterze inwestycyjnym i nie inwestycyjnym (organizacyjno-edukacyjne), które ujmują ogół potrzeb wynikających z rozwoju społeczno-gospodarczego oraz rozwoju infrastruktury komunikacyjnej i technicznej, społecznej, funkcjonalno-przestrzennej itp.

Niektóre zadania wyznaczone w projekcie Strategii mogą kwalifikować się jako przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko zgodnie z Rozporządzeniem w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. 2019 poz. 1839), dla których konieczne może być przeprowadzenie procedury oceny oddziaływania

na środowisko na zasadach określonych w Ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2021 poz. 247).

W ramach powyższej procedury prowadzona będzie wówczas szczegółowa ocena oddziaływania zadań pod kątem środowiskowym przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Ocena oddziaływania na środowisko na etapie sporządzenia niniejszej Prognozy oddziaływania na środowisko jest utrudniona, a czasami wręcz niemożliwa. Strategia zawiera zadania zgłoszone przez samorządy gmin, których realizacja przewidziana jest w perspektywie roku 2027. Duża część zadań inwestycyjnych nie ma określonego zakresu, sposobu i charakteru prowadzenia prac, w związku z czym podanie konkretnych oddziaływań jest dosyć trudne i problematyczne. Zgodnie z powyższym w niniejszej Prognozie przedstawiono potencjalne oddziaływania, zidentyfikowane na podstawie oceny oddziaływania dla innych przedsięwzięć o zbliżonym zakresie. Zatem w ramach oceny skutków realizacji projektu Strategii ZIT MOF Chrzanowa na lata 2021-2027 na etapie opracowania Prognozy oddziaływania na środowisko w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko przedstawiono potencjalne oddziaływanie bezpośrednie (B) pośrednie (P), wtórne (W), skumulowane (Sk), stałe/długoterminowe (S), chwilowe/krótkoterminowe (Ch), pozytywne, negatywne i neutralne na powierzchnię ziemi i krajobraz, wody, różnorodność biologiczną, rośliny, zwierzęta, formy ochrony przyrody, zasoby naturalne, powietrze atmosferyczne i klimat, klimat akustyczny, krajobraz kulturowy i zabytki, ludzi i dobra materialne wykorzystując metodę macierzy interakcji.

W przypadku terenu MOF Chrzanowa istnieje niewielkie prawdopodobieństwo bezpośredniego lub pośredniego ryzyka oddziaływania na obszary cenne przyrodniczo. Należy jednak nadmienić, iż stopień, zakres oraz skutek oddziaływania (negatywny, pozytywny, neutralny) będzie mógł zostać oceniony z chwilą ustalenia dokładnego zakresu oraz rodzaju prowadzonych przedsięwzięć. W zależności od ich rodzaju może zostać nałożony obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, która może zakończyć się wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach lub odmową jej wydania, z uwagi na znaczne negatywne oddziaływania.

Projekt Strategii ZIT MOF Chrzanowa na lata 2021-2027 jest dokumentem o charakterze ogólnym i nie wskazuje zakresu ani szczegółów technicznych poszczególnych inwestycji. Strategia określa jedynie konieczność ich realizacji w celu poprawy jakości różnych komponentów funkcjonowania powiatu oraz wdrażania zaleceń dokumentów wyższego szczebla. W związku z powyższym, efekty poszczególnych zadań mogą być przewidziane tylko w ograniczonym zakresie. Należy mieć na uwadze uwzględnianie zasad ochrony środowiska podczas projektowania i planowania poszczególnych inwestycji.

Projekt Strategii ZIT MOF Chrzanowa na lata 2021-2027 przewiduje szereg działań edukacyjno-promocyjnych. Wyznaczone działania edukacyjne mają głównie charakter organizacyjny i informacyjny. Potrzeba prowadzenia ciągłej edukacji szczególnie z zakresu ekologii społeczeństwa wynika z ciągle zmieniających się przepisów ochrony środowiska oraz powstawania nowych zagrożeń i problemów przyrodniczych. Edukacja jest elementem wspierającym - opisuje, informuje i wyjaśnia zagadnienia, których realizacja ma doprowadzić do osiągnięcia założonego efektu ekologicznego i spełnienia odpowiednich standardów ochrony środowiska.

Poniższa tabela przedstawia ocenę i analizę oddziaływania na poszczególne elementy środowisko działań zaplanowanych do realizacji w ramach projektu Strategii ZIT MOF Chrzanowa na lata 2021-2027.

LEGENDA:

	Potencjalne pozytywne oddziaływanie
	Potencjalne neutralne oddziaływanie
	Potencjalne negatywne oddziaływanie

B	Bezpośrednie
P	Pośrednie
S	Stałe
Ch	Chwilowe
W	Wtórne
Sk	Skumulowane

Tabela 9. Ocena oddziaływania na środowisko działań przewidzianych do realizacji w ramach projektu Strategii ZIT MOF Chrzanowa

Lp.	Działanie	Obszary chronione oraz pozostałe formy ochrony przyrody, w tym obszary NATURA 2000	Różnorodność Biologiczna	Ludzie	Rośliny	Zwierzęta	Powietrze	Klimat	Klimat akustyczny	Wody (w tym JCW)	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki
Cel strategiczny 1. Zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej obszaru poprzez optymalizację jakości i poprawę dostępności usług publicznych														
Kierunek działania 1. Wzmocnienie potencjału standardów sektora edukacji														
1.	Poprawa standardu, jakości i atrakcyjności nauczania przez stosowanie nowoczesnych metod kształcenia			B, S										
2.	Promowanie edukacji włączającej i integracyjnej			B, S										
3.	Wspieranie równego dostępu do wysokiej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia			B, S										
4.	Dywersyfikacja i specjalizacja kierunków kształcenia w szkołach oraz dostosowanie ich do zmian na rynku pracy			B, S										
5.	Wspieranie rozwoju kompetencji miękkich i kluczowych (m.in. językowych) w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych			B, S										
6.	Zwiększenie poziomu współpracy placówek edukacyjnych z lokalnymi przedsiębiorcami, wraz ze stopniowym wprowadzeniem młodzieży na rynek pracy			B, S										
7.	Rozwój doradztwa edukacyjno-zawodowego dla młodzieży, w szkołach zlokalizowanych w MOF Chrzanowa			B, S										
8.	Rozwój i modernizacja infrastruktury i bazy oświatowej			B, S										

Lp.	Działanie	Obszary chronione oraz pozostałe formy ochrony przyrody, w tym obszary NATURA 2000	Różnorodność Biologiczna	Ludzie	Rośliny	Zwierzęta	Powietrze	Klimat	Klimat akustyczny	Wody (w tym JCW)	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki
9.	Poprawa jakości i rozwój przyszłolnej infrastruktury sportowej			B, S										
10.	Doposażenie placówek edukacyjnych w nowoczesne sprzęty i pomoce dydaktyczne			B, S										
11.	Rozwijanie oferty zajęć pozalekcyjnych – wyrównawczych i rozwijających zainteresowania			B, S										
12.	Wsparcie uczniów szczególnie uzdolnionych			B, S										
13.	Wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami, m.in. poprzez organizację dodatkowych zajęć uwzględniających indywidualne potrzeby uczniów			B, S										
14.	Wsparcie w zakresie wzmacniania i podnoszenia kompetencji kadr nauczycielskich			B, S										
15.	Promocja postawy uczenia się przez całe życie			B, S										
16.	Dostosowanie szkół do potrzeb rzeczywistego włączenia uczniów niepełnosprawnych			B, S					Ch					
Kierunek działania 2. Wdrażanie systemowych rozwiązań z zakresu polityki społecznej														
17.	Rozwój zasobu mieszkaniowego – budowa mieszkań z najmem socjalnym, chronionych i komunalnych			B, S	Ch		P, S	P, S	Ch		Ch			
				Ch			Ch							
18.	Kontrolowany, harmonijny rozwój zabudowy mieszkaniowej, z zachowaniem spójności z rozwojem infrastruktury podstawowej			B, S	P, S		P, S	P, S	P, S		P, S	B, S		
				Ch	Ch		Ch		Ch					
19.	Zwiększenie dostępności do podstawowych i specjalistycznych usług medycznych			B, S			P, S	P, S	P, S					
20.	Rozwój kompleksowej polityki senioralnej			B, S										

Lp.	Działanie	Obszary chronione oraz pozostałe formy ochrony przyrody, w tym obszary NATURA 2000	Różnorodność Biologiczna	Ludzie	Rośliny	Zwierzęta	Powietrze	Klimat	Klimat akustyczny	Wody (w tym JCW)	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki
21.	Zapewnienie opieki wychowawczej, wspierającej rodziny i opiekunów osób ze szczególnymi potrzebami			B, S										
22.	Rozwój usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych			B, S										
23.	Upowszechnienie opieki żłobkowej i przedszkolnej poprzez rozwój bazy placówek			B, S			P, S	P, S	P, S					
24.	Rozwój i promocja systemu „teleopieki”			B, S			P, S	P, S	P, S					
25.	Promocja zdrowego stylu życia wśród mieszkańców			B, S										
26.	Prowadzenie działań z zakresu profilaktyki i diagnostyki			B, S										
27.	Wsparcie rozwoju placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży			B, S										
28.	Udzielanie pomocy rodzinom oraz osobom samotnym w celu poprawy ich sytuacji życiowej oraz rozwiązywania problemów socjalnych, psychologicznych i wychowawczych			B, S										
29.	Podniesienie standardów obsługi osób ze szczególnymi potrzebami			B, S										
30.	Wzmacnianie świadomości mieszkańców na temat potrzeb osób z niepełnosprawnością, osób starszych i niesamodzielnych			B, S										
31.	Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, negatywnym zjawiskom społecznym i wykluczeniu społecznemu			B, S										

Lp.	Działanie	Obszary chronione oraz pozostałe formy ochrony przyrody, w tym obszary NATURA 2000	Różnorodność Biologiczna	Ludzie	Rośliny	Zwierzęta	Powietrze	Klimat	Klimat akustyczny	Wody (w tym JCW)	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki
Kierunek działania 3. Stworzenie atrakcyjnej oferty czasu wolnego														
32.	Poprawa jakości, kompleksowości i dostępności oferty czasu wolnego (turystycznej, sportowej i kulturalno-rozrywkowej)			B, S			P, S	P, S	P, S				B, S	
33.	Rozwój zaplecza rekreacyjno-kulturalnego i dostosowanie go do organizacji imprez i wydarzeń			B, S										
34.	Stworzenie kompleksowej oferty kulturalnej na obszarze MOF			B, S			P, S	P, S	P, S					
35.	Wspieranie działań na rzecz uczestnictwa w kulturze wszystkich grup mieszkańców			B, S										
36.	Dostosowanie i zróżnicowanie obecnej oferty do potrzeb i oczekiwań mieszkańców różnych grup wiekowych i społecznych			B, S										
37.	Wykreowanie i organizacja cyklicznej imprezy masowej o charakterze ponadlokalnym			B, S										
38.	Wsparcie działalności i wyposażenie placówek instytucji kultury			B, S										
39.	Prowadzenie działań mających na celu umożliwienie aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, kulturalnym osobom ze szczególnymi potrzebami			B, S										
40.	Rozwój współpracy międzysektorowej, w szczególności z organizacjami pozarządowymi w celu stworzenia atrakcyjnej oferty czasu wolnego			B, S			P, S	P, S	P, S					

Lp.	Działanie	Obszary chronione oraz pozostałe formy ochrony przyrody, w tym obszary NATURA 2000	Różnorodność Biologiczna	Ludzie	Rośliny	Zwierzęta	Powietrze	Klimat	Klimat akustyczny	Wody (w tym JCW)	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki
41.	Stworzenie miejsc i przestrzeni do spędzania czasu wolnego w poszczególnych gminach tworzących MOF			B, S			P, S	P, S	P, S Ch		Ch			
42.	Rozwój infrastruktury sportowej			B, S Ch	Ch		P, S Ch	P, S	P, S Ch		Ch			
43.	Rozwijanie ścieżek i szlaków rowerowych oraz terenów zielonych		P, S	B, S Ch	P, S Ch	P, S	P, S Ch	P, S	P, S Ch	P, S	P, S Ch	B, S Ch	P, S	
44.	Organizacja wydarzeń animujących czas wolny mieszkańców w każdym wieku, m.in. gier miejskich, warsztatów opartych na zasobach przyrodniczych i kulturowych MOF	W, S	W, S	B, S	W, S	W, S	W, S	W, S	W, S	W, S	W, S	W, S	W, S	W, S
Kierunek działania 4. Rozwój kapitału społecznego														
45.	Wykorzystanie potencjału placówek instytucji kultury do budowania tożsamości lokalnej w oparciu o lokalne zasoby i zidentyfikowane mocne strony MOF			B, S										P, S
46.	Wsparcie funkcjonowania organizacji pozarządowych w celu ograniczenia zjawiska wykluczenia społecznego			B, S										
47.	Wykorzystanie instrumentów ekonomii społecznej i solidarnej			B, S										

Lp.	Działanie	Obszary chronione oraz pozostałe formy ochrony przyrody, w tym obszary NATURA 2000	Różnorodność Biologiczna	Ludzie	Rośliny	Zwierzęta	Powietrze	Klimat	Klimat akustyczny	Wody (w tym JCW)	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki
48.	Promocja aktywności obywatelskiej i partycypacji mieszkańców w życiu publicznym			B, S										
49.	Prowadzenie działań na rzecz pobudzenia i wzmacniania aktywności obywatelskiej oraz zwiększenia poziomu partycypacji mieszkańców w procesach rozwojowych			B, S										
50.	Wspieranie wzmacniania więzi i relacji międzypokoleniowych			B, S										
51.	Tworzenie i rozwijanie miejsc lokalnej integracji, m.in. klubów seniora, ośrodków kultury, świetlic wiejskich			B, S										
52.	Przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym i wykluczeniu społecznemu			B, S										
53.	Zwiększanie integracji społecznej poprzez realizację wspólnych projektów między poszczególnymi gminami MOF			B, S										
54.	Wzmacnianie współpracy jst z organizacjami pozarządowymi			B, S										
55.	Podnoszenie potencjału technicznego i organizacyjnego organizacji pozarządowych działających na terenie MOF			B, S										

Lp.	Działanie	Obszary chronione oraz pozostałe formy ochrony przyrody, w tym obszary NATURA 2000	Różnorodność Biologiczna	Ludzie	Rośliny	Zwierzęta	Powietrze	Klimat	Klimat akustyczny	Wody (w tym JCW)	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki
Cel strategiczny 2. Wykreowanie MOF jako istotnego ośrodka gospodarczego o terytorialnym i ponadregionalnym charakterze														
Kierunek działania 5. Zwiększenie potencjału inwestycyjnego i poziomu przedsiębiorczości														
56.	Prowadzenie działań na rzecz dywersyfikacji rynku pracy i stworzenia nowych miejsc pracy poza sektorem górniczym i przemysłem ciężkim			B, S			P, S	P, S	P, S					
57.	Zwiększenie możliwości inwestycyjnych poprzez gospodarcze wykorzystanie terenów pogórnich i przemysłowych		P, S	B, S	P, S	P, S			Ch		P, S	B, S		
											Ch	Ch		
58.	Kreowanie nowych terenów inwestycyjnych poprzez tworzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego			B, S										
59.	Uzbrajanie terenów inwestycyjnych w podstawową infrastrukturę sieciową		P, S	B, S	P, S	P, S	P, S	P, S	Ch	P, S	P, S	B, S	P, S	
				Ch	Ch						Ch	Ch		
60.	Rozbudowa kompleksowego systemu obsługi inwestora w poszczególnych gminach MOF			B, S										
61.	Wsparcie mieszkańców w zakresie zakładania i rozwijania działalności gospodarczej			B, S										
62.	Wzmacnianie poziomu współpracy przedsiębiorstw z ośrodkami akademickimi w celu rozwoju branży innowacyjnej w MOF			B, S										
63.	Wsparcie mieszkańców dotkniętych zmianami w strukturze gospodarki wynikających z transformacji			B, S										

Lp.	Działanie	Obszary chronione oraz pozostałe formy ochrony przyrody, w tym obszary NATURA 2000	Różnorodność Biologiczna	Ludzie	Rośliny	Zwierzęta	Powietrze	Klimat	Klimat akustyczny	Wody (w tym JCW)	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki
64.	Promocja postawy przedsiębiorczej oraz samozatrudnienia			B, S										
65.	Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących			B, S										
66.	Prowadzenie działań na rzecz reintegracji zawodowej i zwiększenia aktywności osób zagrożonych wykluczeniem (w szczególności długotrwale bezrobotnych)			B, S										
67.	Wspieranie współpracy szkół z lokalnymi przedsiębiorcami w celu stopniowego wprowadzania młodzieży na rynek pracy			B, S										
68.	Kreowanie pozytywnych relacji oraz dialogu między organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami i samorządem – budowanie partnerstw lokalnych			B, S										
69.	Organizacja szkoleń, kursów i warsztatów rozwijających kompetencje uczestników rynku pracy			B, S										
Kierunek działania 6. Dywersyfikacja struktury gospodarczej w oparciu o atrakcyjność turystyczną i marketing regionalny														
70.	Budowa kompleksowej oferty turystycznej w oparciu o możliwości rozwoju turystyki aktywnej			B, S			P, S	P, S	P, S					P, S
71.	Wsparcie i promocja tradycji związanych z lokalnym rzemiosłem			B, S										P, S
72.	Kształtowanie atrakcyjnego wizerunku MOF Chrzanowa w oparciu o posiadane zasoby			B, S										

Lp.	Działanie	Obszary chronione oraz pozostałe formy ochrony przyrody, w tym obszary NATURA 2000	Różnorodność Biologiczna	Ludzie	Rośliny	Zwierzęta	Powietrze	Klimat	Klimat akustyczny	Wody (w tym JCW)	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki
73.	Budowa rozpoznawalnej w regionie i kraju marki MOF			B, S										
74.	Promocja i wykorzystanie potencjałów związanych z produktami lokalnymi, tradycyjnymi			B, S										
75.	Prowadzenie aktywnego marketingu gospodarczego wraz z promocją oferty inwestycyjnej w MOF			B, S										
76.	Promocja marki obszaru „Chrzanolandia” w ramach przynależności do Lokalnej Grupy Działania „Partnerstwo na Jurze”			B, S										
77.	Rozbudowa infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej			B, S	Ch		P, S	P, S	P, S		Ch	B, S		
				Ch								Ch		
78.	Wspieranie rozwoju bazy noclegowej i gastronomicznej na terenie MOF			B, S			P, S	P, S	P, S					
79.	Opracowanie i udostępnianie materiałów promocyjnych pod względem turystycznym w formie tradycyjnej (m.in. wydawnictwa promocyjne, foldery, mapy, przewodniki) i elektronicznej (ebooki, audiobooki, działalność w mediach społecznościowych)	P, S	P, S	B, S			P, S	P, S	P, S					P, S
80.	Prowadzenie prac readaptacyjnych i konserwacyjnych obiektów zabytkowych			B, S								B, S		
												Ch		

Lp.	Działanie	Obszary chronione oraz pozostałe formy ochrony przyrody, w tym obszary NATURA 2000	Różnorodność Biologiczna	Ludzie	Rośliny	Zwierzęta	Powietrze	Klimat	Klimat akustyczny	Wody (w tym JCW)	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki
81.	Inicjowanie i współpraca przy prowadzeniu badań marketingowych i monitorujących rozwój turystyki w gminie i regionie			B, S										
82.	Budowa systemu zintegrowanej informacji turystycznej wraz z instalacją informatorów turystycznych w przestrzeniach publicznych	P, S	P, S	B, S			P, S	P, S	P, S					P, S
Cel strategiczny 3. Integracja przestrzenna obszaru wraz z ochroną istniejących zasobów i wzmacnianiem odporności klimatycznej														
Kierunek działania 7. Poprawa skomunikowania i stanu infrastruktury drogowej i okołodrogowej														
83.	Budowa kompleksowej oferty turystycznej w oparciu o możliwości rozwoju turystyki poprawy jakości infrastruktury drogowej	P, S	P, S	B, S			P, S	P, S	P, S Ch		Ch	B, S Ch		P, S
84.	Prowadzenie działań na rzecz zwiększenia zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej w MOF			B, S		P, S	P, S	P, S	P, S				P, S	
85.	Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej i okołodrogowej			B, S Ch			P, S Ch	P, S	P, S Ch		Ch	B, S Ch	P, S Ch	
86.	Rozbudowa, modernizacja i wdrażanie inteligentnych systemów oświetlenia ulicznego			B, S		P, S	P, S	P, S				B, S	P, S	
87.	Budowa i przebudowa infrastruktury do obsługi podróżnych			B, S Ch		P, S	P, S	P, S	P, S Ch		Ch	B, S Ch	P, S Ch	
88.	Rozbudowa sieci dróg rowerowych na terenie MOF Chrzanowa			B, S Ch			P, S	P, S	P, S Ch		Ch	B, S Ch	P, S Ch	

Lp.	Działanie	Obszary chronione oraz pozostałe formy ochrony przyrody, w tym obszary NATURA 2000	Różnorodność Biologiczna	Ludzie	Rośliny	Zwierzęta	Powietrze	Klimat	Klimat akustyczny	Wody (w tym JCW)	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki
89.	Rozwój transportu publicznego uwzględniającego połączenia między wszystkimi gminami MOF			B, S		P, S	P, S	P, S	P, S		P, S	P, S	P, S	
90.	Dostosowanie funkcjonowania komunikacji zbiorowej do potrzeb i oczekiwań mieszkańców (dojazdy do pracy, szkoły)			B, S		P, S	P, S	P, S	P, S		P, S	P, S	P, S	
91.	Budowanie atrakcyjnej oferty usług transportowych spójnej z polityką prorodzinną i senioralną MOF m.in. poprzez stosowanie zniżek dla seniorów oraz rodzin z dziećmi			B, S		P, S	P, S	P, S	P, S		P, S	P, S	P, S	
92.	Wdrażanie rozwiązań z zakresu rozwoju transportu multimodalnego, m.in. budowa parkingów park&ride			B, S Ch		P, S	P, S	P, S	P, S Ch		P, S Ch	B, S Ch	P, S Ch	
93.	Prowadzenie działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym	P, S	P, S	B, S	P, S	P, S	P, S		P, S	P, S	P, S	P, S	P, S	P, S
94.	Zmiana zachowań transportowych mieszkańców poprzez prowadzenie działań promujących transport zbiorowy			B, S		W, S	W, S	W, S	W, S		W, S	W, S	W, S	
95.	Podnoszenie standardów obsługi komunikacji publicznej oraz stanu pojazdów wykorzystywanych do świadczenia usług transportowych			B, S		P, S	P, S	P, S	P, S		P, S	P, S	P, S	
96.	Współpraca pomiędzy gminami w celu budowania zintegrowanej sieci połączeń pieszo-rowerowych ułatwiającej przemieszczanie się po terenie MOF			B, S		P, S	P, S	P, S	P, S Ch		Ch	B, S Ch	P, S Ch	

Lp.	Działanie	Obszary chronione oraz pozostałe formy ochrony przyrody, w tym obszary NATURA 2000	Różnorodność Biologiczna	Ludzie	Rośliny	Zwierzęta	Powietrze	Klimat	Klimat akustyczny	Wody (w tym JCW)	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki
97.	Współpraca z prywatnymi przewoźnikami w celu dostosowania oferty transportowej do potrzeb mieszkańców (częstotliwość kursowania, przebieg tras, itp.)			B, S		P, S	P, S	P, S	P, S		P, S	P, S	P, S	
98.	Zwiększanie dostępności miejsc parkingowych			B, S Ch		P, S	P, S	P, S	P, S		Ch	B, S Ch	P, S Ch	
Kierunek działania 8. Rozwój i poprawa jakości infrastruktury publicznej														
99.	Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury sieci wodociągowej			B, S Ch					Ch	B, S	Ch		P, S	
100.	Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury sieci kanalizacyjnej	P, S	P, S	B, S Ch	P, S	P, S			Ch	B, S	B, S Ch	B, S	B, S	
101.	Wsparcie mieszkańców w zakresie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków	P, S	P, S	B, S	P, S	P, S				P, S	P, S	P, S	P, S	
102.	Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury sieci gazowej			B, S Ch	P, S	P, S	P, S	P, S	Ch	P, S	P, S Ch	P, S	P, S	
103.	Wprowadzanie rozwiązań z zakresu gospodarki o obiegu zamkniętym			B, S	P, S	P, S				P, S	P, S	P, S	B, S	
104.	Prowadzenie działań na rzecz zwiększenia udziału odpadów zebranych selektywnie			B, S	P, S	P, S				P, S	P, S	P, S	B, S	
105.	Prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych z zakresu segregacji odpadów			B, S	W, S	W, S				W, S	W, S	W, S	W, S	

Lp.	Działanie	Obszary chronione oraz pozostałe formy ochrony przyrody, w tym obszary NATURA 2000	Różnorodność Biologiczna	Ludzie	Rośliny	Zwierzęta	Powietrze	Klimat	Klimat akustyczny	Wody (w tym JCW)	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki
Kierunek działania 9. Dostosowanie do obecnych warunków oraz łagodzenie i ograniczenie skutków zmian klimatycznych														
106.	Wdrażanie rozwiązań z zakresu zielono-niebieskiej infrastruktury (sadzenie łąk kwietnych, zadrzewienia, zakrzewiania, rozbudowa systemów zbierania wody opadowej i jej wykorzystania)		P, S	B, S Ch	B, S	B, S	P, S	P,	Ch	B, S	B, S	B, S	B, S	
107.	Wsparcie dla rozwoju systemu bioretencji i zachowania bioróżnorodności	P, S	B, S	B, S	B, S	B, S	P, S	P, S		B, S	B, S	B, S	B, S	
108.	Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji deszczowej			B, S Ch	P, S	P, S			Ch	B, S	P, S Ch	B, S Ch	P, S	
109.	Dostosowywanie ujęć wody i stacji uzdatniania wody do zmian klimatu związanych z suszą i powodzią		P, S	B, S	P, S	P, S				B, S	P, S	B, S	B, S	
110.	Poprawa efektywności energetycznej przez wdrażanie rozwiązań energooszczędnych (m.in. oświetlenie uliczne)			B, S		P, S	P, S	P, S			P, S	B, S	P, S	
111.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej oraz zasobów komunalnych i budynków mieszkaniowych			B, S Ch		Ch	B, S	P, S	Ch		P, S Ch	B, S Ch	B, S	
112.	Prowadzenie kompleksowych działań na rzecz poprawy jakości powietrza	P, S	P, S	B, S	P, S	P, S	B, S	P, S		P, S	P, S	P, S	P, S	
113.	Wsparcie w zakresie wymiany źródeł ciepła			B, S	P, S	P, S	B, S	P, S		P, S	P, S	P, S	P, S	
114.	Wdrażanie i montaż instalacji OZE w obiektach użyteczności publicznej i budynkach mieszkalnych			B, S	P, S	P, S Ch	B, S	P, S		P, S	P, S	P, S	P, S	

Lp.	Działanie	Obszary chronione oraz pozostałe formy ochrony przyrody, w tym obszary NATURA 2000	Różnorodność Biologiczna	Ludzie	Rośliny	Zwierzęta	Powietrze	Klimat	Klimat akustyczny	Wody (w tym JCW)	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki
Kierunek działania 10. Ochrona środowiska naturalnego														
115.	Utrzymywanie i ochrona wysokich walorów środowiska przyrodniczego, w tym walorów krajobrazowych	B, S	B, S	B, S	B, S	B, S	B, S	P, S	P, S	P, S	B, S	B, S	P, S	P, S
116.	Rozwój systemów zaopatrzenia w wodę wraz z optymalizacją jej zużycia w celu ochrony zasobów wodnych			B, S					Ch	B, S	P, S		P, S	
117.	Racjonalne wykorzystanie i udostępnianie atrakcyjnych terenów zielonych	B, S	B, S	B, S	B, S	B, S	P, S		P, S	P, S	B, S	P, S	P, S	
118.	Prowadzenie działań z zakresu usuwania wyrobów azbestowych z terenu MOF			B, S Ch	P, S	P, S Ch	P, S		Ch		Ch	P, S Ch		
119.	Prowadzenie na szeroką skalę działań wzmacniających poziom świadomości ekologicznej wśród mieszkańców MOF Chrzanowa	W, S	W, S	B, S	W, S	W, S	W, S	W, S	W, S	W, S	W, S	W, S	W, S	
120.	Prowadzenie działań informacyjnych z zakresu edukacji ekologicznej i kształtowanie postaw proekologicznych wśród mieszkańców	W, S	W, S	B, S	W, S	W, S	W, S	W, S	W, S	W, S	W, S	W, S	W, S	
121.	Ochrona zasobów przyrodniczych przed ich nadmierną zabudową i degradacją	B, S	B, S	P, S	B, S	B, S	P, S	P, S	P, S	P, S	B, S	B, S	P, S	
Kierunek działania 11. Ożywienie obszaru poprzez kreowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych														
122.	Renaturalizacja terenów poprzemysłowych i zdegradowanych		B, S	P, S	B, S	B, S	P, S	P, S		P, S	B, S	B, S	P, S	
123.	Kompleksowe wdrażanie przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji			B, S								B, S		P, S
124.	Rozwój terenów zieleni w gminach MOF		B, S	B, S	B, S	B, S	P, S	P, S	P, S	P, S	B, S	B, S	P, S	

Lp.	Działanie	Obszary chronione oraz pozostałe formy ochrony przyrody, w tym obszary NATURA 2000	Różnorodność Biologiczna	Ludzie	Rośliny	Zwierzęta	Powietrze	Klimat	Klimat akustyczny	Wody (w tym JCW)	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki
125.	Likwidacja barier architektonicznych w przestrzeniach publicznych oraz dostosowanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami			B, S					Ch			B, S Ch		
126.	Doposażanie przestrzeni publicznych w obiekty małej architektury (m.in. kosze na śmieci, ławki)			B, S	P, S					P, S	P, S	B, S		
127.	Racjonalne zagospodarowywanie terenów zagrożonych ryzykiem wystąpienia powodzi			B, S										
128.	Działania wspierające estetyzację i wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznych			B, S								B, S		
129.	Działania na rzecz ograniczenia niekorzystnych skutków związanych ze zjawiskiem suburbanizacji			B, S										
PZ.1. Poprawa efektywności energetycznej w MOF														
130.	Zwiększenie efektywności energetycznej w obszarze funkcjonalnym - Alwernia			B, S		P, S	P, S	P, S			P, S	B, S	P, S	
131.	Poprawa efektywności energetycznej, w tym ograniczenie niskiej emisji i poprawa jakości powietrza poprzez kompleksową termomodernizację wraz z wymianą źródła ciepła i montaż OZE w obiektach użyteczności publicznej na terenie Gminy Babice			B, S		P, S	B, S	P, S	Ch		P, S	B, S	B, S	
				Ch		Ch		Ch			Ch			
132.	Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego gminy Libiąż poprzez budowę instalacji OZE dla energooszczędnych budynków użyteczności publicznej			B, S		P, S	B, S	P, S	Ch		P, S	B, S	B, S	
				Ch		Ch		Ch			Ch			

Lp.	Działanie	Obszary chronione oraz pozostałe formy ochrony przyrody, w tym obszary NATURA 2000	Różnorodność Biologiczna	Ludzie	Rośliny	Zwierzęta	Powietrze	Klimat	Klimat akustyczny	Wody (w tym JCW)	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki
133.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Gminie Trzebinia			B, S Ch		P, S Ch	B, S	P, S	Ch		P, S Ch	B, S Ch	B, S	
PZ.2. Rozwój sieci transportu publicznego														
134.	Poprawa zrównoważonego transportu publicznego łączącego Gminę Alwernia oraz Gminę Babice z miejscowościami powiatu Chrzanowskiego			B, S Ch			P, S Ch	P, S	P, S Ch		Ch	B, S Ch	P, S Ch	
135.	Powiatowy Punkt Przesiadkowy - Modernizacja dworca autobusowego w Chrzanowie			B, S Ch			P, S Ch	P, S	P, S Ch		Ch	B, S Ch	P, S Ch	
136.	Powiatowy Punkt Przesiadkowy - Modernizacja dworca autobusowego w Trzebini			B, S Ch			P, S Ch	P, S	P, S Ch		Ch	B, S Ch	P, S Ch	
PZ.3. Ochrona środowiska przyrodniczego														
137.	Poprawa stanu środowiska przyrodniczego na obszarze funkcjonalnym miasta Alwernia	P, S	P, S	P, S	P, S	P, S	P, S	P, S	P, S	P, S	P, S	P, S	P, S	
138.	Kontynuacja budowy infrastruktury wodno-ściekowej na terenie gminy Libiąż	P, S	P, S	B, S Ch	P, S	P, S			Ch	B, S	B, S Ch	B, S	B, S	
139.	Budowa toru kajakowego przy Puszczy Dulowskiej i Zalewie Chechło													
PZ.4. Budowanie silnego kapitału ludzkiego i społecznego														
140.	Podniesienie jakości edukacji w gminie Babice	W, S	W, S	B, S	W, S	W, S	W, S	W, S	W, S	W, S	W, S	W, S	W, S	W, S
141.	Inwestycje w zasoby ludzkie celem dostosowania kadr do zmieniającego się rynku pracy w gminie Libiąż			B, S										

Lp.	Działanie	Obszary chronione oraz pozostałe formy ochrony przyrody, w tym obszary NATURA 2000	Różnorodność Biologiczna	Ludzie	Rośliny	Zwierzęta	Powietrze	Klimat	Klimat akustyczny	Wody (w tym JCW)	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki
PZ.5. Poprawa dostępności i zapewnianie równych szans														
142.	Wyrównywanie szans grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społecznej i popraw jakości opieki socjalnej w gminie Babice			B, S										
143.	Bardziej dostępny Libiąż – likwidacja barier architektonicznych oraz podniesienie standardów obsługi osób ze szczególnymi potrzebami			B, S				Ch				B, S Ch		

08. Przewidywane oddziaływanie działań zawartych w projekcie Strategii ZIT MOF Chrzanowa na wybrane elementy środowiska

08.1. Przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko

Przedsięwzięcia mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko określone zostały w §3 ust 1 Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. 2019 poz. 1839). Spośród nich do realizacji wyznaczono m.in.:

- 1) Budowa toru kajakowego przy Puszczy Dulowskiej i Zalewie Chechło,
- 2) Rozbudowa sieci dróg rowerowych,
- 3) Rozwój infrastruktury sportowej,
- 4) Uzbryanie terenów w podstawową infrastrukturę sieciową,
- 5) Termomodernizacja budynków,
- 6) Budowa parkingów park&ride.

Przedstawione powyżej przedsięwzięcia będą miały charakter lokalny, tzn. będą one terytorialnie realizowane w obrębie analizowanego MOF. W związku z powyższym przedsięwzięcia te charakteryzować się będą ograniczonym przestrzennie oddziaływaniem na środowisko. Ponadto, w przypadku takich przedsięwzięć, jak budowa dróg, tworzenie ścieżek pieszo-rowerowych czy zagospodarowanie przestrzeni oraz rozbudowa sieci wodociągowo-kanalizacyjnych, oddziaływanie na środowisko występuje w fazie realizacji przedsięwzięcia i ma ono również czasowo ograniczony charakter i są one zazwyczaj realizowane w obrębie terenów przynajmniej częściowo zmienionych antropogenicznie.

Oddziaływanie na środowisko inwestycji, szczególnie tych związanych z rozbudową dróg czy ciągów pieszo-rowerowych a także rozbudową sieci wodociągowo-kanalizacyjnych, można ograniczyć do racjonalnego poziomu poprzez dobrze przemyślany wybór lokalizacji, ponieważ skala wywoływanych przez nie przekształceń środowiska zależeć będzie w znacznym stopniu od lokalnych uwarunkowań. Ponadto, na wykonawcach poszczególnych inwestycji, spoczywa obowiązek przeprowadzenia osobnych procedur oddziaływania na środowisko, w ramach których ustalone zostaną działania mające na celu ochronę siedlisk wraz z zasobami przyrody na nich występującymi. Zakres oddziaływania oraz jego wielkość będzie można oszacować dopiero na etapie sporządzania szczegółowego zakresu prac np. Studium wykonalności. W przypadku, kiedy przedsięwzięcie zostanie zakwalifikowane jako wymagające przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, ocena

wpływu wraz z podaniem rodzaju oddziaływań zostanie przeprowadzona na etapie opracowania Karty Informacyjnej Przedsięwzięcia lub Raportu oddziaływania na środowisko.

W konsekwencji realizacja powyższych przedsięwzięć skutkować będzie poprawą stanu środowiska na danym terenie. Ponadto ich realizacja:

- posiada związek z rozwiązywaniem problemów ochrony środowiska na terenie MOF,
- służy wspieraniu zrównoważonego rozwoju;
- służy wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska.

08.2. Obszary chronione oraz pozostałe formy ochrony przyrody

Na terenie MOF Chrzanowa występują następujące formy ochrony przyrody:

- 4 rezerwaty przyrody,
- 3 parki krajobrazowe,
- 2 obszary Natura 2000,
- 82 pomniki przyrody,
- 1 stanowisko dokumentacyjne,
- 1 użytek ekologiczny.

Zadania określone w strategii nie posiadają na chwilę obecną przypisaną lokalizacji, więc ich ewentualne oddziaływanie na obszary chronione jest niemożliwe do określenia. Jednakże, żadne z realizowanych przedsięwzięć nie będzie stało w sprzeczności z zakazami określonymi dla terenów objętych ochroną.

Strategia wyklucza możliwość podejmowania działań pozostających w sprzeczności z podstawowymi założeniami ochrony przyrody.

Strategia uwzględnia także zakazy, jakie obowiązują w stosunku pomników przyrody, wynikające z ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2020 poz. 55).

Zakazy związane z Obszarami Natura 2000

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2021 poz. 1098), na terenie obszarów Natura 2000, zabrania się podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności:

1. pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000 lub
2. wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, lub

3. pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

Wyjątki, wyłączone z tych zapisów, zebrane zostały w art. 34, ww. ustawy.

Dla obszaru Natura 2000 Rudno PLH120058 nie ustanowiono planu zadań ochrony ani planu ochrony. Natomiast, dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Skawy PLB120005 ustanowiono plan zadań ochronnych.

Tabela 10. Cele działań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Skawy.

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Cele działań ochronnych
1.	A004 perkozek <i>Tachybaptus ruficollis</i> A005 perkoz dwuczuby <i>Podiceps cristatus</i> A006 perkoz rdzawoszyi <i>Podiceps grisegena</i> A008 zausznik <i>Podiceps nigricollis</i> A022 bączek <i>Ixobrychus minutus</i> A043 gęgawa <i>Anser anser</i> A051 krakwa <i>Anas strepera</i> A055 cyranka <i>Anas querquedula</i> A058 hełmiatka <i>Netta rufina</i> A059 głowienka <i>Aythya ferina</i> A061 czernica <i>Aythya fuligula</i> A123 kokoszka <i>Gallinula chloropus</i> A162 krwawodziób <i>Tringa totanus</i> A179 śmieszka <i>Chroicocephalus ridibundus</i> A196 rybitwa białowąsa <i>Chlidonias hybrida</i> A272 podróżniczek <i>Luscinia svecica</i> A459 mewa białogłowa <i>Larus cachinnans</i>	Utrzymanie na poziomie właściwym (FV) wskaźników parametrów stanu siedliska oraz parametru szanse zachowania gatunku. Ograniczenie wpływu zagrożeń na populację gatunku.
2.	A023 ślepowron <i>Nycticorax nycticorax</i> A193 rybitwa rzeczna <i>Sterna hirundo</i>	Utrzymanie stanu ochrony gatunków w zakresie parametru stanu siedliska na poziomie nie pogorszonym (co najmniej U1). Utrzymanie na poziomie właściwym parametru szanse zachowania gatunku. Ograniczenie wpływu zagrożeń na populację gatunków.
3.	A060 podgorzałka <i>Aythya nyroca</i> A176 mewa czarnogłowa <i>Ichthyaetus melanocephalus</i>	Utrzymanie na poziomie właściwym (FV) wskaźników parametru stan siedliska. Utrzymanie stanu ochrony gatunków w zakresie parametru szanse zachowania gatunku (co najmniej U1). Ograniczenie wpływu zagrożeń na populację gatunków.
4.	A136 sieweczka rzeczna <i>Charadrius dubius</i> A229 zimorodek <i>Alcedo atthis</i>	Utrzymanie stanu ochrony gatunków w zakresie wskaźnika parametru stan siedliska: jakość, na poziomie nie pogorszonym (co najmniej U1). Utrzymanie na poziomie właściwym (FV) wskaźnika parametru stan siedliska: wielkość oraz parametru szanse zachowania gatunku. Ograniczenie wpływu zagrożeń na populację gatunków.

źródło: Załącznik nr 3 do Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 9 grudnia 2016 r.

Parki Krajobrazowe

Zakazy związane z Parkami Krajobrazowymi

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2021 poz. 1098), na terenie Parków Krajobrazowych można wprowadzić następujące zakazy:

- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;
- umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarłisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej;
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- pozyskiwania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od (z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej):
 - linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,
 - zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 389 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne.
- lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 200 m od krawędzi brzegów klifowych oraz w pasie technicznym brzegu morskiego;

- likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
- prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową;
- utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych;
- organizowania rajdów motorowych i samochodowych;
- używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych.

Cele ochrony określone dla Rudniańskiego Parku Krajobrazowego, Tenczyńskiego Parku Krajobrazowego oraz Parku Krajobrazowego Dolinki Krakowskie.

1) ochrona wartości przyrodniczych:

- a) zachowanie charakterystycznych elementów przyrody nieożywionej;
- b) ochrona naturalnej różnorodności florystycznej i faunistycznej;
- c) zachowanie naturalnych i półnaturalnych zbiorowisk roślinnych, ze szczególnym uwzględnieniem roślinności kserotermicznej, torfowiskowej oraz wilgotnych łąk;
- d) zachowanie korytarzy ekologicznych;

2) ochrona wartości historycznych i kulturowych:

- a) ochrona tradycyjnych form zabudowy i zespołów wiejskich²¹;
- b) współdziałanie w zakresie ochrony obiektów zabytkowych i ich otoczenia;

3) ochrona walorów krajobrazowych:

- a) zachowanie otwartych terenów krajobrazów jurajskich;
- b) ochrona przed przekształceniem terenów wyróżniających się walorami estetyczno-widokowymi;

4) społeczne cele ochrony:

- a) racjonalna gospodarka przestrzenią, hamowanie presji urbanizacyjnej;
- b) promowanie i rozwijanie funkcji zgodnych z uwarunkowaniami środowiska, w tym szczególnie turystyki, wypoczynku i edukacji.

²¹ W przypadku Tenczyńskiego Parku Krajobrazowego oraz Parku Krajobrazowego Dolinki Krakowskie podpunkt ten ma brzmienie „a) ochrona tradycyjnych form zabudowy i zespołów wiejskich oraz podmiejskich”

Rezerваты przyrody

Zakazy związane z rezerwatami

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2021 poz. 1098), na terenie rezerwatów zabrania się:

- budowy lub przebudowy obiektów budowlanych i urządzeń technicznych, z wyjątkiem obiektów i urządzeń służących celom rezerwatu przyrody;
- chwytania lub zabijania dziko występujących zwierząt, zbierania lub niszczenia jaj, postaci młodocianych i form rozwojowych zwierząt, umyślnego płoszenia zwierząt kręgowych, zbierania poroży, niszczenia nor, gniazd, legowisk i innych schronień zwierząt oraz ich miejsc rozrodu;
- polowania, z wyjątkiem obszarów wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych ustanowionych dla rezerwatu przyrody;
- pozyskiwania, niszczenia lub umyślnego uszkodzenia roślin oraz grzybów;
- użytkowania, niszczenia, umyślnego uszkodzenia, zanieczyszczenia i dokonywania zmian obiektów przyrodniczych, obszarów oraz zasobów, tworów i składników przyrody;
- zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody;
- pozyskiwania skał w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, minerałów i bursztynu;
- niszczenia gleby lub zmiany przeznaczenia i użytkowania gruntów;
- palenia ognisk i wyrobów tytoniowych oraz używania źródeł światła o otwartym płomieniu, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- prowadzenia działalności wytwórczej, handlowej i rolniczej, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony;
- stosowania chemicznych i biologicznych środków ochrony roślin i nawozów;
- zbioru dziko występujących roślin i grzybów oraz ich części, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- połowu ryb i innych organizmów wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych;
- ruchu pieszego, rowerowego, narciarskiego i jazdy konnej wierzchem, z wyjątkiem szlaków i tras narciarskich wyznaczonych przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- wprowadzania psów na obszary objęte ochroną ścisłą i czynną, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony, psów pasterskich wprowadzanych na obszary objęte ochroną czynną, na których plan ochrony albo zadania ochronne dopuszczają wypas oraz

psów asystujących w rozumieniu art. 2 pkt 11 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573);

- wspinaczki, eksploracji jaskiń lub zbiorników wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- ruchu pojazdów poza drogami publicznymi oraz poza drogami położonymi na nieruchomościach stanowiących własność parków narodowych lub będących w użytkowaniu wieczystym parków narodowych, wskazanymi przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną przyrody, udostępnianiem rezerwatu przyrody, edukacją ekologiczną, z wyjątkiem znaków drogowych i innych znaków związanych z ochroną bezpieczeństwa i porządku powszechnego;
- zakłócania ciszy;
- używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego, uprawiania sportów wodnych i motorowych, pływania i żeglowania, z wyjątkiem akwenów lub szlaków wyznaczonych przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu;
- biwakowania, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- prowadzenia badań naukowych – bez zgody regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- wprowadzania gatunków roślin, zwierząt lub grzybów, bez zgody ministra właściwego do spraw środowiska;
- wprowadzania organizmów genetycznie zmodyfikowanych;
- organizacji imprez rekreacyjno-sportowych – bez zgody regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

Cele ochrony

1. Lipowiec: celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i turystycznych fragmentu żywej buczyny karpackiej oraz krajobrazu wzgórze z trwałą ruiną średniowiecznego Zamku Lipowiec;
2. Ostra Góra: celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i turystycznych naturalnego fragmentu buczyny karpackiej występującego na Wyżynie Krakowskiej wśród rozległych obszarów czystych drzewostanów sosnowych;

3. Bukowica: celem ochrony jest zachowanie fragmentu buczyny karpackiej ze starodrzewem bukowym oraz swoistych cech krajobrazu;
4. Dolina Potoku Rudno: celem ochrony jest zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych i krajobrazowych stanowisk łągu olszowego (*Circaeo-Alnetum*) i olsu (*Carici elongatae-Alnetum*) jak też stanowisk geologicznych starego kamieniołomu oraz prowadzącego do niego przekopu.

Zakazy związane z pomnikami przyrody, użytkami ekologicznymi oraz stanowiskami dokumentacyjnymi

W stosunku do pomnika przyrody, stanowiska dokumentacyjnego, użytku ekologicznego lub zespołu przyrodniczo-krajobrazowego mogą być wprowadzone następujące zakazy:

1. niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu lub obszaru;
2. wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym lub przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
3. uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby;
4. dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
5. likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
6. wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
7. zmiany sposobu użytkowania ziemi;
8. wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
9. umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
10. zbioru, niszczenia, uszkodzenia roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych;
11. umieszczania tablic reklamowych.

Zakazy, o których mowa w ust. 1, nie dotyczą:

1. prac wykonywanych na potrzeby ochrony przyrody po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody;
2. realizacji inwestycji celu publicznego w przypadku braku rozwiązań alternatywnych, po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody;

3. zadań z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa;
4. likwidowania nagłych zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego i prowadzenia akcji ratowniczych.

Cele ochrony użytku ekologicznego Podbuczyna: celem ochrony jest zachowanie starodrzewia buków pospolitych (*Fagus sylvatica*), stanowiących na tym terenie ponad 10% udziału w składzie gatunkowym, wraz z innymi występującymi na tym terenie organizmami chronionymi.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt

Określa ono m.in. zakazy w stosunku do gatunków chronionych.

§ 6. 1. W stosunku do dziko wstępujących zwierząt, należących do gatunków objętych ochroną ścisłą oraz częściową, o których mowa w lp. 1-478 i 480-592 w załączniku nr 1 do rozporządzenia oraz w lp. 1-210 w załączniku nr 2 do rozporządzenia, wprowadza się następujące zakazy:

- 1) umyślnego zabijania;
- 2) umyślnego okaleczania lub chwytania;
- 3) umyślnego niszczenia ich jaj lub form rozwojowych;
- 4) transportu;
- 5) chowu;
- 6) zbierania, pozyskiwania, przetrzymywania lub posiadania okazów gatunków;
- 7) niszczenia siedlisk lub ostroi, będących ich obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowania;
- 8) niszczenia, usuwania lub uszkodzenia gniazd, mrowisk, nor, legowisk, żeremi, tam, tarlisk, zimowisk lub innych schronień;
- 9) umyślnego uniemożliwiania dostępu do schronień;
- 10) zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany lub darowizny okazów gatunków;
- 11) wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków;
- 12) umyślnego przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca;
- 13) umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego.

2. W stosunku do dziko występujących zwierząt, oznaczonych symbolem (1) w załącznikach nr 1 i 2 do rozporządzenia wprowadza się dodatkowo zakaz umyślnego płoszenia lub niepokojenia.

3. W stosunku do dziko występujących zwierząt, oznaczonych symbolem (2) w załącznikach nr 1 i 2 do rozporządzenia, wprowadza się dodatkowo zakaz umyślnego płoszenia lub niepokojenia w miejscach noclegu, w okresie lęgowym w miejscach rozrodu lub wychowu młodych, lub w miejscach żerowania zgrupowań ptaków migrujących lub zimujących.

4. W stosunku do dziko występujących zwierząt, oznaczonych symbolem (3) w załączniku nr 1 do rozporządzenia, wprowadza się dodatkowo zakaz fotografowania lub obserwacji, mogących powodować ich płoszenie lub niepokojenie.

§ 7. W stosunku do innych niż dziko występujących zwierząt, należących do gatunków objętych ochroną ścisłą oraz częściową, o których mowa w lp. 1-478, 480-494, 496, 497 i 499-592 w załączniku nr 1 do rozporządzenia oraz w lp. 1-101 i 104-210 w załączniku nr 2 do rozporządzenia, wprowadza się następujące zakazy:

- 1) umyślnego zabijania;
- 2) transportu;
- 3) chowu;
- 4) przetrzymywania lub posiadania okazów gatunków;
- 5) zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany lub darowizny okazów gatunków;
- 6) wwożenia z zagranicy lub wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków;
- 7) umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego.

§ 8.1. W stosunku do dziko występujących ptaków należących do gatunków, o których mowa w lp. 479 w załączniku nr 1 do rozporządzenia, wprowadza się następujące zakazy:

- 1) umyślnego zabijania;
- 2) umyślnego okaleczania lub chwytania;
- 3) umyślnego niszczenia ich jaj;
- 4) transportu;
- 5) zbierania, pozyskiwania, przetrzymywania lub posiadania okazów gatunków;
- 6) niszczenia, usuwania lub uszkodzenia gniazd;
- 7) zbywania, oferowania do sprzedaży lub wymiany okazów gatunków;
- 8) umyślnego płoszenia lub niepokojenia w miejscach noclegu, w okresie lęgowym w miejscach rozrodu był wychowu młodych.

2. W stosunku do dziko występujących zwierząt należących do gatunków, o których mowa w lp. 211 w załączniku nr 2 do rozporządzenia, wprowadza się następujące zakazy:

- 1) transportu;
- 2) przetrzymywania lub posiadania okazów gatunków;
- 3) zbywania, oferowania do sprzedaży lub wymiany okazów gatunków.

Zadania określone w Strategii ZIT MOF Chrzanowa na lata 2021-2027 nie stoją w sprzeczności z zapisami Rozporządzenia w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt.

08.3. Różnorodność biologiczna, rośliny i zwierzęta oraz grzyby

Realizacja zapisów Strategii ZIT MOF Chrzanowa w przypadku typowych działań inwestycyjnych w zakresie infrastruktury turystycznej, infrastruktury technicznej, infrastruktury drogowej, modernizacji budynków może powodować wystąpienie negatywnych, bezpośrednich, chwilowych oddziaływań na środowisko przyrodnicze.

Prace budowlane mogą wpływać bezpośrednio i negatywnie na bioróżnorodność poprzez: możliwe zniszczenie siedlisk roślin i zwierząt, zmiany stosunków gruntowo-wodnych, tworzenie barier w migracji zwierząt, zmianę warunków siedliskowych oraz wycinkę drzew i krzewów. Będą to jednak oddziaływania chwilowe. Negatywne oddziaływanie na środowisko inwestycji, szczególnie tych związanych z rozbudową sieci drogowej oraz rowerowej można ograniczyć do racjonalnego poziomu poprzez dobrze przemyślany wybór lokalizacji, ponieważ skala wywoływanych przez nie przekształceń środowiska zależnie będzie w znacznym stopniu od lokalnych uwarunkowań. Ponadto, na wykonawcach poszczególnych inwestycji, spoczywa obowiązek przeprowadzenia osobnych procedur oddziaływania na środowisko, w ramach których ustalone zostaną działania mające na celu ochronę siedlisk wraz z zasobami przyrody na nich występującymi. Szerokość strefy oddziaływania drogi na strukturę, skład i kluczowe procesy ekologiczne kształtujące dane siedlisko uzależniona jest od zasięgu zmian stosunków wodnych, dyspersji biogenów, zanieczyszczeń i wrażliwości siedlisk.

Negatywne skutki funkcjonowania ciągów komunikacyjnych to:

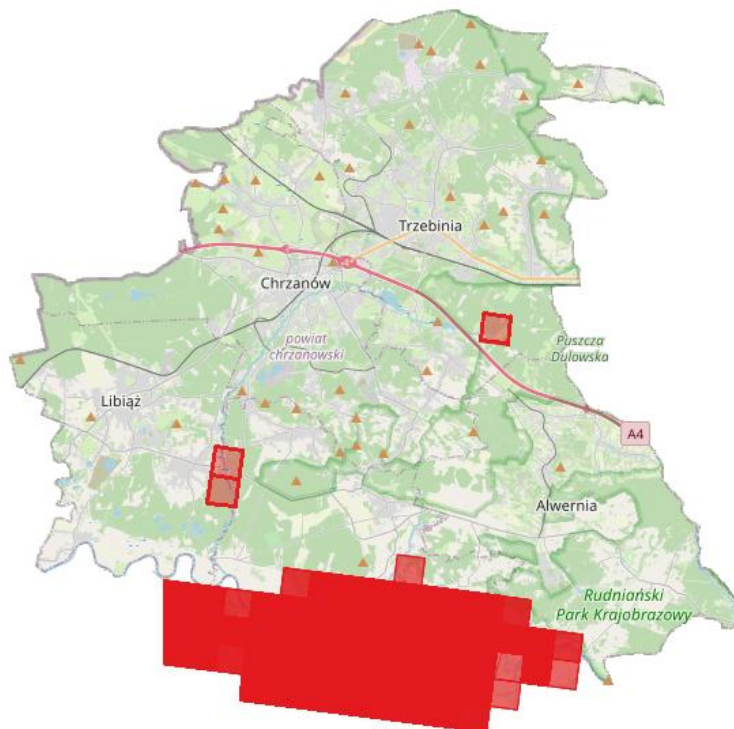
- utrudnienie przemieszczania się zwierząt i roślin,
- wypadki i kolizje drogowe z dzikimi zwierzętami,
- zniszczenie siedlisk w zasięgu przebiegu i oddziaływania drogi,
- przekształcanie terenu przyległego do drogi (osiedlanie się człowieka wzdłuż dróg),
- ekspansja gatunków obcych na danym terenie, związanych z człowiekiem.

W perspektywie długoterminowej działania związane z budową dróg rowerowych i miejsc rekreacji będą miały stały, pozytywny wpływ na jakość powietrza, która przekłada się na panujący klimat. Umożliwienie spędzania turystom i lokalnej ludności czasu wolnego w sposób ekologiczny (niegenerujący spalin i zanieczyszczeń) długofalowo wpłynie na poprawę stanu jakości powietrza na terenie MOF Chrzanowa. Działania mające na celu rozwój, modernizację sieci kanalizacyjnych pozwolą na istotne ograniczenie przedostawania się krytycznie niebezpiecznych substancji do gleby, wód powierzchniowych i podziemnych. Poprawa stanu tych komponentów środowiska wpływa na całokształt ekosystemów. W celu utrzymania siedlisk fauny i flory w zdrowiu, konieczne jest zapewnienie im możliwości korzystania z czystej wody i niezanieczyszczonej gleby. Dbanie o dobry stan jakościowy wód powierzchniowych wpisuje się w ochronę cennych gatunków zwierząt.

Rozbudowa sieci kanalizacyjnej pozwoli zwierzętom na dostęp do wód powierzchniowych, w których nie znajdują się substancje pochodzenia antropogenicznego.

Przed rozpoczęciem prac związanych z renowacją, modernizacją, termomodernizacją budynków zarządca powinien wykonać ekspertyzę przyrodniczą stwierdzającą obecność lub brak chronionych gatunków ptaków i nietoperzy w danym obiekcie budowlanym. Ekspertyzę powinna wykonać osoba merytorycznie związana z ornitologią (ptaki) i chiropterologią (nietoperze). W przypadku konieczności zniszczenia podczas prac budowlanych siedlisk ptaków objętych ochroną, należy uzyskać zezwolenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, przy jednoczesnym zapewnieniu zastępczych miejsc lęgowych np.: poprzez zawieszenie budek lęgowych dla ptaków i budek lub schronów dla nietoperzy. Poza tym termin i sposób wykonania prac należy dostosować do okresów lęgowych zwierząt.

Rysunek 19. Stanowiska i siedliska ptaków.

źródło: geoserwis.gos.gov.pl

Stanowiska i siedliska ptaków występują głównie na południu MOF Chrzanowa, gdzie znajduje się obszar Natura 2000 dyrektywy ptasiej. Zauważalny jest związek pomiędzy występowaniem siedlisk i stanowisk ptaków a dostępem do wody.

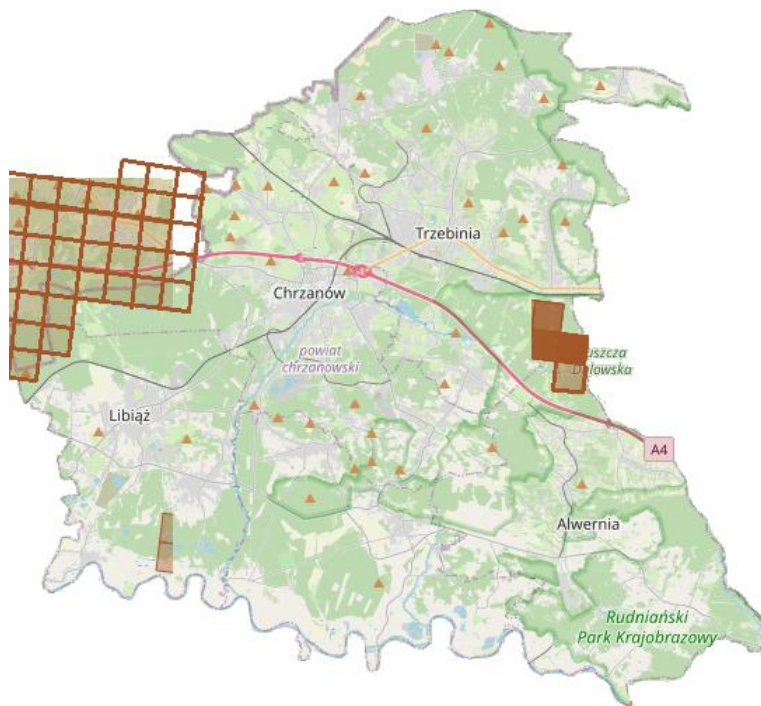
Rysunek 20. Stanowiska mięczaków (ślimaków).

źródło: geoserwis.gos.gov.pl

Na terenie MOF Chrzanowa zinwentaryzowano jedno miejsce będące stanowiskiem ślimaków. Znajduje się ono w rejonie występowania obszaru Natura 2000 – Rudno. Zinwentaryzowano trzy niewielkie obszary siedlisk i stanowisk ssaków, występujące na terenie MOF Chrzanowa.

Rysunek 21. Stanowiska i siedliska ssaków.

źródło: geoserwis.gos.gov.pl

Stanowiska i siedliska płazów zinwentaryzowano w centralnej oraz południowej części MOF Chrzanowa.

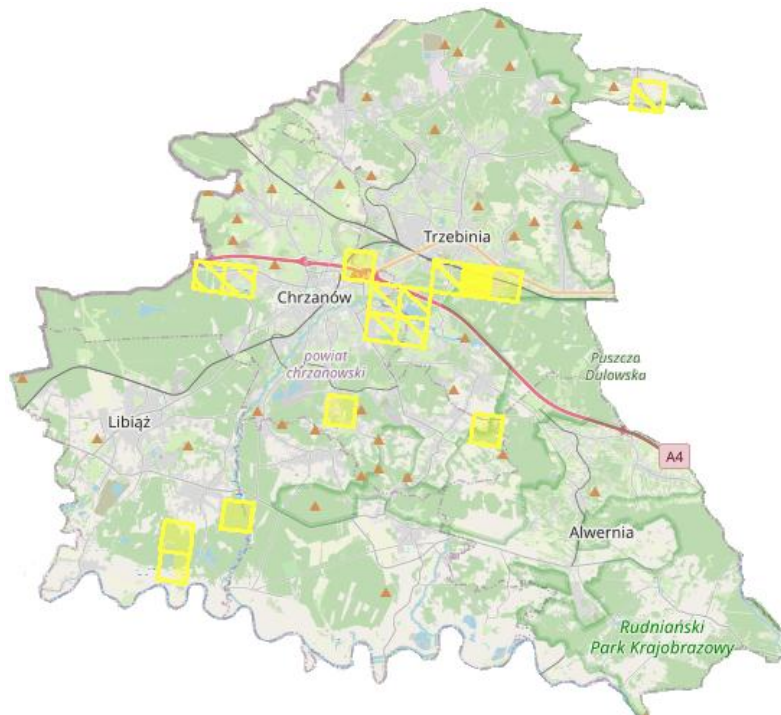
Rysunek 22. Stanowiska i siedliska płazów.

źródło: geoserwis.gos.gov.pl

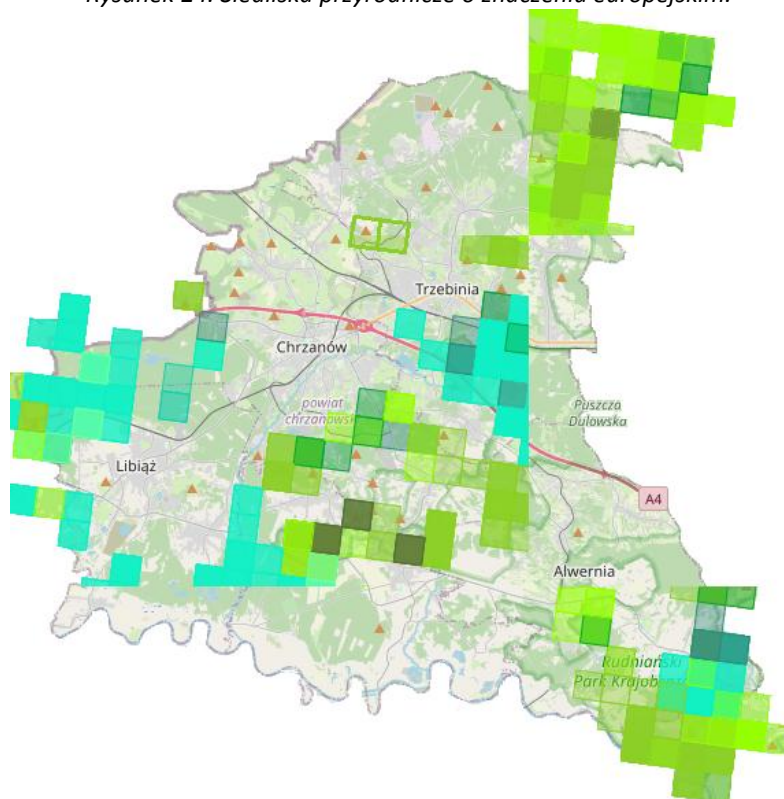
Stanowiska i siedliska zinwentaryzowano w północno-wschodniej, centralnej i południowo-zachodniej części MOF Chrzanowa.

Rysunek 23. Stanowiska i siedliska stawonogów (owadów).

źródło: geoserwis.gos.gov.pl

Rysunek 24. Siedliska przyrodnicze o znaczeniu europejskim.

źródło: geoserwis.gos.gov.pl

W przypadku lokalnych korytarzy ekologicznych, np. ciągów zadrzewień i zakrzewień może dojść do naruszenia ich ciągłości w przypadku prac budowlanych związanych z inwestycjami drogowymi. Dlatego ważne jest ograniczenie powierzchni oddziaływania budowy/przebudowy oraz ewentualne odnowienie ciągu, w przypadku jego uszkodzenia.

Przewidziane do realizacji zadania znajdują się w fazie koncepcyjnej, więc brak jest znanych ich lokalizacji oraz zakresu realizacji. W związku z tym nie jest możliwe ich dokładne i rzetelne przeanalizowanie pod kątem oddziaływania na wszystkie komponenty środowiska. Należy zaznaczyć, iż realizacja zadań wyznaczonych w Strategii będzie odbywać się na terenie już zurbanizowanym i nie stworzy uszczerbku na dorobku przyrodniczym regionu, gdyż dodatkowo ich oddziaływanie będzie miejscowe. Żadne z realizowanych działań nie będzie stało w sprzeczności z miejscowymi przepisami oraz ochroną przyrody.

08.4. Ludzie

Działania realizowane w ramach Strategii w perspektywie średnio i długoterminowej wpłyną pozytywnie na zdrowie ludności, jakość oraz komfort ich życia. Jednym z ważnych elementów będzie rozwój infrastruktury technicznej (dróg, sieci wodociągowej oraz kanalizacyjnej). Pozytywny wpływ

na środowisko będą miały także działania związane z innymi działaniami w obszarze infrastruktury i gospodarki oraz edukacja. Podjęcie ww. działań pozwoli na zaspokojenie potrzeb mieszkańców, a także zmniejszy negatywny wpływ na środowisko, zarówno w sposób pośredni i bezpośredni. Oddziaływaniami negatywnymi dla mieszkańców, znajdujących się w najbliższym sąsiedztwie obszarów objętych inwestycjami, będą prace remontowo-budowlane. Będzie to związane z użyciem maszyn i urządzeń budowlanych (emisja hałasu, pyłu i wibracji) oraz utrudnieniami komunikacyjnymi. Oddziaływania te będą bezpośrednie, krótkotrwałe i odwracalne, jak również ustaną po zakończeniu robót.

08.5. Powietrze atmosferyczne

Oceniono, że wyznaczone w projekcie Strategii działania nie będą mieć znaczącego negatywnego wpływu na jakość powietrza atmosferycznego. Ograniczając emisję zanieczyszczeń, głównie niską, która jest najważniejszym problemem, spowoduje się również zmniejszenie emisji zanieczyszczeń w ramach oddziaływania ponadlokalnego. Planowane działania zmierzające do zmniejszenia niskiej emisji i jej uciążliwości będą zdecydowanie pozytywnie oddziaływać na poszczególne komponenty środowiska. Największy nacisk powinien być położony na działania jednostek wskazanych w programie naprawczym określonym w Programie Ochrony Powietrza. Do potencjalnych pozytywnych, pośrednich i stałych działań nieinwestycyjnych (organizacyjnych) zaliczyć można zadania związane z wdrażaniem lokalnych polityk rozwoju elektromobilności. Pozytywny, bezpośredni i stały wpływ na powietrze atmosferyczne i klimat będą miały zadania typowo inwestycyjne tj. termomodernizacja obiektów oraz rozwój infrastruktury drogowej. Głównym zagrożeniem powietrza atmosferycznego jest niska emisja z instalacji grzewczych budynków. Termomodernizacja budynków pozwoli na znaczące ograniczenie zużycia materiału opałowego niezbędnego do ogrzania obiektu. W konsekwencji wpłynie to na redukcję emisji szkodliwych zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego, redukcję emisji gazów cieplarnianych, przekładając się na zmniejszenie oddziaływania antropogenicznego na klimat. W konsekwencji, malejące zapotrzebowanie na surowce energetyczne powoduje zmniejszenie ingerencji w środowisko naturalne związanej z ich wydobywaniem. Prace wydobywcze mogą mieć pośredni negatywny wpływ na stosunki wodne oraz gleby, a w zależności od ich rodzaju mogą także naruszać powierzchnię ziemi niszcząc siedliska roślin, tereny łąkowe oraz żerowiska zwierząt.

W okresie realizacji przedsięwzięć będą miały miejsce uciążliwości związane z emisją do powietrza substancji z procesu spalania paliw w silnikach maszyn budowlanych i pojazdów transportowych, prac montażowych. Powyższe emisje będą miały charakter okresowy i odwracalny, a uciążliwości z nimi związane ustaną wraz z zakończeniem prac budowlanych.

Instalacje OZE

Na terenie MOF Chrzanowa planowane jest wyposażanie budynków w instalacje OZE, najczęściej instalacji fotowoltaicznych oraz pomp ciepła. Instalacja pojedynczych baterii fotowoltaicznych na budynkach mieszkalnych nie stanowi zagrożenia dla środowiska. Niemniej jednak proces montażu baterii fotowoltaicznych może stanowić zagrożenie dla ptaków gniazdujących w budynkach (np. jerzyki, jaskółki, wróble). Dlatego też przed podjęciem prac należy przeprowadzić inwentaryzację budynków pod kątem występowania chronionych gatunków ptaków. Prace montażowe powinny być prowadzone poza okresem lęgowym ptaków. Okres lęgowy większości ptaków w Polsce przypada w terminie od 1 marca do 15 października. Należy jednak zaznaczyć, iż dla niektórych gatunków ptaków okres lęgowy przypada w innym okresie np. dla wróbli – od lutego/marca do sierpnia, a jerzyków od maja do sierpnia. Ponadto w poszczególnych latach okresy lęgowe dla konkretnych gatunków ulegają nieznacznym przesunięciom, w zależności od panujących warunków pogodowych. Negatywnego oddziaływania można się spodziewać w odniesieniu do dzikich gatunków. Problem będzie dotyczył głównie ptaków i owadów a zależny będzie w znacznej mierze od lokalizacji inwestycji fotowoltaicznych.

Możliwe jest także wykorzystanie systemów opartych o instalacje pomp ciepła, których oddziaływanie na środowisko różni się w zależności od stosowanej technologii dolnego źródła. W przypadku kolektorów poziomych naruszona zostanie jedynie wierzchnia warstwa gruntu. Jeśli stosuje się pionowy wymiennik ciepła, wtedy związane z wykonaniem odwiertu wibracje i hałas są bardziej nasilone, niż w przypadku wykonywania kolektora poziomego. Zaleca się przeprowadzenie szczegółowych analiz geologicznych, w celu wybrania najlepszej lokalizacji odwiertu. Wykonanie takich badań/analiz pozwoli na uniknięcie zaburzenia stosunków wodnych w gruncie. Związane z montażem zaburzenia siedlisk, drgania oraz hałas ustaną z chwilą zakończenia montażu. Prawidłowa, bezawaryjna eksploatacja pomp ciepła jest neutralna dla gruntu, w którym znajduje się wymiennik.

08.6. Klimat

Skutki zmian klimatu, zwłaszcza wzrost temperatury, częstotliwości i nasilenia zjawisk ekstremalnych, występujące w ostatnich kilku dekadach pogłębiają się i z tego względu stały się przedmiotem zainteresowania rządów i społeczności międzynarodowej. Wyniki badań naukowych jednoznacznie wskazują, że zjawiska powodowane przez zmiany klimatu stanowią zagrożenie dla społecznego i gospodarczego rozwoju, w tym także dla Polski. Wysiłki na rzecz dostosowania się do skutków zmian

klimatu powinny być zatem podejmowane jednocześnie z realizowanymi przez Polskę działaniami ograniczającymi emisję gazów cieplarnianych.

„Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” został opracowany z myślą o zapewnieniu warunków stabilnego rozwoju społeczno-gospodarczego w obliczu ryzyka związanego ze zmianą klimatu, ale również z myślą o wykorzystaniu pozytywnego wpływu, jakie niosą działania adaptacyjne mogące mieć wpływ nie tylko na stan polskiego środowiska, ale również na wzrost gospodarczy. Realizacja ustaleń niektórych zaproponowanych działań może mieć wpływ na mikroklimat. Wzrost znaczenia rozproszonych, odnawialnych źródeł energii powinien uwzględniać pogorszenie warunków wiatrowych (długie okresy bezwietrznej pogody, lub krótkotrwałe okresy z wiatrami o sile huraganu). Produkcja biomasy będzie podlegać takim samym ograniczeniom jak cała produkcja rolna ze względu na zmniejszenie dostępności wody, ograniczenie wydajności produkcji. W przypadku energii słonecznej można spodziewać się poprawy warunków w lecie ze względu na wydłużone okresy pogody słonecznej i zmniejszenie w zimie ze względu na dłuższe okresy z zachmurzeniem. W zakresie upraw roślin energetycznych kluczowy będzie rozwój nowych gatunków roślin, bardziej odpornych na zmienne warunki pogodowe oraz innowacyjnych technik upraw do wykorzystywania w bardzo suchym oraz wilgotnym środowisku. Zmiany klimatu będą miały różnorodny wpływ na sektor energetyczny, uwzględniając w szczególności prognozowane wahanie średniej temperatury. Konieczne będzie dostosowanie systemu energetycznego do warunków zapotrzebowania zarówno na energię elektryczną, jak i ciepłą, m.in. poprzez wdrożenie stabilnych niskoemisyjnych źródeł energii. Ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu jest niezmiernie ważnym zagadnieniem, ponieważ problem utraty bioróżnorodności narasta wraz z postępującymi zmianami klimatu. Z punktu widzenia ochrony siedlisk najistotniejsze są działania związane z utrzymaniem obszarów wodno-błotnych i ich odtwarzaniem wszędzie tam, gdzie jest to możliwe. Jednocześnie istotne będą działania sprzyjające prowadzeniu zrównoważonej gospodarki leśnej w warunkach zmian klimatu, jak również przygotowaniu ekosystemów leśnych na zwiększoną presję wynikającą z nasilenia ekstremalnych zjawisk pogodowych, m.in. okresów suszy, fal upałów, gwałtownych opadów deszczu, porywistych wiatrów.

Zmiany klimatyczne będą prowadziły do zmniejszenia zasobów przestrzeni dostępnej dla danego typu prowadzonej lub planowanej działalności – m.in. wzrost ryzyka osuwiskowego, nasilenie procesów erozji wodnej i wietrznej, deficyt wody, podniesienie, a także obniżenie poziomu wód gruntowych. Zmiany klimatu w kontekście przestrzennym oddziałują na cały kompleks problemów zagospodarowania przestrzennego.

Miasta zagrożone są bezpośrednio szczególnie trzema zjawiskami: intensyfikacją miejskiej wyspy ciepła i silnymi ulewami powodującymi podtopienia oraz suszą sprzyjającą deficytowi wody

w miastach. W mniejszym stopniu zagrożenie stanowią silne wiatry, które z uwagi na dużą szorstkość podłoża tracą swoją siłę, jednakże zagrożenie to może dotyczyć małych miast oraz przedmieść o zabudowie rozproszonej. Miejska wyspa ciepła jest efektem zaburzonego przez powierzchnie sztuczne (asfalt, beton, pokrycia dachów itp.) przebiegu procesów wymiany energii między podłożem a atmosferą. Dodatkowo wzmacnia ją wzrastająca temperatura co sprzyja stresowi cieplnemu, stagnacji powietrza nad miastem, wzrostowi koncentracji zanieczyszczeń powietrza, w tym pyłu zawieszonego i smogu. Niewłaściwa gospodarka przestrzenna, w szczególności inwestowanie na terenach zagrożonych, w tym w strefach zalewowych rzek oraz zbyt niska pojemność retencyjna naturalna jak i sztucznych zbiorników, nie tylko w dolinach rzek, ogranicza skuteczne działania w sytuacjach nadmiaru lub deficytu wód powierzchniowych. Istnieje ryzyko, że w przyszłości zjawiska te będą występować ze zwiększoną częstotliwością. Wyniki przeanalizowanych scenariuszy wskazują na zwiększone prawdopodobieństwo występowania powodzi błyskawicznych wywołanych silnymi opadami mogących powodować zalewanie obszarów, na których nieodpowiednio prowadzona jest gospodarka przestrzenna. Przewidywane zmiany klimatyczne i związane z nimi wzrost częstotliwości i intensywności susz w rolnictwie spowodują wzrost zapotrzebowania na wodę do nawodnień. Z obliczeń prognostycznych wartości niedoborów wody w glebie dla wybranych roślin wynika, że następuje ciągły proces przesuszania się gleby i zwiększania zagrożenia suszą. Obok suszy także intensywne opady stanowią zagrożenie dla produkcji roślinnej. W związku ze wzrostem częstości występowania intensywnych opadów w okresie letnim, można oczekiwać zwiększenia potrzeb odwadniania. Przeprowadzone analizy wskazały, że należy oczekiwać zwiększenia częstości lat ze stratami plonów wynikających z niekorzystnego przebiegu pogody.

Część działań ujętych w Strategii ZIT MOF Chrzanowa będzie charakteryzowała się zarówno oddziaływaniami pozytywnymi lub neutralnymi, jak i negatywnymi w odniesieniu do zmian klimatu. Działanie obejmujące przebudowę i remonty dróg, obok bezpośredniej i długotrwałej poprawy stanu powietrza w zakresie ilości emitowanych zanieczyszczeń (na skutek upłynnienia ruchu, skutkującego mniejszym spalaniem paliw) powodują z reguły przeniesienie negatywnego oddziaływania z jednego miejsca w inne (z terenów zabudowanych na tereny zlokalizowane poza terenami zabudowanym (które wcześniej charakteryzowały się o wiele lepszymi warunkami aerosanitarnymi). Ponadto zmiany pokrycia powierzchni ziemi bezpośrednio wpływają na mikroklimat. Ich zwiększenie pogarsza lokalnie mikroklimat, tworząc tzw. wyspy ciepła.

Ponadto, w Strategicznym planie adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, zaleca się m.in. by proces zalesiania nie kolidował z lokalną różnorodnością biologiczną, a sama gospodarka leśna była prowadzona zgodnie z prawidłowymi praktykami, zwiększenie znaczenia planowania przestrzennego w procesie zarządzania rozwojem

oraz czerpanie wzorców z dobrych praktyk europejskich. Rekomenduje się transformację planowania przestrzennego w kierunku polityki prorozwojowej, nie zaś wyłącznie rutynowej procedury, poszerzenie działań wspierających adaptację rolnictwa do zmian klimatu o tematykę oszczędności wody, m.in. poprzez unikanie prowadzenia upraw wymagających dużej ilości wody oraz poprzez stosowanie hydrożeli poprawiających retencję w glebie, zaleca się także wzmożenie prac badawczych nad gatunkami odpornymi na długotrwałe susze oraz przymrozki. Podkreśla się wagę powszechnego dostępu do danych pomiarowych i baz nieprzetworzonych danych dla instytucji badawczych. Dodatkowo jako niezbędne określa się działania edukacyjne oraz upowszechniające zasady dobrych praktyk w gospodarce rolnej, wskazuje się na potrzebę istnienia polityki adaptacyjnej realizującej się w modernizacji polskiej wsi i pełnego wykorzystania aktualnych możliwości rozwoju obszarów wiejskich. W kwestii rozwoju transportu, zaleca się, by projektowana infrastruktura była przede wszystkim odporna na ekstremalne zdarzenia pogodowe, takie jak deszcze nawalne oraz ich skutki w postaci powodzi czy podtopień, a w mniejszym stopniu na globalny wzrost temperatury. W kierunku działań „miejska polityka przestrzenna uwzględniająca zmiany klimatu”, rekomenduje się uwzględnienie w polityce miejskiej takich aspektów jak tworzenie lokalnych planów adaptacyjnych, modernizację oraz prawidłowe funkcjonowanie infrastruktury kanalizacyjnej, wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w budownictwie i infrastrukturze oraz modelowy rozwój zielonej przestrzeni miejskiej²².

Należy także wspomnieć, iż wzrost temperatury powietrza przyczynia się do wzrostu wilgotności. Zbyt duża wilgotność jest szkodliwa dla ludzkiego organizmu, m.in. poprzez utrudnianie i spowalnianie procesu regulacji termicznej ciała. Realizacja działań ujętych w Strategii pozwoli na istotne ograniczenie emisji gazów cieplarnianych ze źródeł grzewczych w gospodarstwach domowych oraz z komunikacji, co przyczyni się do spowolnienia wzrostu średniej globalnej temperatury powietrza. Istotny wpływ na zawartość pary wodnej w powietrzu ma także ilość terenów zielonych w stosunku do obszaru zajętego przez beton, asfalt czy kostki brukowe. Wymienione materiały budowlane posiadają znaczną pojemność cieplną i oddając zgromadzoną energię, podwyższają lokalnie temperaturę powietrza (efekt miejskiej wyspy ciepła). Dlatego szczególnie ważne jest zwiększanie ilości zadrzewień, zwłaszcza na terenach zurbanizowanych.

²² *Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, Załącznik 1. Wnioski i rekomendacje z przeprowadzonej strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA 2020)*

08.7. Zabytki oraz dobra materialne

Działania wyznaczone w projekcie Strategii mają w większości neutralne lub pozytywne oddziaływanie na dobra materialne i zabytki. Zadania inwestycyjne w zakresie infrastruktury komunikacyjnej bezpośrednio wpłyną pozytywnie na występujące w bliskim sąsiedztwie tych terenów zabytki nieruchomości, poprzez minimalizację występowania drgań spowodowanych złym stanem technicznym nawierzchni lub szlaku. Prowadzenie założonych działań infrastrukturalnych w bezpośrednim sąsiedztwie obiektów zabytkowych (zabytków nieruchomości, stanowisk archeologicznych) będzie wymagało od inwestora uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków postępowania i właściwego zabezpieczenia na etapie wykonywania robót budowlanych.

Negatywne, bezpośrednie i chwilowe oddziaływania na zabytki oraz dobra materialne mogą wystąpić jedynie na etapie realizacji zadań inwestycyjnych lub wówczas, gdy działanie dotyczyć będzie obiektów objętych ochroną kulturową lub historyczną. Negatywne oddziaływanie może wiązać się ze zniszczeniem obiektu zabytkowego lub naruszeniem jego pierwotnego stanu. W chwili przygotowania niniejszego opracowania brak jest możliwości stwierdzenia, które z zadań inwestycyjnych będą prowadzone w pobliżu obiektów chronionych i czy ich zakres prac spowoduje zniszczenie lub degradację danego obiektu historycznego. Konsekwencją realizacji zadań inwestycyjnych będzie dbałość o walory historyczno-kulturowe poprzez zastosowanie takich rozwiązań projektowych, aby środowisko kulturowe nie zostało zdegradowane.

Reasumując, działania wyznaczone w ramach projektu Strategii ZIT MOF Chrzanowa przyczynią się do ochrony wartości kulturowych i pozytywnego wpływu na zabytki.

08.8. Zasoby naturalne

Z dokonanej analizy wynika, że na etapie realizacji zadań typowo inwestycyjnych wyznaczonych w projekcie Strategii ZIT MOF Chrzanowa będą wykorzystywane zasoby naturalne tj. woda, gleba, zasoby kopalin. Największe zużycie surowców naturalnych będą generowały inwestycje związane z budową/przebudową infrastruktury drogowej. Nieuniknionym negatywnym oddziaływaniem na zasoby naturalne będzie trwałe zajęcie terenów biologicznie czynnych pod realizację zaplanowanych zadań infrastrukturalnych. Wielkość zapotrzebowania będzie wynikała jednak z rodzaju inwestycji i zastosowanej technologii. Na etapie sporządzania niniejszej Prognozy nie jest możliwe oszacowanie wielkości zużytych zasobów, jednak mając na względzie lokalny charakter zaplanowanych inwestycji oraz stosowane rozwiązania proekologiczne nie przewiduje się znaczącego oddziaływania na ten komponent środowiska.

Pozytywnym długoterminowym i skumulowanym oddziaływaniem będzie minimalizacja zużycia zasobów naturalnych (w szczególności węgla, wody, paliw energetycznych) poprzez realizację zadań

związanych z ochroną powietrza i klimatu, takich jak termomodernizacja budynków, rozwój elektromobilności itp.

08.9. Wody

W czasie realizacji zamierzeń może dojść do chwilowego zaburzenia stosunków wodnych, jednak długotrwały efekt inwestycji przyniesie korzyści zarówno dla stanu wód jak i komfortu życia mieszkańców powiatu. Oceniono, że wyznaczone w Strategii zadania nie będą mieć znaczącego wpływu na jakość i ilość wód powierzchniowych i podziemnych, w tym jednolite części wód.

Realizacja ustaleń Strategii wpisuje się w realizację głównych celów środowiskowych dla wód podziemnych określonych w Ramowej Dyrektywie Wodnej (RDW):

- zapobieganie dopływowi lub ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do wód podziemnych;
- zapobieganie pogarszaniu się stanu wszystkich części wód podziemnych;
- zapewnienie równowagi pomiędzy poborem a zasilaniem wód podziemnych;
- wdrożenie działań niezbędnych do odwrócenia znaczącego i utrzymującego się rosnącego trendu stężenia każdego zanieczyszczenia powstałego wskutek działalności człowieka.

Natomiast w przypadku wód powierzchniowych działania zapisane w Strategii powinny realizować następujące cele RDW:

- zapobieganie pogorszeniu się stanu wszystkich części wód powierzchniowych;
- poprawa i przywracanie wszystkie części wód powierzchniowych dla sztucznych i silnie zmienionych części wód, mając na celu osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych;
- ochrona i poprawa wszystkich sztucznych i silnie zmienionych części wód w celu osiągnięcia dobrego potencjału ekologicznego i dobrego stanu chemicznego wód powierzchniowych;
- stopniowe redukcje zanieczyszczenia substancjami priorytetowymi i stopniowe eliminowanie priorytetowych substancji niebezpiecznych z wód powierzchniowych oraz zapobieganie dopływowi lub ograniczanie dopływu zanieczyszczeń.

Każde z opisanych działań wpisuje się w realizację powyższych celów, zakładając osiągnięcie przez jednolite części wód podziemnych i powierzchniowych stanu/potencjału co najmniej dobrego.

Budowa sieci kanalizacyjnej podlega najczęściej analizie jej opłacalności, jednak dla ochrony środowiska jest ona rozwiązaniem bardziej korzystnym. W przypadku obszarów, na których występuje zagrożenie zanieczyszczenia wód powierzchniowych, a tym samym także gruntowych, budowa indywidualnych rozwiązań gospodarki ściekowej nie jest korzystnym podejściem do problemu odprowadzania ścieków. Właściciele takich urządzeń nie są w stanie zagwarantować

właściwego oczyszczenia ścieków lub prawidłowego eksploatacja urządzenia. Budowa sieci wyeliminuje przedostawanie się zanieczyszczeń z możliwych nieszczelnych zbiorników bezodpływowych do gruntu. W ten sposób zmniejszy się zagrożenie mikrobiologiczne i eutrofizacji. Ograniczy to także rozproszone zanieczyszczanie gleb i wód podziemnych.

Zdarzają się przypadki, kiedy odprowadzanie ścieków zawierających zanieczyszczenia w dopuszczalnych stężeniach mimo wszystko może negatywnie oddziaływać na wody odbiornika, z uwagi na jego szczególną wrażliwość. Wprowadzenie do wód rzeki przy niskim przepływie znacznego ładunku zanieczyszczeń może w konsekwencji wpłynąć negatywnie na jej naturalną zdolność samooczyszczania i stopniowe pogarszanie się jakości prowadzonych przez nią wód. Powtarzające się regularne zrzuty ścieków zawierających substancje zanieczyszczające w ilościach podprogowych przyczyniają się do przekroczenia chłonności rzek, które niejednokrotnie stanowią lokalne ciekie wodne o niewielkich przepływach.

Kolejnym rozwiązaniem mogą być przydomowe oczyszczalnie ścieków. W odpowiedni sposób zaprojektowane i wykonane, z rozbudowanym systemem przelewowym zapewniają dobrą jakość wód wprowadzanych do gruntu. Ewentualna nieprawidłowa eksploatacja przydomowych oczyszczalni ścieków oraz ich awarie mogą przyczynić się do zanieczyszczenia zarówno wód podziemnych, jak i gleby, a za jej pośrednictwem również wód powierzchniowych. Użytkownicy przydomowych oczyszczalni ścieków są zobowiązani do przeprowadzania badania ścieków surowych i oczyszczonych z oczyszczalni, co w dużym stopniu ogranicza ich potencjalny negatywny wpływ. Taki wymóg zwiększa także prawdopodobieństwo wykrycia awarii przydomowych oczyszczalni ścieków oraz jej szybkiej naprawy.

Ponadto zaleca się prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz kontrole częstotliwości opróżniania tych zbiorników.

Oddziaływania negatywne związane będą z etapem budowy i po zakończeniu prac ustąpią. Prace budowlane mogą wpływać negatywnie na wody poprzez: możliwe zniszczenie siedlisk roślin i zwierząt żyjących w wodach, zmiany stosunków gruntowo-wodnych. Negatywne oddziaływanie na środowisko inwestycji, szczególnie tych związanych z rozbudową sieci kanalizacyjnej oraz sieci drogowej można ograniczyć do racjonalnego poziomu poprzez dobrze przemyślany wybór lokalizacji, ponieważ skala wywoływanych przez nie przekształceń środowiska zależeć będzie w znacznym stopniu od lokalnych uwarunkowań. Ponadto, na wykonawcach poszczególnych inwestycji, spoczywa obowiązek przeprowadzenia osobnych procedur oddziaływania na środowisko, w ramach których ustalone zostaną działania mające na celu ochronę siedlisk wraz z zasobami przyrody na nich

występującymi. Zakres oddziaływania oraz jego wielkość będzie można oszacować dopiero na etapie sporządzania szczegółowego zakresu prac np. Studium wykonalności. W przypadku, kiedy przedsięwzięcie będzie kwalifikować się do przedsięwzięć wymagających przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, ocena wpływu wraz z podaniem rodzaju oddziaływań zostanie przeprowadzona na etapie opracowania Karty Informacyjnej Przedsięwzięcia lub Raportu oddziaływania na środowisko.

Realizacja inwestycji z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, wpisuje się w cele środowiskowe wskazane w „Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły”. Dokument ten został przyjęty Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. z 2016 r. poz. 1911). Zgodnie z Programem wodno-środowiskowym kraju wprowadzono działania z kategorii „Gospodarka Komunalna”, obejmujące konieczność porządkowania systemu gospodarki ściekowej. Działania te obejmują budowę systemu kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków. Reasumując, realizacja inwestycji nie wpłynie na pogorszenie stanu wód i nie będzie stanowić zagrożenia nieosiągnięcia celów środowiskowych. Inwestycje mają na celu poprawę warunków sanitarnych, uporządkowanie gospodarki ściekowej poprzez podłączenie istniejących i planowanych budynków do zbiorowego systemu odprowadzania ścieków, likwidację zbiorników bezodpływowych.

Reasumując realizacja inwestycji nie wpłynie na pogorszenie stanu wód i nie będzie stanowić zagrożenia nieosiągnięcia celów środowiskowych zawartych w „Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły” (Dz. U. z 2016 r. poz. 1911).

Zgodnie z opracowaniem pn.: Dobre praktyki utrzymania rzek, które powstały z inicjatywy Fundacji WWF Polska i Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej opracowano działania minimalizujące prace utrzymaniowe rzek dla poszczególnych kategorii prac w odniesieniu do grup typów abiotycznych rzek m.in.:

- Wykaszenie roślin z dna oraz brzegów śródlądowych wód powierzchniowych
- 1. Zabieg wykaszania powinien dotyczyć tylko roślinności, która mogłaby utrudniać przepływ przy wyższych stanach wód, natomiast w przypadku braku takiego zagrożenia nie należy ingerować w szatę roślinną, szczególnie w przypadku cieków naturalnych na terenach użytkowanych ekstensywnie lub chronionych. Preferowane powinno być wykaszanie tylko jednego brzegu lub naprzemiennie z uwzględnieniem układu poziomego koryta.
- 2. Wykaszenie roślin z dna powinno się stosować tylko w przypadku zarastania cieków roślinami ortotropowymi (roślinami, których pędy wznoszą się pionowo tj. prostopadle do podłoża – np. trzcina pospolita). Działania nie należy stosować wobec reofitów (roślin prądolubnych,

o charakterystycznych liściach poddających się nurtowi wody – np. włosienicznik rzeczny, wstęgowe formy strzałki wodnej), gdyż zwykle ograniczają one przepływ tylko w umiarkowanym stopniu.

3. Należy unikać równoczesnego wykaszania roślinności z obu brzegów i dna, gdyż powoduje to całkowitą destrukcję zespołu makrofitów, brak ocienienia lustra wody oraz utratę siedlisk i kryjówek ryb i makrobezkręgowców.
4. Pozostałości wykoszonych roślin nie mogą spływać ciekami ani w nim pozostawać, gdyż mogłyby tworzyć zatory wymagające kolejnych interwencji i negatywnie oddziaływałyby na warunki fizykochemiczne wody.
5. W granicach miast, terenów zabudowanych i przemysłowych oraz intensywnie użytkowanych rolniczo (np. pola orne, ферmy hodowlane), a także w bezpośrednim sąsiedztwie (do 100 m) urządzeń hydrotechnicznych (np. przepompowni, przepustów rurowych, jazów) oraz przy ujściach dopływów, kanałów i rowów melioracyjnych, w uzasadnionych przypadkach dopuszcza się lokalne wykaszanie obu brzegów i dna cieku oraz powtórzenie prac 3-4 krotnie w roku.

➤ Usuwanie roślin pływających i korzeniących się w dnach rzek

1. Prace należy ograniczyć tylko do tych odcinków rzek, gdzie roślinność wodna stwarza rzeczywiste zagrożenie podtopieniem gruntów, a więc tam, gdzie zachodzą poniższe przesłanki:
 - – zarośnięta jest cała szerokość koryta,
 - – występuje znaczna miąższość roślin, ograniczająca przepływ,
 - – brak jest strefy zalewowej użytkowanej ekstensywnie (np. łąki),
 - – w bezpośrednim sąsiedztwie cieku znajduje się zabudowa lub inne elementy infrastruktury.
2. Preferowane powinno być usuwanie roślin tylko z części szerokości koryta, w taki sposób, aby pozostawić 50% określonego w przedmiarze porostu. Należy kształtować koryto przepływu wód wśród roślinności w miarę możliwości naśladowując naturalną linię nurtu.

➤ Usuwanie drzew i krzewów porastających dno oraz brzegi rzek

1. Co do zasady, drzewa na brzegach rzek nie powinny być wycinane. Prace należy ograniczyć tylko do tych odcinków rzek, gdzie zadrzewienia stwarzają rzeczywiste zagrożenie powodziowe, zagrożenie dla bezpieczeństwa żeglugi, zagrożenie uszkodzenia urządzeń wodnych (budowli regulacyjnych) lub zagrażają funkcjonowaniu tych urządzeń, a więc tam, gdzie zachodzą poniższe przesłanki:
 - występuje zwężenie lub zarośnięta jest cała szerokość koryta,
 - brak jest strefy zalewowej użytkowanej ekstensywnie (np. łąki),

- w bezpośrednim sąsiedztwie cieków występuje zabudowa lub inne elementy infrastruktury.
2. Preferowane powinno być prowadzenie wycinki drzew i krzewów na jednym brzegu lub naprzemiennie, z uwzględnieniem układu poziomego koryta, w celu odpowiedniego kształtowania warunków przepływu wód wielkich.
 3. Nie powinno się usuwać tzw. drzew biocenotycznych – w szczególności drzew dziuplastych oraz zahubionych i wypróchniałych. W szczególności, wycinka drzew uschniętych (martwych) lub chorych i zamierających nie powinna być regułą – tego rodzaju drzewa często odznaczają się najwyższymi walorami przyrodniczymi (siedliska ptaków, nietoperzy, bezkręgowców).
 4. Sam fakt nadwieszenia drzewa nad lustrem wody oraz zagrożenia przewróceniem w nurt, zwłaszcza jeżeli szerokość koryta przekracza 10-20 m, nie powinien być przesłanką do wycinania drzewa – zwłaszcza biorąc pod uwagę dużą pozytywną rolę ekologiczną rumoszu drzewnego w nurcie rzeki.
 5. Przed usunięciem drzew konieczne jest sprawdzenie przez kompetentnego specjalistę, czy nie są one zasiedlone przez gatunki chronione (zwłaszcza ptaki, nietoperze, chrząszcze, grzyby). Konieczne może być uzyskanie zezwolenia RDOŚ na odstępstwo od zakazów w stosunku do gatunków dziko występujących zwierząt, grzybów lub roślin objętych ochroną. Zezwolenie takie może być odrębną decyzją (art. 56 ustawy o ochronie przyrody), albo częścią warunków prowadzenia robót (art. 118a ust. 8 tej ustawy).
 6. Jeżeli konieczne jest usunięcie drzew, to wycięte drzewa warto wykorzystać kotwicząc je w nurcie cieków, tak by z jednej strony pełniły funkcję deflektorów odpowiednio kierujących nurt (można np. w ten sposób chronić zagrożone rozmyciem punkty brzegu), a z drugiej strony mogły być elementem ekologicznym w cieku.
 7. W wyjątkowych sytuacjach w obszarach użytkowanych ekstensywnie dopuszcza się prowadzenie prac w odcinkach cieków według warunków przewidzianych dla obszarów zabudowanych, o ile występuje bezpośrednie zagrożenie powodziowe lub wystąpieniem podtopień na obszarach zabudowanych lub przemysłowych położonych w sąsiedztwie tych odcinków.
 8. Należy pamiętać, że wycinka zadrzewień nadrzecznych, poza utratą bioróżnorodności i ich funkcji siedliskotwórczych (Fot. 20) może wzmocnić inne problemy, przyspieszając rozrost roślin wodnych i zarastanie cieków (Fot. 21), ułatwiając spływy do cieków z terenów sąsiednich wzmagające eutrofizację i zamulanie, destabilizując brzegi cieków.
- Usuwanie z rzek przeszkód naturalnych oraz wynikających z działalności człowieka
1. Należy ograniczyć do minimum usuwanie powalonych drzew i innych „przeszkód naturalnych”, gdyż elementy te mają kluczowe znaczenie dla funkcjonowania ekosystemu rzeczno-egzogenicznego i są

niezbędne dla zachowania i odtwarzania różnorodności biologicznej rzeki. Zupełnie należy wykluczyć usuwanie ponadwymiarowych głazów z rzek górskich i wyżynnych, ponieważ zapewniają one stabilność dna – ich usunięcie może spowodować erozję koryta. Maksymalnie ograniczyć należy usuwanie z cieków rumoszu, drzewnego, ze względu na jego znaczenie ekologiczne.

2. Prace polegające na usuwaniu „przeszkód naturalnych” należy ograniczyć tylko do tych odcinków rzek, gdzie rumosz drzewny lub inne przeszkody naturalne stwarzają rzeczywiste zagrożenie powodziowe, a więc gdy zachodzą poniższe przesłanki:

- znacząco zatamowana jest cała szerokość koryta i występuje rzeczywiste podpiętrzenie wody do nie akceptowalnej wysokości (należy tu jednak brać pod uwagę, że – zwłaszcza na małych ciekach – spowolnienie spływu wody przez zwały drzew powalonych w nurt to korzystna dla środowiska forma naturalnej retencji; natomiast w małych ciekach górskich gruby rumosz drzewny pełni ważną funkcję wytracania energii strumienia wody przy ulewnych deszczach – por. Bojarski i in. 2005); ewentualnie gdy przeszkoda ukierunkowuje nurt w sposób zagrażający zniszczeniem elementów infrastruktury lub zabudowy zlokalizowanej przy cieku, albo gdy jest bardzo wysokie ryzyko zniesienia drzewa w miejsce, gdzie grozi powstanie niebezpiecznego zatoru;
- brak jest strefy zalewowej użytkowanej ekstensywnie (np. łąki);
- w bezpośrednim sąsiedztwie cieku występuje, narażona na podtopienie lub erozję brzegu, zabudowa lub inne elementy infrastruktury.

3. Drzewa powalone w korycie stwarzające zagrożenie powstawania niebezpiecznych zatorów należy w miarę możliwości tylko częściowo redukować – odcinać gałęzie pozostawiając fragment pnia jako element, który ukierunkowuje prąd ku centralnej części cieku, tak by zachować kryjówki i siedliska dla ryb, w tym gatunków istotnych dla oceny stanu ekologicznego (m.in. pstrąg potokowy, lipień, kleń, miętus, boleń) oraz z gospodarczego (wędkarskiego) punktu widzenia (m.in. okoń, szczupak, sum, leszcz).

4. Wskazane jest usuwanie zanieczyszczeń pochodzenia antropogenicznego (śmieci) oraz innych przeszkód wynikających z działalności człowieka, bez usuwania elementów naturalnych (pni, rumoszu drzewnego).

➤ Udrażnianie rzek przez usuwanie zatorów utrudniających swobodny przepływ wód oraz usuwanie namulców i rumoszu

1. O ile to możliwe, należy dążyć do pozostawienia odcinków o mniejszym stopniu zamulenia, wolnych od wpływu prac (o długości co najmniej 1 km), co pozwoli na utrzymanie mozaiki siedlisk wzdłuż cieku, zachowanie różnorodności makrofitów i makrobezkręgowców oraz tarlisk

- ryb fitofilnych. Obszary mogące stanowić cenne tarliska ryb, szczególnie łososiowatych i reofilnych karpowatych (odcinki o dnie żwirowym) winno się pozostawić bez ingerencji.
2. Niewskazane jest tworzenie odcinków cieków o jednolitej, niewielkiej głębokości, gdyż w przypadku niskich stanów wód są one pozbawione siedlisk umożliwiających bytowanie większych gatunków ryb.
 - Remont lub konserwacja stanowiących własność właściciela wody:
 - a) budowli regulacyjnych oraz ubezpieczeń w obrębie tych budowli,
 - b) urządzeń wodnych
 3. Remont urządzeń regulacyjnych – w tym umocnień brzegów i budowli piętrzących winien być wykonywany tylko w przypadku potwierdzenia ich aktualnej przydatności. W każdym innym przypadku należy rozważyć rozbiórkę niefunkcyjnych budowli w ramach odrębnych zadań inwestycyjnych, ponieważ obiekty przeznaczone do likwidacji nie powinny być utrzymywane. W szczególności remont prowadzący do odtworzenia funkcjonalności stopni i progów w dnie o wysokości ponad 20 cm, lub urządzeń obejmujących sztuczne długi i płytkie struktury utwardzonego dna (np.: niecek wypadowych, umocnień itp.) może stwarzać lub utrzymywać poważne utrudnienie dla migracji ryb i bezkręgowców. W tym wypadku prace remontowe powinny zapewniać poprawę stanu ekologicznego rzeki poprzez stosowanie rozwiązań ułatwiających migrację organizmów wodnych, w przeciwnym razie remont powinien być wykonywany tylko w wyjątkowych, dobrze uzasadnionych przypadkach.
 4. Preferowanym działaniem alternatywnym do remontowania progów jest rozważenie ich przekształcenia w ramach odrębnego zadania inwestycyjnego w znacznie bardziej przyjazne środowisku struktury o charakterze kamiennych ramp lub pochylni dennych zajmujących całą szerokość cieku, zbliżonych do naturalnych bystrzy. Działania takie należy wykonać w ramach odrębnych zadań inwestycyjnych, jednak w przypadku stwierdzenia ich zasadności należy odstąpić od remontów istniejących, niefunkcyjnych obiektów, gdyż jest to działanie nieuzasadnione ekonomicznie.
 5. W miarę możliwości należy stosować podczas prac materiały naturalne takie jak kamień, faszyna, drewno itp.
 6. Konieczna jest jednak indywidualna analiza każdego przypadku pod kątem specyficznych uwarunkowań środowiskowych – np. występowania gatunków ryb dwuśrodowiskowych o określonych terminach migracji, podczas których nie należy prowadzić remontów funkcjonujących przepławek. Szczególnie w obszarach chronionych remonty urządzeń wodnych powinny być poddane indywidualnej analizie, obejmującej także spójność istnienia urządzenia wodnego z celami danego obszaru chronionego.

- Dodatkowe ograniczenia w obszarach chronionych (parki narodowe, rezerваты przyrody, obszary Natura 2000, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe)
1. Należy ograniczyć działania w korycie rzek w obszarach chronionych poprzez wyjątkowo staranną weryfikację ich zasadności i realizację wyłącznie w kluczowych miejscach – np. spiętrzeń wód zagrażających bezpieczeństwu ludzi i mieniu.
 2. Wskazane jest ograniczenie prac do koszenia jedynie porostu na brzegach, wykaszanie roślin z koryta możliwe jest jedynie w przypadku konieczności utrzymania toru wodnego oraz na kanałach i rowach, albo gdy wykoszenie silnie zarastającego koryta jest korzystniejszą środowiskowo alternatywą wobec bardziej inwazyjnych ingerencji (usuwania roślin, „odmulania”). Zasadą powinno być także usuwanie z koryta do 50% porostu, nie częściej niż co 2 lata.
 3. W granicach obszarów chronionych koszenie brzegów należy wykonywać w okresie po 15 lipca, a najmniej niekorzystne jest prowadzenie prac w okresie od 15 sierpnia do końca lutego. W trakcie wykonywania zabiegów należy zawsze i konsekwentnie pozostawić jeden brzeg nienaruszony – będzie on pełnił funkcję ostoi zwierząt i roślinności.²³

08.10. Krajobraz i powierzchnia ziemi

Wśród kierunków działań przewidzianych w Strategii znajdują się takie, które będą wiązać się z naruszeniem istniejącej struktury gruntów oraz wprowadzeniem zmian krótkookresowych lub długookresowych w krajobrazie naturalnym, w efekcie czego przewiduje się wystąpienie oddziaływań negatywnych oraz pozytywnych. Należą do nich m.in.:

- Rozwój infrastruktury sportowej,
- Rozbudowa sieci uzbrojenia terenu,
- Budowa oraz modernizacja istniejących dróg oraz infrastruktury okołodrogowej,
- Budowa oraz rozbudowa ciągów pieszo-rowerowych,
- Termomodernizacja budynków,
- Budowa parkingów.

Zgodnie z celami przyjętymi w Europejskiej Konwencji Krajobrazowej (zalecenia CM/Rec (2008) 3 Komitetu Ministrów w sprawie wytycznych dotyczących wdrażania Europejskiej Konwencji Krajobrazowej) *Każde działanie lub projekt powinien być zgodny ze standardami jakości krajobrazu. W szczególności powinny poprawić jakość krajobrazu, a przynajmniej nie doprowadzić do jej pogorszenia. Wpływ projektów na krajobraz, niezależnie od ich skali, powinien być oceniony,*

²³Dobre praktyki utrzymania rzek, Warszawa, sierpień 2018, WWF

*a przepisy i instrumenty odpowiadające tym skutkom powinny być sprecyzowane. Każde działanie lub projekt powinien nie tylko odpowiadać cechom miejsca, ale także być do nich dostosowany.*²⁴

Na krajobraz oddziaływać będą głównie działania o charakterze inwestycyjnym. Inwestycje polegające na budowie dróg, termomodernizacji obiektów, rozbudowie infrastruktury wodno-ściekowej, budowie dróg rowerowych powodują stałą zmianę w krajobrazie. Rodzaj oddziaływania (pozytywny bądź negatywny) jest uzależniony od lokalizacji danej inwestycji i otaczającego je terenu. Właściwie zaprojektowany i zlokalizowany w przestrzeni nie powinien negatywnie oddziaływać na środowisko.

Ponadto potencjalne pozytywne oddziaływanie będą miały zadania m.in. z zakresu modernizacji budynków. Inwestycje budowlane w sposób trwały wpiszą się w krajobraz, dlatego istotny jest wybór lokalizacji oraz odpowiedniej technologii z zachowaniem ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Budowa nowych dróg może potencjalnie negatywnie wpłynąć na krajobraz z uwagi na pojawienie się nowej formy w przestrzeni. Niemniej jednak z uwagi na powierzchniowy charakter dróg nie stanowią one dominanty krajobrazowej, a ich przebieg jest w większości dostosowany do lokalnego ukształtowania terenu. Sporadyczne przypadki tj. budowa obiektu inżynierskiego lub inżynierskiego, skrzyżowań itp. mogą powodować zaburzenia w lokalnym krajobrazie z uwagi na ich rozmiary w przestrzeni. Na etapie realizacji inwestycji drogowych negatywne chwilowe oddziaływanie może wystąpić z uwagi na prowadzone wykopy, przemieszczanie mas ziemnych, prace „wysokich” maszyn tj. żurawie, dźwigi, które mogą być widoczne z dużych odległości.

Przebudowa i modernizacja już istniejących obiektów nie będzie powodować negatywnych oddziaływań na krajobraz oraz powierzchnię ziemi. Jedyne niedogodności mogą wystąpić ze względu na chwilową obecność maszyn budowlanych.

Część z tych czynników można zminimalizować poprzez stosowanie działań ograniczających, a część zupełnie wyeliminować poprzez wdrożenie odpowiedniego systemu edukacji ekologicznej i prowadzenie działań naprawczo-prewencyjnych. Istotą jest więc zaplanowanie takich działań ochronnych, które ograniczą zjawisko degradacji powierzchni ziemi i przywrócą stan zgodny ze standardami w tym zakresie. Oceniono, że wyznaczone w Strategii zadania nie będą mieć znaczącego negatywnego wpływu na powierzchnię ziemi i krajobraz.

²⁴ Zalecenia CM/Rec (2008)3 Komitetu Ministrów w sprawie wytycznych dotyczących wdrażania Europejskiej Konwencji Krajobrazowej

20 października 2000 roku we Florencji sporządzono Europejską Konwencję Krajobrazową (Dz. U. 2006 nr 14 poz. 98), której celami są promowanie ochrony, gospodarki i planowania krajobrazu a także organizowanie współpracy europejskiej w zakresie zagadnień dotyczących krajobrazu. Określono w niej środki specjalnie, które ma podjąć każda ze stron²⁵:

- A. Podnoszenie świadomości – każda ze stron podejmie działania na rzecz podnoszenia świadomości społeczeństwa obywatelskiego, organizacji prywatnych i organów publicznych w zakresie wartości krajobrazów, ich roli i wprowadzanych w nich zmian.
- B. Szkolenie i edukacja – każda ze stron podejmie działania na rzecz promowania:
 - a. szkolenia specjalistów w zakresie oceny krajobrazu i operacji dotyczących krajobrazu;
 - b. multidyscyplinarnych programów szkolenia dotyczących polityki, ochrony, gospodarki i planowania w zakresie krajobrazu, przeznaczonych dla specjalistów w sektorze prywatnym i publicznym i dla stowarzyszeń związanych z krajobrazem;
 - c. nauki w szkołach i na uniwersytetach, która, w odnośnych dziedzinach przedmiotowych obejmuje wartości związane z krajobrazami i zagadnieniami ich ochrony, gospodarki i planowania.
- C. Identyfikacja i ocena
 - 1. Przy aktywnym udziale zainteresowanych Stron, o których mowa w artykule 5 c), oraz w celu podniesienia wiedzy o jej krajobrazach, każda ze Stron podejmie działania na rzecz:
 - a) i) zidentyfikowania swoich własnych krajobrazów na całym obszarze terytorium swojego kraju;
 - ii) przeanalizowania ich charakterystyk oraz przekształcających je sił i presji;
 - iii) odnotowania zmian;
 - b) dokonania oceny tak zidentyfikowanych krajobrazów, z uwzględnieniem poszczególnych wartości przypisanych im przez strony i ludność, których to dotyczy.
 - 2. Owe procedury identyfikacji i oceny będą ukierunkowane poprzez wymianę doświadczeń i metodologii, zorganizowaną przez Strony na płaszczyźnie europejskiej w myśl artykułu 8.
- D. Cele jakości krajobrazu – każda ze Stron podejmie działania na rzecz zdefiniowania celów jakości krajobrazu dla zidentyfikowanych i ocenionych krajobrazów, po przeprowadzeniu konsultacji społecznych zgodnie z artykułem 5 c).

²⁵ Europejska Konwencja Krajobrazowa

- E. Wdrażanie – w celu wprowadzenia w życie polityki w zakresie krajobrazu, każda ze Stron podejmie działania na rzecz wprowadzenia instrumentów mających na celu ochronę, gospodarkę i/lub planowanie krajobrazu.

08.11. Hałas i promieniowanie elektromagnetyczne

Kierunki działań przewidziane w Strategii są związane z podjęciem nowych inwestycji i zadań na obszarze powiatu, co będzie skutkowało budową lub rozbudową obiektów, a także zabiegami modernizacyjno-remontowymi. Oddziaływanie to będzie krótkotrwałe, odwracalne i występujące tylko na terenie prowadzonych prac i w ich najbliższym sąsiedztwie. Prace realizowane w ramach tych zadań będą źródłem hałasu, którego głównym emitorem będzie praca urządzeń mechanicznych. Zadania, których realizacja będzie się wiązać z użyciem ciężkiego sprzętu powinny być prowadzone w dzień, aby nie zakłócać ciszy w porze nocnej. Dla zminimalizowania emisji hałasu i spalin, podczas prac zostaną użyte maszyny w pełni sprawne, które zostaną wykorzystane do prac zgodnych z ich przeznaczeniem i możliwościami, tak aby nie powstały inne zagrożenia, np. dla pracowników i osób postronnych znajdujących się w pobliżu. Oddziaływanie to będzie krótkotrwałe i ustąpi z chwilą zakończenia prac. Modernizacja istniejących odcinków dróg przyczyni się do poprawy ich stanu oraz komfortu jazdy. Pośrednio zmniejszy to poziom hałasu drogowego.

Negatywne oddziaływanie w postaci promieniowania elektromagnetycznego może nastąpić w ramach pośredniego skutku kierunku działań związanych ze zwiększeniem produkcji energii ze źródeł odnawialnych. W przypadku OZE, ewentualne negatywne oddziaływanie dotyczy linii łączących instalacje z siecią energetyczną. Właściwa lokalizacja oraz zastosowanie odpowiednich zabezpieczeń może niemal całkowicie wyeliminować narażenie na promieniowanie elektromagnetyczne, także w kwestii ewentualnych pól emitowanych przez sieć internetową. Przewidywalne uciążliwości związane z promieniowaniem elektromagnetycznym oraz dźwiękami wydawanymi podczas pracy urządzeń OZE będą marginalne.

Podczas prac ziemnych i montażowych, w sąsiedztwie placu budowy wystąpią potencjalne bezpośrednio i krótkotrwałe uciążliwości w tym: emisja hałasu, zanieczyszczeń do powietrza oraz wytwarzanie odpadów. Oceniono je jako krótkoterminowe. Prace związane z budową przedsięwzięć wiązać się będą ze wzrostem poziomu hałasu, którego źródłem będzie praca sprzętu budowlanego, środków transportu. Hałas będzie miał zasięg lokalny. Praca przedsięwzięć przebiega częściowo w obrębie terenów chronionych akustycznie, zatem mieszkańcy i użytkownicy najbliższej zabudowy odczuwać mogą okresowe uciążliwości związane z realizacją inwestycji. Ewentualne uciążliwości będą minimalizowane poprzez prowadzenie prac w porze dziennej w godz. 6.00-22.00 oraz zastosowanie urządzeń i maszyn w pełni sprawnych.

09. Analiza rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodnicza negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu

Prognoza oddziaływania na środowisko wykazała, że niektóre z przedsięwzięć realizowanych w ramach projektu Strategii ZIT MOF Chrzanowa mogą negatywnie wpłynąć na środowisko. Negatywne oddziaływanie na środowisko inwestycji, szczególnie tych związanych m.in. z rozbudową sieci wodno-kanalizacyjnej, budową i modernizacją obiektów czy modernizacją i rozbudową ciągów komunikacyjnych można ograniczyć do racjonalnego poziomu poprzez dobrze przemyślany wybór lokalizacji, ponieważ skala wywoływanych przez nie przekształceń środowiska zależy będzie w znacznym stopniu od lokalnych uwarunkowań.

Wykaz inwestycji zamieszczonych w Strategii ZIT MOF Chrzanowa powinien być realizowany zgodnie z zaleceniami wynikającymi z wydanych decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (dotyczy inwestycji, które rozpoczęły się w latach poprzednich i są obecnie kontynuowane). Podczas podejmowania nowych działań inwestycyjnych należy brać pod uwagę lokalizację form ochrony przyrody, zakazy i nakazy wynikające z aktów prawa miejscowego, uchwał powołujących dane formy ochrony przyrody lub planów zadań ochronnych i planów ochrony ww. obszarów. Każdorazowe podjęcie działań inwestycyjnych wymaga przeprowadzenia postępowania określającego wpływ na środowisko w drodze odrębnej procedury (decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach).

Do ogólnych działań ograniczających oddziaływanie należą:

- w czasie realizacji inwestycji prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy, w tym zwłaszcza w miejscach styku z ekosystemami szczególnie wrażliwymi na zmiany warunków siedliskowych;
- stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych;
- maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu;
- odpowiedni wybór lokalizacji inwestycji, uwzględniając zapisy dokumentów lokalnych oraz dokumentów wyższego szczebla.

W przypadku gdy całkowite uniknięcie danego oddziaływania jest niemożliwe i istnieje niebezpieczeństwo nieodwracalnego zniszczenia szczególnie cennych elementów przyrody, konieczne jest podjęcie odpowiednio wcześniej działań kompensacyjnych. Należy m.in. zapewnić odtworzenie zniszczonych siedlisk w miejscach zastępczych, sztuczne zasilanie osłabionych populacji; tworzenie alternatywnych połączeń przyrodniczych i różnorodnych tras migracji zwierząt.

W wyniku realizacji projektu Strategii ZIT MOF Chrzanowa może potencjalnie dojść do oddziaływania na niewielki teren obszaru chronionego, dlatego ważne jest, aby wszelkie przedsięwzięcia wynikające ze Strategii były przeprowadzone zgodnie z przepisami dotyczącymi gospodarowania na obszarach objętych prawną formą ochrony przyrody.

Minimalizacja negatywnego wpływu na środowisko możliwa jest m.in. poprzez prowadzenie świadomej polityki przestrzennej popartej stosownymi zapisami w dokumentach prawa lokalnego oraz zachowanie walorów przyrodniczych powiatu.

Poniżej przedstawiono propozycje zapobiegania, łagodzenia negatywnego wpływu na środowisko, będącego konsekwencją realizacji działań ujętych w Strategii na poszczególne komponenty środowiska:

Ochrona powierzchni ziemi i wód:

- Na etapie projektowania należy rozważać koncepcje organizacji placu budowy i jego zaplecza z uwzględnieniem zasady minimalizacji zajęcia terenu i przekształcenia jego powierzchni.
- Po zakończeniu prac budowlanych, w razie konieczności, należy przeprowadzać rekultywację.
- W projekcie i wykonawstwie należy minimalizować zakres robót powodujących zdejmowanie warstw próchnicznych gleby, a także zaplanować wykorzystanie nadmiarów ziemi pochodzącej z wykopów.
- W opisach technicznych projektów budowlanych należy zaplanować miejsca przeznaczone do składowania substancji podatnych na migrację wodną.
- Prawidłowe przechowywanie substancji ropopochodnych oraz inne materiałów.
- Opracowanie procedury na wypadek wystąpienia awarii na placu budowy, by nie doprowadzić do zanieczyszczenia środowiska gruntowo-wodnego.
- Właściwe postępowanie z odpadami.
- Prowadzenie selektywnej zbiórki odpadów nadających się do odzysku lub unieszkodliwiania, a odpady niebezpieczne gromadzić w szczelnych, oznakowanych pojemnikach, w wydzielonym miejscu.
- Powstające podczas realizacji inwestycji oraz eksploatacji obiektu odpady należy przekazywać tylko wyspecjalizowanym jednostkom posiadającym zezwolenie na odzysk, utylizację, zbieranie i transport tych odpadów.
- Materiał pozostały po robotach ziemnych w miarę możliwości należy wykorzystywać na miejscu.

Ochrona powietrza:

- Wykonawcy wybierani do realizacji poszczególnych zadań powinni używać nowoczesnego sprzętu i wykazać się dbałością o prawidłową eksploatację i właściwą konserwację sprzętu i środków transportu. Takie zapisy mogą znaleźć się na odpowiednich etapach procedur przetargowych.
- Niedopuszczalne jest palenie na terenie budowy papy, opon, rozpuszczalników, farb itp.
- Pogłębiona analiza lokalizacji przedsięwzięcia.
- Zminimalizowanie ryzyka awarii poprzez stosowanie sprawdzonych rozwiązań i nowoczesnego sprzętu.
- Prowadzenie prac budowlanych poza okresem lęgowym ptaków, rozrodu płazów.
- Prowadzenie prac budowlanych i rozbiórkowych w porze dziennej.
- Stosowanie przepisów BHP.
- Zastosowanie do budowy nowoczesnego sprzętu, który emituje mniejsze ilości spalin.
- Na etapie eksploatacji - prowadzenie monitoringu powietrza.

Różnorodność biologiczna (w tym fauna, flora, obszary chronione):

- Minimalizacja negatywnych oddziaływań inwestycji infrastrukturalnych wymaga (oczywiście nie jest to konieczne w przypadku każdej inwestycji) wcześniejszych terenowych inwentaryzacji zasobów środowiska przyrodniczego. Inwentaryzacja pozwoli na precyzyjne dostosowanie ogólnych zaleceń do realiów danego zadania inwestycyjnego i uniknięcie spowodowania znaczących szkód w środowisku przyrodniczym i wiążących się z tym komplikacji w trakcie realizacji poszczególnych inwestycji.
- W przypadku prac termomodernizacyjnych budynków czy remontów elewacji bądź pokrycia dachowego budynków należy przeprowadzić inwentaryzację ornitologiczną i chiropterologiczną.
- Wykorzystanie rozwiązań technologicznych umożliwiających zachowanie istniejących stosunków wodnych.
- Ograniczenie na etapie planowania i wykonawstwa wycinki drzew i krzewów oraz naruszania cennych siedlisk.
- W przypadku braku możliwości nienaruszenia siedlisk rzadkich/chronionych gatunków, należy wziąć pod uwagę możliwość przeniesienia populacji.
- Nie należy prowadzić robót budowlanych w okresie lęgowym, jeśli na obszarze inwestycji lub w jej pobliżu gniazdują ptaki.

- W przypadku istotnego zagrożenia hałasem, mogącego płoszyć chronione gatunki zwierząt w okresie rozrodczym (i/lub powodujące ponadnormatywną emisję na terenach mieszkaniowych), należy rozważyć zastosowanie ekranów.

Z uwagi na to, iż wśród zadań wymienionych do realizacji wskazano m.in. budowę i przebudowę dróg, wskazuje się, iż drzewa oraz krzewy wymagają szczególnej uwagi podczas wszystkich etapów procesu inwestycyjnego. Najgroźniejszym dla życia drzew są wszystkie czynniki negatywnie wpływające na rozwój ich korzeni. Nie wolno dopuścić, aby wokół drzew sąsiadujących z planowaną inwestycją doszło do zmiany poziomu gruntu ani zagęszczenia gleby, wskutek składowania materiałów budowlanych pod drzewami. Należy również pamiętać, aby zabezpieczyć drzewa przed zmianą właściwości chemicznych gleby przez zanieczyszczenie wodą używaną na budowie np. z wapnem lub cementem. Podczas prac inwestycyjnych sąsiadujących z drzewami należy pamiętać o zastosowaniu rozwiązań zapewniających ochronę drzew i gleby, tj. zastosowanie ogrodzenia tymczasowego strefy ochrony drzew (SOD) – wyznaczonej przez inspektora nadzoru dendrologicznego, zastosowanie murków oporowych na granicy SOD w celu zachowania oryginalnego poziomu gruntu, zabezpieczenie konarów i pni (nie należy wycinać całych konarów, ogławiać ani podkrzesywać koron drzew). W przypadku konieczności pozostawienia otwartej ściany wykopu w SOD na czas robót budowlanych, konieczne jest zamontowanie ekranu korzeniowego, w celu ochrony przez przesuszeniem i przemarznięciem korzeni żywicielskich. Należy pamiętać, że ochrona systemu korzeniowego jest konieczna dla przyszłego stanu zdrowia, wzrostu i bezpieczeństwa drzew²⁶.

Inwestor zobowiązany jest do przestrzegania art. 75 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2021 r. poz. 1973, z późn. zm.) tj. uwzględniania ochrony środowiska w trakcie prac budowlanych. Zapisy ustawy Prawo ochrony środowiska zobowiązują inwestora do oszczędnego korzystania z terenu w trakcie przygotowywania i realizacji inwestycji oraz ochrony gleb, zieleni, naturalnego ukształtowania terenu i stosunków wodnych. Zgodnie z art. 75 ust. 2 ww. ustawy wykorzystywanie i przekształcanie elementów przyrodniczych przy prowadzeniu prac budowlanych dopuszcza się wyłącznie w takim zakresie, w jakim jest to konieczne w związku z realizacją inwestycji.

Ochrona przed hałasem i drganiami:

- Ograniczenie prac związanych z wykorzystaniem głośnego sprzętu, do pory dziennej między 6:00 a 22:00.

²⁶ Suchocka M, 2016, *Organizacja prac budowlanych na terenach zadrzewionych*, Warszawa

- W miejscach szczególnie wrażliwych obok zabudowy mieszkaniowej należy ograniczyć prędkość pojazdów dowożących materiały budowlane ze względu na drgania przenoszące się na konstrukcje budynków oraz wpływ na klimat akustyczny otoczenia.
- Projektanci powinni zwrócić uwagę na propozycję lokalizacji baz zaplecza technicznego budowy tak, aby planować je możliwe z dala od okien budynków mieszkalnych.
- Na terenach zwartej zabudowy mieszkaniowej należy tak planować roboty budowlane w ramach poszczególnych zadań by prowadzić prace związane z emisją hałasu w tym samym czasie tylko po jednej stronie budynku, aby w mieszkaniu były pomieszczenia nienarażone na emisję hałasu.
- Organizacja pracy, ograniczająca liczbę osób i czas ekspozycji na hałas.
- Stosowanie harmonogramów prac, ograniczających narażenie na hałas.
- Stosowanie tzw. cichych nawierzchni.
- Ograniczenie do minimum strefy bezpośredniej ingerencji w środowisko,
- Racjonalna gospodarka materiałami i minimalizacja powstawania odpadów.
- Sprawne przeprowadzenie prac.
- Ograniczenie do niezbędnego minimum usuwania drzew i krzewów będących w kolizji z planowaną inwestycją.
- Dobór gatunków roślin pełniących rolę dźwiękochronną dostosowanych do wymogów siedliska.

10. Propozycja działań alternatywnych

Art. 51, ust. 2, pkt. 3b ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2021 poz. 247) nakłada obowiązek przedstawienia rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie.

Wszystkie działania zaproponowane do realizacji w ramach projektowanego dokumentu z założenia mają na celu poprawę stanu środowiska na terenie MOF i tym samym pozytywnie będą wpływać na zdrowie człowieka. Dla zadań zawartych w Projekcie Strategii ZIT MOF można zaproponować następujące działania alternatywne:

- Zmiana lokalizacji danego działania,
- Zmiana technologii realizacji zadania,
- Wybór alternatywnych materiałów do realizacji zadania,
- Rozważenie różnych wariantów organizacyjnych realizacji zadania i dobór odpowiedniego,

- Modyfikacja zakresu zadania, częściowe lub całkowite odstępianie od realizacji zadania, jeśli decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach dla danego zadania będzie wskazywać na taką potrzebę.

W związku z ciągłym rozwojem gospodarczym regionu oraz wzrostem poziomu konsumpcji brak realizacji Strategii prowadzić będzie do pogorszenia wszystkich elementów środowiska.

11. Potencjonalne oddziaływanie transgraniczne

Zgodnie z przepisami zawartymi w ustawie z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2021 poz. 247), z rozdziału 3, działu VI dotyczącego postępowania w sprawie transgranicznego oddziaływania pochodzącego z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w przypadku projektów polityk, strategii, planów i programów, opracowywany dokument nie będzie wywierał znaczącego oddziaływania transgranicznego.

Skala przedsięwzięć zaproponowanych do realizacji w ramach dokumentu ma charakter regionalny i ewentualne negatywne oddziaływanie tych przedsięwzięć będzie miało zasięg lokalny. Na etapie prognozy stwierdzono, że realizacja projektu Strategii ZIT MOF Chrzanowa nie wskazuje możliwości negatywnego transgranicznego oddziaływania na środowisko, mogącego objąć terytorium innych państw.

12. Monitorowanie realizacji Strategii Rozwoju

Procedura monitorowania „Strategii ZIT MOF Chrzanowa na lata 2021-2027” obejmuje wskazane poniżej procedury. Monitoring bieżący będzie realizowany w okresach pięcioletnich. Celem jest uzyskanie kompletnej informacji dotyczącej rezultatów planowanych działań przyjętych do realizacji. Monitoringowi podlega opracowany katalog wskaźników, przedstawiony w kolejnym rozdziale. Wynikiem prowadzonego monitoringu będzie zestawienie wskaźników dla poszczególnych kierunków działań, których realizacja została podjęta w ramach każdego z celów strategicznych zapisanych w Strategii.

Podstawowym narzędziem do śledzenia postępu realizacji celów strategicznych są wskaźniki monitorowania. Rezultaty planowanych działań zostały opracowane w formie katalogu wskaźników przypisanych do każdego z planowanych kierunków działania. Podkreślić należy, iż wybór wskaźników skupiony jest na ocenie osiągnięcia celów stawianych przed Strategią ZIT MOF Chrzanowa, a nie produktów poszczególnych projektów. Wynika to z postrzegania polityki rozwojowej jako procesu

całościowego, który nie jest prostą sumą realizowanych projektów, a ma na celu osiągnięcie zmiany we wskazanych obszarach poddanych rewitalizacji.

Tabela 11. Wskaźniki monitoringu.

Nazwa kierunku działania	Wskaźnik	Wartość bazowa wskaźnika ²⁷	Oczekiwana tendencja w 2030 r.	Źródło danych
Kierunek działania 1. Wzmocnienie potencjału i standardów sektora edukacji	Współczynnik skolaryzacji netto w szkołach podstawowych	95,3%	wzrost	BDL GUS
Kierunek działania 2. Wdrażanie systemowych rozwiązań z zakresu polityki społecznej	Liczba zrealizowanych programów społecznych	0	Wzrost	Samorządy gmin MOF Chrzanowa
Kierunek działania 3. Stworzenie atrakcyjnej oferty czasu wolnego	Liczba podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w sekcji R dział 90 PKD na 1 000 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	5,2	Wzrost	BDL GUS
Kierunek działania 4. Rozwój kapitału społecznego	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. ludności	32	Wzrost	BDL GUS
Kierunek działania 5. Zwiększenie potencjału inwestycyjnego i poziomu przedsiębiorczości	Powierzchnia nowo przygotowanych terenów inwestycyjnych	0	Wzrost	Samorządy gmin MOF Chrzanowa
Kierunek działania 6. Dywersyfikacja struktury gospodarczej w oparciu o atrakcyjność turystyczną i marketing terytorialny	Miejsca noclegowe ogółem	226	Wzrost	BDL GUS
Kierunek działania 7. Poprawa skomunikowania w MOF Chrzanowa i stanu infrastruktury drogowej i okołodrogowej	Długość dróg gminnych o nawierzchni twardej	470,7 km	Wzrost	BDL GUS
Kierunek działania 8. Rozwój i poprawa jakości infrastruktury publicznej	Udział ludności korzystający z sieci wodociągowej	99,3%	Wzrost	BDL GUS
	Udział ludności korzystający z sieci kanalizacyjnej	66,9%	Wzrost	
Kierunek działania 9. Dostosowanie do obecnych warunków oraz łagodzenie i ograniczenie skutków zmian klimatycznych	Liczba obiektów poddanych termomodernizacji	0	Wzrost	Samorządy gmin MOF Chrzanowa
Kierunek działania 10. Ochrona środowiska naturalnego	Liczba kampanii edukacyjno-promocyjnych z zakresu ekologii	0	Wzrost	Samorządy gmin MOF Chrzanowa
Kierunek działania 11. Ożywienie obszaru poprzez	Powierzchnia nowo zagospodarowanych /	0	wzrost	Samorządy gmin MOF

²⁷ Wskaźniki przyjmują wartość 0 ze względu na fakt, iż rok 2021 jest traktowany jako rok bazowy i od tego roku monitorowana jest wartość wskaźnika. Monitoringowi będzie podlegała tendencja zmian w poszczególnych obszarach wynikająca z wdrażanych w ramach Strategii ZIT MOF Chrzanowa przedsięwzięć.

Nazwa kierunku działania	Wskaźnik	Wartość bazowa wskaźnika ²⁷	Oczekiwana tendencja w 2030 r.	Źródło danych
kreowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych	zmodernizowanych przestrzeni publicznych			Chrzanowa

źródło: Strategia ZIT MOF Chrzanowa na lata 2021-2027

13. Podsumowanie i wnioski

- Strategia ZIT MOF Chrzanowa jest zgodna ze strategicznymi dokumentami obowiązującymi na szczeblu europejskim, krajowym i lokalnym.
- Przeprowadzone w ramach niniejszej Prognozy analizy zgodności celów Strategii z celami nadrzędnych dokumentów strategicznych oraz podstawowych dokumentów opracowywanych na szczeblu regionalnym, wskazują na znaczną ich spójność oraz zharmonizowanie. Spójność regionalnej polityki ekologicznej ze strategicznymi celami rozwoju powiatu jest podstawą równoważenia rozwoju w horyzoncie średnio i długookresowym. Dzięki temu Strategia może stać się skutecznym narzędziem koordynacji działań na rzecz wdrożenia rozwoju zrównoważonego w regionie.
- Strategia umożliwi identyfikację skutków środowiskowych oraz potencjalnych zmian warunków życia mieszkańców regionu w wyniku realizacji ustaleń dokumentu.
- Projektowana Strategia określa obszary problemowe i wyzwania w zakresie rozwoju społecznego, gospodarczego oraz ochrony środowiska na terenie MOF Chrzanowa oraz wyznacza cele i kierunki interwencji mające na celu poprawę jakości życia mieszkańców oraz środowiska.
- Niektóre z zadań zaplanowanych do realizacji w ramach projektowanej Strategii mogą wywierać negatywny wpływ na środowisko. Oddziaływanie to może być chwilowe, na etapie prac budowlanych i modernizacyjnych.
- W niniejszej prognozie zaproponowano szereg działań ograniczających negatywne oddziaływanie zaplanowanych zadań na środowisko oraz przykłady kompensacji przyrodniczej.
- Podczas podejmowania działań inwestycyjnych należy brać pod uwagę lokalizację form ochrony przyrody, zakazy i nakazy wynikające z aktów prawa miejscowego, uchwał powołujących dane formy ochrony przyrody lub planów zadań ochronnych i planów ochrony ww. obszarów.
- Każdorazowe podjęcie działań inwestycyjnych wymaga przeprowadzenia postępowania określającego wpływ na środowisko w drodze odrębnej procedury.

14. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Przedmiotem opracowania jest prognoza oddziaływania na środowisko do projektu „Strategia ZIT MOF Chrzanowa na lata 2021-2027”. Opracowanie zostało wykonane w oparciu o art. 46 oraz art. 47 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2021 poz. 247).

Głównym celem prognozy jest ustalenie czy zapisy projektu Strategii ZIT MOF Chrzanowa nie naruszają zasad prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego a cele ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju są spójne z celami i priorytetami zaplanowanymi w dokumentach wyższego szczebla. Prognoza ma za zadanie także ułatwić identyfikację możliwych do określenia skutków środowiskowych spowodowanych realizacją postanowień ocenianego dokumentu oraz określić, czy istnieje prawdopodobieństwo powstawania w przyszłości konfliktów i zagrożeń w środowisku.

Prognoza ponadto określa i analizuje:

- istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu;
- istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody;
- cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu;
- przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na środowisko.

Przy sporządzaniu *Prognozy* zastosowano metody statystyczne i porównawcze, analizy i oceny dostosowane do stanu współczesnej wiedzy. Autor kierował się swoją wiedzą i doświadczeniem stosownie do stanu wiedzy współczesnej.

W rozdziale 6. Prognozy opisano teren MOF Chrzanowa z podaniem krótkiej charakterystyki, struktury demograficznej, czy zasobów przyrodniczych.

W ramach tworzenia dokumentu prowadzona była szczegółowa ocena oddziaływania zadań pod kątem środowiskowym. Duża część zadań inwestycyjnych nie ma określonego zakresu, sposobu i charakteru prowadzenia prac, w związku z czym podanie konkretnych oddziaływań jest dosyć trudne i problematyczne. Zgodnie z powyższym w niniejszej Prognozie przedstawiono potencjalne oddziaływania, zidentyfikowane na podstawie oceny oddziaływania dla innych przedsięwzięć o zbliżonym zakresie. Zatem w ramach oceny skutków realizacji projektu Strategii ZIT MOF Chrzanowa na etapie opracowania Prognozy oddziaływania na środowisko w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko przedstawiono potencjalne oddziaływanie bezpośrednie pośrednie, wtórne, skumulowane, stałe/długoterminowe, chwilowe/krótkoterminowe, pozytywne, negatywne i neutralne na następujące komponenty środowiska wykorzystując metodę macierzy interakcji:

- Obszary chronione oraz pozostałe formy ochrony przyrody, w tym obszary NATURA 2000;
- Różnorodność Biologiczna;
- Ludzie;
- Rośliny;
- Zwierzęta;
- Powietrze;
- Klimat;
- Klimat akustyczny;
- Wody (w tym JCW);
- Powierzchnia ziemi;
- Krajobraz;
- Zasoby naturalne;
- Zabytki.

W przypadku MOF Chrzanowa istnieje niewielkie prawdopodobieństwo bezpośredniego lub pośredniego ryzyka oddziaływania na obszary cenne przyrodniczo. Należy jednak nadmienić, iż stopień, zakres oraz skutek oddziaływania (negatywny, pozytywny, neutralny) będzie mógł zostać oceniony z chwilą ustalenia dokładnego zakresu oraz rodzaju prowadzonych przedsięwzięć. W zależności od ich rodzaju może zostać nałożony obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, która może zakończyć się wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach lub odmową jej wydania, z uwagi na znaczne negatywne oddziaływania.

Projekt Strategii ZIT MOF Chrzanowa jest dokumentem o charakterze ogólnym i nie wskazuje zakresu ani szczegółów technicznych poszczególnych inwestycji. Należy mieć na uwadze uwzględnianie zasad ochrony środowiska podczas projektowania i planowania poszczególnych inwestycji.

Przedstawione przedsięwzięcia będą miały charakter lokalny, tzn. będą one terytorialnie realizowane w obrębie MOF Chrzanowa.

W związku z powyższym przedsięwzięcia te charakteryzować się będą ograniczonym przestrzennie oddziaływaniem na środowisko. Ponadto, w przypadku takich przedsięwzięć, jak budowa sieci

kanalizacji sanitarnej czy sieci wodociągowej, główne oddziaływanie na środowisko występuje w fazie realizacji przedsięwzięcia i ma ono również czasowo ograniczony charakter. Zadania inwestycyjne są zazwyczaj realizowane w obrębie terenów zmienionych antropogenicznie, tj. w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy. Do negatywnych oddziaływań na środowisko podczas realizacji inwestycyjnych można zaliczyć:

- zmiany stosunków gruntowo-wodnych;
- zmianę warunków siedliskowych;
- tworzenie barier w migracji zwierząt;
- wycinkę roślinności;
- użycie maszyn i urządzeń budowlanych (emisja hałasu, pyłu i wibracji);
- naruszenie pierwotnego stanu obiektów zabytkowych;
- zajęcie terenów pod realizację zaplanowanych zadań infrastrukturalnych.

Pozytywne skutki realizacji planowanych zadań:

- pozytywny wpływ na bioróżnorodność;
- zapewnienie stabilności siedlisk przyrodniczych;
- mniejszy udział zanieczyszczeń bezpośrednio kierowanych do wód, ziemi i powietrza;
- poprawa stanu środowiska i jego elementów, w perspektywie długoterminowej;
- zminimalizowanie negatywnego oddziaływania podtopień;
- minimalizacja zużycia zasobów naturalnych.

Negatywne oddziaływanie na środowisko inwestycji, szczególnie tych związanych m.in. z rozbudową sieci wodno-kanalizacyjnej czy modernizacją i rozbudową ciągów komunikacyjnych można ograniczyć do racjonalnego poziomu poprzez dobrze przemyślany wybór lokalizacji, ponieważ skala wywoływanych przez nie przekształceń środowiska zależeć będzie w znacznym stopniu od lokalnych uwarunkowań.

Wykaz inwestycji zamieszczonych w Strategii ZIT MOF Chrzanowa powinien być realizowany zgodnie z zaleceniami wynikającymi z wydanych decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (dotyczy inwestycji, które rozpoczęły się w latach poprzednich i są kontynuowane). Podczas podejmowania nowych działań inwestycyjnych należy brać pod uwagę lokalizację form ochrony przyrody, zakazy i nakazy wynikające z aktów prawa miejscowego, uchwał powołujących dane formy ochrony przyrody lub planów zadań ochronnych i planów ochrony ww. obszarów. Każdorazowe podjęcie działań inwestycyjnych wymaga przeprowadzenia postępowania określającego wpływ na środowisko w drodze odrębnej procedury (decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach).

Do ogólnych działań ograniczających oddziaływanie należą:

- w czasie realizacji inwestycji prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy, w tym zwłaszcza w miejscach styku z ekosystemami szczególnie wrażliwymi na zmiany warunków siedliskowych,
- stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych,
- maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu,
- odpowiedni wybór lokalizacji inwestycji, uwzględniając zapisy dokumentów lokalnych oraz dokumentów wyższego szczebla.

W przypadku gdy całkowite uniknięcie danego oddziaływania jest niemożliwe i istnieje niebezpieczeństwo nieodwracalnego zniszczenia szczególnie cennych elementów przyrody, konieczne jest podjęcie odpowiednio wcześniej działań kompensacyjnych. Należy m.in. zapewnić odtworzenie zniszczonych siedlisk w miejscach zastępczych, sztuczne zasilanie osłabionych populacji; tworzenie alternatywnych połączeń przyrodniczych i różnorodnych tras migracji zwierząt.

W kolejnych rozdziałach omówione zostały oddziaływania transgraniczne oraz rozwiązania alternatywne. W przypadku projektu Strategii ZIT MOF Chrzanowa, rozwiązaniem alternatywnym jest brak realizacji Strategii. Wszystkie działania zaproponowane do realizacji w ramach projektowanego dokumentu z założenia mają na celu poprawę jakości życia mieszkańców, a także stanu środowiska na terenie MOF i tym samym pozytywnie wpływać będą na zdrowie człowieka.

Skala przedsięwzięć zaproponowanych do realizacji w ramach dokumentu ma charakter regionalny i ewentualne negatywne oddziaływanie tych przedsięwzięć będzie miało zasięg lokalny. Na etapie prognozy stwierdzono, że realizacja projektu Strategii ZIT MOF Chrzanowa nie wskazuje możliwości negatywnego transgranicznego oddziaływania na środowisko, mogącego objąć terytorium innych państw.

Przewidywane oddziaływanie działań zawartych w projekcie Strategii ZIT MOF Chrzanowa na wybrane elementy środowiska oddziaływania w formie opisowej zawarto w rozdziale 8. Przeanalizowano: przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko, obszary chronione oraz pozostałe formy ochrony przyrody, oddziaływanie na różnorodność biologiczną, rośliny i zwierzęta, ludzi, powietrze atmosferyczne, klimat, zabytki oraz dobra materialne, zasoby naturalne, wody, krajobraz i powierzchnię ziemi, hałas i promieniowanie elektromagnetyczne.

Kolejnym etapem przeprowadzenia prognozy oddziaływania na środowisko była analiza rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu. Zgodnie z Art. 51, ust. 2, pkt. 3b ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach

oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2021 poz. 247) przedstawiono rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie.

W niniejszej Prognozie oddziaływania na środowisko opisano potencjalne oddziaływanie transgraniczne oraz zaproponowano sposoby monitorowania realizacji Strategii ZIT MOF Chrzanowa.

15. Zestawienie tabel oraz rysunków

Spis tabel

<i>Tabela 1. Klasyfikacja stref zanieczyszczeń powietrza w zależności od poziomów stężeń zanieczyszczenia uzyskanych w rocznej ocenie jakości powietrza.</i>	73
<i>Tabela 2. Wyniki monitoringu powietrza przedstawione w rocznych ocenach jakości powietrza dla strefy małopolskiej.</i>	75
<i>Tabela 3. Klasy strefy małopolskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej za 2018, 2019 i 2020 rok dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin.</i>	77
<i>Tabela 4. Wykaz JCWP, które obejmuje swoim zasięgiem MOF Chrzanowa.</i>	79
<i>Tabela 5. Charakterystyka JCWPd występujących na terenie MOF Chrzanowa.</i>	83
<i>Tabela 6. Znaczenie kolorystyki w określaniu stopni zagrożenia suszą.</i>	84
<i>Tabela 7. Dopuszczalne poziomy hałasu w zależności od przeznaczenia terenu.</i>	89
<i>Tabela 8. Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG występujące na terenie MOF Chrzanowa.</i>	99
<i>Tabela 9. Ocena oddziaływania na środowisko działań przewidzianych do realizacji w ramach projektu Strategii ZIT MOF Chrzanowa</i>	110
<i>Tabela 10. Cele działań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Skawy.</i>	129
<i>Tabela 11. Wskaźniki monitoringu.</i>	165

Spis rysunków

<i>Rysunek 1. Podział województwa małopolskiego na strefy ochrony powietrza.</i>	72
<i>Rysunek 2. Lokalizacja stacji pomiarowych w województwie małopolskim, wykorzystanych w ocenie za rok 2021.</i>	75
<i>Rysunek 3. Regiony wodne, na terenie których leży MOF.</i>	79
<i>Rysunek 4. Występowanie obszarów zagrożonych podtopieniami.</i>	80
<i>Rysunek 5. JCWPd, na terenie których leży MOF Chrzanowa.</i>	82
<i>Rysunek 6. Zagrożenie suszą atmosferyczną.</i>	84
<i>Rysunek 7. Zagrożenie suszą hydrogeologiczną.</i>	85
<i>Rysunek 8. Zagrożenie suszą hydrologiczną.</i>	85
<i>Rysunek 9. Zagrożenie suszą rolniczą.</i>	86
<i>Rysunek 10. Łączne zagrożenie suszą.</i>	86
<i>Rysunek 11. Przebieg sieci komunikacji kolejowej przez teren MOF Chrzanowa.</i>	90
<i>Rysunek 12. Rezerваты występujące na terenie MOF Chrzanowa.</i>	93
<i>Rysunek 13. Parki Krajobrazowe na terenie MOF.</i>	96
<i>Rysunek 14. Obszary Natura 2000 Dyrektywa Siedliskowa.</i>	97
<i>Rysunek 15. Obszary Natura 2000 Dyrektywa Ptasia.</i>	98
<i>Rysunek 16. Stanowisko dokumentacyjne znajdujące się na terenie MOF Chrzanowa.</i>	100
<i>Rysunek 17. Użytek ekologiczny znajdujący się na terenie MOF Chrzanowa.</i>	101
<i>Rysunek 18. Korytarz ekologiczny przebiegający przez MOF.</i>	102
<i>Rysunek 19. Stanowiska i siedliska ptaków.</i>	138
<i>Rysunek 20. Stanowiska mięczaków (ślimaków).</i>	138
<i>Rysunek 21. Stanowiska i siedliska ssaków.</i>	139
<i>Rysunek 22. Stanowiska i siedliska płazów.</i>	140

Rysunek 23. Stanowiska i siedliska stawonogów (owadów)..... 140

Rysunek 24. Siedliska przyrodnicze o znaczeniu europejskim..... 141